

ספר

ראש השנה לאילנות

חדושים חדשים, ציצים ופרחים, סודות נוראים, מעניני פירות וצמחים, ולמודים עמקים מזה שיכולים ללמוד מהם בדרך החיים, להיות דבוקים בו יתפרך לנצח נצחים.

אשר כתב הרב החסיד האמתי וכו', איש האשכולות,
שהכל בו וכו', רא"ש חבורתנו חסידי ברסקלב

כבוד קדשת הרב הצדיק מוהרא"ש זצ"ל

בעל מחבר

ספר "שפת הנחל" - פרוש ובאור על כל הספר הקדוש והנורא "לקוטי-מוהר"ן, וספרי שו"ת "אשר בנחל", ועוד ספרים רבים ונכבדים, הבנויים ומסודים על-פי דברי רבינו הקדוש והנורא, אור הנגזר והצפון, בוצינא קדישא עלאה, אדוננו מורנו ורבינו

רבי נחמן מברסקלב, זכותו יגן עלינו

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו הנאון הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אניס ליה

רבי נתן מברסקלב, זכותו יגן עלינו

הוקא לדפוס ע"י חסידי ברסקלב עיה"ק ירושלים תכמ"א

צו באקומען די און אנדערע ספרים און קונטרסים:

היכל הקודש וויליאמסבורג

Heichal Hakodesh
Williamsburg
27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
1-718-384-1652

היכל הקודש קרית ברסלב

ליבערטי
Heichal Hakodesh
Kiryas Breslev
181 Huschke Road
Liberty NY 12747

היכל הקודש קרית יואל

Heichal Hakodesh
Kiryas Joel
8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
1-845-243-0563

היכל הקודש קרית יואל

Heichal Hakodesh
Kiryas Joel
8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
1-845-467-5299

היכל הקודש מאנסי

Heichal Hakodesh
Monsey
32 Dolson Road
Monsey NY 10952
1-347-733-7551

היכל הקודש בארא פארק

Heichal Hakodesh
Boro Park
1011 41 Street
Brooklyn NY 11219
1-718-384-1652

www.BreslevCenter.com

צו הערן די הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א רופט:

חיוזק פאר די

אידישע שטוב

212-444-9169

קול

ברסלב

212-444-9191

חיוזק יומי

צו באקומען די חיוזק יומי

טעלעפאון מעסידזשינג

347-630-2876

אימעיל

chizikyomi@gmail.com

הַקְדָּמָה

אוֹדָה אֶת ה' בְּכֹל לֵבָב עַל רַב רַחֲמָיו
וּחֲסָדָיו הַמְרַבִּים עָלַי, שְׁעֶשְׂה
עִמָּדִי מִיּוֹם עִמָּדִי עַל דַּעְתִּי עַד הַיּוֹם הַזֶּה,
שְׁזֶה לִי בְּדִיּוֹק אַרְבָּעִים שָׁנָה, שְׁזֹכִיתִי
לְהִתְוַדַּע מִרְבְּנוֹ הַקְדוֹשׁ, קִדְשׁ קִדְשִׁים,
אוֹר הָאוֹרוֹת, צַח הַצְחָצְחוֹת, אוֹר הַגָּנוֹז
וְהַצָּפוֹן, אִישׁ אֱלֹקִים נוֹרָא מְאֹד, רַבִּי
נַחֲמָן מִבְּרֶסֶלַב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ, וְאָנִי
שׁוֹקֵד בְּתוֹרָתוֹ וּבְלִמּוֹדָיו הַקְדוֹשִׁים יוֹמָם
וְלַיְלָה, וְדוֹלָה וּמְשַׁקָּה מִתוֹרָתוֹ לְאַחֲרִים,
מִדְּפִיס וּמִפִּיץ אֶת סִפְרָיו הַקְדוֹשִׁים בְּכֹל
קִצּוֹי תֵּבֵל וְאֵיִם רְחוֹקִים, בְּלִי יְאֹוֹת כְּלָל,
וְתַהֲלָה לְאֵל עֲלֵתָה בְיָדֵי לְגִלוֹת וּלְפָרְסִם
אֶת שֵׁם הַצְּדִיק הָאֵמֶת בְּכֹל הָעוֹלָם כְּלוּ,
וּלְקָרֵב אֲלֵפִים מֵאַחֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵל
דַּעְתוֹ הַקְדוֹשָׁה, אֲשֶׁר כָּבֵר תָּאִין

ומתכנשין ובאים בכל שנה אל ציונו
הקדוש בעיר אומן על ראש השנה
כרצונו הקדוש, אשר דבר זה מפרסם בין
אנשי שלומנו היקרים, חסידי ברסלב,
את גדל היגיעות והטרחות והמסירות
נפש שיש לי על זה.

והנה הגיעה עת דודים, שאני זוכה לחתן
את בני בן הזקונים, יניק וחכים,
בחמשה עשר בשבט, "ראש השנה
לאילנות", ואמרת להודות לו יתברך על
גדל החסד חנם שגמלני מנעורי עד היום
הזה, על אף כל התלאות והיסורים
והמחלקת, החרופין והגדופין וכו', שהיו
מנת חלקי, וזכיתי לעבור על הכל, ולעמד
איתן וחזק על משמרת משמרת הקדש,
נגד כל הקמים עלי. ובכמה עירות זכיתי
להקים קהלות שלמות של אנשי שלומנו
חסידי ברסלב, עובדי ה' באמת ובתמים,

וְכָבֵד זְכוּתִי לְחַתֵּן מְאוֹת זֹגוֹת צְעִירִים
 בְּמִשְׁךָ הַשָּׁנִים, וְלְהַעֲמִיד תְּלֻמִּידִים
 הַגּוֹנִים רַבִּים יִרְאֵי הַשֵּׁם, הַחֲזֻקִים
 בְּאַמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, בְּאַמוּנָה
 טְהוֹרָה בְּלִי שׁוּם עֲרֻבּוֹב שֶׁל קְלַפֵּת "כּוֹחַ
 וְעֶצֶם יָדַי" וְכוּ', וּמְחַנְכִים אֶת בֵּיתָם עַל
 טְהוֹרַת הַקֹּדֶשׁ כְּפִי הַמְּסוּרָה לָנוּ מִדוֹר דוֹר.

וְהַעוֹלָה עַל הַכֹּל, אֲשֶׁר זְכוּתִי בְּזְכוּת
 חָנֻם מִמֶּשׁ, שֶׁנִּתֵּן הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא חֶלְקִי בַגְּלִיל הַתְּחִתּוֹן, וְלְהַקִּים שָׁם
 לַגִּיּוֹן שָׁלֵם, קְהֵלָה קְדוּשָׁה, בְּתוֹךְ יִבְנְאֵל
 עִיר בְּרֶסֶלֶב הַנְּבִיגִית וְנִתְרַחֲבֵת בִּיהוּדִים
 חֲרָדִים לְדַבֵּר ה', וְשָׁם זְכוּתִי לְבָנוֹת מְקוּה
 טְהוֹרָה עִם כָּל הַשְּׂכֵלֻלִים, וְהִבְאַתִּי שׁוֹחֵט
 יִרְאֵ ה' מֵרַבִּים, וְזְכוּתִי לְהַקִּים שָׁם פְּעוּטוֹן
 וְשְׁנֵי גִנִּים, גֵּן לְבָנִים וְגֵן לְבָנוֹת, תְּלֻמוֹד
 תּוֹרָה לְבָנִים וּבֵית-סֵפֶר לְבָנוֹת, יִשִּׁיבָה
 קִטְנָה לְבַחֲרֵי חֶמֶד וְתִיכוּן לְבָנוֹת, וְכוּלָּל

אברכים, וכֵּלֶם לומדים ומתנהגים על-פי הדרך התם שקבלנו מרבנו ז"ל, לא לזוז כי הוא זה מהדרך הישן שדרכו בו אבותינו ואבות אבותינו. ועל כלם זכני הקדוש-ברוך-הוא בחמלתו הגדולה עלי השפל והנבזה לחדש בתורתו של רבנו ז"ל, וזכני לחבר כמה ספרים נפלאים "שפת הנחל", והוא פרוש נפלא על כל הספר הקדוש "לקוטי-מוהר"ן", "נהרי אפרסמון", והוא פרוש נחמד על כל הספר הקדוש "ספורי-מעשיות", "באורי המדות", והוא פרוש נעים על כל הספר הקדוש "ספר המדות", ועוד ספרים רבים על התורה ועל המועדים, על אגדות חז"ל בעין יעקב, על אבות ועל תהלים, על חמש מגלות ועל משלי, על הזהר ועל התקונים, ועל כל כתבי האריו"ל, על סדור התפלה ועל הגדה של פסח, ועוד ספרים רבים ויקרים, שכבר נדפסו

וּנְתַפְּשׁוּ בְּכָל הָעוֹלָם כְּלוּ, וּבִפְרָטִיּוֹת
סֵפֶר הַמִּכְתָּבִים וּשְׂאֵלוֹת וּתְשׁוּבוֹת "אֲשֶׁר
בְּנַחֲל", שֶׁנִּכְתְּבוּ לְבָנֵי הַנְּעוּרִים
וְלֹא אֲבָרְכִים, אֲשֶׁר עוֹלָה מִסִּפְרָם עֲשָׂרִים
אֶלֶף מִכְתָּבִים. וְהָעוֹלָה עַל הַכֹּל
הַקּוֹנְטְרָסִים הַמְּפָרְסָמִים בְּכָל קְצוֵי תֵּבֵל,
הַמְדַבְּרִים מִכָּל הָעֲנִינִים וְהַבְּעִיּוֹת שֶׁרַק
עוֹבְרוֹת עַל הָאָדָם בְּמִשְׁךְ יְמֵי חַיֵּי הַבָּלוּ,
שֶׁנִּדְפְּסוּ כָּבֵר עַד עַכְשָׁו חֲמֵשׁ מֵאוֹת סוּגֵי
קוֹנְטְרָסִים, וְנִדְפְּסוּ בְּמִלְיוֹנֵי עֵתָקִים,
וּבִינֵיהֶם כָּבֵר תִּרְגָּמוֹ בְּשֵׁתִים עֲשָׂרָה
שָׁפוֹת. וְכֹל זֶה זְכָנִי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
בְּחֶסֶד חֲנֹם מִמֶּשֶׁה, אֲשֶׁר אֵין מַלִּים בְּלִשׁוֹנִי
לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל וּלְשַׁבַּח וּלְפָאֵר אוֹתוֹ
יִתְבָּרַךְ עַל כָּל הַטּוֹבָה שֶׁגִּמְלָנִי, אֲשֶׁר
רַבִּים וְשְׁלָמִים מִמֶּנִּי לֹא זָכוּ לָזֶה, אֲשֶׁר
אֵין זֶה אֶלָּא זְכוּת רַבְּנוּ ז"ל בְּעֶצְמוֹ,
שֶׁעֲמָדָה לִי לְבֹא לְכָל זֶה. וּבְעִידָן שֶׁמָּחָה
אִמְרָתִי לְשַׁפֵּךְ שִׁיחֵי וּלְבָבִי, וּלְרַשֵּׁם אֶת

כל זה על פני הכתב, יעזור הקדוש-ברוך-
הוא שימלא כל הארץ דעת לדעת אותו
יתברך, ויתמלא העולם במלכות שדי,
"וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל
יצור כי אתה יצרתו, ויאמר כל אשר
נשמה באפו ה' מלך ומלכותו בכל
משלה", ויתגלה כבודו יתברך על כל
העולם בלו, אמן בן יהי רצון.

ספר

ראש השנה לאילנות

.א.

צריך שתדע, כי כל מה שברא הקדוש-ברוך-
הוא לא בראו אלא לכבודו, כמו שנאמר (ישעיה
מג): "כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף
עשיתיו"; הינו כל מה שאמה רואה ושומע ומרגיש
בזה העולם, הכל אלקות גמורה היא, ושמו יתברך
טבוע בו; כי בשביל זה נקרא דומם, צומח, חי,
מדבר — טבע, כי נטבע בהם אלקותו יתברך; כי
בכל פרט ופרט מפרטי הבריאה שלמראה עיניך,
נטבע בו שמו יתברך הו"ה ברוך הוא, שמחזיק
ומהנה את הדבר הזה. וזה שאמר דוד

המלך (תהלים קיט, פט): "לעולם הני"ה דברך נצב בשמים", ובכל פרט מפרטי היסודות: אש, רוח, מים, עפר, שיש בתוך דומם, צומח, חי, מדבר, שם גנוז וטמון וטבוע אלופו של עולם המחיה ומנהו את זה הדבר, ועל כל פרט מפרטי הבריאה שנטבע בו שמו יתברך, שם מלבשים הארבעה עולמות: אצילות, בריאה, יצירה, עשיה, ממש בלי שום הפרש ופרוד כלל; כי שמו יתברך הוא מכון נגד הארבעה עולמות: אצילות, בריאה, יצירה, עשיה, שהם כנגד ארבע אותיות הני"ה ברוך הוא. נמצא, כשמשקשים הכל אליו יתברך בלי שום מסך המבדיל כלל, אז דיקא נתגלה עצם האצילות שהוא כבודו יתברך; כי כשאדם מתבונן באלקות המחיה ומנהו ומקימת את כל העולמות הטבועים בטבע העשיה, ממילא מתבטלים המסכים ונודפכים בזכרון אחר זכרון, עד שרואים ושומעים את עצם האצילות שהוא כבודו יתברך, ונתקיים (יחזקאל לג, ב): "והארץ האירה מכבודו". וזה שאמרו חכמינו הקדושים (בראשית רבה, פרשה יג, סימן ב): "וכל שיח השדה" (בראשית ב, ה) — כל

האילנות כאלו משיחים אלו עם אלו, כל אילנות כאלו משיחין עם הבריות; כי הקדוש-ברוך-הוא מצמצם עצמו מאין סוף עד אין תכלית בכל יום ובכל שעה ובכל רגע, ומלביש את עצמו בדומם, צומח, חי ומדבר, ומרמז להאדם רמזים איך להתקרב אליו ותברך (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן נד), ואם האדם חותר ומחפש אחריו ותברך, אז ימצא את אלופו של עולם המחיה ומהנה ומקיים את כל פרט מפרטי הבריאה, ויתגלה לו אלקותו ותברך בגלוי כזה, עד שיוכל לראות בפנימיות העולמות עד עולם האצילות. וכל זה תלוי כפי הזכוך שאדם מזכך עצמו, עד שגודלככים חושיו, וזוכה לראות ולהרגיש ולשמע מכל דבר רק את הפנימיות המחיה את זה הדבר, וזה סוד הדשאים והאילנות ששרים שירה, כמאמרם ו"ל (שמות רבה, פרשה יז, סימן א'): דשאים מקלסין להקדוש-ברוך-הוא, שגאמר (תהלים סה, יד): "יתרועעו אף ישירו", ומנין אף האילנות? שגאמר (דברי הימים א טז, לג): "אז ירננו עצי היער מלפני ה'". וזה כל הענין של "ראש השנה לאילנות", "כי האדם עץ השדה"

(דברים כ, יט), מה האדם נותן דין וחשבון, אף עצים נותנים דין וחשבון (בראשית רבה, פרשה כו, סימן י'), ושום דבר לא נעשה מעצמו, רק הכל הוא בחשבון צדק, ודנים את הכל, וכמו שדנים את האדם באחד בתשרי, כן דנין את האילנות בתמשה-עשר בשבט, בעת מלוי הלבנה וגלוי החסדים וכמדתו של הלל, וכאשר הקדוש-ברוך-הוא נותן פרנסה לאדם על-ידי הפרות: החטה והשעורה שממנו הלחם, לחיים הוא נותן, דכי זהב רחמנא שובעא לחיי הוא דיהיב (תענית ח:); ועל-כן ראוי לכל בר ישראל להתעורר ביום זה, ולבקש אז ממנו יתברך שתהיה ברכה בתוך הפרות, ושתהיה לו פרנסה ובריאות השלמה, ושלא יצטרך לשום רפואות ותרופות גשמיות, רק כל הרפואות יהיו בתוך המאכלים, בסוד (שמות כג, כה): "ויברך את לחמך ואת מימך והסרותי מחלה מקרבך"; הינו שתהיה לה רפואה על-ידי לחם ומים, ולא תצטרך לרפואות גשמיות (לקוטי-מורה"ן, חלק ב', סימן א'); כי על-ידי התפלה שאדם מתפלל ביום הקדוש והנורא הזה — "ראש השנה לאילנות", ומבקש ומתחנן ממנו יתברך,

שִׁיחוס וירחם עָלָיו, וַיִּמְשִׁיךְ בְּרָכָה בְּתוֹךְ הַשְּׂבָעָה מֵיָנִים וּשְׂאָר כָּל פְּרוֹת הָאֵילָנוֹת שֶׁטָּמוּן בָּהֶם דְּבַר ה', לֹא יִצְטָרֵף לְשׁוּם תְּרוּפוֹת גְּשָׁמִיּוֹת, אֲלֵא עַל-יַדֵּי הַלֶּחֶם הַבָּא מִחֻטָּה וּשְׂעוֹרָה, וְכֵן עַל-יַדֵּי שְׂאָר הַפְּרוֹת, תִּהְיֶה לוֹ רְפוּאָה בְּרַמ"ח אֵיבָרָיו וְשָׁס"ה גִּידָיו וְלֹא יִחַלֶּה כָּלֵל וְכוּ', כִּי הַתְּפִלָּה שֶׁאָדָם מֵתְפַלֵּל בַּיּוֹם הַזֶּה מֵתְקַבֵּלֶת בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן, כִּי הוּא "רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְאֵילָנוֹת", וְאִם הָיוּ בְּגֵי-אָדָם יוֹדְעִים אֶת מַעֲלַת הַיּוֹם הַזֶּה וּמָה יְכוּלִים לַפְעֵל בּוֹ, אֲזוּ הָיוּ מְנַצְלִים אֶת כָּל הַיּוֹם לְבַקֵּשׁ עַל רְפוּאוֹת הַנֶּפֶשׁ וּרְפוּאוֹת הַגּוּף, כִּי בְּתוֹךְ הַפְּרוֹת מְגֻלְגָלוֹת נִפְשׁוֹת רַבּוֹת, וּכְשֶׁאָדָם אוֹכֵל אוֹתָם בַּכּוֹנֶה הֶרְאוּיָה, אֲזוּ מֵתְעַלִּים בְּעֵלוּי אַחַר עֵלוּי וּבָאִים לְתַקּוּנָם, אֲשֶׁר רַק בְּשִׁבִיל זֶה נִזְדַּמֵּן לוֹ שִׁיאֲכַל פְּרוֹת אֵלוֹ, וְזוֹ רְפוּאָת הַנֶּפֶשׁ, שֶׁיֵּשׁ לְהַנְפִּישׁוֹת רְפוּאָה וְעֲלִיָּה גְדוּלָּה. וְכֵן רְפוּאָת הַגּוּף, כִּי בְּכָל פְּרִי מִפְּרֵי הָאֵילָנוֹת וְהַצְּמַחִים וְהַדְּשָׁאִים, יֵשׁ בָּהֶם סְגֻלוֹת מְיֻחָדוֹת לְרְפוּאוֹת אֶת הָאָדָם, וּכְשֶׁאָדָם אוֹחֵז בְּדַבַּר הַשֵּׁם, הֵינּוּ בְּתְפִלָּה וּבְקִשָּׁה, שֶׁמִּבְקֵשׁ וּמֵתְפַלֵּל בַּיּוֹם הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא הַזֶּה "רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְאֵילָנוֹת",

שֶׁתִּמְשֶׁךְ לְגוֹפוֹ רְפוּאָה גְּשְׁמִית, עַל־יְדֵי פְרוֹת הָאֵילָן
וְהַצְּמָחִים וְהַדְּשָׁאִים, אֲזוּ לֹא יִצְטָרֵךְ לְשׁוּם תְּרוּפוֹת
גְּשְׁמִיּוֹת מְרוֹפָאִים כְּלִשְׁהֵם, כִּי רְפוּאָתוֹ תִּהְיֶה רַק
עַל־יְדֵי לֶחֶם וּמַיִם וּשְׂאֵר פְּרוֹת הָאֵילָן, הַצְּמָחִים
וְהַדְּשָׁאִים; אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁמְנַצֵּל אֶת הַיּוֹם הַקָּדוֹשׁ
וְהַנּוֹרָא הַזֶּה בַּתְּפִלָּה וּבִקְשָׁה, וַיִּטַּעַם מִכָּל פְּרוֹת
הָאֵילָן וְהַצְּמָחִים וְהַדְּשָׁאִים, וַיְכַרֵּךְ עֲלֵיהֶם בְּכֹנָה
גְדוּלָּה, וְאֲזוּ תִּמְשֶׁךְ עָלָיו רְפוּאָת הַנֶּפֶשׁ וְרְפוּאָת
הַגּוּף.

ב.

צָרִיךְ שֶׁתִּדַּע, שֶׁעַקֵּר הַשְּׁלֵמוֹת לְהַגִּיעַ אֵלֶיךָ
בְּזֶה הָעוֹלָם הַיָּא הַשְּׁפֵלוֹת, שִׁיְהִיָּה עָנוּ, שֶׁפֶל וְסִבְלָן,
וְאִין עוֹד שְׁלֵמוֹת יוֹתֵר מִזֶּה, שֶׁאֲדָם זוֹכֶה לְהַגִּיעַ אֶל
בְּטוֹל, שֶׁמְבַטֵּל אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי אֶל אִין סוּף בְּרוּךְ
הוּא, וְנַעֲשֶׂה שְׁכֵן לְעַפְרָ בְּחַיָּו. וְזֶה עַקֵּר הַתַּעֲנוּג
הַרוּחָנִי, תַּעֲנוּג שֶׁל עוֹלָם הַבָּא, שֶׁהוּא בְּטוֹל וּמְבַטֵּל
לְגַמְרֵי בְּעֵינֵי עֲצָמוֹ (לְקוּשְׁתֵּי־מוֹהַרְ"ן, חֶלֶק ב', סִימָן עב);
וְאִי אֶפְשָׁר לְזַכּוֹת לְהַשְׁגוֹת הַתּוֹרָה, הַשְׁגוֹת אֱלֻקוֹת,
אֶלָּא עַל־יְדֵי שְׁפֵלוֹת, כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ

ראש השנה לאילנות

טו

הַקְדוּשִׁים (ערויבין נד.): "וּמְדַבֵּר מִתְנַה" (במדבר כא, יח) — אִם מְשִׁים אָדָם עֲצָמוֹ כַּמְדַּבֵּר זֶה שֶׁהִכֵּל דָּשִׁין בּוֹ, תִּלְמוּדוֹ מִתְקִים בְּיָדוֹ, וְאִם לֹא, אֵין תִּלְמוּדוֹ מִתְקִים בְּיָדוֹ; וְצָרִיף שִׁישְׁבֹר גְּאוֹתוֹ לְגַמְרֵי, וַיִּגִיעַ אֶל שְׁלֵמוֹת הַשְּׁפִלוֹת וְהַבְּטוּל; כִּי יֵשׁ אַרְבַּע בְּחִינּוֹת שְׁפִלוֹת (לְקוּטֵי-מוֹהַרֵן, חֶלֶק א', סִמֵּן יד), כִּי צָרִיף אָדָם לְהִקְטִין אֶת עֲצָמוֹ לְפָנֵי גְדוּלִים מִמֶּנּוּ, וְלְפָנֵי בְּנֵי-אָדָם כְּעֶרְכוֹ, וְלְפָנֵי קְטָנִים מִמֶּנּוּ, וְלְפַעֲמִים שֶׁהוּא בְּעֲצָמוֹ קָטָן שֶׁבְּקְטָנִים, וְצָרִיף לְהִקְטִין אֶת עֲצָמוֹ כַּנֶּגֶד מְדַרְגַת עֲצָמוֹ, וַיִּדְמָה כְּעֵינָיו שֶׁהוּא לְמִטָּה מִמְדַּרְגָּתוֹ שֶׁהוּא אוֹחֵז בָּהּ, בְּסוּד (שְׁמוֹת טו, כט): "שָׁבוּ אִישׁ תַּחְתּוֹ", שֶׁיַּחְזִיק אֶת עֲצָמוֹ תַּחַת מְדַרְגָּתוֹ, שֶׁהוּא לֹא כְּלוֹם מִמֶּשׁ. וְזֶהוּ עֲנִין שֶׁל שְׁלֵשׁ שְׁנֵי עָרְלָה וְנִטְע רְבַעִי; כִּי שְׁלֵשׁ שְׁנֵי עָרְלָה הֵם כַּנֶּגֶד הַשְּׁלֵשׁ קְלִפּוֹת הַטְּמְאוֹת לְגַמְרֵי: רוּחַ סְעָרָה, וְעֲנָן גְּדוּל, וְאֵשׁ מִתְלַקַּחַת, וְנִטְע רְבַעִי הוּא כַּנֶּגֶד קְלִפַת נְגָה, שֶׁהִיא בֵּין הַשְּׁלֵשׁ קְלִפּוֹת וּבֵין הַקְּדוּשָׁה, כִּי קְלִפַת נְגָה מְעַרְבֶת טוֹב וְרַע, וְאָדָם צָרִיף לְבָרֵר בֵּינֵיהֶם, וְעַקֵּר עֲבוֹדַת הָאָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם לְהַעֲבִיר וּלְבַטֵּל וּלְשַׁבֵּר אֶת הָאֲרַבַּע

קלפות, כי זה עקר הנסיון והבחירה של האדם, לעמד כנגד כל המדות הרעות הנמשכות מאלו הארבע קלפות הקודמות לפרי, ועל-ידי-זה יזכה לפרי. וכלל כל המדות הרעות, שרשן הוא בגאות, שהיא עבודה זרה, כי (סוטה ד:): כל מי שיש בו גסות רוח, כאלו עובד עבודה זרה; שהוא הפוף מהתורה, שעקרה עונה, אין, בטול, כי כלל כל התורה הוא לבטל את עצמו בתכלית הבטול, עד שהיה נכלל באין סוף ברוך הוא; כי התורה והמצוות הם כלים ולבושים לאדם לקשרו וליחדו ולכללו באין סוף ברוך הוא, כי התורה היא חכמתו יתברך, והמצוות הן רצונו יתברך, וכשאדם זוכה ללמד תורה ולקיים את מצוותיו יתברך, על-ידי-זה נודבך חמרו וישותו וגאותו, ונתבטלות ממנו כל הארבע קלפות המעלימות ומסתירות ומכסות את אמתת מציאותו יתברך, ואז זוכה לבטול אמתו, ואז הוא משיג את התורה והשגות אלקותו יתברך, ולהפוך — על-ידי גאות, שמחזיק את עצמו למשהו, ומכל שכן שיש לו איזו גאות למעלה ממדרגתו, שרוצה לדמות עצמו לגדולים

או לבינונים או אפלו לקטנים, ומחמת גאותו וישותו הוא גדול בעיניו למעלה ממדרגתו, זה בעצמו השלש קלפות הטמאות, שהן: ענן גדול ואש מתלקחת ורוח סערה, שנכנסות בו, שמשם באה הגדלות והרעש והמחלקת שעושה עם זולתו, כי רוצה להתגאות, שזה כמו 'עושה מעשה זמרי, ומבקש שָׁכַר כְּפִינְחָס' (סוטה כב:), שאז עוקר את עצמו לגמרי מהתורה ומהשגות אלקות, ונעלמת ונסתרת ממנו אמתת מציאותו יתברך, ואין לו מקום בזה העולם; כי (פסחים טו:): כָּל הַמִּתְגַּאֵה חֲכָמְתוֹ מִסְתַּלֵּקֵת מִמֶּנּוּ. וְכֵן זֶה הוּא סוּד שֶׁלֹּשׁ שָׁנֵי עָרְלָה וְנִטְע רַבְעֵי, כִּי כְּשֶׁנוֹטְעִין אֵילָן, אֲסוּר לֶאֱכֹל מִפְּרוֹתָיו, עַד שִׁישְׁבֵר וַיִּבְטַל מִמֶּנּוּ הַקְּלָפוֹת הַקּוֹדְמוֹת לַפְּרִי, שֶׁהֵן הָאַרְבַּע קְלָפוֹת הַטְּמָאוֹת שְׁכֹלּוֹלוֹת בְּגָאוֹת; כִּי הָאֵילָן צָרִיךְ בְּרוּר בְּיוֹתֵר, מִחֲמַת שֶׁתְּחִילַת חֲטָא אָדָם הָרָאוּן הָיָה עַל-יַדֵּי אֵילָן, שֶׁהוּא עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע, וְכֵן חֲטָאוּ הָיָה עַל-יַדֵּי גָאוֹת, שֶׁהַכְּנִיס בָּהֶם הַנֶּחֱשׁ הַקְּדָמוֹנִי, שֶׁאָמַר לָהֶם (בראשית ג, ה): "וְהָיִיתֶם כְּאֱלֹהִים", וְרָצָה לְהִתְגַּאוֹת וּלְעֲלוֹת וּלְדַמּוֹת עֲצָמָם לְעֲלִיּוֹן, כִּי הָאֵילָן

בטבעו גדול וגבה בקומתו מאד, שנה גאות וגבהות, כמו שכתוב (עמוס ב, ט): "כגבה ארזים גבהו", ועל-כן צריך ברור גדול לבטל מפרותיו אחריות הגאות, שהוא כלל כל המדות הרעות; ועל-כן הזהירנו הקדוש-ברוך-הוא (ויקרא יט, כג): "וערלתם ערלתו את פרו, שלש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל", שלא לאכל מפרותיו שלש שנים, כדי לבטל שלש קלפות הטמאות לגמרי, שהן שלש בחינות שיש בגאות: שמחזיק את עצמו גדול מגדולים, וגדול מבינונים, וגדול מקטנים, ובשנה הרביעית צריך להעלות את הפרות לירושלים, ששם עקר היראה; כי ירושלים נקראת על שם 'ירא שלם' (מדרש רבה בראשית, פרשה נו, סימן י), כי ירושלים היא עיר מלוכה של ישראל, שהיא מלכות הקדשה, ועקר הגדלה והמלכות של עם ישראל היא ענוה ושפלות אמתית, שיהיה בטל ומבטל בעיני עצמו לגמרי. ולכל זה זוכים בירושלים דיקא, ועל-כן אמרו חכמינו הקדושים (אבות ה, ה): 'מעולם לא אמר אדם לחברו, צר לי המקום שאלין בירושלים'; כי שם היה מקום לכל

אָחד וְאָחד, כִּי מֵרֵב הַתְּכַלְלוֹת שְׂאָדָם נִכְלָל בִּירָאָה שְׁלֵמָה, אִזּוּ יֵשׁ מְקוֹם לְכָל אֶחָד וְאֶחָד, וְאִין אֶחָד דּוֹחֵק אֶת הַשְּׁנִי, וְעַל־כֵּן דִּיקָא בִירוּשְׁלַיִם הִבִּיאוּ אֶת פְּרוֹת נְטַע רְבִיעִי, כְּדִי לְבַרֵר אֶת הַפְּרוֹת מִקְלַפְת נְגָה, עַד שִׁיגִיעַ לְמַדְרָגָה רְבִיעִית שֶׁל שְׁפָלוּת, שִׁיְהִיָּה בָטֵל וּמְבַטֵּל, שְׁפָל וְעָנָו תַּחַת מַדְרָגָתוֹ, שְׂזוּ מַדְרָגַת מֹשֶׁה רַבְּנוֹ, שְׂאָמַר (שְׁמוֹת טו, ז): "וַנַּחֲנוּ מָה", וְכֵן הִעִיד עָלָיו הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֲצֻמוֹ, וְאָמַר עָלָיו (בְּמִדְבָר יב, ג): "וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד מְכַל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה"; וְזֶה אֲשֶׁר בְּבִרְכַת-הַמְּזוּן כּוֹלְלִים "בּוֹנֵה יְרוּשְׁלַיִם" בְּבִרְכַת הָאָרֶץ (בְּרִכּוֹת טו), כִּי בִירוּשְׁלַיִם דִּיקָא מִתְבָּרְרִים הַפְּרוֹת, כִּי שֵׁם זֹכֵין לִידֵי עֲנָוָה וְשְׁפָלוּת אֲמִתִּית, וְעַל־כֵּן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (ראש השנה לא): מַה טַּעַם שְׂצָרִיכִין לְהִבִּיא פְּרוֹת נְטַע רְבִיעִי לִירוּשְׁלַיִם? כְּדִי לְעַטֵּר שׁוּקֵי יְרוּשְׁלַיִם בְּפְרוֹת; כִּי שֵׁם הֵם מִתְבָּרְרִים לְגַמְרֵי מִקְלַפְת נְגָה, שֶׁהִיא מְעַרְבֶת בֵּין טוֹב לְרָע, כִּי שֵׁם בִירוּשְׁלַיִם זֹכּוֹת לְהִתְאַחַד נְשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּיַחַד, וְכִמּוֹ שְׁכָתוּב (תְּהִלִּים קכב, ד): "שֵׁשׁ עָלוּ שְׁבָטִים שְׁבָטֵי יִהּ עֲדוֹת לְיִשְׂרָאֵל לְהוֹדוֹת לְשֵׁם ה'". וְאִי

אפשר להגיע לאחדות אמתית, אלא כשהוא בטל ומבטל בעיני עצמו לגמרי, ואינו מחזיק את עצמו לכלום, ועל-כן הוא יכול להשתוות עם כל ברִיה, לכן ארץ ישראל מסגלת לעננה ולשפלות. ואמרו חכמינו הקדושים (זהר הקדוש, וירא קיד.): מלמד דכל ארץ ישראל בכלל ירושלים היא, ממשמע דכתיב (ויקרא יט, כג): "וכי תבאו אל הארץ", הכל בכלל, ולכן אמרו חכמינו הקדושים (ויקרא רבה, פרשה יג, סימן ב): מדר הקדוש-ברוך-הוא את כל העירות, ולא מצא עיר שיבנה בו בית-המקדש אלא ירושלים, כי שם היא נקדת המרכז של כל הבריאה, ומשם השתת העולם (יומא נד.), וזה (ויקרא יט, כה): "ובשנה החמישת תאכלו את פריו"; כי כשזוכין לבטל את עצמו לגמרי ולשבר גאותו בארבע בחינות מגדולים ומבינונים ומקטנים ומקטני קטנים, שהן הארבע קלפות: רוח סערה, ענן גדול ואש מתלקחת ונגה, שבהן כלולות כל המדות הרעות, אזי כשזוכה לבטל את עצמו מכל וכל, אז זוכה להכלל בארבע אותיות הוי"ה ברוך הוא, שהן הארבעה יסודות: אש, רוח, מים, עפר,

הכלולים בדומם, צומח, חי, מדבר, שאז זוכה להסתכל רק באמתת מציאותו, המחיה ומהיה ומקים את כל הבריאה כלה, שזה סוד קוצו של יו"ד, שנה החמישית; הינו כשאדם זוכה להיות בטל ומבטל לגמרי בעיני עצמו, והוא כלום ממש, כקוצו של יו"ד, אז דיקא זוכה לראות מפרטי הבריאה: דומם, צומח, חי, מדבר, את שם הו"ה יתברך שמו תמיד; כי לזכות להגיע למדרגה זו אי אפשר, אלא על ידי עונה ושפלות ובטול לגמרי מכל וכל, שזה סוד שלש שני ערלה, כנגד השלש קלפות הטמאות, והרביעית היא נגה, שמבררת את הטוב מהרע, ובירושלים דיקא, שהיא נגד האצילות, ואחר-כך באה השנה החמישית, שאז מתר לאכל את הפרות, כי כשאדם בא לבטול גמור אל האין סוף ברוך הוא, אז מתר לו להנות מפרות הארץ, וזה סוד חמשה-עשר בשבט, שהוא "ראש השנה לאילנות" לענין דיני ערלה ונטע רבעי, כי י"ב חדשי השנה הם כנגד י"ב שבטי יה, ונקראים בשם שבטים, כי הם שבטים וענפים היוצאים מהאילן הקדוש של יעקב אבינו, שהוא גופא

דאילנא, כי כל נשמתין מאילנא רברבין נפקין (זהר
 הקדוש, משפטים צט:), ואלו הי"ב שבטים כלולים
 בארבע מחנות השכינה, שהם הארבעה דגלים,
 וכנגדם הם ארבע תקופות השנה, וכל אלו הארבע
 יוצאים מארבע אותיות שמו יתברך, השם הו"י"ה
 ברוך הוא, שמשם נמשכין הארבעה מחין, אבא
 ואמא ברא וברתא, ומשם הארבעה יסודות: אש,
 רוח, מים, עפר, שהם סוד תלת גונין דעינא ובת
 עין, אשר כנגד ארבע בחינות העין האלו, יש
 בקלפה שלש קלפות הטמאות, שהן שלש שני
 ערלה, ונגה הוא נטע רבעי, כמו שבקדשה יש תלת
 גונין דעינא ובת עין, והעקר הוא נקדת הבת עין,
 שמשם כל ההסתכלות והידיעה בעיני השכל,
 וכמו-כן להפוך זה לעמת זה, גם בקלפה עקר
 אחיות כל הקלפות הוא בנגה, שהוא כנגד בת עין,
 שמשם כל יניקתם. ובכל ארבע תקופות השנה
 צריכין לברר הטוב מהרע, ולשבר הארבע קלפות
 הטמאות. והנה הארבע תקופות הם מתחילים
 מניסן, נמצא, שתקופת טבת היא התקופה
 הרביעית שהיא כנגד בת עין, ששם עקר הברור,

וְכָל תְּקוּפָה הִיא שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים, נִמְצָא, שְׁחַמְשָׁה
 עָשָׂר בְּשָׁבָט הוּא הַנִּקְדָּה הָאֲמֻצָּעִית שֶׁל הַתְּקוּפָה,
 שְׁזוֹ נִקְדַּת הַבַּת עֵינַן, וְעַל-כֵּן אִזּוֹ הוּא "רֹאשׁ הַשָּׁנָה
 לְאֵילָנוֹת", שְׁשֵׁם עֵקֶר הַבְּרוּר מֵהַגְּאוֹת, שְׁכוֹלֶלֶת כָּל
 הַמְּדוֹת הַרְעוֹת; כִּי עֵקֶר הַבְּרוּר הוּא בַּבַּת עֵינַן,
 שְׁאֵדָם צָרִיף לְהַסְתַּכֵּל רַק אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְלֹא תִהְיֶה
 לוֹ שׁוּם הַסְתַּכְלוֹת בְּזֶה הָעוֹלָם אֲלֵא עַל אֲמַתַּת
 מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וּכְפִי שְׁאֵדָם מִתְּבוֹנֵן וְצוּפָה וּמִבֵּיט
 וּמִסְתַּכֵּל רַק בַּנִּקְדָּה הָאֲמֻצָּעִית שְׁבָכֵל הַבְּרִיאָה,
 שְׁהִיא הַבַּת עֵינַן, שְׁהוּא סוּד הָאֱלֻקוֹת הַגְּנוּז בְּכָל
 פֶּרֶט מִפְּרֻטֵי הַבְּרִיאָה, שְׁזוֹ נִקְדַּת בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ,
 שְׁשֵׁם נִקְדַּת הָאֵבֶן שְׁתִּיָּה, שְׁמִשֵּׁם יוֹצְאִים גִּידִין לְכָל
 הָאֲרָצוֹת, וְכִמוֹ שְׁפָרַשׁ רַש"י עַל הַפְּסוּק (קֹהֶלֶת ב, ה):
 "וְנִטְעַתִּי בָהֶם עֵץ כָּל פְּרִי", כְּמוֹ-כֵן הוּא זוֹכֶה
 לְהַגִּיעַ אֶל תְּכֵלִית הָעֲנוּוֹה וְהַשְּׁפָלוֹת; כִּי הַשְּׁפָלוֹת
 הִיא בְּסוּד עֶפְרָיִם, וְעֵקֶר קִדְשֵׁת הָעֶפְרָיִם הוּא בְּאֶרֶץ
 יִשְׂרָאֵל וּבִירוּשָׁלַיִם, וְהָעֵקֶר — בְּבֵית-הַמִּקְדָּשׁ,
 בַּנִּקְדַּת הָאֵבֶן שְׁתִּיָּה, שְׁעַר הַשָּׁמַיִם, כִּי אִי אֶפְשָׁר
 לְעֲלוֹת לַשָּׁמַיִם לְמַעְלָה לְמַעְלָה, כִּי אִם עַל-יְדֵי
 עֲנוּוֹה וְשְׁפָלוֹת, כִּי כָּל מֵה שְׁהָאָדָם בְּטֵל וּמִבְטָל

לָאֵין סוֹף, כְּמוֹ-כֵן מְאִיר עָלָיו אורו יִתְבַרֵךְ בְּגִלּוֹי
 נוֹרָא וְנִפְלְאָא מְאֹד. וְזֶה סוּד חֲמֻשָּׁה עֶשֶׂר בְּשִׁבְטֵי,
 שֶׁהוּא "רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְאֵילָנוֹת", שְׂאֵז טוֹעֲמִים
 וְאוֹכְלִים מִכָּל הַפְּרוֹת, וְטוֹעֲמִים טַעַם גֶּן-עֵדֶן בְּתוֹךְ
 הַפְּרוֹת, כִּי מֵאַחַר שִׁבְאִים לְיָדֵי בְטוּל אֲמַתִּי,
 שֶׁמְבַטֵּל אֶת כָּל גְּאוּתוֹ וְיִשׁוּתוֹ לְגִמְרֵי, עַל-יַדֵּי-זֶה
 נִתְקַן חֲטָא עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע, שֶׁהוּא הַנְּגִהָ, נֶגְדַּ
 הַבַּת עֵץ בְּקִדְשָׁה, וְאֵז זוֹכֶה לְהַגִּיעַ לְעֵץ הַחַיִּים,
 שֶׁעָלָיו נֶאֱמַר (בְּרֵאשִׁית ג, כב): "וְאָכַל וַחֲיֵי לְעֵלָם"; כִּי
 נִכְלַל בְּחֵי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבַרֵךְ; וְעַל-כֵּן הוּא דָּבָר גְּדוֹל
 מְאֹד לְטַעַם אֵז מִכָּל פְּרוֹת הָאֵילָן, כִּי אֵז מְתִיחָדִים
 קִדְשָׁא בְּרִיף הוּא וְאוֹרִיתָא וְיִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר כָּלֵם
 נִקְרְאִים בְּשֵׁם עֵץ. הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִקְרָא עֵץ,
 שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כ, יט): "כִּי הָאָדָם [הָעֵלְיוֹן] עֵץ
 הַשָּׂדֶה" (זֶהר בְּשִׁלַח ס:), וְהַתּוֹרָה נִקְרְאָת עֵץ, שֶׁנֶּאֱמַר
 (מְשָׁלִי ג, יח): "עֵץ חַיִּים הִיא לְמַחְזִיקִים בָּהּ" (בְּרִכּוֹת
 לב:), וְיִשְׂרָאֵל נִקְרְאִים עֵץ, שֶׁנֶּאֱמַר (יִשְׁעִיָה סה, כב):
 "כִּימִי הָעֵץ יִמֵּי עַמִּי", (זֶהר פִּינְחָס רנב:), וְאֵז נַעֲשֶׂה
 הַיְחוד הָעֵלְיוֹן וְהַתְּקוּן הַשָּׁלֵם.

ראש השנה לאילנות

כה

ג.

צריך שתדע, שהקדוש-ברוך-הוא ברא את עולמו על-ידי שם הנו"ה ברוך הוא וברוך שמו, על שם שהוא הנה, הנה ויהיה, פי הוא מחיה ומתהוה ומקים את כל הבריאה כלה, שנכללת מארבע בחינות: דומם, צומח, חי, מדבר. דומם, הוא כלל השדה והארץ, אשר עליה צומחים גנות ופרדסים אילנות ודשאים, שמהם נהנין החי והמדבר, ועקר הבריאה היתה רק בשביל מבחר המדבר שהוא עם ישראל, בני הקדוש-ברוך-הוא, כמו שכתוב (דברים יד, א): "בנים אתם להנו"ה אלקיכם", והנה השדה גלוי לכל, והוא ראוי לזריעה — אם אדם חורשו וזרעו ומסלק ממנו את הקוצים והדרדרים, פי אז מוציאה האדמה אילנות ודשאים טובים למאכל אדם ולחיות, אף לזה צריכין דעת ושכל וזריות, וכמאמרם ז"ל (אבות דרבי נתן, פרק ח'): מי שיש לו שדה אחת וזרע מקצתו חטים, מקצתו שעורים, מקצתו זיתים ומקצתו אילנות, נמצא, מלא טוב וברכה; פי כשאדם חרוץ ועושה את רצונו יתברך, אזי יחוש

את שְׂדֵהוּ, וַיִּצְמְחוּ כָּל מִיַּי אֵילָנוֹת הַמְּצַמִּיחִים פְּרוֹת יָפִים וְדִשָּׁאִים טוֹבִים לְהֵנוֹת מֵהֶם. וְהַשְּׂדֵה נִחְלַק לְשְׁתֵּי בְּחִינּוֹת: שְׂדֵה הַלֶּבֶן וְשְׂדֵה הָאֵילָן, שְׂדֵה הַלֶּבֶן נִקְרָא לֶבֶן: א) מַחְמַת שְׂגֻדָּה בּו תְּבוּאָה וְקִטְנִית, וְאֵין בּוֹ אֵילָן שְׂעִשְׂה בּוֹ צֶל (בְּרִטְנּוֹרָא שְׂבִיעִית, פָּרָק ב', מִשְׁנָה א') ב) לְפִי שְׂכַאֲשֵׁר הִיא מִתְבַּשְׁלֶת נַעֲשִׂית צָבַע לֶבֶן (רַבְנּוּ שְׁמִשׁוֹן מִשְׁאֲנָן, פָּרָק ג' דְּפֶאָה), וְזוֹרְעִים בּוֹ חֲמֻשֶׁת מִיַּי דְּגָן (שְׂבִיעִית פָּרָק ב', מִשְׁנָה א'), שְׁמֵהֶם נַעֲשֶׂה מֵאֲכָל לְהַחֲיוֹת גּוֹפּוֹ שֶׁל אָדָם, שְׁמֵהֶם הַלֶּחֶם שְׁמִבְּרֻכִין עָלָיו "הַמוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ", וְכֹל מִיַּי פֶּת הַבָּאָה בְּכִיסָנִין, שְׁמִבְּרֻכִים עֲלֵיהֶם "בּוֹרָא מִיַּי מְזוֹנוֹת", וְשְׂדֵה הָאֵילָן הוּא שְׂדֵה שְׂצוּמָחִים בּוֹ כָּל מִיַּי עֲצֵי פְרִי, הַמְּעַנְגִים בְּנֵי־אָדָם הָאוֹכְלִים, וּמְחִיִּים אוֹתָם. וְכַמְּאֲמָרֵם ז"ל (בְּבָא בִתְרָא ז.): אֵין מוֹצִיאִין פְּרוֹת מֵאָרֶץ יִשְׂרָאֵל דְּבָרִים שְׂיֵשׁ בָּהֶם חַיִּי נֶפֶשׁ, כְּגוֹן: יֵינּוֹת, שְׁמָנִים וְסִלְתוֹת, כִּי הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא בְּרָא אֶת כָּל הַפְּרוֹת לְהֵנוֹת בָּהֶם אֶת בְּרִיּוֹתָיו, וְעַתִּיד אָדָם לִתֵּן אֶת הַדִּין עַל כָּל פְּרִי וּפְרֵי שְׂרָאָה, וְלֹא אֲכָל מֵהֶם (וְיוֹשְׁלָמִי קְדוֹשִׁין, פָּרָק ד', הַלְכָה יב), וְעַל־כֵּן עַכְשָׁו

בתמשה עשר בשבט "ראש השנה לאילנות", שאז
 דנין את האילנות, ראוי לכל בר ישראל לטעם מכל
 מיני פרות שמביאים לפניו, ויודה וישבח ויפאר
 את הבורא יתברך שמו על כל החסד חנם שעשה
 עמנו, שמשדה ואדמה פשוטה שחרש וזרע האדם,
 צמחו אילנות ודשאים ופרות נפלאים כאלו. ובזה
 שמשבח ומפאר ומודה את הקדוש-ברוך-הוא, בזה
 יש עלוי להנשמות המגלגלות בתוך פרי האילן
 וירקות השדה והדשאים. ולכן נהגו לטעם מכל
 מיני פרות שרק נמצאים בעולם, כי זה שבחו של
 הקדוש-ברוך-הוא, שהאדם משבח ומפאר ומהלל
 אותו מכל פרותיו שברא, כי לא ברא הקדוש-
 ברוך-הוא דבר לריק, ואם יש אינה פרי, בודאי יש
 בזה כוונה נוראה באכילתו. ודרך הצדיקים,
 שאומרים תודה על כל מין ומין ממיני פרות
 האילן, ומיחדים יחודים כמספר וצרוף וחסבון
 הפרי, שבזה הם מורידים את אורו יתברך אל זה
 העולם, ומעלין את גשמיות הפרי אליו יתברך;
 אשרי מי שזוכה להגיע אל מדרגה זו, למצא את
 אמתת מציאותו יתברך בתוך הפרות, וליחד

יחודים קדושים על כל פרי ופרי כפי מספר וצרוף וחסבון שמו של הפרי, ויחדש חדושי תורה על פסוקי תנ"ך ומאמרי חז"ל בגמרא ובמדרשים ובוזהר הקדוש, המדברים מאותו פרי, וזה יעלה שעשועים גדולים למעלה בכל העולמות. כי למעלה מאד משתעשעין עם חדושי תורה חדשים שמתחדשים כאן בזה העולם; כי על-ידי חדושי תורה, מתחדשים שמים חדשים וארץ חדשה (הקדמת הזוהר ה.ה.), ובכל מקום שמתחדשים חדושי תורה, השכינה נמצאת שם.

ד.

נוהגים צדיקים וחסידים ואנשי מעשה לטל ידיהם לסעדה קבועה ביום הקדוש הזה — חמשה עשר בשבט, שהוא "ראש השנה לאילנות", כדי לאכל את השבעה מינים שנסתבחה בהם הארץ, והם: חטה, שעורה, גפן, תאנה ורמון, וזית שמן ודבש. ועל-כן אוכלין פת, שהיא באה מחטה, ומיני מזונות שבאים משעורה, ושותים זין הבא מגפן, וכן אוכלין ענבים ותאנה ורמון וזית ושמן

ראש השנה לאילנות

כט

ודבש ותמרים, וכן מוסיפין כל מיני פרות חדשים גם ישנים, כדי לברך ברפת "שהחינו", ואוכלין אתרוג, תפוח, אגוז, חרוב, שקדים וכדומה, כל מיני פרות שרק נמצאים, ומשבחים ומפארים את הקדוש-ברוך-הוא על החסד חנם שעשה עמנו, שברא פרות יפים להנות בהם בני-אדם. ומנהג צדיקים לבקש אז על אתרוג מהדר, שיזכה בחג הסכות לקיים את מצוותיו ותברך בשלמות באתרוג מהדר, וכן יש מנהג צדיקים לבקש אז על מצות כשרות, שלא יהיה בהן חשש חמץ, ושתהיינה כשרות בתכלית. והיום הזה מסגל לתקון חטא אדם הראשון, שאכל מעץ הדעת טוב ורע, שמשם נמשכת הגאון באדם; כי החטא היה על-ידי הנחש הקדמוני, שהסיתם לאכל מפרי העץ, ואמר (בראשית ג, ה): "והייתם כאלהים ידעי טוב ורע", שמשם נמשכים כל הצרות והיסורים, העניות והדחקות לאדם, כי נתקללה האדמה בעבורו, וכתוב (שם יו, יט): "בעצבון תאכלנה כל ימי חייך, וקוץ ודרדר תצמיח לך ואכלת את עשב השדה, בזעת אפיק תאכל לחם" וגו'; כי כל הצרות

והיסורים והעניות והדחקות באים רק מחמת הגאות והישות שיש באדם, ועכשו בחמשה עשר בשבט "ראש השנה לאילנות", ראוי לאדם לבקש ולהתחנן ממנו יתברך, שיחוס וירחם עליו, וימשיך עליו פרנסה בנקל, וימחל לו על כל עוונותיו שחטא ופגם כל השנה, ועל ידי זה יכול לתקן את הקללה שנתקלל בה אדם — "בזעת אפך תאכל לחם", שהם כלל היגיעות והטרחות שאדם צריך להתיגע ולטרח, כדי להשיג פרנסתו. ועכשו בחמשה עשר בשבט "ראש השנה לאילנות" יפתח לו שער הרחמים והרצון והשפע, ויזכה לפרנסה ברוח, ולא יצטרך לבריות כלל. ועל כן בחמשה עשר בשבט, "ראש השנה לאילנות", מסגל לבקש על פרנסה בנקל, וכן מסגל לבקש אז על זיווג טוב, "כי האדם עץ השדה" (דברים כ, יט), וזה אשר שב"ט עולה כמספר אי"ש, ודרכו של אי"ש לחזור אחר אשה (קדושין ב:), וכן מסגל להתברך בזרע, שהם פרות האילן, כי הבנים והבנות הם הפרות של איש ואשה, שהם ברגמת איל"ן היחוד השלם הוי"ה אדנ"י (שעולה צ"א); ועל כן ב"ן ב"ת עם

הכולל עולה כמספר פ"י הע"ץ, שאז הוא הזמן לפעל על בני"ם, כי על-ידי היחוד של איל"ן זוכים לאמונ"ה ברורה ומזככת, ועל-ידי-זה זוכים אל בני"ם חיים וקיימים, וכן הוא זמן לבקש על הגאלה העתידה, שאז יתקיים (ישעיה יא, ט): "כי מלאה הארץ דעה את הו'ה"; כי בעת הגלות, אז הדעת בגלות, ובעת הגאלה תהיה הדעת שלמה. ועל-כן ע"ץ השד"ה גימטריה דע"ת, ועל-ידי שלמות הדעת הוא מבטל את כל הספקות, שמשם הוא הגלות, על-ידי עמל"ק העולה ספ"ק, שבא בדרך כלל מגאות, כי מי שזוכה להיות ענו, שפל וסבלן, לו אין שום ספקות וקשיות ועקמומיות בלב עליו יתברך, לא-כן על-ידי הגאנה והישות, הוא מלא קשיות וספקות עליו יתברך. ולכן מבקשים אז על אתרו"ג, שהוא ראשי תבות (תהלים לו, יב): "אל ת'בואני ר'גל ג'אנה", וזה מרמז במאמרם ז"ל: 'באח"ד בשב"ט רא"ש השנ"ה לאיל"ן', שהוא עולה בדיוק כמספר נפשי כעפ"ר לב"ל תהי"ה; כי אז כשאדם בא אל בטול אמתו, שמבטל עצמו מכל וכל, ובא אל הכרה אשר אין

בלעדיו יתברך, אז דיקא זוכה לדעת השלמה, ונגאל מכל צרותיו, וזוכה להלביש עצמו בלבושים יקרים, בסוד (ויקרא טז, ג): "כתנת ב"ד קד"ש", העולה במכון ממש 'באחד בשב"ט רא"ש השנה לאיל"ן', שאז זוכים להגיע אל מדרגת 'בתשובה שלמה לפני'ך, ודו"ק.

ה.

כתב רבי חיים ויטאל, זכותו יגן עלינו, שיש שלשים מיני פרות האילן, ובעולם הבריאה עשרה מהן לעמת עשר ספירות שלה, ומפני שהם רחוקים מן הטמאה וקרובים לאצילות, אין להם קלפה לא בפנים ולא בחוץ, ונאכלין כמו שהן. ואלו הן: ענבים, תאנים, תפוחים, אתרוגים, לימונים, אגסים, חבושים, תותים, שורבש, חרובין. ועשרה מיני פרות הם בעולם היצירה, והן סוד עשר ספירות היצירה, שהם בינוניים בין עולם הבריאה ובין עולם העשיה, שאינם קרובים לטמאה כמו עולם העשיה ולא רחוקים כמו עולם הבריאה, ולכן גרעיני הזרע בתוף הפרי אינו נאכל, לפי

שאינם רכים כגֵרְעִינִים שְׁבֵתוֹךְ הַפְּרוֹת דְּבִרְיָאָה, וְאֵלוּ הֵם: זִיתִּים, גּוֹדְגוֹנִיּוֹת, שׁוּפָאִי"וּפָאשׁ, פִּישְׁקוּשׁ, זִירְנוּאִילָאשׁ (פְּרוֹנָאשׁ בְּלַע"ז), מְשֻׁמְשִׁים (אֶלְבְּרִיקוּקִישׁ בְּלַע"ז), וִי"שְׁנָאנֶשׁ, אֶקְרָאָנִים (בְּרַמִּי"גוֹ בְּלַע"ז), נִישְׁפּוּלִישׁ. וְעוֹד עֲשָׂרָה מִיְּנֵי פְרוֹת יֵשׁ בְּעוֹלָם הָעֲשִׂיָּה לְעַמַּת עֲשָׂר סְפִירוֹת, וְלִכְן נֶאֱכָל מֵה שְׁבֻפְנִים וְנִזְרֵק מֵה שְׁבַחּוּץ, שְׁקֻלְפַת הַפְּרִי הִיא מְחִיצָה בֵּינֵנוּ וּבֵין עוֹלָם הַחֲמוּדוֹת, כְּדֵי שְׁלֹא יִקְבַּל טְמָאָה, וְזֶה סוּד הַיֶּצֶר הָרַע וְהַקְּלָפָה הַדְּבוּקָה בְּנֶפֶשׁ, וְאֵלוּ הֵן: רְמוּנִים, אֶגְזִזִים, שְׁקָדִים, עֲרַמְזִים, לוּזִים הַנִּקְרָא אֶלְבִּי"אָנָאשׁ, אֶלּוּנִים (אֶלּוּיָאוּטָאשׁ בְּלַע"ז), פְּרִיסִין, פִּינְיוּנִים, פְּסִתוּקִים, מְאוּזִישׁ.

וְהִנֵּה הָעֲשָׂרָה מִיְּנֵי פְרוֹת דְּבִרְיָאָה, נִתְבָּרַר מֵהֶם כָּל הַפְּסֻלֹת, וְנִשְׁאָרוּ כָּלֵם טוֹב, וְאֵילָן סָרְק הוּא לְהַפָּה, שֶׁהוּא הַכֹּל רַע שֶׁהַכֹּל הוּא קְלָפָה. וּכְנֶגֶד עֲשָׂרָה מִיְּנֵי פְרוֹת דִּיצִירָה שֶׁהַמַּח הוּא מְלַבֵּר וְהַקְּלָפָה בְּפָנִים, שֶׁהִיא הַגְּרָעִין שְׁבֵתוֹכֶם, כְּנֶגֶד זֶה בְּקֻלְפָה כְּשֶׁנִּצּוּץ הַקִּדְשָׁה שֶׁנִּפְל הוּא גְדוֹל, וְלֹא

יכולה הקלפה לסבל כל אותו האור בקרבה, נכנסה הקלפה תוך הקדשה ונעשית הקדשה מקיף אליה. וכנגד עשרה מיני פרות דעשיה שהמח הוא מלגאו והקלפה חופפת עליו מבחוץ, כנגדן בקלפה פשולקחת נצוץ הקדשה בתוכה להיות אליה, והיא חופפת עליו מבחוץ בקלפה אל המח, עד כאן לשונו.

צא ולמד, כי אין דבר גשמי פה למטה, שאין דגמתו למעלה, כי "גבה מעל גבה שמר וגבוהים עליהם" (קהלת ה, ו), ואשר המה בעולמות התחתונים המה כל העליונים, כי אם לא היה מצל לא היה צל. ראה גם נעם שיח סוד לשון הזהב, אשר בתכמה דברו לאמר, ראש השנה לפרות האילן, ולא אמרו לפרות האילנות, רמזו בתכמה לאילנא קדישא, אילנא דחיי, וכמו שבארו גורי האר"י ז"ל, שפן אילן גימטריה יאהדונהי, כמו שבא במכתבים בבאור מאמר הזהר פרשת אחרי מות, שהוא אילנא רבא ותקיפא וכו', אילנא דנטע שורשוי באינון חיים, עין שם; וכן בכתבי רבנו

הקדוש האר"י ז"ל, אילן במלואו גימטריה י"ב צרופי הניות רמז על התפארת אילנא דחיי שכולל בו י"ב צרופי הנו"ה, כמו שכתוב בפרשת בשלח תריסר תחומין וכו', סליקו באילנא קדישא רבא, וכן עין שם במאמר "ויבאו אלימה" וכו', ואתתקף אילנא קדישא י"ב תחומין וכו'.

והענין כמו שהיום ראש השנה לפרות האילן לענין המעשרות, דחשבינן להו שנה מתמשה עשר בשבט דהואיל וירדו רב גשמי שנה ועלה השרף באילנות, ונמצאו פרות חונטים מעתה, כן דגמתו למעלה ראש השנה לפרות האילן העליון, להשפיע את שפעו הקדוש לפרותיו, הם הם העולמות, אשר מהם ישתלשל וירד פה למטה באילנות ועל משטרם.

ומעשה ידינו כוננה עלינו, בלח סגלת התקון הנה הנעשה בעצם היום הזה בלח הברכות, ואשר ילוה אליהם הוד שרשון, תתעוררנה בקומתם וצביונם למעלה, ונוסף גם הוא, כי בשפר התקון

הָלוּ מֵעַתָּה לִ"ו יוּכַל לְתַקֵּן אֶת פָּגַם הַבְּרִית, אֲשֶׁר
 לֹא נִאֲמְנָה בְּרִיתוֹ, וְהָיָה בַעֲשׂוֹת הַתְּקוּן לַעֵץ פְּרִי,
 מִחֵץ מִכְתּוֹ וְרִפְאָה בְּפָגַם הַצַּדִּיק הַעוֹשֶׂה פְּרִי, בְּצִרוּף
 סִגְלַת הַיָּמִים הַהֵם הַנִּזְכָּרִים וְנַעֲשִׂים לְתַקוּן פָּגַם
 הַבְּרִית. וּמִוְרֵי ז' לְהֵי הָיָה אוֹמֵר לְכוּן בְּאֲכִילַת
 פְּרוֹתֵיהֶן לְתַקוּן חֲטָא אָדָם הֵרָאשׁוֹן אֲשֶׁר חֲטָא
 בְּפִרוֹת הָאֵילָן, כִּי אִף כָּל יְמֵי הַשָּׁנָה כָּל כּוֹנְנֵנוּ
 לְתַקוּן זֶה, מִכָּל מְקוֹם חֲבִיבָה מִצְוָה בַשְּׁעָתָה זֶה
 הַיּוֹם תַּחֲלֶה וְרֹאשׁ לְפִרוֹת הָאֵילָן, וְאֲשֶׁר לְהִיּוֹת כְּבָר
 הוֹדַעְנוּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת, כִּי יֵשׁ בְּכַח הַדְּבוּר לְהִיּוֹת
 מְעוֹרָר כַּח מַדּוֹת הַעֲלִיּוֹנוֹת, לְהֵאִירָן בְּאוֹר נִפְלָא
 יוֹתֵר גָּדוֹל מְאֹד, לְהַשְׁפִּיעַ שְׁפַע רְצוֹן בְּרָכָה וּנְדָבָה
 בְּכָל הָעוֹלָמוֹת, עַל־כֵּן נִכּוֹן לְהַנּוֹת לְפָנָי אֲכִילַת כָּל
 פְּרִי וּפְרִי, בְּסוֹד שְׁרֵשׁוֹ הַבָּא בְּסִפְרֵי הַזֵּהָר וּבַתְּקוּנִים
 בְּקִצַּת מֵהֶם, לְעוֹרֵר שְׁרֵשֵׁיהֶן לְמַעְלָה.

.ו.

הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא צִוָּה אֶת עַם יִשְׂרָאֵל וְאָמַר
 לָהֶם, שִׁשְׁמְרוּ אֶת מִצְוֹתַי וַיֵּלְכוּ בְּדַרְכָיו וַיְבִיֵאֵם
 אֶל (דְּבָרִים ח, ז): "אֲרָץ נַחֲלֵי מַיִם, עֵינַת וַתְּהַמַּת

יִצְאִים בְּבִקְעָה וּבְהָרָה, וְהָאָרֶץ מְבֹרָכָה בְּשִׁבְעַת
 הַמִּינִים", (שם): "אָרֶץ חֹטָה וְשֹׁעוּרָה וּגְפֹן וּתְאֵנָה
 וְרִמּוֹן, אָרֶץ זֵית שֶׁמֶן וְדִבְשׁ, אָרֶץ אֲשֶׁר לֹא
 בְּמִסְכַּנֵּת תֹּאכַל בָּהּ לֶחֶם, לֹא תַחְסֹר כָּל בָּהּ";
 וּפִרְשׁ רַבְּנוּ ז"ל (לקוטי מוה"ר"ן, חלק א', סימן מז),
 שְׁאָרֶץ יִשְׂרָאֵל מְבֹרָכָה בְּכָל הַבְּרָכוֹת, וּבִפְתַּלְתָּ לֶחֶם
 שְׂאוֹכֵל, בָּהּ מְרַגִּישִׁים אֶת כָּל הַתַּעֲנוּגִים שֶׁבְעוֹלָם,
 וְלֹא מַחֲמַת עֲנִיּוֹת וְדִלוֹת אוֹכְלִים לֶחֶם וְלֹא שְׂאֵר
 מַעֲרָנִים, אֲלֵא מַחֲמַת שְׁבִתוֹךָ הַפֶּת לֶחֶם מְרַגִּישִׁים
 כָּל מִינֵי נְעִימוֹת, וְזֶה נֶאֱמַר גַּם עַל כָּל פְּרוֹת הָאָרֶץ
 שֶׁנִּתְבָּרְכוּ בְּכָל הַבְּרָכוֹת, וּמְרַגִּישִׁים בָּהֶם כָּל מִינֵי
 טְעָמִים; כִּי בְּפְרוֹת אָרֶץ יִשְׂרָאֵל יֵשׁ הַרְבֵּה מְצוֹת,
 כְּגוֹן: תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת וּשְׁבִיעִית, שְׁזֵה מְקַדֵּשׁ אֶת
 פְּרוֹת הָאָרֶץ, וּמַעֲלָה אוֹתָם אֶל תְּכֵלֶת הַעֲלִיָּה, כִּי
 מְגַלִּים בָּהֶם עַל-יְדֵי הַמְצוֹת אֶת הָאֵין סוֹף רוּחַנִיּוֹת
 חַיּוֹת אֱלֹקֵינוּ יִתְבָּרַךְ הַטָּמוֹן בְּתוֹךְ הַפְּרוֹת; וְעַל-כֵּן
 דִּרְשׁוּ חַכְמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (בַּמִּדְבָּר רַבָּה, פֶּרֶשׁה יב, סימן
 ג'): "רְפִידְתוֹ זָהֵב" (שִׁיר הַשִּׁירִים ג, י) — זֶה הָאָרֶץ
 שֶׁמַּעֲלָה פְרוֹת הָאֵילָן הַדּוּמִים לְזָהָב, שֶׁמֶהֶם יְרוּקִין
 וּמֵהֶן אֲדָמִין; כִּי בְּתוֹךְ הַפְּרוֹת גְּנוּזוֹת נִשְׁמוֹת

גבוהות עד מאד, על-כן הזהירנו התורה (דברים כ, יט): "לא תשחית את עצה לנדיח עליו גרזן, כי ממנו תאכל ואתו לא תכרת, כי האדם עץ השדה"; ודרשו חכמינו הקדושים (ספרי שופטים): כי ממנו תאכל — מצות עשה, שחיוו של אדם אינו אלא מן האילן, רבי ישמעאל אומר, מכאן חס המקום על פרות אילן, קל וחסר מאילן, ומה אילן, שעושים פרות — הזהירך הכתוב עליו, פרות עצמם — על אחת כמה וכמה; כי אכילת פרות הוא דבר גדול מאד, ומכל שכן בחמשה עשר בשבט "ראש השנה לאילנות", שאז כשאדם טועם משבעת המינים, ששפחה התורה את ארץ ישראל, זה ענין נורא ונפלא מאד, והוא ממשיך על עצמו הארת קדשת ארץ ישראל, ומגלה את הטוב והפנימיות הגנוזים בתוך הפרות, ונעשה תקון ויחוד גדול למעלה בכל העולמות.

חטה

חטים — נשתבחו בהם ישראל, כמו שכתוב

(שיר השירים ז, ג): "בִּטְנֶךָ עֲרַמַת חֲטִיִּים", וְדָרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (פְּסִיקְתָא רַבְתִּי, כִּי תִשָּׂא) אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל, וּמַחֲטִיִּים בָּאָה הַפֶּת הַמְּחַיָּה אֶת הָאָדָם, וְאֵין הַתִּינּוֹק יוֹדֵעַ לְקֵרוֹת אָבָא, עַד שְׂיִטְעֵם טַעַם דְּגָן (בְּרִכּוֹת מ.); וְכֹל הַרְפּוּאוֹת וְהַסְּגָלוֹת מְטַבְּעוֹת בָּהּ, כְּמֵאמָרָם ו'ל' (בְּבֹא מְצִיעָא קוֹז): שְׁלֹשָׁה-עָשָׂר דְּבָרִים נֶאֱמָרוּ בְּפֶת שַׁחֲרִית: מַצְלֵת מִן הַחֲמָה, וּמִן הַצְּנָה, וּמִן הַדִּיקוּן, וּמִן הַמְּדִיקוּן, וּמִחֲפִימַת פְּתִי, וְזוֹכָה בְּדִין, לְלַמֵּד תּוֹרָה וּלְלַמֵּד, וּדְבָרָיו נִשְׁמָעִין, וְתַלְמוּדוֹ מִתְקִים בְּיָדוֹ, וְאֵין בְּשָׂרוֹ מַעֲלָה הֶבֶל, וְנִזְקֵק לְאִשְׁתּוֹ, וְאֵינוֹ מִתְאַוֶּה לְאִשָּׁה אַחֲרֵת, וְהוֹרֵגַת כְּנָה שְׁבַבְנֵי מַעִים, וַיֵּשׁ אֹמְרִים אֵף מוֹצִיא אֶת הַקְּנָאָה וּמְכַנֵּס אֶת הָאֵהָבָה. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (מִדְּרַשׁ רַבָּה בְּרֵאשִׁית, פְּרָשָׁה מַת, סִימָן י"א): "וְאֶקְחָה פֶת לְחֵם וְסַעְדוֹ לְבַכְּם אַחַר תַּעֲבֵרוּ" (בְּרֵאשִׁית י"ח, ה'), אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּתוֹרָה וּבְנִבְיָאִים וּבְכַתּוּבִים מְצִינוּ דְּהֵדָא פְתָא מְזוּנִיתָא דְּלָבָא, בְּתוֹרָה מְנִין? "וְאֶקְחָה פֶת לְחֵם וְסַעְדוֹ לְבַכְּם", בְּנִבְיָאִים (שׁוֹפְטִים י"ט, ה'): "סַעַד לְבָךְ פֶת לְחֵם", בְּכַתּוּבִים (תְּהִלִּים ק"ד, טו'): "וְלַחֵם לְבַב אָנוּשׁ יִסְעֵד";

והקדוש-ברוך-הוא עושה נסים לאדם בכל יום, שישגיג פת לחם לאכל, וכמאמרם ז"ל (פסיקתא רבתי, פרשה לג): אמר רבי יהושע בן לוי, תדע לך, שפן למדתי מן הלל הגדול, שהוא אומר "לגזור ים סוף לגזרים" [וגו'] (תהלים קטו, יג) "ויוצא ישראל מתוכם" (שם) "נותן לחם לכל בשר" (שם), הקישה הפרושה לקריעת ים סוף וליציאת מצרים, שהיא שקולה כנגד שתיהם, (ישעיה נא, יד טו) "ולא יחסר לחמו ואנכי ה' אלהיך רגע הימים", למה סמך יציאת מצרים ללחם? אלא שכשם שעשה הקדוש-ברוך-הוא כמה נסים לגאל את ישראל ממצרים, כן הוא עושה בפרושה הזו שאדם נותן לתוף פיו; ועל-כן בשעה שאדם אוכל פת לחם, ראוי לו להודות ולהלל ולשבח את הקדוש-ברוך-הוא על כל החסד חנם שעשה עמו, שיש לו פת לחם לאכל, וצריך לכוון באכילת פת לבטל את הקלפה לילי"ת שעולה בגימטריה פ"ת שמתטאת את האדם, ועל-כן חטה — טבעה שצומחת בתוף מוץ ותבן, ועקר השלמות לבררה מהמוץ והתבן, שהם הקלפות המסוככות את הפת; ועל-כן אמרו חכמינו

הקדושים (ברכות מ.): אילן שאכל ממנו אדם הראשון, רבי יהודה אומר, חטא היתה, וזה אשר הביא עליו את היל"ה, בסוד (בראשית ג, יז): "בעצבון תאכלנה", שבא מהקלפה לילי"ת; ולכן באכילת פ"ת צריכין לכון לבקר את המוץ והתבן שמסבבים את החטה ולבטלם לגמרי, וכדי לבטל את הגשמיות שמנחת בתוך הפת, ראוי לכון באחרים של השמות: ע"ב, ס"ג, מ"ה, ש"הם: יו"ד, יו"ד ה"י, יו"ד ה"י וי"ו, יו"ד ה"י וי"ו ה"י (אחרים דע"ב בגימטריה קפ"ד); יו"ד, יו"ד ה"י, יו"ד ה"י ו"א, יו"ד ה"י ו"א (אחרים דס"ג בגימטריה קס"ו); יו"ד, יו"ד ה"א, יו"ד ה"א ו"ו, יו"ד ה"א ו"ו ה"א (אחרים דמ"ה בגימטריה ק"ל); שביחד עולין כמנן פ"ת; ולכן צריכין להטביל את הפת במלח דיקא, כי מל"ח עולה כמנן מז"ל עם הכולל, שהוא ראשי תבות: מ'וציא ז'רע ל'בטלה, הבאה מהקלפה שמספר שמה פ"ת, וכשממתיקין את הפ"ת במל"ח, אז מתבטלת לגמרי; כי מלח יש בו שני כחות: כח מים וכח אש, ש"הם דין ורחמים, שהיא הטפה

היוצאת לבטלה (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן רה), ועל-כן מל"ח עם שלש אותיותיה עולה יסו"ד, כי כשמתבילין את הפ"ת בתוך המל"ח, אז נעשה תקון שלם, וזה סוד (פרכות ב:): משהעני נכנס לאכל פתו במלח, ואין עני אלא מן הדעת (גדרים מא.); והחטא הזה בא על-ידי פגם הדעת, שכלול מחסד וגבורה, אש ומים. ועקר תקון חטא הזה הוא על-ידי למוד תורה, ולכן אמרו חכמינו הקדושים (אבות ו, ד): "כף דרכה של תורה פ"ת במל"ח תאכל", כי למוד התורה מכפר על העון המר הזה, שבא על-ידי הקלפה, שמספר שמה פ"ת, ויונקת רק מאחורים, כי בהאיר אורו יתברך בגלוי נפלא משמות: ע"ב, ס"ג, מ"ה, אין לה שום אחיזה אלא מאחורים, וכשמכונים בעת אכילת פת את השמות הנ"ל, וטובלים את הפ"ת במל"ח דיקא, על-ידי-זה מתבטלת הקלפה לגמרי, ובא לכלל דעת; ועל-כן פת באה מחטה דיקא, וכשאוכל בכונה זו, מתקן את חטא אדם הראשון, חטא עץ הדעת, שהיה חטה, ולכן אחר החטא התחבא אדם ממנו יתברך, כי התבייש להסתכל

בפני הַנְּיָ"ה, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (בראשית ג, ח): "וַיִּתְחַבֵּא
הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ מִפְּנֵי הַנְּיָ"ה", כִּי שָׂרָה עָלָיו שֵׁם
טדה"ד, שֶׁהֵם הָאוֹתִיּוֹת שֶׁלִּפְנֵי הַנְּיָ"ה בְּגִימְטְרִיָּה
חט"ה, כִּי פָגְמוּ הָיָה בְּשֵׁם טדה"ד, וְזֶה הַשֵּׁם שׁוֹלֵט
בְּבֵין הַמְּצָרִים, וְעַל-יְדֵי שֶׁמְכַוֵּן שְׁמוֹת שֶׁל אַחֲזָרִים
הָעוֹלָם פֶּ"ת מְתַקֵּן אֶת הַחֲטָא הַזֶּה. וְזֶה שֶׁכָּתוּב
(ויקרא טז, ל): "כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יִכַּפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר
אֶתְכֶם מִכָּל חַטָּאתֵיכֶם לִפְנֵי הַנְּיָ"ה תִּטְהָרוּ"; כִּי יוֹם
הַכַּפּוּרִים מְכַפֵּר עַל כָּל הָעֲוֹנוֹת שֶׁבָּאִים מִחֲטָא
אָדָם הֵרָאוּן, וְעַל-כֵּן אָמַר: "לִפְנֵי הַנְּיָ"ה תִּטְהָרוּ",
הֵינּוּ שֶׁיִּכַּפֵּר לָכֶם מֵה שֶׁפָּגַם בְּאוֹתִיּוֹת שֶׁלִּפְנֵי
הַנְּיָ"ה, שֶׁהֵם טדה"ד, וְדו"ק.

שְׁעוֹרָה

שְׁעוֹרִים אֲכִילְתֶּם בְּתַבְשִׁיל, וַיֵּשׁ לָהֶם עֲלֵיָה
גְדוּלָּה, כִּי שְׁעוֹרָה הִיא בְּמַלְכוּת, בְּסוּד שְׁעוֹר ה',
וְעַל-כֵּן שֵׁם הַבְּרוּר גְּדוּל מְאֹד, כִּי שְׁעוֹרִים הֵם
מְאֹכְלִים גַּם לְבֵהמוֹת וְחַיּוֹת, עִם כָּל זֹאת כִּשְׂאָדָם
עוֹשֶׂה מִזֶּה תַבְשִׁיל, עוֹלָה וְנִתְעַלֶּית הַמַּלְכוּת בְּעֲלֵיָה
אֲחֵר עֲלֵיָה, וְעַל-כֵּן מִי שֶׁאוֹכֵל מְאֹכְלֵי שְׁעוֹרִים,

ראוי לו לכונן, כי הנה הנוקבא שהוא המלכות שם
 שורים הדינים, בסוד מנצפ"ך כפול שעולה תק"ס,
 כי אותיות אלו הן אותיות סופיות, ושם הוא
 הצמצום עד פה תבוא, שערה עולה תקע"ה, כי
 שתי פעמים פ"ר עם החמש אותיות של מנצפ"ך
 פעמים עולה תק"ע, וכשפוללין ה' בתוך ה' הרי
 הוא תקע"ה, והוא מספר שער"ה (עין פרי עין חיים,
 שער המצוות פח); ועל-כן באכילת תבשיל של
 שעורים יכולים למתק את הדינים שבמלכות,
 ולעלות מבחינת בהמ"ה אל בחינת אד"ם שם
 מ"ה, כי שם ב"ן שהוא הנוקבא תעלה אל הזעיר
 אנפין שהוא שם מ"ה, שזה שער ו"ה היחוד בין
 שם מ"ה אל שם ב"ן, ועל-כן בכה אדם הראשון
 ואמר (פסחים קיח): אני וחמור נאכל באבוס אחד
 מאכל שעורים? ולכן באכילת תבשיל של שעורים
 מתקנים את חטא אדם הראשון, ומתפך את הדינים
 לתסדים, וממאכל בהמ"ה נעשה מאכל אד"ם,
 וזוכין להשגת אדם הראשון קדם החטא, פתגמת
 'אור' באלף, שמאיר לו אורו ותברך, כי המלכות
 יש לה עליה אחר עליה, ומשיג השגה גדולה דיקא

על-ידי שמשליך את שכלו, וכמאמרם ז"ל (חלין ה:)
 על פסוק (תהלים לו, ז): "אָדָם וּבְהֵמָה תוֹשִׁיעַ ה'"
 — אלו בני-אדם שהם ערמין בדעת, ומשימין
 עצמן כבהמה, כי זה עקר הדעת והשכל, שידע
 שאין לו דעת ושכל, שאז משיג השגות גבוהות.
 וזה שקדם קבלת התורה היו מקריבים עמר של
 שעורים דיקא, כדי להעלות מבחינת אכילת
 בהמה אל אכילת אדם, ויזכה לקבל את התורה
 בחג השבועות, שאז המלכות עולית עד הבינה,
 ונעשה היחוד השלם.

גִּפְן

הגפן בראו הקדוש-ברוך-הוא לשמח בו
 אנשים, כמו שכתוב (תהלים קד, טו): "וַיִּזְן יְשַׁמַּח
 לֵב אֲנוּשׁ לְהַצְהִיל פָּנִים", וכתוב (משלי לא, ו):
 "תִּנּוּ שִׁכָר לְאוֹבֵד, וַיִּזְן לְמָרִי נֶפֶשׁ"; ועל-פן היין
 נתברך יותר מהכל, כי אין אומרים שירה אלא על
 היין (ברכות לד:), וכל המברך על כוס מלא, נוהגים
 לו נחלה בלי מצרים (ברכות נא:); ומקדש את השבת
 על היין, כי מברך על היין, ואחר-כך מברך על

היום, שהיין גורם לקדשה (שם); ועל-כן נוהגים הצדיקים לשתות גם יין בסעדה זו — חמשה עשר בשבט, "ראש השנה לאילנות", כי היין מתברך יותר מהפל. ויש רזין וסורי נסתרות בשתיית יין, ובפרטיות בעת קדוש של שבת, שאז מתגלים לאדם אורות צחצחות למי שמבין מה זה יין, ומה זה לקדש על היין, כמובא בפונות. אבל רבנו ז"ל הזהירנו מאד מאד להשמר לא לשתות יין, אלא בשבת בקדוש ובהבדלה ובסעדת מצוה, כי יין של התר צריך שמירה גדולה מאד, שלא לשתות בסעדת הרשות, ואפלו בסעדת מצוה צריך להזהר שלא לשתות יותר מדאי, שלא יבוא לידי שכרות, חס ושלום (עין לקוטי-הלכות, יין גסו, הלכה ג', אות ד'), ואז ישכח את כל התורה, חס ושלום (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן כו); כי על-ידי שכרות שוכחים את כל התורה, רחמנא לצלן, ועל-כן אפלו בעת שמתר לשתות יין, כגון: בשבת או בסעדת מצוה, צריכים לצמצם עצמו ולשתות בכונה ראויה. ולכן אמרו חכמינו הקדושים (ירושלמי מעשר שני, פרק ד', הלכה ר'): יש שותה יין וטוב לו, יש שותה יין ורע לו,

תלמיד חכם שוטה וטוב לו, עם הארץ שוטה ורע לו; כי בעת שתית זין יש לכון פגנות עמקות, להמשיך אורות עליונים, מחין חדשים בכל פעם, כי אמרו חכמינו הקדושים (ערוכין סה.) זין נתן בעי"ן אותיות וסוד נתן בעי"ן אותיות, נכנס זין יצא סוד (זין עולה ע', וכן סו"ד עולה ע'), ועל-כן על-ידי שתית זין ומכון פגנות הראויות לכון, על-ידי-זה יכול לזכות למחילת עוונות (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן קעז); ולכן בעת שתית זין ראוי לכון בשמות: ע"ב — יו"ד ה"י וי"ו ה"י, ס"ג — יו"ד ה"י וא"ו ה"י, מ"ה — יו"ד ה"א וא"ו ה"א, ב"ן — יו"ד ה"ה ו"ו ה"ה, והפתרים: קס"א — אל"ף ה"י יו"ד ה"י, קמ"ג — אל"ף ה"א יו"ד ה"א, קנ"א — אל"ף ה"ה יו"ד ה"ה, ובכלם יש עי"ן אותיות כמנן זין, ובפגנות אלו ימשיך על עצמו המחין העליונים, שעליהם נאמר (ישעיה סד, ג): "עין לא ראתה" — זה זין המשמר בענביו מששת ימי בראשית (פרכות לד), שאדם דבוק בחי החיים ומטיל בכל העולמות מעילא לתתא ומתתא לעילא. ועל זה אמרו חכמינו

הקדושים (ערובין סה.): כל המתפתה ביינו יש בו מדעת קונו, כי נכלל באין סוף ברוך הוא, ואינו רוצה שום דבר, רק להיות דבוק בחי החיים בו יתברך, ומטיל בשמות אלו, ומתענג בנעם זיו שכינתו יתברך, ועל-כן ביום הקדוש הזה, שדנין את האילנות, טוב לשנות יין, ולכוון לתקן את חטא אדם הראשון, שאמרו חכמינו הקדושים (בראשית רבה, פרשה יט, סימן ה'), שסחטה ענבים ונתנה לו; ובשביל זה ענין גדול גם לאכל ענבים, לתקן את חטא חנה, שסחטה לו לאדם ענבים ונתנה לו, כי האי אילנא דחב ביה אדם קדמא ענבים הוו (זהר הקדוש ח"ג קכו), וכתבו המקבילים, כי יש שלשה מיני ענבים: א) ענבים לבנים מורים שהן יונקים מבחינת חסד. ב) ענבים אדמים מורים שהן יונקים מבחינת הגבורה. ג) ענבים שחורים מורים שהן יונקים מבחינת תקף הגבורה. ועל-כן נכון לאכל משלשה מיני ענבים, ולכוון אז שתי פעמים אלה"ם אלה"ם העולה כמספר ענבי"ם. ועל-כן כדי להוציא יין מענבים צריכים לדרך עם העקב דיקא, כי עק"ב עולה כמספר ענבי"ם,

וצריכים לכונן אהי"ה — אל"ף ה"ה יו"ד ה"ה, העולה כמספר עק"ב וכמספר ענבי"ם, וכשדורף בעק"ב על הענבי"ם ומוציא זין בכונה זו, אז מאיר לו זיו ואור שהאיר לאדם הראשון קדם החטא, שצפה בהאור הגנוז. וזה סוד מאמרם ו"ל (זהר הקדוש בהשמטות): עקבו של אדם הראשון מכהה גלגל חמה, עק"ב דיקא, כי קדם החטא האיר לו האור הגנוז. ולכן באכלף ענבי"ם תכונן אל כל זה, ויאר עליך אור נערב מלמעלה; אשרי הזוכה לכל זה.

תאנה

תאנה נמשלו בה דברי תורה, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (ערוכין נה.): רבי חיא בר אבא אמר רבי יוחנן: מאי דכתיב (משלי כז, יח): "נצר תאנה יאכל פריה", למה נמשלו דברי תורה כתאנה? מה תאנה זו כל זמן שאדם ממשמש בה מוצא בה תאנים, אף דברי תורה: כל זמן שאדם הוגה בהן — מוצא בהן טעם. וכן אמרו חכמינו הקדושים (ברכות נו.): הרואה תאנה בחלום —

ראש השנה לאילנות

תורתו משתמרת בקרבו, שנאמר (משלי כו, יח):
 "נצר תאנה לאכל פריה". ואמרו חכמינו הקדושים
 (במדבר רבה פרשה כא, סימן טו): למה נמשלה תורה
 בתאנה? שרוב האילנות: הזית, הגפן, התמרה,
 נלקטין כאתת, והתאנה נלקטת מעט מעט, כף
 התורה היום לומד מעט ולמחר הרבה. לפי שאינה
 מתלמדת לא בשנה ולא בשנתיים, והיא פרי נפלא
 עד מאד, ויש בה כל מיני טעמים, וכלה יפה
 לאכילה ומתקה לכל אדם, ויש בה גרעינים
 הראויים לאכל, והתאנים משבחות ממחרות
 להתבשל, ונתנה לאדם להנות ממנה, ועל-כן
 התורה והצדיקים משולים לתאנים. וכמאמרם ז"ל
 (בראשית רבה, פרשה מו, סימן א'): מה תאנה זו אין בה
 פסלת אלא עקצה לבד, כף אמר הקדוש-ברוך-הוא
 לאברהם, אין לה פסלת אלא ערלה. ואמרו (מדרש
 תנחומא לך-לך): מה תאנה זו אין בה פסלת של
 כלום, כף אבות העולם. ואמרו (שם): מה תאנה זו
 יש בה כמה גרעינים, כף אבות העולם היו בהם
 מעשים טובים, עד שבא אדם הראשון ואכל
 מהתאנה, שמאז נגזרה גזרת מיתה על כל העולם,

כי עץ שאכל אדם הראשון תאנה היתה (ברכות מ.),
 שבדבר שנתקלקלו בו נתקנו, שנאמר (בראשית ג, ז):
 "ויתפרו עליה תאנה". ומאז סובלים כל הסבל, כי
 המיתה לצדיקים נמשלה לתאנה, כי בעל התאנה
 יודע מתי עונתה של תאנה ללקטה, כף הקדוש-
 ברוך-הוא יודע מתי עונתם של צדיקים להסתלק
 מן העולם ומסלקם. כמו שכתוב (שיר השירים ו, ב):
 "דודי ירד לגנו לערגות הבשם לראות בגנים
 וללקט שושנים" — לסלק את הצדיקים
 שבישראל (שיר השירים רבה, פרשה ו, סימן ו); ועל-כן
 תאנה היא לשון (איכה ב, ה): "תאנה ואניה",
 שהביא תואנה לעולם, שהיא מיתה; כי ממנה אכל
 אדם הראשון בחטא עץ הדעת, ונגזרה מיתה על
 העולם.

והנה כל החטא של אדם הראשון היה על-ידי
 עינים, כמו שכתוב (בראשית ג, ו ז): "ותרא האשה
 כי טוב העץ למאכל, וכי תאנה הוא לעינים וגו',
 ותפקחנה עיני שניהם" וגו'; ולכן בא שמשון
 לתקן חטא אדם הראשון, וזה שנאמר בו (שופטים

(יד): "כי תאנה הוא מבקש", אך נכשל בזה, כמאמרם ו"ל (סוטה ט): שמשון הלך אחר עיניו, לפיכך נקרו פלשתים את עיניו, שנאמר (שופטים טז, כא): "ויאחזוהו פלשתים וינקרו את עיניו"; כי היא ספנה גדולה למי שנכנס בזה, וזה סוד מאמרם ו"ל (שבת ז): הווא תלמידא דהוה יתיב קמיה דרבי יוחנן הוה קאכיל תאיני, אמר ליה: רבי, קוצין יש בתאנים? ! אמר ליה: קטליה פה לדין; ופרש רש"י קוצים יש בתאנים — הנה תולעת יושב ונוקב בגרונו, ודומה שהוא קוץ, קטליה פה לדין — הרגו פה לדין [שהפה הורג את זה התלמיד]; כי הוא הכניס את עצמו לתקן את חטאו של אדם הראשון, שאכל מעץ הדעת טוב ורע, שהיתה עץ התאנה, ולא היתה ראוי לזה, ועל-כן נפגע, כי היא ספנה גדולה להפנס בזה. עם כל זאת אכילת תאנים הוא דבר גדול מאד, ובפרט בכונה נכונה; כי התאנה היא המלכות שמקבלת מבינה, והנה חטא עץ הדעת היתה, שהפריד את עצמו מעץ החיים, ששם הוא אור האין סוף ברוך הוא, בסוד (בראשית ג, כב): "וחי לעולם", כי פשהמלכות עולית

עד הבינה ונעשה היחוד השלם, אז אין לו שום קשיות וספקות עליו ותברך, ונכלל לגמרי באלופו של עולם, כי יודע אשר אין בלעדיו ותברך כלל, והכל לכל אלקות גמור הוא, ופגם עץ הדעת היה שעשה הפרש בין טוב לרע, והפריד את הזעיר אנפין מהנוקבא שהיא המלכות, שמשם כל החרבן. וכמוקבא (זהר חדש, בראשית כח:) על פסוק (בראשית ג, ז): "ויתפרו עלי תאנה" — איתכסו בכמה קלפין מערב-רב וכו'; וכל עבודת הצדיקים לבטל את הערב-רב הממלאים כפירות ואפיקורסות, שקוץ, תעוב וזהום בנשמות ישראל, רחמנא לישזבן, ולכן באכילת תאנה צריכין לכונן שלשה שמות אהי"ה במלואן כזה: אל"ף, ה"י יו"ד ה"י (קס"א), אל"ף ה"א יו"ד ה"א (קמ"ג), אל"ף ה"ה יו"ד ה"ה (קנ"א), שעולים תנ"ה, וביתחוד שמות אלה ממשיך אות א' אלופו של עולם בכל דבר, ואז נתבטלין הערב-רב, שעקר כחם רק מכפירות ואפיקורסות, וכשאדם מקדש את השלשה מחין על-ידי שמות האלו, על-ידי-זה נתבטלין אחיזת הערב-רב מנשמות ישראל. ולכן

כשֶׁתֹּאכַל תֵּאָנֶה תִּכְוֶן אֶל הַשְּׁלֶשֶׁה שְׁמוֹת הַנֵּל, הָעוֹלָיִם תִּנְהֶה עִם א' אֱלוֹפוֹ שֶׁל עוֹלָם, שְׁזֵה תֵּאָנֶה, וְלִכְן תִּאֲנֶה רֵאשֵׁי תְבוּת: תִּפְאֶרֶת הַמְּקַבֵּל גִּיְהִירוֹ אִימָא, וּמִשָּׁם נִשְׁפַּע אֶל הַמְּלָכוֹת, וְכֵן תִּאֲנֶה רֵאשֵׁי תְבוּת: תִּפְאֶרֶת הַמְּשַׁפֵּיעַ אֶל גִּיּוֹקְבָא, שֶׁהִיא הַמְּלָכוֹת, וְנַעֲשֶׂה יַחֲוֹד הַשְּׁלָם בֵּין בִּינָה לְמְלָכוֹת, כִּי תִמְיֵד מִתְבוּנָן בְּמְלָכוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאִיךָ שָׁאִין שׁוּם מְצִיאוֹת בְּלַעֲדֵיו יִתְבָּרַךְ כָּלֵל, וְהַכֹּל לְכָל אֱלֻקוֹת גָּמוֹר הוּא, שְׁזֵה סוּד עֵץ הַחַיִּים, שְׁמִי שְׁמַגִּיעַ אֶל מְדַרְגָּה זוֹ, שְׁאִינֹו רוֹאֶה רַק אֶת הָאֱלֻקוֹת שֶׁבְּכָל דְּבַר, הוּא נִכְלָל בְּעֵץ הַחַיִּים וְחִי לְעוֹלָם. וְזֵה סוּד הַתְּשׁוּבָה, שְׁאֶפְלוֹ שֶׁקְלָקֵל בְּמָה שֶׁקְלָקֵל, וְחֻטָּא וּפְגָם וְנִכְשַׁל בְּעֵבְרוֹת הַכִּי חֲמוּרוֹת, עִם כָּל זֹאת כְּשֶׁחֲזָר בְּתְשׁוּבָה, הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מוֹחֵל לוֹ, שְׁזֵה סוּד יַחֲוֹד בֵּין בִּינָה לְמְלָכוֹת, שְׁעַל־יְדֵי תְשׁוּבָה הַמְּלָכוֹת עוֹלָה עַד הַבִּינָה, בְּסוּד תְּשׁוּבָה ה', וְזֵה שְׁאֶמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה יט): אָמַר רַבִּי יִצְחָק, קְלָקֵלְתָּ עוֹבְדֶיךָ, סָב חוּט וְחִטָּ; הִינֵנו כִּינּוּן שֶׁחֲחֻטָּא שֶׁל אָדָם וְחֲוָה הִיָּה שֶׁהִפְרִידוּ הַמְּלָכוֹת הַנִּקְרָאוֹת תֵּאָנֶה מִהַתְּפָאֶרֶת, שֶׁהִיא עֵץ

החיים, וזה קלקלת עובדך, אזי סב חוט וחוט, רצה לומר ליחד ולחבר המלכות עם התפארת, שהיא סוד איל"ן שעולה יאהדונה"י, ולכן כשאוכלין תאנה יכון כננה זו, ודו"ק.

רמון

רמון הוא פרי שנמשלו בו ישראל, כמאמרם ו"ל (ברכות נו). על הפסוק (שיר השירים ד, ג): "כפלח הרמון ורקתך", מאי ורקתך? אפלו ריקנין שבו מלאים מצוות ברמון; וכנסת ישראל משולה לפרדס רמונים, כמו שכתוב (שיר השירים ד): "שליחך פרדס רמונים עם פרי מגדים כפרים עם נרדים"; ויש ברמון תרי"ג גרעינין כנגד תרי"ג מצוות שיש בעם ישראל, וטבע של הרמון שגרעיניו מרפבים מפמה פלחים נפרדים וחלוקים על-ידי קלפה לבנה הנמצאת עליהם, ובכל פלח מחברים פמה גרעינים, וכך נמצא אצל המצוות שדומה לזה, כגון ספה, שהיא מצנה אחת ומחברות אליה פמה מצוות: ארבעה מינים וכו', וכן בפסח וכו' ובקריאת שמע וכו' ושאר כל

המצוות, והם פלחים פלחים, שיש מצוות מחברות יחד, ובשביל זה גם בגרעיני הרמון נפרדים הגרעינים פלחים פלחים, אף שיש בהם תרי"ג גרעינים כנגד התרי"ג מצוות. וכן הוא בתורה, שדרשו חכמינו הקדושים (ערוכין כא:) על פסוק (שיר השירים ז, יג): "הנצו הרמונים" — אלו בעלי גמרא, שהם בחכמה שלמה, וראויים להורות (עין רש"י שיר השירים ז, יג); כי בתלמוד כל הלכה בנויה בטעם ובסבא, ומתוך כך יכולים לחבר שני ענינים הנראים רחוקים, ולקרובם זה לזה, ולכן באכלף את הרמון, תבונן ללמד זכות על כל בר ישראל יהיה מי שיהיה, כי ברמון עקר הפרי הוא הגרעינים, ועל-ידי צרוף כלם יחד נקרא בשם רמון, לא-כן כאשר ילקח מהם חלק — תפזרו, בן צריכין לאחד את כלל נשמות ישראל ולקרוב את כלם אל הקדוש-ברוך-הוא. וטבע של רמון, שגרעיניו משקעים ודבוקים לקלפתו בעמק ובחזק, ואינם נפרדים מקלפתו גם כאשר נפתח, שזה רמז אפלו על אלו הרחוקים, עמי הארץ, שריקים מן המצוות, עם כל זאת הם דבוקים חזק יחד באמונה

טהורה בו יתברך, ואינם נפרדים ממנו יתברך כלל; ועל-כן ראינו כשהגיע מצב שרצו להמירם על דתם, רחמנא לישזבן, מסרו את נפשם על קדוש השם, וזה עשו אפלו הכי רחוקים (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן פ). ועל זה מרמזים גרעיני הרמון, שדבוקים בעמק ובחזק הקלפה, ואוחזים את עצמם ביד אחד עם השני, אפלו שהם מסבכים עם קלפה, כי הם לא נפרדים זה מזה, ועל-כן רמו"ן עם הארבע אותיות עולה כמספר ברחמי"ם, כי הקדוש-ברוך-הוא הולך עם נשמות ישראל ברחמים, והעקר תלוי בצדיקים, שהם יכולים למצא את הטוב שבכל אחד ואחד, שאפלו הריקנין שבך מלאים מצוות כרמון. וזה סוד (חגיגה טו:): רבי מאיר רמון מצא תוכו אכל קלפתו זרק, כי אלישע - אחר, רבו פרק על, כי עשה מציאות ממטטרו"ן, כי הפרידו מהקדוש-ברוך-הוא על-ידי פגם הברית (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימנים: יא, לא), שעושים מציאות מבלעדיו יתברך, חס ושלום, ובשביל זה פרק על לגמרי, רחמנא לישזבן, אבל רבי מאיר תוכו אכל, שזה ט"ט גימטריה ח"י,

שְׁהֵנָּה הַיְסוּד צְדִיק, וְעַל-כֵּן תּוֹכוֹ אָכַל — שְׁחַבֵּר
עֲצָמוֹ אֶל הַצְּדִיק, וְזֶה קִלְפָתוֹ זָרֵק — שֶׁהוּא רְמוּזׁן,
כִּי בְּשִׁטְסִיר ט״ט מֵאוֹתוֹת מִטְטָרוֹׁן יִשְׁאַר רְמוּזׁן,
וְזֶה רְמֵז עַל הַרְמוֹן, שֶׁסּוֹבֵב עַל פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל
הַרְחוּקִים, שְׂיִכּוּלִים לְמִצָּא אֲצֵלָם נִקְדוֹת טוֹבוֹת,
וְלְהַעֲלוֹתָם מִכַּף חוֹב לְכַף זְכוּת (לְקוּטֵי-מִוְהַרׁן, חֶלֶק
א', סִימָן רַפּב), כִּי הֵם מְלֵאִים מְצוּוֹת כְּרַמּוֹן, וְזֶה תּוֹכוֹ
אָכַל — שְׁלוּקָחִים אֶת הַנִּקְדוֹת טוֹבוֹת שֶׁבָּהֶם, וְאִז
מִמֵּילָא קִלְפָתוֹ זָרֵק — שֶׁנִּתְבַטַּל הָרַע מֵהֶם; כִּי
כְּשֶׁתִּמְצָא אֶת הַטּוֹב בְּנַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, אִזִּי יִתְבַטַּל
הָרַע. וְעַל-כֵּן דִּיקָא רַבִּי מֵאִיר חֵיִישׁ לְמִיעוּטָא
(עֲבוּדָה זְרָה לֵד:), כִּי מְחַפֵּשׁ אַחַר הַמְעַט טוֹב שֶׁיִּישׁ
בְּכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, שֶׁזֶה בְּחִינַת (תְּהִלִּים לז, י):
"וְעוֹד מְעַט וְאִין רָשָׁע וְהִתְבּוֹנְנַת עַל מְקוֹמוֹ
וְאִינְנוּ"; כִּי כְּשֶׁמוֹצְאִים נִקְדוֹת טוֹבוֹת וּמְעַט טוֹב
אֲצֵל הָרָשָׁע, אִזִּי "וְהִתְבּוֹנְנַת עַל מְקוֹמוֹ וְאִינְנוּ" —
הוּא כְּכֹר אִינוֹ אוֹתוֹ הָאָדָם, וְיִכּוּלִים לְהִתְחַזְּרוֹ
בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה. וְזֶה סוּד (שְׁמוּאֵל-א טו, כט): "וְגַם
נִצַּח יִשְׂרָאֵל לֹא יִשְׁקַר", כִּי נִצְחִיוֹת יִשְׂרָאֵל אֵי
אֶפְשָׁר לְבַטֵּל, כִּי כֶּשֶׁם שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְעוֹלָם בְּלֹא

רוחות, כף אי אפֿשר לעולם בלא ישראל (מענית ג.); ועל־כן שתי פעמים נצ"ח עולה כמספר רמז"ן, כי עם ישראל ישאר לנצח. וזה שאמר רבנו ז"ל (עין בחיי מוהר"ן, סימן שכב): נצחתִי ואנצח, שהם שתי פעמים נצ"ח; ועל־כן כל ענינו הוא למסר את נפשו בעבור כל בר ישראל, ולהעלותו ממקומו אל למעלה מן המקום ולמעלה מן הזמן, ולהחזירו אליו יתברך, שהוא סוד רמז"ן בנ"ל, ויהי.

זית

הזית הוא המבחר שבפרות, כי בשמן מבשלים, ובשמן סכין ומעדנים את הגוף לבריאות, ובשמן מאירין, והזית מטביל בשמן מועיל לזכרון (הוריות יג.), ועם ישראל נדמים ומשולים כזית הזו, שאין מוצאין את שמנו אלא על־ידי כתיבה, כף ישראל אינם חוזרין למוטב אלא על־ידי יסורין, וכן אין עליו נושרין, אף ישראל אין להם בטלה עולמית לא בעולם הזה ולא בעולם הבא (מנחות נג.); ואמרו: מה זיתים אין בהם הרקבה, אף בניך לא יהא בהן פסלת (ירושלמי

פלאים, פָּרוּק א';) וְכֵן הַתּוֹרָה מְשׁוּלָה וְנִדְמִית כְּזֵית, כִּי
 מֵה הַזֵּית נִחְבֵּט עַד שְׁמוּצִיא שְׁמֵנו, כִּף הַתּוֹרָה אִי
 אֶפְשָׁר לְהִבְיָנָה, אֶלָּא עַל־יְדֵי יְגִיעָה עֲצוּמָה, וּמֵה
 הַזֵּית יֵשׁ לְכָל פְּרִי שְׁנֵי עָלִים, כִּף הַתּוֹרָה כְּלוּלָה
 מִשְׁתִּים — תּוֹרָה שְׁבֻכְתָּב וְתוֹרָה שְׁבַע־עַל־פֶּה (מְדוּשׁ
 תַּלְפִּיּוֹת עֲנַף אֵילָנוֹת); וְשִׁמֵּן זֵית מֵאִיר אֶת הָעֵינַיִם
 וּמֵרַפָּא אֶת כָּל הַגּוּף, וְעַל־כֵּן אֱלוֹ הַנּוֹהֲגִים לֶאֱכֹל
 כָּל הַשָּׁנָה פִּיתָן טָבוּל בְּשִׁמֵּן זֵית, מִבְּטָחִים שְׁלֵא
 יִתְקַרֵּב אֶל גּוֹפֵן שׁוֹם חֲלָאִים רָעִים, וַיְהִי כְּרִיאִים.
 וְלִכֵּן נוֹהֲגִים הַצְּדִיקִים לֶאֱכֹל בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר בְּשַׁבָּת
 "רֵאשׁ הַשָּׁנָה לְאֵילָנוֹת" זֵיתִים מְטַבְּלִין בְּשִׁמֵּן, כִּי
 זֵיתִים לְבַד קָשָׁה לְשִׁכְחָה, רַק הֵם צְרִיכִים לִהְיוֹת
 מְטַבְּלִים בְּשִׁמֵּן זֵית, כְּמֵאמָרָם ו"ל (הַדְּרוֹת יג):
 כָּשֶׁם שֶׁהַזֵּית מְשַׁפֵּחַ לְמוֹד שֶׁל שְׁבַע־עִים שָׁנָה, כִּף
 שִׁמֵּן זֵית מְשִׁיב לְמוֹד שֶׁל שְׁבַע־עִים שָׁנָה; וּמוֹבָא
 בַּסֵּפֶר "קִהְלַת יַעֲקֹב" עֲרַךְ זֵית, שֶׁשְׁמַעְתִּי מֵהָאִישׁ
 הָאֱלֹקִי הַחֹזֶה מְלוֹבְּלִין, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ, הַטַּעַם
 לָזֶה, כִּי זֵית בָּא מֵעֵתִיק, שֶׁשֵּׁם לֵית מִחֲשָׁבָה תְּפִיסָא
 בִּיהַ כְּלָל, כִּי הוּא אוֹר הָאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא מְטִי
 וְלֵא מְטִי, וְשֵׁם הִיא הַשְּׁכָחָה, (כִּי מֵרַב דְּבִקּוֹת

והתפללות באין, אזי בכל רגע שוכחין ואינם זוכרים כלום), מה שאין כן שמן היוצא מהזית זהו החכמה, שזה נקרא יש מאין, בסוד (איוב כח, יב): "והחכמה מאין תמצא", שם כבר יש זכירה. וכתב ה"קהלת יעקב", שלכן זי"ת גימטריה או"ר קדמו"ן, כי שם הוא אור פשוט, ואין בו זכרון כלל (עין ספורי מעשיות, מעשה יג, מיום א', מהבעטליר העור, שאינו זוכר כלום, ודו"ק); ולכן טוב לאכל כל השנה זי"ת מטבל בשמן, כי בזה מחכים, וממשיך אור הכתר אל החכמה שלו, בסוד י"ש מאי"ן, העולה מכון זי"ת עם האותיות. ובפרט עכשו בחמשה עשר בשבט "ראש השנה לאילנות", ראוי לאכלו, כי זית הוא מהשבצה מינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל, ובפרט כשיאכל את זה בכונה זו, שהזי"ת הוא בסוד אין, סוד הכתר, שהוא עתיק, והשמן הוא בחכמה, שממנו מחכים, אז הוא ענין גדול עד מאד, והבן.

תמרים

הקדוש-ברוך-הוא נקרא תמר, כמו שדרשו

חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (וַיִּקְרָא רַבָּה, פְּרָשָׁה ל', סִימָן ט), כַּפּוֹת
 תְּמָרִים זֶה הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (תְּהִלִּים צב,
 יג): "צַדִּיק כִּתְמָר יִפְרַח", וְכֵן דָּרְשׁוּ תְּמָר עַל
 יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שִׁיר הַשִּׁירִים ז, ט): "אָמַרְתִּי
 אֲעֹלָה בְּתֶמֶר" — אֵלּוּ יִשְׂרָאֵל (סִנְהֶדְרִין צג); וְהִנֵּה
 הַדְּבִשׁ שֶׁנִּתְבָּרַךְ בּוֹ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, זֶהוּ דְּבִשׁ תְּמָרִים,
 כִּי עָקַר חֲשִׁיבוֹתָם שֶׁל הַתְּמָרִים הוּא הַדְּבִשׁ הַיּוֹצֵא
 מִשָּׁם. וְכִמְאֹמְרָם ז"ל (יְרוּשְׁלָמִי בְּרִכּוֹת פָּרָק ו', הִלְכָה ח):
 דְּבִשׁ אֵלּוּ הַתְּמָרִים, וְהֵם רְפוּאָה לְגּוֹף הָאָדָם,
 וּמְרַפְּאִין אֶת הַחוּלָה מִחֲלָיו (בְּרִכּוֹת מד:), וּבְדְבִשׁ
 טוֹעָמִים טַעַם מִן (בְּרִכּוֹת נז:), וּמִי שֶׁאֲחִזּוּ בּוֹלְמוֹס,
 מֵאֲכִילִין אוֹתוֹ דְּבִשׁ וְכָל מִינֵי מְתִיקָה, שֶׁהַדְּבִשׁ וְכָל
 מִינֵי מְתִיקָה מְאִירִין מְאוֹר עֵינָיו שֶׁל אָדָם (יוֹמָא
 פג:); וְלִכֵּן הוּא דָּבָר גְּדוֹל לְאֹכֵל כָּל הַשָּׁנָה תְּמָרִים
 הַמְּבֹטְלִים אֶת הַדְּאָגוֹת וְהַעֲצָבוֹת מִהָאָדָם (סֵפֶר
 הַמִּדּוֹת, אוֹת עֲצָבוֹת, סִימָן לה); וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים
 (כְּתוּבוֹת י:): תְּמָרִים — שְׁחֵרִית וְעֵרְבִית יְפוֹת,
 בְּמִנְחָה — רְעוֹת, בְּצִהְרִים — אֵין כְּמוֹתָן,
 וּמְבֹטְלוֹת מִחֲשֶׁבָה רְעָה וְחָלִי מַעֲיִם, וּמְכַל שֶׁכֵּן
 עֲכָשׁוּ בְּחֻמְשָׁה עֶשֶׂר בְּשִׁבְט, "רֹאשׁ הַשָּׁנָה

לאילנות", טוב לאכול תמרים, ויבקש ממנו יתברך, שיתבטלו ממנו כל הדאגות שבאות בדרך כלל מהכפירות ואפיקורסות שטמונה בו; כי המאמין האמתי, שמאמין בו יתברך, אשר אין בלעדיו יתברך כלל, ואפלו שהולך לו הפוף רצונו, הוא יודע שגם שם אלוֹפו של עולם גנוז, והכל ממנו יתברך, ועל-כן ת'מ'ר' ראשי תבות (תהלים לו, ז): "מ'שפטיך ת'הום ר'בה; ופרש רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן נה): אפלו מי שרואה שהרשעים מצליחים בדין, עם כל זאת אם האדם מסתיר עצמו בצלו יתברך, אזי מבין שצדקת הו"ה נכונה, ואפלו שעכשו המשפט הוא בתהום רבה, הפך השכל שתהיה הצלחה לרשעים, עם כל זאת על-ידי שלמות הדעת, שיודע ועד אשר אין בלעדיו יתברך כלל, אז דיקא נתפשט העקמומיות מלבו, ומשיג צדקתו של הקדוש-ברוך-הוא, ואין לו שום דאגות כלל. ולכן דיקא על-ידי אכילת תמר מתבטלות הדאגות ממנו, כי יודע ועד אשר הכל בהשגחתו הפרטי פרטית, וזה אשר תמ"ר עולה דע"ת עליו"ן, כי לזכות להגיע

למדרגה זו, שאין בלעדיו יתברך כלל, והכל
 בחשבון צדק, על זה צריכים דעת עליו"ן, שאל
 זה מגיעים באכילת תמר, ועל-כן אמרו חכמינו
 הקדושים (ספ"ה מה:): מה תמר זה אין לו אלא לב
 אחד, אף ישראל אין להם אלא לב אחד לאביהן
 שבשמים; וזה עקר המתיקות שהאדם זוכה להגיע
 אליה בחייו — כשאין לו שום קשיות וספקות
 עליו יתברך, אפלו כשמתנהגים עמו הפוך השכל
 והפוך רצונו, עם כל זאת הוא מבטל עצמו לגמרי
 ומתכסה בצלו יתברך. שכל זה סוד אכילת תמר
 — משפטיך תהום רבה, אפלו משפטיך הם
 עכשו בתהום רבה, ויש לך דאגות, עם כל זאת
 כשתסתיר עצמך בסתר צל כנפיו יתברך, תרגיש
 מתיקות בחיך כדבש היוצא מפרי תמר, כי דב"ש
 מרמז על הגבורה, אשר משם יוצא משפטיך
 תהום רבה. עם כל זאת כשאדם אוכל תמרים,
 נתבטלות ממנו הדאגות, וזוכה לשכל הישר,
 ונתבטלים ממנו כל הדינים והגבורות, וזוכה
 למתיקות בחייו, כי אין לך עוד מתיקות כמו
 האמונה פשוטה, להאמין בו יתברך, אשר אין

בלעדיו יתברך כלל, והכל לטובה, והבן.

.ז

צריך שתדע, שכל אלו השבעה מינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל, קודמים לכל הפרות, וכל הקדום בפסוק קדם לברכה, והענין הוא פי אנהנו עם קדוש בני ישראל, צריכים שיהיו כל מזונותינו משפע של ארץ ישראל, כי רק ארץ ישראל שיכת לנו לבני ישראל, אבל שפע של חוץ לארץ אינו כדאי לנו, כי חוץ לארץ הוא אויר הטמא, והוא תחת ממשלת הסטרא אחרא, ואינו ראוי השפעתה לישראל, על-כן אנו צריכים לתקן כל אכילתנו ושתיתנו, שיהיו בבחינת שפע של ארץ ישראל, כאלו יוצאים מארץ ישראל, וזה נעשה על-ידי הברכה שאנו מברכים על כל דבר, וכשאנו מברכים ומודים אותו יתברך שבראם, בזה בעצמו נעשה ארץ ישראל בכל מקום, כי כשאנחנו מגלים את אמתת מציאותו יתברך, אזי ממשיכים קדשת ארץ ישראל בכל מקום שבעולם, כי עקר ארץ ישראל נעשה על-ידי סוד (תהלים קיא, ו): "בח

מַעֲשֵׂיו הַגִּיד לַעֲמוֹ לָתֵת לָהֶם נַחֲלַת גּוֹיִם, כְּמֵאֲמָרָם וְלִי (בְּלִקוּט שְׁמוֹת רַמְזוֹ קפז), שְׁאֵם יֹאמְרוּ אֲמוֹת הָעוֹלָם לְיִשְׂרָאֵל, לִסְטִים אַתֶּם שְׂכַבְשֶׁתֶם אַרְצוֹת שְׂכַעָה גּוֹיִים, הֵם אוֹמְרִים לָהֶם, כָּל הָאָרֶץ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הוּא בְּרָאָה, וּנְתַנָּה לְאַשֶׁר יִשָּׂר בְּעֵינָיו, וּבְרַצוֹנוֹ נְתַנָּה לָהֶם, וּבְרַצוֹנוֹ נִטְלָה מֵהֶם וּנְתַנָּה לָנוּ; נִמְצָא שֶׁעַקֵּר אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל נַעֲשֶׂה עַל-יְדֵי שְׁנַתְּגֵלָה שֶׁהֵשֵׁם יִתְּבַרְךָ בְּרָא כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ, וּבִידוֹ לְטָלוֹ לְמִי שִׁירְצָה (לְקוּטֵי-מִוְהָרֵן, חֶלֶק א', סִימָן מד); וּכְשֶׁאָנוּ מְבָרְכִים וּמוֹדִים אוֹתוֹ יִתְּבַרְךָ עַל אֵיזָה פְּרִי שֶׁבְּרָאוֹ, אֲזִי אָנוּ מְגַלִּים קְדֻשַׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, גַּם בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁגִּדַל הַפְּרִי, מֵאַחַר שֶׁאָנוּ מְגַלִּים וּמוֹדִים שֶׁהוּא יִתְּבַרְךָ בְּרָא הַכֹּל, שְׁמֹנֶה נַעֲשֶׂה עַקֵּר קְדֻשַׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרֻכּוֹת לה.) כְּתִיב (תְּהִלִּים כד, א): "לְהַנִּיחַ הָאָרֶץ וּמִלֹּאָהּ", וּכְתִיב (תְּהִלִּים קטו, טז): "וְהָאָרֶץ נָתַן לְבַנְי־אָדָם", וְתַרְצוּ — כָּאֵן קִדְּם בְּרָכָה וְכָאֵן לְאַחַר בְּרָכָה; הֵינּוּ קִדְּם בְּרָכָה אֲזִי "לְהַנִּיחַ הָאָרֶץ וּמִלֹּאָהּ", וְאַחַר הַבְּרָכָה אֲזִי "וְהָאָרֶץ נָתַן לְבַנְי־אָדָם". נִמְצָא, שֶׁלְאַחַר שֶׁאָדָם מְבָרְךָ עַל הַפְּרִי

והמאכל שאוכל, נעשה ונתגדל ונתגלה, אשר "כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים", שעל-ידי הברכה אנו קונים את העולם, שהשם יתברך נתנו לנו על-ידי הברכה שמברכים אותו. וזה ממש סוד ארץ ישראל, שהוא בראה, וברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו, ועל-ידי הברכה נתגלה שהכל ממנו יתברך. ולכן קדם ברכה הוי כמו שאר ארצות, ואחר ברכה הוא כמו ארץ ישראל, שנתגלה אמתת מציאותו יתברך, אשר הוא יתברך צופה ומביט ומסתכל עלינו; כי זה סוד ארץ ישראל, שהקדוש-ברוך-הוא מסתכל תמיד על עם ישראל, ומתפאר בכל אחד מישראל, שזה סוד העינים, שזה (דברים יא, יב): "תמיד עיני הוני"ה אלהיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה", שדיקא על-ידי ארץ ישראל הקדוש-ברוך-הוא צופה ומביט ומסתכל עלינו. וזו הברכה שעל ידה אנו עושים ארץ ישראל; כי כשאנו מברכים אותו יתברך, ומשבחים ומפארים אותו יתברך, אזי הוא יתברך מתפאר בנו, כמו שכתוב (דברים כו, יז יח): "את הוני"ה האמרת והוני"ה האמירך", דהינו שאנו

מפארים ומברכים אותו יתברך, והוא מאמירנו, שאנו מתאמרים ומתפארים בו יתברך, שהוא אלהינו שברא הכל, אז "והוי"ה האמירך", שהוא יתברך מתפאר בנו גם-כן, שאנחנו עמו, כמו שכתוב (ישעיה מט, ג): "ישראל אשר בך אתפאר"; ועל-ידי-זה נעשה קדשת ארץ ישראל, נמצא, שעל-ידי הברכה שאדם מברך על הפרות ועל דבר מאכל, נעשה במקום הזה ארץ ישראל. ועל-כן שבעת המינים שבהם נשתבחה ארץ ישראל, הם מקדמים בברכה, כי שבעת המינים שהם שבח ארץ ישראל, הם בעצמם קדשת ארץ ישראל, כי קדשת ארץ ישראל היא על-ידי עיני השגחתו יתברך, שמשתפל בה תמיד. ובשבעת המינים אמרו חכמינו הקדושים (ספ"ה ה:): על הפסוק (דברים ח, ח): "ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון, ארץ זית שמן ודבש", כל הפסוק הזה לשעורים נאמר, חטה לבית המנגע דתנן הנכנס לבית המנגע וכליו על כחפיו וסנדליו וטבעותיו בידי, הוא והם טמאים מיד, הנה לבוש כליו וסנדליו ורגליו וטבעותיו באצבעותיו, הוא טמא מיד והם טהורים, עד

שִׁישָׁהּהּ בְּכַדִּי אֲכִילַת פָּרֶס פֶּת חֲטִים וְלֹא פֶת
שְׁעוּרִים, מִסֵּב וְאוֹכֵל בְּלִפְתָּן. שְׁעוּרָה, דִּתְנֵן עֶצֶם
כְּשְׁעוּרָה מִטְמֵא בְּמַגֵּעַ וּבְמִשָּׂא, וְאִינוּ מִטְמֵא בְּאֵהֶל,
גִּפֶן כְּדִי רְבִיעִית יֵין לְנֹזֵר. תֵּאֲנֶה כְּגֵרוּגְרַת לְהוֹצֵאת
שַׁבָּת. רִמּוֹן דִּתְנֵן כָּל כְּלִי בְּעֵלֵי בְּתִים שְׁעוּרָן
כְּרִמוֹנִים. אֶרֶץ זֵית שְׁמֵן וּדְבֶשׁ, אֶרֶץ שֶׁכָּל שְׁעוּרֵיהָ
כְּזֵיתִים וְכו', שָׂרֵב שְׁעוּרָה כְּזֵיתִים. דְּבֶשׁ כְּכֹתֶבֶת
הַגִּסָּה בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים וְכו', עֵינֵן שָׁם; נִמְצָא, שֶׁשְּׁבַעַת
הַמִּינִים הֵם שְׁעוּרִים שֶׁל תּוֹרָה, שֶׁבָּהֶם מְשַׁעְרִים
שְׁעוּרֵי תּוֹרָה, וְשְׁעוּרֵי דְאוֹרֵיתָא הֵם בְּחִינַת עֵינַיִם,
הֵינּוּ הַשְּׁחֹר בְּעֵינַיִם שֶׁמְצַמְצֵם אֱלֻקוֹת, שֶׁהֵם
שְׁעוּרִים דְּאֵתְנֵן דְּאוֹרֵיתָא (לְקוּטֵי-מוֹהֲרָן, חֶלֶק א', סִימָן
ל); עַל-כֵּן שְׁבַעַת הַמִּינִים, שֶׁהֵם שְׁעוּרֵי דְאוֹרֵיתָא,
הֵם סוּד עֵינַיִם בַּת עֵינֵן, וְעַל-כֵּן הֵם שְׁבַעַת כְּנֻגָד
שְׁבַעַת גְּלָדֵי דְעֵינָא (תְּקוּנִים, תְּקוּנָה ע), וְעַל-כֵּן בָּהֶם
דִּיקָא נִשְׁתַּבְּחָה אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל; כִּי עָקֵר אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל
עַל-יְדֵי סוּד עֵינֵי הַשְּׁגָתָהּ יִתְבָּרֵךְ, שֶׁהוּא מִסְתַּפֵּל
בָּהּ תָּמִיד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים יא, יב): "תָּמִיד עֵינֵי
הַנְּיָה אֱלֻקֵּיךָ בָּהּ מִרְשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית הַשָּׁנָה";
וְעַל-כֵּן נִשְׁתַּבְּחָה הַתּוֹרָה שֶׁנִּמְצְאוּ בָּהּ שְׁבַעַת

המינים האלו, שהם שעורין דאורייתא, סוד בת עין, שבעה גלדי עינא, שהם סוד הצמצום, ועל-כן על-ידי שבעת מינים אלו, שהם שעורין דאורייתא, יכול להמשיך עיני השגחתו יתברך על ארץ ישראל; כי עקר ההשגחה על-ידי בת עין, דהינו צמצום הראות שהם שעורין דאורייתא. נמצא, ששבח שבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל, שיהי לשובח גלוי ההשגחה, כי עיניו יתברך שם על-ידי שבעת המינים, שהם שעורין דאורייתא בת עין. נמצא, ששבעת המינים שבהם נשתבחה ארץ ישראל, הם בעצמם קדשת ארץ ישראל, ועל-כן הם קודמים לברכה, כי עקר הברכה להמשיך קדשת ארץ ישראל, ועל-כן כל הקודם בפסוק קודם לברכה, כי התורה מלבשת בה השגחתו יתברך (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן יג), על-כן כל הקודם בתורה קודם לברכה, כי סמוך ביותר להשגחתו יתברך, כי כל זה סוד ארץ ישראל (לקוטי הלכות, ברפת הפרות, הלכה ג'); נמצא, שפניה שאדם אוכל את השבעה מיני פרות שנשתבחה בהם ארץ ישראל, ממשיך על עצמו עיני השגחתו

הַפְּרִטִית, וּמִתְקַדֵּשׁ בְּקִדְשַׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְזֶה שִׁיף
גַּם עֲכָשׁוּ, בְּשַׁעַה שְׁאָדָם אוֹכֵל מִשְׁבַּעַת הַמִּינִים,
וּבַפֶּרֶט בְּחֻמְשָׁה עָשָׂר בְּשֶׁבֶט — "רֹאשׁ הַשָּׁנָה
לְאֵילָנוֹת", עַל-יְדֵי-זֶה הוּא מִמְשִׁיף וּמְגַלֶּה אֶת
הַשְּׁגָחַתוֹ הַפְּרִטִית בְּתוֹךְ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל; כִּי
בְּעוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים מֵאֵז שֶׁנִּחְרַב בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ, אֵין
יוֹם שֶׁאֵין קָלְלָתוֹ מְרַבָּה מִחֲבָרוֹ, וְעַם יִשְׂרָאֵל גְּלוֹ
מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְנִתְפָּזְרוּ בְּכָל אֲרָצוֹת, עִם כָּל זֹאת
קִדְשַׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל קְבוּעָה וְקִימָא, וְהַשְׁבָּעָה מִינִים
שֶׁנִּשְׁתַּבַּחָה בָּהֶם אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עֲדִין בְּקַבִּיעוּתָם
עוֹמְדִים, וְלִכֵּן כָּל הַקּוֹדֵם בְּפִסּוּק קוֹדֵם בְּכַרְכָּה,
וּכְשֶׁאָדָם אוֹכֵל מִהַשְׁבָּעָה מִינִים שֶׁנִּשְׁתַּבַּחָה בָּהֶם
אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, עַל-יְדֵי-זֶה מִמְשִׁיף עַל עֲצָמוֹ קִדְשַׁת
אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וּקִדְשַׁת הַשְּׁגָחַתוֹ יִתְבָּרַךְ הַפְּרִטִי
פְּרִטִית, וְעַלֵּינוּ לְהַזְכִּיר עֲצָמֵנוּ תָּמִיד בּוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי
זֶה עֵקֶר אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, לְהַמְשִׁיף עַל עֲצָמוֹ מִחֵין
עַלִּיּוֹנִים (לְקוּטֵי-מִוְהָרִ"ן, חֶלֶק ב', סִימָן עא); כִּי עֵקֶר אֶרֶץ
יִשְׂרָאֵל הוּא הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה (שֵׁם, חֶלֶק א', סִימָן ז').
וּמִפְּנֵי חֻטְאֵינוּ גָּלִינוּ מֵאֲרָצֵנוּ וְנִתְרַחֲקֵנוּ מֵעַל
אֲדָמָתֵנוּ, וְאֵין אָנוּ יְכוּלִים לַעֲלוֹת וּלְרָאוֹת

וְלִהְשַׁתַּחוּת לַפְּנֵיךָ וְלַעֲשׂוֹת חוֹבוֹתֵינוּ בְּבֵית
 בְּחִירְתֶּךָ, בְּבֵית הַגְּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שְׁמֶךָ עָלָיו,
 מִפְּנֵי הַיָּד שֶׁנִּשְׁתַּלְּחָה בְּמַקְדָּשְׁךָ, וּבַכֶּרֶט עֲכָשׁוּ בְּסוּף
 מֵאָה הַשָּׁנִים, שֶׁהִתְגַּבְּרוּ עַל עַם יִשְׂרָאֵל הָעַרְב־רַב,
 וְנִתְעַרְבוּ בֵּינֵיהֶם קְלָפוֹת עֲצוּמוֹת, וּמְטַמְּאִים אֶת
 הָאָרֶץ בְּכָל מִינֵי שְׁקוּץ, תַּעֲוֹב וְזֵהוּם עֲרִיּוֹת, כִּי אֱלוֹ
 הָעַרְב־רַב שֶׁנִּתְעַרְבוּ בֵּין נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל מִמְּלֵאִים
 אֶת כָּל הָאָרֶץ עִם עֲרִיּוֹת, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן,
 וּמְכַשִּׁילִים אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּכָל מִינֵי תוֹעֵבוֹת
 רָעוֹת, וּמְעוֹדְדִים עַל הַתְּבוּלָלוֹת לְהַתְּבוּלֵל בֵּין
 הָעַמִּים, אֲשֶׁר דָּבַר זֶה עוֹד לֹא הָיָה מֵאִזְ קִבְּלַת
 הַתּוֹרָה, שֶׁתִּתְמַלֵּא הָאָרֶץ זִמָּה, וְכֵן כְּפִירוֹת
 וְאַפִּיקוֹרְסוֹת, שֶׁמְדַבְּרִים פְּתוּחַ נִגְדוֹ יִתְבַּרְךָ,
 וּמְתוֹלֹצְצִים וּמְלַעֲיָגִים עַל כָּל הַקְּדוֹשׁ לְעַם יִשְׂרָאֵל,
 כִּי אֱלוֹ הָעַרְב־רַב הַכְּנִיסוֹ בְּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל עוֹד פְּעַם
 אֶת דוֹר הַמְּבוּל שֶׁהוּא נְאוּף, שֶׁמְפַקֵּירִים אֶת
 בְּנוֹתֵיהֶם לְזָמָה, לְהַכְשִׁיל אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
 בְּנְאוּף, וּמְמַלְאִים אֶת כָּל אֶרְצֵנוּ הַקְּדוֹשָׁה עִם גִּוִּיּוֹת
 נְכָרִיּוֹת עֲרֻלוֹת טְמֵאוֹת לְהַכְשִׁיל בְּהֵן נִשְׁמוֹת
 יִשְׂרָאֵל, וּבְכִפּוּרֹת וְאַפִּיקוֹרְסוֹת שֶׁהוּא דוֹר הַפְּלָגָה,

שֵׁשׁ כָּל מִינֵי מַפְלְגוֹת, וְכֻלָּם יַחַד הִתְלַקְטוּ לְעֵקֶר
אֶת הָאֲמוּנָה הַקְּדוּשָׁה מֵעַם יִשְׂרָאֵל, מִמְּלֵאִים אֶת
כָּל אֲרָצֵנוּ הַקְּדוּשָׁה עִם בָּשָׂר חֲזִיר וְהַשְּׁפָנִים
וְחִמּוּרִים וְגַמְלִים וְשָׂאֵר בָּשָׂר פֶּגוּל טְרֵפוֹת וְנִבְלוֹת,
וְחִלּוּל שֶׁבֶת בְּרִישׁ גְּלִי, וְרוֹצִים לְעֵקֶר וְלִמְחַק אֶת
הַשֶּׁבֶת לְגַמְרִי, רַחֲמָנָא לִישְׁזַבֵּן, וְלַעֲשׂוֹתוֹ יוֹם חֵל,
וְהַכֹּל בְּשֵׁם יִשְׂרָאֵל יִכְנֶה, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, מֵהַ
שְׁהַעֲרִיב־רַב גּוֹרְמִים בְּאֲרָצֵנוּ הַקְּדוּשָׁה, וּמְחַטְטִים
קְבָרִים, וּמְשַׁלְיִכִים אֶת הַמֵּתִים כְּדָמֵן עַל הָאָרֶץ,
דְּבָר שֶׁלֹּא נַעֲשֶׂה בְשׁוּם מְקוֹם בְּעוֹלָם. וְעַל זֶה דִּוָּה
לְבָנוּ, וְעַל אֵלֶּה חֲשָׁכוּ עֵינֵינוּ, עַל גְּדֹל הַהֶסְתֵּר פָּנִים
שֶׁנַּעֲשֶׂה בְּאֲרָצֵנוּ הַקְּדוּשָׁה. וְלֹא בַחֲנָם אָמַר רַבְּנוּ
ז"ל, שְׂיָבוֹא זְמַן, שֶׁהַצְּדִיקִים יִצְעֲקוּ בְּקוֹלֵי קוֹלוֹת
עַל הָאֲמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, עַד שִׁיְהִי נַחַר גְּרוֹנָם. וְאָמַר
אָז, שֶׁקֶדֶם שְׂיָבוֹא מְשִׁיחַ, לֹא אַחַד יִהְיֶה שֶׁיִּצְעַק עַל
אֲמוּנָה, כִּי גַם הַצְּדִיקִים שִׁיְהִיו אֲזֵי יִהְיוּ צוֹעֲקִים
בְּקוֹל גְּדוֹל עַל אֲמוּנָה כְּמוֹנוּ הַיּוֹם, וְלֹא יוֹעִיל כְּלָל,
וּמֵה שֶׁכְּתוּב (ישעיה ד, ג): "וְהָיָה הַנֶּשֶׂאֵר בְּצִיּוֹן
וְהַנּוֹתֵר בִּירוּשָׁלַיִם קְדוֹשׁ יֹאמֵר לוֹ"; זֶה סוֹכֵב עַל
אֵלֹו שֶׁיִּשְׂאָרוּ אֲזֵי בְּאֲמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, כִּי בָזָה

שִׂיאֲמִינוּ בּוֹ יִתְבַרֵךְ בְּתַמִּימוֹת וּבַפְּשִׁיטוֹת גְּמוּרָה, וְלֹא יִרְצוּ לְהַמְשִׁיךְ אֶת עֲצָמָם אֶל דַּעַת הַמוֹן־עַם, בְּזֶה בְּעֲצָמוֹ יִהְיוּ צְדִיקִים. וְאָמַר שִׁיְהִיו כְּמֵה מְפָרְסָמִים וּמְנַהֲיָגִים שֶׁל שָׁקֶר, שִׁיטְעוּ אֶת הַבְּרִיּוֹת לִילֵךְ אַחֲרֵיהֶם, וְהִזְהִיר לְכַתֵּב אֶת דְּבָרָיו, כִּי יִגִיעַ זְמַן שִׁיִּצְטָרְכוּ אֶת דְּבָרָיו (שיחות ה'ר"ן, סימנים קכו, וכו'); וְעַל־כֵּן דִּיקָא עֲכָשׁוּ, שֶׁהָעֶרְב־רַב כָּל־כָּף מִתְפַּשְׁטִים בְּאַרְצֵנוּ הַקְדוּשָׁה, וּמְמַלְאִים אֶת כָּל הָאָרֶץ זְמָה, שְׁקוּץ, תְּעוּב וְנֹאוֹף, וּמְבוֹלְלִים אֶת נַשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל עִם גּוֹיֹת וְעַרְלוֹת, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן, וְנִתְמַלֵּא הָאָרֶץ עִם מַפְלְגוֹת, שֶׁהוּא לְשׁוֹן פְּלֶג דּוּר הַפְּלֶגָה, שֶׁכֵּלֶם רוֹצִים לַעֲקֹר אֶת הַשִּׁבְתַּת לְגַמְרֵי וְאֵת הָאֲמוּנָה בּוֹ יִתְבַרֵךְ, וְאֲמוּנָה בְּהַשְׁאֲרַת הַנֶּפֶשׁ שֶׁמְחַטְטִים קְבָרִים וְזוֹרְקִים אֶת הַמֵּתִים כְּדָמֵן עַל פְּנֵי הָאָרֶץ, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן, וְעַל־כֵּן דִּיקָא עֲכָשׁוּ כְּשֶׁאָדָם זוֹכֵה לְצֵאת בְּרִישׁ גְּלִי, וּלְגַלוֹת וּלְפָרְסָם אֶת אֲמַתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבַרֵךְ, בְּזֶה הוּא מְבַטֵּל אֶת קְלַפַּת הָעֶרְב־רַב, כִּי הֵם זֶה לַעֲמַת זֶה שֶׁל הַקְדוּשָׁה, וְהֵם זֶה לַעֲמַת זֶה שֶׁל אָרֶץ יִשְׂרָאֵל; כִּי אָרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּהַ נְתַגְלָה אֲמַתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבַרֵךְ, אֲשֶׁר אָפְלוּ

הגשמיים הוא רוחניות, ופרות הארץ נשתבחה בהם ארצנו הקדושה, ולכן כל מי שאוכל מפרות שבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל, על-ידי-זה הוא ממשיך השגחה פרטית, ובפרט כשזוכה לברך ברכות תחלה וסוף, שאז הוא משרה שכנית עזו יתברך בעולם; ולכן אפלו כל השנה, כשאדם אוכל מפרות הארץ, משבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל, ראוי לו להזכר באמונה פשוטה בו יתברך, שהקדוש-ברוך-הוא נתן את ארץ ישראל לעם ישראל, ואין לערב-רב שום שיכות אליה. ולבסוף יתקיים בהם מה שכתוב (ויקרא יח, כה): "ותטמא הארץ ואפקד עונה עליה ותקיא הארץ את יושביה"; כי מי שלא שיך אל עם ישראל הארץ תקיא אותו. וכמו שכתוב (שם פסוקים: כח, כט): "ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אותה כאשר קאה את הגוי אשר לפניכם, כי כל אשר יעשה מכל התועבת האלה ונכרתו הנפשות העשות מקרב עמם"; ולכן צריכים לכוון בכל השנה בשעה שאוכלים מפרות שנשתבחה בהם ארץ ישראל, להמשיך השגחתו הפרטית עליו, ולברך

תחלה וסוף, ובפרטיות ביום הקדוש והנורא הזה
 חמשה עשר בשבט "ראש השנה לאילנות", שאז
 מתגלה גלוי נורא ונפלא מאד, וכשאדם מבקש
 ומתחנן אליו יתברך, שיחוס וירחם על נשמות
 ישראל, שיקבץ אותם מכל הארצות, ונזכה לחזר
 אל ארצנו הקדושה, ונאכל ונשבע מפרניה, ונאכל
 שם בקדשה ובטהרה את הפרות שנתן לנו, על-
 ידיה זוכים להרחיק ולבטל ולגרש את הערב-רב
 מהארץ, ותתגלה מלכות שמים. ולכן נוהגים
 הצדיקים לקבץ את תלמידיהם ביום הקדוש
 והנורא הזה, ונוטלים את ידיהם לסעדה קבועה,
 ואוכלים מהשבועה פרות שנשתבחה בהם ארץ
 ישראל, ואומרים 'תורה', ומגלים את אמתת
 מציאותו יתברך, ומעט מן האור דוחה הרבה מן
 החשך, עד שתתגלה שכירת עזו יתברך בכל העולם
 פלו בהתגלות מלכות שמים.

ח.

צריך שתדע, אשר מלבד השבועה מיני פרות
 שנשתבחה בהם ארץ ישראל, ונוהגים לאכלם

בחמשה עשר בשבט "ראש השנה לאילנות", יש עוד ארבעה מיני פרות, שמאד מאד משתדלים לאכל מהם אז, והם ראשי תבות: א'ח'ת' — א'תרוג, א'גוז ח'רובין ת'פוחים, אשר כל אחד מהם יש בו פונה עמקה לאכל מהם עכשו.

אתרוג

אתרוג הוא הפרי היחידי שנקרא בלשון התורה (ויקרא כג, מ): "פרי עץ הדר", ודר באילנו משנה לשנה (ראש השנה יד:); ויש בו טעם וריח, ומרמז על תלמידי חכמים וישראל, כמאמרם ז"ל (ויקרא רבה, פרשה לא, סימן יא): "פרי עץ הדר" אלו ישראל. וגדל על כל מים (סכה לה). — רמז על ישראל שאינם גדלים אלא בזכות התורה שנקראת מים (שיר השירים רבה, פרשה א', סימן יט); ופריו קודם לעליו — רמז על ישראל שהקדימו נעשה לנשמע (שבת פח.); כי העשיה היא הפרי, והעלים הם המכסים עליהם, והוא ברגמת הנשמע שהוא הנסתר. וטעם עצו ופריו שוה (סכה לה). — שוה רמז למאמרם ז"ל (יומא עב.): תלמיד חכם צריך

שִׁיְהֵא תּוֹכוֹ כְּכָרוֹ. וְאֶתְרוּג דּוּמָה לְלֵב (ויקרא וכה, פְּרֹשֶׁה ל, סימן יד), רָמְזוּ שִׁיְהִיָּה כָּל לְבוֹ מְלֵא עִם אֱלֻקוֹת, כִּי אֶתְרוּג הוּא הַמְּלָכוֹת, שֶׁהִיא הָאָמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, שִׁיְהִיָּה לְבוֹ תָּמִיד מְלֵא עִם אֱלֻקוֹת, שְׁנֵאָמַר (תהלים עג, כו): "צוּר לְכָבִי וְחֻלְקֵי אֱלֹהִים לְעוֹלָם", וְעַל-כֵּן מְחַפְּשִׁים מְאֹד עַל הָאֶתְרוּג שִׁיְהִיָּה גְדוּלוֹ יָפָה, וְלֹא יִהְיוּ בּוֹ שׁוּם כְּתָמִים, כִּי הָאָדָם צָרִיךְ לְעַבֵּד אֶת הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא "בְּכָל לְכַבְּךָ" — בְּשָׁנֵי יְצִרְךָ (בְּרֻכּוֹת נד.), וְזֶה שְׁפָתוֹב בְּסִפְרִים, שְׁאֶתְרוּ"ג רֵאשֵׁי תְבוֹת (תהלים לו, יב): "א' ל ת' ב' אָנִי רִגְלֵי גֵ' אָוָה"; כִּי הַגְּאֻנָּה הִיא בְּלֵב, וְהוּא עוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה, כִּי כָּל הַמְּתַנַּגָּה כְּאִלוֹ עוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה (סוטה ד), שְׁטָמוֹן בְּלֵבוֹ שֶׁל הָאָדָם, וְעַל-כֵּן אֶתְרוּ"ג (עִם הַכּוֹלֵל) עוֹלָה יְרֵא"ת, כִּי יִרְאָה הִיא בְּלֵבוֹ שֶׁל אָדָם (לקוטי-מוה"ר, חלק ב', סימן א'), שֶׁלְמוּד הִירְאָה תְלוּי בְּלֵב, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ חַכְמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (קדושין לב.): דָּבָר הַמְּסוּר לְלֵב נֵאמַר בּוֹ "וַיִּרְאֵת", וְלָכֵן יֵשׁ נוֹהֲגִים לְהִתְחִיל אֶת סֵדֵר אֲכִילַת הַפְּרוֹת עִם אֶתְרוּג, כִּי אוֹמְרִים עַל פְּרֵי זֶה "שֶׁהַחֲיָנוּ", וּמִתְפַּלְלִים וּמְבַקְּשִׁים מִמֶּנּוּ יִתְבַּרְךָ עַל

אֶתְרוּג נָאָה, שִׁזְזָה לְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוָה הַחֲשׂוּבָה הַזֶּה
 בְּחַג הַסִּכּוֹת, וְכֵן שִׁיְהִיָּה לוֹ בַּר לְכַב, בְּלִי שׁוּם
 עֲקוּמוּמִיּוֹת וְקִשְׁיּוֹת וְסִפְקוֹת, חֵס וְשְׁלוֹם, אֲלֵא
 שִׁיקְבַּל עַל עֲצָמוֹ עַל מַלְכוּתוֹ יִתְבַּרֵּךְ תָּמִיד הַטָּמוֹן
 בְּלֵב. וְזֶה שְׂמוּבָא בְּפִתְבִּיּוֹם, שְׁעַל-יָדֵי אֶתְרוּג
 מִמְּשִׁיכִים בְּזַעִיר אֲנִפִּין גְּלוּי הָאִי"ן, שֶׁהוּא הַכֶּתֶ"ר,
 כִּי שֵׁם נִכְלָלִים שְׁנֵי הַפְּכִים כְּאַחַד. וְעַל-כֵּן הָאֶתְרוּג
 דָּר בְּאֵילָן מִשְׁנָה לְשָׁנָה, וְסוּבַל קוֹר נַחֵם שְׁנֵי הַפְּכִים
 בְּיַחַד, לְהִיּוֹתוֹ בְּחִינַת אִי"ן. וְזֶה סוּד כֶּתֶ"ר
 מַלְכוּת; כִּי כְּשֶׁאָדָם זוֹכֶה לְבַטֵּל עֲצָמוֹ מִכָּל וְכָל,
 וְהוּא בְּבַחֲיַנַּת מַלְכוּת דְּלִית לָהּ מַגְרָמָה כְּלוּם, כְּמוֹ
 הָאֶתְרוּ"ג, אֲזֵ עוֹלָה עַד הַכֶּתֶ"ר, שֶׁהוּא הַרְצוֹן רַעְוָא
 דְּרַעְוִין, שְׁאִינּוּ רוּצָה כְּבָר שׁוּם רְצוֹן אַחֵר, רַק מָה
 שֶׁהוּא יִתְבַּרֵּךְ רוּצָה. וְזֶה שְׁאֲמָרוֹ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים
 (מִדְּרַשׁ רַבָּה בְּרֵאשִׁית, פָּרָשָׁה ט"ו, סִימָן ז'): אֶתְרוּג הוּא
 הַפְּרִי שְׁאֵבֵל אָדָם הָרֵאשׁוֹן בְּעֵץ הַדַּעַת, הֵדָא הוּא
 דְּכַתִּיב (בְּרֵאשִׁית ג, ו): "וַיִּתְּרָא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ"
 וְגו', אֲמַרְתָּ צָא וּרְאֵה אֵיזְהוּ אֵילָן שְׁעֵצוֹ נֶאֱכָל
 כְּפִרְיוֹ, וְאֵין אִתָּה מוּצָא אֲלֵא אֶתְרוּג; וְעַל-כֵּן עֲכָשׁוּ
 בְּחֻמְשָׁה עָשָׂר בְּשָׁבַט "רֵאשׁ הַשָּׁנָה לְאֵילָנוֹת",

כְּשֶׁאוֹכְלִים אֶת־רוֹג מִטֶּגֶן, רְאוּי לְבַקֵּשׁ עַל תְּקוּן
 חֲטָא אָדָם הָרָאוּשׁוֹן, שֶׁהוּא חֲטָא הַגְּאוֹת, שֶׁמִּמֶּנּוּ
 נִמְשַׁכֶּת הַכְּפִירוֹת בְּאָדָם. וּכְמֵאֲמָרָם ז"ל (סְנֵהֲדִין
 לַח:): אָדָם הָרָאוּשׁוֹן כּוֹפֵר בְּעֵקֶר הָיָה; וְאָמְרוּ (בַּמִּדְבָּר
 רָבָה, פְּרָשָׁה יג): "גְּאוֹת אָדָם תִּשְׁפִּילְנוּ" (מְשָׁלִי כט, כג)
 — זֶה אָדָם הָרָאוּשׁוֹן. וְדָבָר זֶה הָאָדָם צָרִיף לְשָׂרֵשׁ
 מִלְּבוֹ, שֶׁלֹא תִהְיֶה בּוֹ שׁוּם גְּאוֹת וַיִּשׁוֹת, אֲלֵא יִהְיֶה
 בְּטֵל וּמִבְטָל כְּאִין מִמֶּשׁ, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִזְכֶּה לְאַמוּנָה
 בְּרוּרָה וּמְזַכֶּכֶת, לִידַע שֶׁאֵין בְּלַעֲדָיו יִתְבָּרֵךְ כָּלֵל,
 וַיִּמְלִיךְ מִלְכוּתִיהָ.

אַגוּז

אַגוּז הוּא פְּרִי שֶׁמֵרִמֵּז עַל הַשְּׂכִינָה (זֶהר שְׁמוֹת
 טו:), וְהוּא מְסַבֵּב עִם קַלְפָּה קָשָׁה, וּבְאִפְּן שֶׁיִּזְכֶּה
 לְרֵאוֹת וּלְהַרְגִישׁ אֶת שְׂכִינַת עֲזוֹ יִתְבָּרֵךְ, הוּא צָרִיף
 לְשִׁבֵר אֶת הַקַּלְפָּה הַקָּשָׁה שֶׁמִּסְבֶּכֶת אֶת מַחוּ, שֶׁלֹא
 יוּכַל לְהַרְגִישׁ וּלְרֵאוֹת אֶת שְׂכִינַת עֲזוֹ יִתְבָּרֵךְ; כִּי
 כִּן בְּרָא הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֶת הָעוֹלָם, שֶׁיִּהְיֶה
 אוֹרוֹ יִתְבָּרֵךְ מְכֻסֶּה עִם קַלְפָּה קָשָׁה, וְצָרִיכִים לְשִׁבֵר
 אֶת הַקַּלְפָּה שֶׁל הָאֵגוּז, עַד שֶׁיִּגְיעַ אֶל הַפְּרִי. וְלִכֵּן

אָגוֹז עוֹלָה בְּגִימְטְרִיָּה טו"ב, וְכֵן חֲט"א (עַם הַכּוֹלָל), וְזֶה הַבְּחִירָה — כְּשִׁזְכִּים לְשֹׁבֵר אֶת הַקְּלֵפָה, אִזּוּ מוֹצֵאִין אֶת הַטּוֹב שֶׁהִיא הַשְּׂכִינָה, "וַתֵּרָא אוֹתוֹ כִּי טוֹב" (שְׁמוֹת ב, ב) — רְאֵתָה שְׂשִׁכִּינָה שׁוֹרָה עִמּוֹ (סוֹטָה יב:). וְאִם אֵין שׁוֹבְרִין אֶת הַקְּלֵפָה, אִזִּי הַשְּׂכִינָה נִגְנְזֵת מִמֶּנּוּ וְחוֹטָא, חַס וְשָׁלוֹם; כִּי הַמַּאֲמִין הָאֱמִתִּי, אֲשֶׁר אֵין בְּלַעֲדָיו יִתְבָּרֵךְ כָּלֵל, וְהַכֵּל לְכָל אֱלֻקוֹת גְּמוּר הוּא, וְהוּא יִתְבָּרֵךְ צוֹפֵה וּמַבִּיט וּמְסַתְּפֵל עַל כָּל מַעֲשֵׂה בְּנֵי אָדָם, אִזּוּ לֹא הָיָה חוֹטָא כָּלֵל, אֲךָ מַחֲמֵת שֶׁהַקְּלֵפָה הַקָּשָׁה סָבִיב הָאָגוֹז שֶׁהוּא הַמַּחַ, קָשָׁה לְהַשִּׁיג אֶת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ. וְכֵן נִמְשָׁלָה הַתּוֹרָה לְאָגוֹז (יִלְקוּט שִׁיר הַשִּׁירִים, רַמְזוֹ תַקְלַח), כִּי גַם הַתּוֹרָה נִקְרְאת טוֹב, כִּי (בְּרִכּוֹת ה:): אֵין טוֹב אֶלָּא תּוֹרָה, וְהִיא מְסַבֶּכֶת עִם קְלֵפָה, וְאֵין אָדָם זוֹכֵה לַתּוֹרָה אֶלָּא עַל־יְדֵי יְגִיעָה גְּדוֹלָה, לְשֹׁבֵר אֶת הַקְּלֵפָה הַקָּשָׁה אֲשֶׁר מְסַבֶּכֶת אֶת הַתּוֹרָה, וְכְשִׁזְכֵּה לְשֹׁבֵר אֶת הַקְּלֵפָה, אִזִּי מוֹצֵא אֶת הַטּוֹב וְהַנְּעִימוֹת שֶׁבְּתוֹךְ הַתּוֹרָה; כִּי בְּהַתּוֹרָה יֵשׁ נְעִימוֹת וְעִמְקוֹת עֲצוּמוֹת, אֲךָ הַקְּלֵפָה מְכַסֶּה וּמְסַתְּרָה וּמַעֲלִימָה, וְצָרִיכִים לְשֹׁבֵר אֶת

הקלפה, כדי למצא את נעימות ועמקות התורה, ולהבין דבר מתוך דבר, שנה אי אפשר כי אם על-ידי שבירת קלפתה. וכן נמשלו ישראל לאגוז (שמות רבה, פרשה לו, סימן א'), כי צריכים לשבר את הקלפה המסבכת את כל בר ישראל, כדי למצא את הטוב הגנוז אצלו; כי אצל כל בר ישראל יש טוב הגנוז, אף הקלפה, שהם עוונותיו, מעלימה ומכסה אותו, ולכן אפלו הכי גרוע, שעבר, רחמנא לצלן, על כל התורה כלה, יכולים למצא אצלו נקודות טובות (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן רפב), שהוא האלקות שבו, כי הטוב זה האלקות (לקוטי-הלכות, השקמת הבקר, הלכה א'), אף הכל מסבב בקלפה, על-ידי מעשיו הרעים והמגנים. ולכן אגוז ראשי תבות: א'למנה ג'רושה ו'חללה ז'ונה, שהם כלליות פגם הברית, רחמנא לישזבן, חט"א מגנה מאד, לכהן איש החסד, וכשאדם זוכה לשבר את הקלפה, אז ימצא את הטוב שבכל בר ישראל, ויחזירו בתשובה שלמה, וזה מה שאמרו חכמינו הקדושים על אגוז (חגיגה טו): למה נמשל תלמיד חכם לאגוז? לומר לה, מה אגוז זה, אף-על-פי

שְׁמֵלְכֶךָ בְּטִיט וּבְצוֹאָה, אֵין מֵה שְׁבִתוֹכוֹ נִמְאָס, אֶף תִּלְמִיד חֶכֶם שְׁפֹרֵת, אֵין תּוֹרָתוֹ נִמְאָסֶת. וְזֶה סוֹבֵב עַל כָּל בֵּר יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם מְלֵאִים מְצוּוֹת, וְאֶף שֶׁהַקְּלֵפָה מְסַבֶּבֶת אוֹתָם כְּמוֹ אֶגּוֹז, שֶׁמְסַבֵּב עִם קְלֵפָה קָשָׁה, כְּמוֹ-כֵן בֵּר יִשְׂרָאֵל, אֶף שֶׁהוּא מְסַבֵּב בְּקְלֵפָה, תּוֹכוֹ אֵינוֹ נִמְאָס, אִם רַק יִשְׁבְּרוּ אֶת הַקְּלֵפָה יִמְצְאוּ אֶת הַטּוֹב, וַיּוֹכְלוּ לְהַחְזִירוֹ בְּחִשּׁוֹבָה. וְכְמוֹ-כֵן הָעוֹלָם נִמְשָׁל אֶל אֶגּוֹז (שִׁיר הַשִּׁירִים רַבָּה, פָּרָשָׁה ו', סִימָן ז'), לְהוֹרוֹת כִּי גַם בְּתוֹךְ הָעוֹלָם גִּנּוּז וְנִסְתָּר אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי הַיּוֹמָם, צוֹמֵחַ, חַי, מְדַבֵּר, הַכֹּל לְכָל אֱלֻקוֹת גָּמוּר הוּא, אֶף נִקְרָא עוֹלָם לְשׁוֹן הָעֵלֶם, שֶׁנֶּעְלַמְת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּחוּף הָעוֹלָם, וְזֶה שֶׁנִּקְרָא גַם טְבַע, כִּי נִטְבָּע בְּעוֹלָם אֱלֻקוֹת. וְעַקֵּר עֲבוּדַת בֵּר יִשְׂרָאֵל לְשִׁבְר אֶת הַקְּלֵפָה וְלִמְצֹא אֶת הָאֱלֻקוֹת שֶׁבְּתוֹךְ הָעוֹלָם כְּאֶגּוֹז הַזֶּה, שֶׁצָּרִיכִים לְשִׁבְר אֶת הַקְּלֵפָה הַקָּשָׁה, עַד שִׁיּוֹצִיא אֶת הַפְּרִי, כְּמוֹ-כֵן צָרִיכִים לְקַדֵּשׁ וּלְטַהֵר עַצְמוֹ וּלְזַכֵּךְ אֶת גּוּפוֹ, שִׁיִּזְכֶּה לְהַשִּׁיג אֶת הָאֱלֻקוֹת שֶׁנִּטְבָּעָה בְּתוֹךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בְּאִמְת הַכֹּל אֶחָד, שְׁכִינַת עֲזוֹ יִתְבָּרַךְ הִנְעִלְמַת בְּתוֹךְ הָעוֹלָם. וְזֶה כָּלֵל

כל התורה הקדושה שְׁמֵלֶכֶשֶׁת בְּדוֹמָם, צוֹמֶת, חַי, מְדַבֵּר, כִּי בְּכָל פֶּרֶט יֵשׁ שָׁם אֱלֻקוֹת, וַיִּשְׂרָאֵל צָרִיף לְשִׁבְרָא אֶת הַקְּלֵפָה הַחוּפָּה עַל הַפְּרִי, וְלִמְצָא אֶת שְׂכִינַת עֵזוֹ יִתְבַּרֵּךְ, שֶׁהִיא הַתּוֹרָה, בְּתוֹךְ הָעוֹלָם, וְאִזּוֹ נַעֲשֶׂה הַיַּחֲוֹד הַשְּׁלָם. וְאֵל כָּל זֶה צָרִיכִים לַכּוֹן בְּעֵת אֲכִילַת אֲגוּזִים, וּבַפֶּרְטִיּוֹת בְּחֻמְשָׁה עֶשֶׂר בַּשָּׁבֵט "ראש השנה לאילנות", שְׁאִזּוֹ צָרִיכִים לַכּוֹן (דְּבָרִים כ, יט): "כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה", שְׁדָנִים אֶת הָאֵילָנוֹת, וְלִכֵּן רָאוּי לְקַחַת מוֹסֵר הַשֶּׁכֶל מֵהָאֲגוּז, אִף שֶׁהוּא מְסַבֵּב בְּקֵלְפָה עֵבֶה וְקָשָׁה עַד מְאֹד, עִם כָּל זֹאת כְּשֶׁשׁוֹבְרִין אֶת הַקְּלֵפָה, מְגַלִּים פְּרִי נִפְלָא לְמֵאֲכַל אָדָם, כְּמוֹ-כֵן כְּשֶׁאָדָם זוֹכֵה לְהוֹרִיד אֶת הַקְּלֵפָה מֵהָעוֹלָם, וּמוֹצֵא אֶת הַשְּׂכִינָה בְּתוֹךְ כָּל הַבְּרִיאָה, שֶׁהִיא הַתּוֹרָה — חֲכָמְתוֹ יִתְבַּרֵּךְ, אִזּוֹ נַעֲשֶׂה הַיַּחֲוֹד הַשְּׁלָם בֵּין הַקְּדוּשָׁ-בְרוּךְ-הוּא וְהַתּוֹרָה וַיִּשְׂרָאֵל, וּמוֹצֵאִין אֶת הָאֱלֻקוֹת שְׁבָכֵל הַבְּרִיאָה כְּלָה, וְנִגְהַנִּין מִזִּיו הַשְּׂכִינָה. וְלִכָּל זֶה זוֹכִים רַק כְּשֶׁמוֹרִידִין אֶת הַקְּלֵפָה הַקָּשָׁה מֵהָאָדָם, הִינּוּ שְׂמַחוֹ הַמְּסַבֵּב בְּקֵלְפוֹת קָשׁוֹת, שֶׁהֵן כָּלֵל הַמְּחַשְׁבוֹת הַזּוֹרוֹת, שְׁבָאוֹת לְאָדָם רַק עַל-יְדֵי פֶגַם הַבְּרִית,

רחמנא לצלן, שמתחלת מהמחשבה, ועל-כן צריכים לשבר את הקלפה, שהיא משכא דחניא, ויוציא את הנשמה הטהורה, הנקודה האלקית המחיה ומקימת אותו, ויהפך את הכל לפנימיות, הינו שישבר את הרע הגמור, ואז יראה את האלקות המחיה ומקימת את כל הבריאה כלה בגלוי רב, ותחבטל הטמאה מהעולם, ויתגלה האור האלקי בגלוי נפלא, עין לא ראתה, והבן.

חרובין

חרוב מרמז על אמונה (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן יח), ועל-כן התנא רבי שמעון בן יוחאי, שהטמין עצמו בתוך המערה, י"ג שנה ברא לו הקדוש-ברוך-הוא אילן של חרובין, ואכל מהם (שבת לג:); כי פרי חרובין מרמז על אמונה, ולכן דיקא לשנתפסה במערה, והיה דבוק בו יתברך שם, וחדש סודות התורה רזין ורזי דרזין, סתרי נסתרות של התקונים, על-כן ברא לו הקדוש-ברוך-הוא אילן חרובין דיקא, כדי להחיות עצמו בהם. וכן רבי חנינא בן דוסא, שהיה מלמד בנסים על-ידי

דְּבִקּוּתוֹ בּוֹ יִתְבָּרַךְ, אָמַר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא (מעניית
 כד:): כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ לֹא נִבְרָא אֶלָּא בְּשִׁבִיל חֲנִינָא
 בְּנִי, וְחֲנִינָא בְּנִי דִּיּוּ בְּקַב חֲרוּבִין מְעַרְב לְעַרְב
 שְׁבַת; כִּי כָּל חַיּוּתוֹ הִיְתָה אֲמוּנָה, וְעַל-יְדֵי-זֶה עָשָׂה
 אֶת הַנְּסִים וְהַנִּפְלְאוֹת. וְלָכֵן בְּאַכְלָךְ עֲכָשׁוּ בְּחַמְשָׁה
 עָשָׂר בְּשָׁבַט "רֹאשׁ הַשָּׁנָה לְאֵילָנוֹת" חֲרוּבִין, תִּבְנוּן
 עַל מַדַּת הָאֲמוּנָה, שֶׁהִיא הַמַּדָּה הַכִּי יִקְרָה, כִּי "אִישׁ
 אֲמוּנוֹת רַב בְּרָכוֹת" (משלי כח, כ), וּכְשֶׁאָדָם מְחַזֵּק
 עֲצָמוֹ בְּאֲמוּנָה, אִזּוּ דִּיקָא זוֹכָה לְגִלּוּי סוּדוֹת תּוֹרָה.
 כִּי אֲמוּנָה הִיא הַדְּבִקּוּת, וְהַדְּבִקּוּת הִיא הָאֲמוּנָה
 הַקְּדוֹשָׁה, וְזוֹכָה שֶׁיַּעֲשׂוּ לוֹ נְסִים נְגִלִים, וְהֵנָּה חֲרוּב
 מְרַמֵּז לְאָדָם שֶׁיִּזְכֶּה לְהִסְתַּכֵּל עַל תְּכֵלִיתוֹ הַנִּצְחִית,
 כִּי (מעניית כג.) חֲרוּב עַד שְׁבָעִים שָׁנִין לֹא טָעִין פְּרִי,
 וְכַתֵּב הַמִּהְרָשׁ"א, שְׁכֵמוֹ-כֵן מְדַמִּים שְׁנוֹת הָאָדָם,
 שֶׁהֵם שְׁבָעִים שָׁנִים כְּחֵלוֹם יְעוֹף, וְזֶה כְּעִנְיַן הַחֲרוּב,
 שֶׁכָּל שְׁבָעִים שָׁנִין לֹא נִחְשָׁב לְכֹלֹם, אֲבָל נוֹטְעִין
 אוֹתוֹ לַעֲשׂוֹת פְּרוֹת לְאַחַר שְׁבָעִים שָׁנִים, כֵּן הָאָדָם
 נִבְרָא בְּעַרְב שְׁבַת, שֶׁיְהִיָּה טוֹרַח בְּמַעֲשָׂיו עַד
 שְׁבָעִים שָׁנִים, וְאֵכִילַת פְּרוֹת וּשְׂכָרוֹ הוּא אַחַר
 שְׁבָעִים שָׁנִים, עֵינן שָׁם; וְאָמַר רַבֵּנוּ יו"ל (לקוטי-

מוהר"ן, חלק א', סימן ס'), שזה מה שאמר חוני המעגל
 "מי איכא דניים שבועין שנין", איך יכולים לפל
 בשנה שבועים שנה, כי יש בני-אדם שהם ישנים
 שבועים שנה, ועקר התעוררות השנה הוא על-ידי
 חרוב, שהוא סוד עתיק (כי כשמקשרים אמונה
 שהיא המלכות, עולם העשיה, אל הכתר, שהוא
 עתיק, ומוצאין בתוך ספורי עולם העשיה אור
 אלקותו יתברך, ומספר מעשיות מעשיה, ומוצא
 את האלקות שבתוך כל ספור, על-ידי זה נמשך
 עליו אור הכתר מעתיק, ונתעוררים מהשנה, כי
 מוצאים את אלקותו יתברך בתוך העולם הזה,
 ונתעוררים מן השנה). וענין התעוררות השנה
 על-ידי חרוב הוא, כי אנו רואים, שטבע עץ החרוב
 הוא שנותן פרות רק אחר שבועים שנה, ועד אז לא
 עושה שום פרות, ורמז לאדם שלא יתיאש עצמו
 אפלו שלומד תורה ומקיים מצוותיו יתברך,
 ומתפלל ומתחנן אליו יתברך שבועים שנה, ואינו
 רואה שום תוצאות מהן, אף-על-פי-כן לא ייאש
 עצמו כלל, רק יקח דגמא מהחרוב, ששבועים שנה
 נראה כחרוב ונחרב שאינו מוציא פרות, ולסוף

שבעים שנים מוציא פרות מתקים כדבש. כמו־כן
 אמר רבנו ז"ל יש בני־אדם שאין מראים להם כל
 ימי חייהם מה שפעלו בזה העולם, ולכן אסור
 להם להתנאש כלל, כי בודאי אין דבור טוב נאבד
 לעולם, ומכל שפן מה שקיים מצוותיו יתברך ולמד
 תורתו הקדושה, הכל יזכר לו לעולם הבא אחר
 שבעים שנים. וכן מעורר את האדם מן השנה, כי
 נדמה לאדם כאלו יחיה לעולם, ועל־כן מרמז לו
 החרוב, שכל שנות האדם שבעים שנה וכחלום
 יעוף שאינו כלום; ועל־כן אמרו חכמינו הקדושים
 (קהלת רבה, פרשה ז', סימן ד'): יום מיתתו של אדם
 גדול מיום לידתו, שביום שנולד אין אדם יודע מה
 מעשיו, אבל כשמת מודיע מעשיו לבריות, ולכן
 דיקא על־ידי אכילת חרובין מתעוררים מהשנה,
 והאדם צריך להתבונן מי יודע מה ילד יום,
 והשבעים שנה יפרחו לו כחלום יעוף, ולכן טוב
 להתחזק רק באמונה פשוטה בו יתברך, שהיא
 הדבקות באין סוף ברוך הוא, שהוא סוד עתיק,
 התעוררות השנה, והבן.

תפוח

הקדוש-ברוך-הוא התורה וישראל נמשלו לתפוח, דכתיב (שיר השירים ב, ג): "כתפוח בעצי היער", למה נמשל הקדוש-ברוך-הוא לתפוח? לומר לה, מה תפוח זה נראה לעין בלא כלום, ויש בו טעם וריח, כף הקדוש-ברוך-הוא; הינו התפוח, כל אחד רואה אותו בלי עלים, ונדמה לכלום, ומי שרק טועם בו מרגיש בו טעם וריח טוב, כף כביכול הקדוש-ברוך-הוא, הוא נראה לעין כל, כי אין בלעדיו יתברך, והכל לכל אלקות גמור הוא, וכלם רואים אותו, כי העינים הם דברים עליונים עד מאד, ורואות תמיד דברים גבוהים (לקוטי מוה"ר"ז, חלק א', סימן קנד), אבל נדמה לכלום, כי אף אחד אינו תופס ומשיג אלקותו יתברך, מרב אורו המאיר, וכשאדם נכנס בתוך התורה, רזיה וסתריה, אז טועם בו יתברך כביכול טעם וריח טוב, כי אין עוד ערבות ונעימות וטוב, כמו מי שמרגיש אלקותו יתברך, ומאירות עיניו כשמרגיש את הטעם הטוב באלקותו יתברך, מי שמכניס עצמו בסתרי נסתרות הבורא יתברך. התורה נמשלה

לתפוח, כמו שכתוב (שיר השירים ח, ה): "תחת התפוח עוררתיד", ודרשו חכמינו הקדושים (שיר השירים רבה, פרשה ח', סימן ה) זה סיני, ולמה נמשל לתפוח? אלא מה תפוח זה עושה פרות בחדש סיון, כף התורה נתנה בסיון וכו', וכן כל אילן דרכו להוציא עליו תחלה, ואחר-כך פרותיו, ותפוח זה מוציא פרותיו תחלה ואחר-כך מוציא עליו, כף הקדימו ישראל עשיה לשמיעה, שנאמר (שמות כד, ז): "נעשה ונשמע". ישראל נמשלו לתפוח (שבת פח.), שהקדימו נעשה לנשמע כנ"ל, ולכן תפוח הוא פרי שאוכלים אותו בכל השנה, ויש בו הרבה סגלות ורפואות, כי הוא פרי מתק כדבש, ונמשלו בו הקדוש-ברוך-הוא והתורה וישראל, ובאכילתו נעשה יחוד השלם, ועל-כן מובא בכתבים (קהלת יעקב ערך תפוח) בשם הזהר (שמות פָּרַשַׁת יתרו פו:): כל הפרות הם מבחינת מלכות, חוץ מהתפוח שאינו במלכות אלא בזעיר, הינו תפארת, כי הקדוש-ברוך-הוא ואורייתא וישראל כלם הם בתפארת פידוע, ועל-כן שם אין שום פסוי, ויכולים לאכל את הפרי עם הקלפה

ביחד, כי שניהם טעמם שווה, כי כשאדם מכניס עצמו באלקותו יתברך, אזי מרגיש כל מיני טעמים, והכסוי זה הגלוי, כי גם הקלפה המסתרת ומעלמת את אלקותו יתברך, גם-כן אורו יתברך, כי הכלים הם גם-כן אורות, וכמו-כן אצל התורה הקדושה, הנגלה יש בו נסתר והנסתר יש בו נגלה, וכמו-כן ישראל, גופם ונשמתם קדושים, כמאמרם ו"ל (יבמות סא): "אדם אתם" — אתם קרויים אדם, ואין עבדים קרויים אדם, כי גופם משקץ ומתעב מאכילת שקצים ורמשים. ולכן הוא דבר טוב להיות רגיל לאכל תפוחים, ולכונן שהתפוח הוא תפארת. קדשא בריך אורייתא וישראל חד הוא, והתפוח יש בו מתיקות וריח טוב, וענין הטעם והמתיקות שבו, שהיא מקבלת מחכמה וכינה שהם המחין, ויש בתפוח אור פנימי ואור מקיף, ושניהם צריכים, ועל-כן יכולים לאכל את הפרי והקלפה גם יחד, ויש באכילת תפוח"ח סוד נפלא, כי הוא עולה צבאו"ת, ומעורר את האדם מהשכרות, ולכן עכשו בחמשה עשר בשבט, "ראש השנה לאילנות", ראוי לאכל תפוחים, ולכונן

אֲשֶׁר הֵם כְּלוּלִים מִקִּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אוֹרִיתָא וְיִשְׂרָאֵל גַּם יַחַד, וּמִסְגָּלִים לְכַח גְּבֻרָא, וְלִהְיוֹלִיד בְּנִים חַיִּים וְקַיָּמִים, וְהַפְּרִי הַזֶּה תַּפּוּ"חַ יֵשׁ בּוֹ מֵרָאָה, טַעַם וְרִיחַ, וּבְכוּנָתוֹ לְמַטָּה מְעוֹרֵר הַכּוֹנֵה לְמַעְלָה, וְנַעֲשֶׂה יַחַד שְׁלָם, וְהֵבֵן.

* * *

נְעֻמַת מִכְתְּבֵי הָאָרִיז"ל

א. צְרִיף הָאָדָם לְהִזְהַר בְּתַכְלִית בְּבָרְכוֹת הַנְּהַנִּין, כִּי גוּף הָאָדָם נִהְיֶה מֵהֵן וּמִתְקַדֵּשׁ בְּבָרְכוֹת אֵלֹהֵי, וְכִמוֹ שֶׁפָּתוּב (תְּהִלִּים מ. ט): "וְתוֹרַתְךָ בְּתוֹךְ מַעֲיִן", וְגוֹרֵם שְׂפַע עֲלִיּוֹן בְּאָדָם (שַׁעַר הַמִּצְוֹת, פְּרֻשַׁת עַקֵּב, דף מו.).

ב. אָמַר לִי מוֹרֵי ו"ל, כִּי עֵקֶר הַשְּׂגַת הָאָדָם אֵל רֹחַ-הַקֹּדֶשׁ תְּלוּי עַל-יַדֵּי כְּוֹנֵת הָאָדָם וְזִהִירוֹת בְּכָל בְּרָכוֹת הַנְּהַנִּין, לְפִי שֶׁעַל יָדָן מִתְבַּטֵּל כַּח אוֹתָן הַקְּלָפוֹת הַנִּנְאָחֶזוֹת בַּמְּאֲכָלִים הַחֲמֻרִים, וּמִתְדַבְּקִין בָּהֶם בְּאָדָם הָאוֹכֵל אוֹתָם. וְעַל-יַדֵּי הַבְּרָכוֹת שֶׁעֲלֶיהָ הַנִּנְאָמְרוֹת בְּכוּנָה, הוּא מְסִיר מֵהֶם הַקְּלָפוֹת הַהֵם, וּמְזַכֵּךְ הַחֲמֵר שְׁלוֹ, וְנַעֲשֶׂה זֶךְ וּמוֹכֵן לְקַבֵּל קִדְשָׁה,

והזהירני מאד בזה (שער רוח-הקדש, דף יא.).

ג. מי שאינו מברך ברכות הנהנין ומזלזל בהם גוזל אביו ואמו, תבר הוא לאיש משחית, וגם הוא מתגלגל במים (שער הגלגולים הקדמה כב, דף כג.).

* * *

למודים ללמד בתמשה עשר בשבט

לקויטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן פח

צריך לזהר מאד שלא לאכל פרי
שלא נתבשלה כל צרכה. וכמו
שאסור לקץ אילן בלא זמנו, כמו
שאמרו רבותינו, זכרונם לברכה
(בבא בתרא כו), כן אסור לתלש פרי
קדם בשולה וכן אסור לאכלה.
והאוכל פרי קדם גמר בשולה, יכולה
להזיק לו מאד לנשמתו, כי יוכל

לְאָבֵד נִפְשׁוֹ עַל-יְדֵי-זֶה, כִּי הַפְּרִי —
 כָּל זְמַן שֶׁהִיא צְרִיכָה לְהִתְגַּדֵּל, יֵשׁ
 לָהּ כַּח הַמּוֹשֵׁף, כִּי הִיא צְרִיכָה חֵיוֹת
 לְהִתְגַּדֵּל, וְעַל-כֵּן בּוֹדֵאֵי יֵשׁ לָהּ כַּח
 הַמּוֹשֵׁף, שֶׁמוֹשֶׁכֶת יְנִיקָתָהּ וְחֵיוֹתָהּ,
 וְכִשְׁתּוֹלְשִׁין אוֹתָהּ קֶדֶם זְמַנָּה, קֶדֶם
 שְׁנֵתִבְשָׁלָה עֲדִין כָּל צְרָכָהּ, עֲדִין יֵשׁ
 לָהּ כַּח הַמּוֹשֵׁף, כִּי כִשְׁמִתְבָּשְׁלָתָה כָּל
 צְרָכָהּ, שׁוֹב פָּסֵק מִמָּנָה כַּח הַמּוֹשֵׁף,
 כִּי אֵינָה צְרִיכָה עוֹד לְמֹשֵׁף חֵיוֹת,
 אֲבָל כִּשְׁצְרִיכָה לְהִתְבָּשֵׁל עוֹד, עֲדִין
 יֵשׁ לָהּ הַכַּח הַמּוֹשֵׁף.

וְעַל-כֵּן זֶה הָאוֹכְלָה קֶדֶם גָּמַר
 בְּשׂוֹלָה, תּוֹכֵל הַפְּרִי לְמֹשֵׁף
 לְעֲצָמָה חֵיוֹת הַנֶּפֶשׁ שֶׁל זֶה הָאָדָם,

מֵאַחַר שְׁעֵדִין יֵשׁ לְהַפְרֵי כַח הַמּוֹשֵׁף
כַּנ"ל, עַל-כֵּן תּוּכַל הַפְרֵי לְהַמְשִׁיף
לְעֲצָמָה חַיּוֹת נִפְשׁוֹ, וְיּוּכַל לְאַבֵּד
נִפְשׁוֹ, וְעַם כָּל זֶה אִם מְבָרֵךְ הַבְּרָכָה
שֶׁל הַפְרֵי בְּכּוֹנֵנָה וּבִירֵאת שָׁמַיִם, אֲזִי
יּוּכַל לְהַנְצִיל מִזֶּה, וְגַם אִם הוּא חֲזַק
בְּיֹתֵר בְּעֲבוּדַת הַשֵּׁם, יּוּכַל גַּם-כֵּן
לְהוֹצִיא עוֹד חַיּוֹת מֵהַפְרֵי וּלְמַצֵּא שֵׁם
אַבְדוֹת, כִּי יֵשׁ דְּבָרִים אַבְדוּדִים, וְיֵשׁ
בְּזֶה דְּבָרִים נִפְלְאִים, סוּדוֹת נִסְתָּרִים
וְנוֹרָאִים מְאֹד רָזִין עֲלָאִין, וְהַעֲקֹר
שֶׁהָאָדָם צָרִיף לְהַזְהֵר מִזֶּה מְאֹד, הֵינּוּ
שֶׁלֹּא לְאָכַל פְּרֵי קָדָם שֶׁנִּתְּבַשְׁלָה כָּל
צָרְכָה.

וְדַע, כִּי גַם כְּשֶׁמְבַשְׁלִין הַפְרוֹת בְּבֵיתוֹ

אינו מועיל לזה, אבל אם הפרות
 שלא נתבשלו כל צרכן על האילן,
 הם מנחים איזה זמן, עד שנעשין
 מבשלין מאליהן בתלוש, זה מועיל
 ומתר לאכלן, וזה דומה כמו האדם
 שהוא יגע והוא מרחף רחיפות הרבה
 בפיו (שקורין סאפין) עד אשר יגות,
 כמו-כן אלו הפרות שנתלשו קדם
 שנתבשלו כל צרכן, צריך להמתין
 עד שינוחו מרחיפתן, ואז יש התר
 לאכלן, והדברים סתומים:

* * *

לקוטי-הלכות, ברפת הפרות, הלכה ה',
 אות א'

והנה מבאר היטב בהתורה הזאת

עֲנִין בְּרַכַּת הַפְּרוֹת. וְכַמָּה צָרִיךְ הָאָדָם
 לְזָהֵר לְבָרֵךְ בְּרַכַּת הַפְּרוֹת בְּכּוֹנֵה
 גְּדוּלָה, כִּדְי שְׂיוּכַל לְמַצֵּא בְּחִינַת
 הָאֲבֹדוֹת הַנֶּעְלָמִים שָׁם, כִּי גַם
 כְּשֶׁנִּזְהָר וְאִינוֹ אוֹכֵל הַפְּרִי עַד
 שְׁנִתְבַּשְׁלָה הַיֵּטֵב, אַף־עַל־פִּי־כֵן גַּם
 שָׁם יֵשׁ נִצּוּצוֹת הַקִּדְשָׁה הַרְבֵּה, שֶׁהֵם
 בְּחִינַת הָאֲבֹדוֹת שְׂצָרִיכִין לְזָהֵר מְאֹד
 מְאֹד לְבַקֵּשׁ הַיֵּטֵב, כִּי זֶה כָּל הָאָדָם
 שֶׁנִּבְרָא בְּשִׁבִיל זֶה — לְבַקֵּשׁ אַחַר
 אֲבֹדוֹת, שֶׁהֵם בְּחִינַת הַנִּצּוּצוֹת
 הַנְּפוּלִין, שֶׁהֵם בְּחִינַת נְאֻכָּדִים
 וְנִדְחִים, שְׂצָרִיךְ כָּל אָדָם לְהִשְׁתַּדֵּל
 מְאֹד לְבַקֵּשׁם וּלְחַפְּשֵׁם כָּל יְמֵי חַיָּיו,
 וּבְפָרֵט אִם כָּבֵר חָטָא וּפָגַם כְּפִי מֵה

שְׁפָגַם, וּבִכְפָּרְט פָּגַם הַבְּרִית, שְׁעַל-
 יְדֵי־זֶה חָזַר וְאָבַד בְּעֲצָמוֹ אַבְדוֹת
 הַרְבֵּה פְּמוֹבָן, שְׁעַקַר הָאֲבָדוֹת הוּא
 עַל-יְדֵי תַאֲוֹת, וְעַקַר עַל-יְדֵי פָגַם
 הַבְּרִית, שְׁמִשָּׁם נִמְשָׁכִין כָּל הַנִּדְחִים
 וְנֶאֱבָדִים, וְצָרִיךְ כָּל אֶחָד לְחוּס עַל
 חַיּוֹ, לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ מְאֹד אַחַר
 הָאֲבָדוֹת הָאֵלוּ, וּכְשִׁיבְקֵשׁ וַיַּחֲפֹשׂ
 הַיֵּטֵב בְּוִדְאֵי יִמְצֵא, כִּי יִגְעֵתִי וְלֹא
 מִצָּאתִי אֵל תַּאֲמִין (מְגִלָּה ו:); וְזֶה
 עַקַר הַתְּשׁוּבָה עַל הָעוֹנוֹת, כְּמוֹ
 שְׁפָתוֹב (דְּבָרִים ב, ד): "וְשָׁבַת עַד ה'
 אֶל־הֵיךְ וְכוּ', אִם יִהְיֶה נִדְחָךְ בְּקִצֵּה
 הַשָּׁמַיִם מִשָּׁם יִקְבְּצֶךָ י"י אֶל־הֵיךְ
 וּמִשָּׁם יִקְחֶךָ", וּכְתִיב (דְּבָרִים ד,

(ט): "ובקשׁתם מׁשם אֶת יְיָ אֱלֹהֵיךָ
 וּמִצָּאתָ, כִּי תִדְרֹשׁנּוּ בְכָל לְבַבְךָ וּבְכָל
 נַפְשֶׁךָ", וּכְתִיב (משלי ב, ד): "אם
 תִּבְקֹשׁנָה כַּכֶּסֶף וְכַמְטְמוֹנִים וְגו', אַז
 תִּבִּין יִרְאת ה'"; כִּי צָרִיכִין לְבַקֵּשׁ
 וּלְחַפֵּשׂ מְאֹד מְאֹד אַחַר דְּרָכֵי
 הַקְּדוּשָׁה, כִּי כָּל מֵה שֶׁהָאָדָם רָחוּק
 מֵה' יִתְבַּרֵךְ, הוּא מִחֲמַת הָאֲבֹדוֹת,
 שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה הוּא הוֹלֵךְ וְתוֹעֵה כְּשֶׁה
 אֲבֹד, וְאֵינוֹ יָכוֹל לְמַצֵּא דֶרֶךְ הַחַיִּים,
 כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים קט): "תַּעֲיִתִי
 כְּשֶׁה אֹבֵד" וְכו', וּכְתִיב (תהלים לא,
 ג-יד): "הִיִּתִי כְּכֹלִי אֲבֹד וְגו', לְקַחַת
 נַפְשִׁי זָמְמוֹ":

לקוטי־תפלות, חלק ב', תפלה מד

אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, חוּם וְרַחֵם
עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ, שְׁנוֹזֵפָה
לְשֹׁמֵר עֲצָמֵנוּ תָמִיד, שְׁלֵא לֵאכֹל שׁוֹם
פְּרִי קֶדֶם שְׁנַת בְּשָׁלָה, וְגַם שְׁלֵא נִתְלַשׁ
שׁוֹם פְּרִי קֶדֶם זְמַנָּה, פִּי אֶתָּה גְּלִית
לָנוּ עֵצִים הַחֲפָסִד וְהַחֲזִק שִׁיּוּכָל לְהַגִּיעַ
לְהָאָדָם עַל־יְדֵי־זָה, פִּי יוּכָל לְאַפֵּד אֶת
נַפְשׁוֹ, חֵם וְשָׁלוֹם, עַל־יְדֵי־זָה.

רְבוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, רַחֵם עָלֵינוּ וְשִׁמְרֵנוּ
וְהַצִּילֵנוּ מִזָּה בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים
וּבְחַסְדֶיךָ הָעֲצוּמִים, וְעֲזָרֵנוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ
וְזַכֵּנוּ תָמִיד לְבָרֶךְ בְּרַפְתָּ הַנְּחַנֵּינוּ,
וּבְפָרֵט בְּרַפְתָּ פְרוֹת בְּכֹנֶה גְדוּלָה
וְעֲצוּמָה. וְלֹא נִזְרַק בְּרַכָּה מִתּוֹךְ פִּינוּ,
חֵם וְשָׁלוֹם, רַק נִזְכָּה תָמִיד לְהַתְגַּבֵּר

ולהתחזק בכל עז בכל עת שנרצה
 לאכל איזה פרי, או להנות מהעולם
 הוזה איזה הנאה, לברך הברכה בכונה
 גדולה פראוי, באפן שלא יזיק
 לנפשנו כלל כל מה שנאכל ונשתה
 ונהנה ממנו, רק אדרבה, נזכה
 להשלים את נפשותינו ולהוסיף
 בנפשנו חיות דקדשה והארה גדולה
 על-ידי כל דבר שנאכל ונשתה ונהנה
 ממנו, ותעזרנו ותושיענו שיהיו כל
 אבילותינו ושתיותינו וכל הנאותינו
 בקדשה ובטהרה גדולה לשמך לברך,
 פלי שום הנאת הגוף כלל, ונהיה
 בכלל הצדיקים האוכלים לשבע
 נפשם דקדשה:

אָנָּא יְהוָה, מָלֵא רַחֲמִים, עֲזָרְנוּ
 וְשִׁמְרְנוּ מֵעַתָּה, שְׁלֵא נֵאבֵד
 עוֹד כָּלֵל עַל-יְדֵי תַּאֲזוֹת רַעוֹת חַם

וְשָׁלוֹם, רַק נִזְכָּה מִעֵתָהּ לְשֹׁכֵר וְלִבְטָל
 מֵאֲתָנוּ כָּל הַתְּאוּזוֹת רָעוֹת. וְתִצְוֶה
 בְּרַחֲמֶיךָ לְהַחְזִיר וּלְהַשִּׁיב לָנוּ כָּל
 הָאֲבֹדוֹת שֶׁאֲבָדְנוּ מִכִּבְרֶךָ, הֵן בְּגִלְגּוּל
 זֶה הֵן בְּגִלְגּוּלִים שְׁעֵבְרוּ. וּבִפְרֻטִּיּוֹת
 בַּעַת שֶׁאֲנַחֲנוּ אוֹכְלִים אֵיזָה פְּרִי,
 שֶׁנֹּאכַל אֶת זֶה בְּכוֹנֶה גְדוּלָּה, וְנִדְעַ
 שְׁטֵמוֹן וְנִנְיֹז בְּהֵם נִשְׁמֹת הַמַּגְלִגְלוֹת
 שְׁשִׁיבִים לְשֶׁרֶשׁ נִשְׁמֵתְנוּ, וְעַל־יְדֵי
 אֲבִילָה בְּכוֹנֶה גְדוּלָּה, שֶׁחֶפֶל אֱלֹהוֹת
 גְּמוּר הוּא, נִזְכָּה לְמַצֵּא אֶת אֲבֹדְתֵנוּ,
 וְנִתְקַן אֶת נַפְשֵׁנוּ מִעֵתָהּ וְעַד עוֹלָם
 אָמֵן סְלָה.

ספר

יְרַנְנוּ עֲצֵי הַיַּעַר

בו יבאר פרוש נפלא על פרקי שירה,
שאומרים האילנות ופרות ותבואות השדה
לפניו יתברך, ואת הלמוד שלומדים מהם
בעבודת השם יתברך, לקרב את כל בר
ישראל אליו יתברך.

(ראשי מי שלומדו בט"ו בשבט — ראש השנה לאילנות)

בנוי ומיסד על-פי דברי

רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון
בוצינא קדישא עלאה, אדונינו, מורנו ורבנו
רבי נתן מברסלב, זכותו גגן עלינו.

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו

הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אגיס ליה
רבי נתן מברסלב, זכותו גגן עלינו,

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, כתובים ומאמרי
חכמינו הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש.

*

הובא לדפוס על-ידי

חסידי ברסלב

עיה"ק ירושלים תובכ"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר: מִי שֶׁנִּכְנָס לְהַתְּבוּדָה
בְּתוֹךְ הַיַּעַר וְעוֹצֵם עֵינָיו, וְשׂוֹפֵךְ אֶת כָּל לְבוֹ
אֱלֹו יִתְּבַרֵךְ בְּבִכּוּת עֲצוּמוֹת, וּמִבְטֵל עֲצֵמוֹ
לְגַמְרֵי אֱלֹו יִתְּבַרֵךְ, אַחֲרֵי־כֵן כִּשְׁפוֹקֵחַ אֶת
עֵינָיו, הוּא מְרַגֵּשׁ כְּאִלוֹ הוּא נִמְצָא בְּגֵן־עֵדֶן
מִמֶּשׁ, וְעֲצֵי הַיַּעַר הֵם כְּעֲצֵי הַגֵּן־עֵדֶן.

(אמרי מוהרא"ש, חלק ב', סימן תרעט)

הַקְדָּמָה

צָרִיךְ שְׁתַּדַּע, אֱהוּבִי, בְּנִי, אֲשֶׁר הוּא יִתְבַּרֵךְ
מִחַיָּה וּמְהוּהָ וּמְקִיָּם אֶת כָּל הַבְּרִיאָה
כְּלָה, וְדוּמָם, צוּמָח, חִי, מְדַבֵּר, הֵם עֵצִים
עֲצָמִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ, כִּי הַכֹּל לְבוֹשׁ
לְגִבֵּי גְלוּי הָאוֹר אֵין סוֹף בְּרוּךְ הוּא, וְדַבֵּר זֶה
לֹא יְכִילֵהוּ הָרַעִיּוֹן וְהַשְּׂגָה הָאֲנוּשִׁית כְּלָל,
אִיךָ שְׁכָל הַבְּרִיאָה כְּלָה הִיא אֵין סוֹף בְּרוּךְ
הוּא, וְהוּא יִתְבַּרֵךְ מְלַבֵּשׁ בְּתוֹךְ כָּל הַבְּרִיאָה
כְּלָה, וְכֻלָּם צוּעְקִים וּמְגַלִּים נוֹרָאוֹת גְּפֻלָּאוֹת
גְּלוּי אֱלֻקוֹת, וּמְרַמְזִים לְאָדָם רְמִזִּים אִיךָ לְשׁוֹב
אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ. כְּמוֹ שְׁאֵמַר רַבֵּנוּ ז"ל (שִׁיחֹת-הָר"ן,
סִימָן נב): מְכַל הַדְּבָרִים צוּעֵק כְּבוֹד הַשֵּׁם
יִתְבַּרֵךְ, כִּי "מֵלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ" (יִשְׁעִיָה ו, ג);
וְאִפְלוּ מְסַפְּרֵי הַגּוֹיִים צוּעֵק גַּם-כֵּן כְּבוֹד הַשֵּׁם
יִתְבַּרֵךְ, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב (תְּהִלִּים צו, ג): "סִפְרוּ בְּגוֹיִם
כְּבוֹדוֹ", שְׁאִפְלוּ בְּסַפְּרֵי הַגּוֹיִים צוּעֵק כְּבוֹד
הַשֵּׁם יִתְבַּרֵךְ, כִּי כְבוֹדוֹ יִתְבַּרֵךְ צוּעֵק תָּמִיד
וְקוֹרָא וּמְרַמֵּז לְאָדָם, שְׂיִתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ,
וְהוּא יִתְבַּרֵךְ יִקְרַב אוֹתוֹ בְּרַחֲמִים, בְּאַהֲבָה
וּבְחֶבֶד גְּדוּלָה. וּבְמִדְרָשׁ מוֹבָא (בְּרֵאשִׁית רַבָּה,

פֶּרְשָׁה יג, סימן ב') עַל הַפְּסוּק (בְּרֵאשִׁית ב, ה):
 "וְכָל שֵׁיחַ הַשָּׂדֶה" — כָּל הָאֵילָנוֹת כָּאֵלוֹ
 מְשִׁיחִין אֱלוֹ עִם אֱלוֹ, כָּל הָאֵילָנוֹת כָּאֵלוֹ
 מְשִׁיחִין עִם הַבְּרִיּוֹת, כִּי כָּל־מַגְלִים רְזִי דְרִזִּין
 וְסִתְרֵי נִסְתָּרוֹת לְמִי שְׁבָקִי בָּהֶם, שְׂוָה סוּד
 שִׁיחַת דְּקָלִים (סְפָה כח.); כִּי מִי שְׂוֹכָה לְזִכּוֹן
 הַמְּחִין, לֹא מִבְּעֵיִא שְׂיִכּוֹל לִשְׁמַע אֶפְלוֹ
 מְסַפּוּרֵי הַגּוֹיִים רְזִי דְרִזִּין וְסִתְרֵי נִסְתָּרוֹת, כִּי
 הָרִי אֵין בְּלַעֲדֵיו יִתְבָּרַךְ כָּל־ל, וְדָבָר גָּדוֹל וְדָבָר
 קָטָן לֹא נַעֲשֶׂה מַעֲצָמוֹ אֶלֶּא בְּהַשְׁגַּחַת הַמַּאֲצִיל
 הָעֲלִיּוֹן, וְאִם הִיָּה צְרִיף לִשְׁמַע דִּיקָא בְּרַגַע זֶה
 מְאִיזָה אַרּוּר גּוֹי טָמֵא אִיזָה דְּבּוּר, בּוּדְאֵי צְרִיף
 לְקֶשֶׁר עַצְמוֹ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְלַחֲשֵׁב וְלַהֲתַבּוּן
 מִה שְׁמַעְתִּי עַכְשָׁו, וּמִה אָמַר לִי וּמִה רוּצָה
 מִמֶּנִּי, אֶלֶּא אֶפְלוֹ דּוּמָם צוּעֵק וּמַגְלָה אֶלְקוּתוֹ
 יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שְׁכָתוֹב (חֲבֻקָּק ב, יא): "כִּי אָבָן
 מְקִיר תִּזְעַק"; וְכִמוֹ שֶׁהַעִידוֹ צְדִיקִים קְדוֹשִׁים
 שְׁהִיוּ דְּבוּקִים בּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּדַבְּקוֹת אָמַת עַד
 בְּטוֹל הַמְּצִיאוֹת, כְּשֶׁנִּכְנַס לְחֻדְרָם אִיזָה בַּעַל
 עֲבָרָה, הַתְּקַרָּה וְהַרְצָפָה וְהַקִּירוֹת צְעָקוֹ וּגְלוֹ
 אֶת מַעֲשָׂיו, רַחֲמָנָא לְצַלָּן; וְכֵן בַּעֲלֵי חַיִּים
 צוּעֵקִים וְהוֹמִים וּמַגְלִים סִתְרֵי נִסְתָּרוֹת,
 וְכִמְאָמְרָם ז"ל (בְּבֵא קמ"א ס:): כָּל־בָּיִם בּוֹכִים —
 מִלְּאָךְ הַמּוֹת בָּא לְעִיר, כָּל־בָּיִם מְשַׁחֲקִים —

אליהו הנביא בא לעיר; כי אפלו כלב שנובח
מגלה נסתרות, וכל זה משיגים הצדיקים
הדבקים לגמרי באין סוף ברוך הוא, ויודעים
אשר אין בלעדיו יתברך כלל, וכל הבריאה
כלה שרה שירה לפניו יתברך, שזה כלל פרקי
שירה ששרים כלל הבריאה: דומם, צומח, חי,
מדבר — לפניו יתברך, וכשאדם זוכה לומר
ולהתבונן בפרקי שירה, מבטח לו שהוא בן
העולם הבא; כי מי שמתבונן היטב בדומם,
צומח, חי, מדבר, ומחפש ומבקש ומוציא את
האלקות שמתגלה על ידם, ומדבק עצמו אז
באין סוף ברוך הוא, על-ידי-זה דיקא חוזר
בתשובה מאהבה, ומוחלין לו על כל עוונותיו,
ועל-בן הפליגו מאד במעלת הזוכה לומר
פרקי שירה בכל יום, ונמחלים כל עוונותיו.
לזאת אמרתי להתבונן בפסוקי שירה
שאומרים ושרים ומזמרים האילנות
והדשאים, הפרות והירקות ותבואות השדה,
ולהוציא מפסוקים אלו רמזים והתחזקות
והנהגות ישרות ודרכים חדשות ונתיבות
חכמה איך לשוב אליו יתברך; אשרי מי
שמתבונן בכל זה, ומוסיף כפי חכמתו ושכלו
ודעתו.

תִּנְיָא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר הַגָּדוֹל אוֹמֵר: כָּל
הָעוֹסֵק בְּפֶרֶק שִׁירָה זֶה בְּכָל יוֹם,
מַעֲיֵד אֲנִי עָלָיו, שֶׁהוּא בֶן הָעוֹלָם הַבָּא,
וְנִצּוֹל מִפְּגַע רַע וּמִיֵּצֵר הָרַע וּמִדִּין קָשָׁה
וּמִשְׁטָן וּמִכָּל מִינֵי מַשְׁחִית וּמִזִּיקִין; גָּמֹר
בְּכָל לְבָבָךְ וּבְכָל נַפְשֶׁךָ לְדַעַת דְּרַבִּי
וְלִשְׁמֹר דְּלִתּוֹת הַיְכָלִי וְתוֹרָתִי, וְלִשְׁמֹר
מִצְוֹתַי וְחֻקֵּי, נִצֹר תּוֹרָתִי בְּלְבָבָךְ, וְנִגְדֵד
עֵינֶיךָ תִּהְיֶה יִרְאַתִּי, שְׁמֹר פִּיהַּ וְלִשׁוֹנְךָ
מִכָּל חֲטָא וְאַשְׁמָה, וְאַנִּי אֶהְיֶה עִמָּךְ בְּכָל
מְקוֹם שֶׁתֵּלֵךְ, וְאַל־מִדָּךְ שָׁכַל וּבִינָה מִכָּל
דְּבָר, וְהוּי יְדוּעַ שְׁפַל מַה שֶּׁבְּרָא הַקְּדוֹשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא לֹא בָּרָאוּ פִי אִם לְכַבּוּדוֹ,
שֶׁנֶּאֱמַר: "כָּל הַנִּקְרָא בְּשָׁמַי וּלְכַבּוּדִי
בָּרָאתִיו יִצְרָתִיו אֶף עֲשִׂיתִיו".

אָמַר רַבִּי: כָּל הָעוֹסֵק בְּפֶרֶק שִׁירָה בְּעוֹלָם
הַזֶּה, זוֹכֵה לְלַמֵּד וּלְלַמֵּד לְשְׁמֹר

וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם, וְתִלְמוּדוֹ מִתְקַיֵּם בְּיָדוֹ,
וְנִצּוּל מִיֵּצֵר הָרַע וּמִפְּגַע רַע, וּמַחְבוּט
הַקֶּבֶר וּמְדִינָה שֶׁל גֵּיהֲנוֹם, וּמַחְבְּלוֹ שֶׁל
מְשִׁיחַ, וּמֵאַרְיֵף יָמִים וְזוֹכָה לַיָּמֹת
הַמְּשִׁיחַ וְלַחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא.

ספר

יִרְנְנוּ עֲצֵי הַיַּעַר

אֵילָנוֹת שֶׁבִשְׂדֵה אוֹמְרִים:

“אֲזַ יִרְנְנוּ עֲצֵי הַיַּעַר מִלִּפְנֵי יְהוָה כִּי בָא

לְשֹׁפֵט אֶת הָאָרֶץ”

(דְּבָרֵי הַיָּמִים-א טז, לג)

צָרִיף שִׁתְּדַע, אֶהוּבִי, בְּנִי, אֲשֶׁר כָּל הַבְּרִיאָה
כְּלָה לֹא נִבְרָאָה אֶלָּא בְּשִׂבְלֵי יִתְבָּרַךְ, וּכְמוֹ שֶׁכְּתוּב
(מִשְׁלֵי טז, ד): “כָּל פֶּעַל ה' לְמַעַנְהוּ”, וְדָרְשׁוּ
חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שְׁמוֹת רַבָּה, פְּרָשָׁה יז, סִימָן א'):
אֲתָה מוֹצֵא שֶׁכָּל מָה שֶׁבָּרָא הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
בְּשֵׁשֶׁת יָמִי בְּרֵאשִׁית לֹא בָּרָא אֶלָּא לְכְבוֹדוֹ וְלַעֲשׂוֹת
בְּהֵן רְצוֹנוֹ, בַּיּוֹם הָרֵאשׁוֹן בָּרָא שָׁמַיִם וָאָרֶץ, אַף הֵם
לְכְבוֹדוֹ בְּרָאִם, שֶׁנֶּאֱמַר (יִשְׁעִיָּה סו, א): “כֹּה אָמַר ה'
הַשָּׁמַיִם כְּסֵאִי”, וְאוֹמֵר (תְּהִלִּים יט, ב): “הַשָּׁמַיִם
מִסְפָּרִים כְּבוֹד אֵל”; וְכֵן אוֹר שֶׁבָּרָא לְכְבוֹדוֹ הוּא,

דכתיב (שם קד, ב): "עטָה אור כשִׁלְמָה". מה נִבְרָא ביום שְׁנִי? רְקִיעַ לְכַבּוּדוֹ בְּרָאוּ, שְׁיַעֲמָדוּ שָׁם הַמְּלָאכִים, וַיְהִי מִקְלָסִין אוֹתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם קנ, א): "הִלְלוּהוּ בְּרִקִיעַ עֲזוֹ". מה בְּרָא בְיוֹם שְׁלִישִׁי? דְּשָׂאִים וְאֵילָנוֹת, וּמְצִינּוֹ שֶׁהִדְשָׂאִין מִקְלָסִין לְהַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, שֶׁנֶּאֱמַר (שם סה, יד): "יִתְרוּעְעוּ אַף יִשְׁרִירוּ". וּמִנֵּין אַף הָאֵילָנוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרֵי הַיָּמִים־א טז, לג): "אֲזוּ יִרְנְנוּ עֲצֵי הַיַּעַר מִלְּפָנַי ה'". אֵתָּה מוֹצֵא שְׁצִוָּה הַקְדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מִן הָאֵילָנוֹת לַעֲשׂוֹת מִהֵן מְצוּוֹת, בְּפָרָה אֲדָמָה צְוָה לְהַשְׁלִיךְ בְּשִׂרְפָתָהּ עֵץ אֲרָז וְאֲזוּב, וְהִזְאֵת מִי נִדָּה צְוָה לַעֲשׂוֹת בְּאֲזוּב, וְטָהַרְתְּ הַמְצוּרֶע צְוָה לַעֲשׂוֹת בְּעֵץ אֲרָז וְאֲזוּב. וְכֵן בְּמְצָרִים צְוָה לְהַגִּיעַ הַדָּם אֶל הַמְשָׁקוֹף וְאֶל שְׁתֵּי הַמְזוּזוֹת בְּאֲזוּב, שֶׁנֶּאֱמַר "וּלְקַחְתֶּם אֲגָדַת אֲזוּב". וְכֵן בְּרָא הַיָּמִים בְּיוֹם שְׁלִישִׁי שֶׁפָּנְסָן מֵעַל הָאָרֶץ, וּמִשָּׁם קְלוּסוֹ עוֹלָה, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים צג, ד): "מִקּוֹלוֹת מַיִם רַבִּים אֲדִירִים מְשַׁבְּרֵי יָם". מה נִבְרָא בְיוֹם רְבִיעִי? מְאוּרוֹת לְכַבּוּדוֹ בְּרָאָם, שֶׁנֶּאֱמַר (שם קמח, ג): "הִלְלוּהוּ שֶׁמֶשׁ וַיְרַח". בְּיוֹם חֲמִישִׁי בְּרָא עוֹפוֹת לְכַבּוּדוֹ לְהַקְרִיב מִהֵן קֶרְבָּן, שֶׁנֶּאֱמַר (וַיִּקְרָא א, יד): "אִם מִן הָעוֹף עֲלָה קֶרְבָּנוֹ". מה נִבְרָא בְיוֹם שְׁשִׁי? בְּהֵמוֹת

לכבודו, וצוה להקריב מהם קרבן, שנאמר (ויקרא א, ב): "אדם פי יקריב מכס קרבן לה' מן הבהמה מן הבהמה". וברא בו אדם לכבודו, שנאמר (תהלים קמח, זיג): "הללו את ה' מן הארץ תנינים וגו', הוי "כל פעל ה' למענהו". למדים מפאן, שכל מה שברא הקדוש-ברוך-הוא בעולמו, לא ברא אלא בשבילו, שישירו שירה לפניו יתברך. ואשרי בר ישראל שזוכה להתבונן בשירי האילנות, שאז יבין דבר מתוך דבר, כי האילנות מגלים סתרי נסתרות, ומי שזוכה, מבין מהעלים של האילנות דברים עליונים, והם מעוררים את האדם לשוב בתשובה שלמה. וכמוכא במדרש (ויקרא רבה, פרשה ל', סימן ד'): "אז ירננו עצי היער", אמר רבי אחא: "היער ו'כל עצי היער", 'היער' — אלו אילנות שעושין פרות, ו'כל עצי היער' — אלו אילנות שאינן עושין פרות. לפני מי? "לפני ה'", למה? "פי בא" — בראש השנה וביום הכפורים, מה לעשות? "ישפט תבל בצדק ועמים במישרים" (תהלים צח, ט); הינו לפני יום הדין גם אילנות ועצי היער מעוררים את האדם לשוב בתשובה, ומגלים ומפרסמים כי הנה יום הדין הולך ובא לשפט את כל העולם כלו, וכן המשכן שנבנה מארזים שהם עצי היער, שם היה

מִשְׁפָּן הַשְּׂכִינָה. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (תְּנַחֲמוּא
 תְּרוּמָה, סִימָן ט'): מִהֵיכָן הָיוּ הַקְּרָשִׁים? [אֵלָא] יַעֲקֹב
 אָבִינוּ נִטַּע אוֹתָם בְּשַׁעַת שְׂרֵד לְמִצְרַיִם. אָמַר
 לְבָנָיו: בְּנֵי, עֲתִידִים אַתֶּם לְהַגְאֵל מִכָּאן, וְהַקְּדוּשָׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא עֲתִיד לֵאמֹר לָכֶם מִשְׁאַתֶּם נִגְאָלִין,
 שְׂתַעֲשׂוּ לוֹ אֶת הַמִּשְׁפָּן. עֲמְדוּ וְנִטְעוּ אֲרָזִים,
 שְׂבַשְׁעָה שְׂיֵאמַר לָכֶם לַעֲשׂוֹת לוֹ אֶת הַמִּשְׁפָּן יְהִי
 הָאֲרָזִים מִתְקַנִּים לָכֶם, מִיָּד עֲמְדוּ וְנִטְעוּ וַעֲשׂוּ כֵן,
 וְלֹא עוֹד אֵלָא שְׂאוֹתָן הָאֲרָזִים הָיוּ אוֹמְרִים שִׁירָה
 לְפָנֵי הַקְּדוּשָׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הֵיאֵף שִׁירָה אוֹמְרִים,
 שְׁנֹאֲמַר (תְּהֵלִים צב, יב): "אָז יִרְנְנוּ כָּל עֲצֵי יַעַר
 מִלְּפָנֵי ה'", וְאֵין אָז אֵלָא שִׁירָה, שְׁנֹאֲמַר (שְׁמוֹת טו,
 א): "אָז יִשִּׁיר מִשָּׁה"; וּבֹאֲמַת עֲלֶיךָ, אֶהוּבִי, בְּנֵי,
 לְהִתְבַּוֵּן הַיֵּטֵב, אֲשֶׁר כָּל עֲנִין הַמִּשְׁפָּן הָיָה
 לְהַמְשִׁיךְ אֶת שְׂכִינַת עֲזוֹ: יִתְבָּרַךְ לְמַטָּה, כִּי בָעֵת
 שֶׁהַמִּשְׁפָּן הָיָה קָיָם, הָיָה הוּא יִתְבָּרַךְ שׁוֹרָה בְּנִשְׁמוֹת
 יִשְׂרָאֵל, וְרָאוּ וְשָׁמְעוּ וְהִרְגִישׁוּ גְלוּי אֲמַתָּת מְצִיאֹתוֹ
 יִתְבָּרַךְ, עַל-יְדֵי הַמִּשְׁפָּן שֶׁהָיָה נִבְנָה מֵעֲצֵי שֹׁטִים,
 וְהָיָה מִתְכַּפֵּר עֲוֹנָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ
 הַקְּדוּשִׁים (שְׁמוֹת רַבָּה, פָּרָשָׁה נב, סִימָן ב'): בְּיוֹם
 שְׁעָמַד הַמִּשְׁפָּן, הָיְתָה שְׁמִחָה גְדוֹלָה בְּיִשְׂרָאֵל, כִּי
 אָז נִתְבַּטְּלוּ כָּל הַמְזִיקִים מִן הָעוֹלָם, כְּמֵאֲמָרָם ז"ל

(במדבר רבה, פרשה יב, סימן ג'): עד שלא הוקם
 המשכן, היו המזיקים מתגדין בעולם לבריות,
 משהוקם המשכן ששרתה השכינה למטה, פלו
 המזיקים מן העולם, כי המשכן שנבנה מעצי
 שטים שהם עצי היער, הנה לו כח להמשיך אורו
 יתברך בכל מיני גונין עלאין, וכמאמרם ז"ל
 (במדבר רבה, פרשה יב, סימן י'): בשעה שאמר
 הקדוש-ברוך-הוא, למשה עשו לי משכן, הראה
 הקדוש-ברוך-הוא למשה אש אדמה, אש ירקה,
 אש שחורה, אש לבנה, אמר לו כתבניתם אשר
 אתה מראה בך, ועכשו פשחורב לא נשאר לנו
 אלא שיהא האדם קם באמצע הלילה, ומתאבל על
 חרבן הבית, שאז נחשכים כל האורות, ונתגבר
 החשך והשקר. ולכן פשאדם קם בתצות לילה,
 ובוכה ומבכה שמים וארץ על צרותיו וצרות
 ישראל, גורם שעשועים גדולים למעלה בכל
 העולמות, וזוכה לשמע קולו יתברך, כמובא (זהר
 דף-עז): תא חזי בשעתא דאתער פלגות ליליא
 וקדשא בריך הוא עאל לגנתא דעדן לאשתעשעא
 עם צדיקיא בלהו אילנין דבגנתא דעדן מזמרן
 ומשבחין קמיה, דכתיב: "אז ירננו עצי היער
 מלפני הוי"ה" וגו', וכרוזא קרי בחיל ואמר, לכוּן

אמרין קדישין עליונין מאן מנכון דעיל רוחא באודנוי למשמע, ועינוי פקחין למחמי, ולביה פתיח למנדע, בשעתא דרוחא דכל רוחין ארים בסימו דנשמטא, ומתמן נפיק קלא דקליא, חילין אתבדרו לארבע סטרי עלמא וכו', עין שם^א; וכן מוכא בזהר הקדוש מעלת הזוהר לקום בכל לילה ולומר שירות ותשבחות להקדוש-ברוך-הוא, שאז כל האילנות שהם כלל הנשמות מתעוררות לשיר ביחד עמו יתברך. ועל-כן אשרי הזוהר להיות ער בעת חצות, ומבקש ומתחנן אז ממנו יתברך כל מה שהוא צריך, וכן זוהר אז לשיר שירות ותשבחות להקדוש-ברוך-הוא, כי אין לתאר ואין לשער את גדל השעשועים שגורם למעלה בכל העולמות, כמוכא (זהר ויחי רלא:): וכדין כל אינון אילנין דבגנתא דעדן בלהו פתחי שירתא, וקדשא

א) בוא וראה, בשעה שנהיה חצות לילה, הקדוש-ברוך-הוא נכנס לגן-עדן להשמעשע עם הצדיקים, כל האילנות שבגן-עדן מזמרין ומשבחין לפניו, כמו שכתוב: או ירננו עצי היער מלפני הנו"ה, וברו יוצא בכת ואומר: לכם אומרים קדושים עליונים, מי מכם שמכניס רוח באזניו לשמע ועיניו פקוחות לראות, ולבו פתוח לדעת, בשעה שהרוח של כל הרוחות, מרימה את ניתוח הנשמה, ומשם יוצאים קול הקולות והצבאות מתפזרים לארבע רוחות העולם.

ברוך הוא עאל בגנתא דעדן, הדא הוא דכתיב (דברי הימים-א טז, לג): "אז ירננו עצי היער מלפני יהוה כי בא לשפט את הארץ", כמה דכתיב (ישעיה יא, ד): "ושפט בצדק דלים"; בגין דמשפט עאל בנייהו, ואתמלא מיניה גן-עדן ורוחא דצפון אתער בעלמא, וחדוה אשתפח, ונשיב ההוא רוחא באינון בוסמין, וסלקין ריחין לעילא ומתעטרין צדיקא בעטרייהו, ומתהנן מגו זיוא דאספקלריא דנהרא, וזכאין אינון צדיקא דזכאן לההוא נהורא עלאה^ב. וכן הוא בזהר (ויקרא כב:): תא חזי כד קדשא ברוך הוא אתי לאשתעשעא עם צדיקא בגנתא דעדן, כל מלי דעלמא תתאה ועלאה, וכל עלאין ותתאין מתערין לקבליה, וכל אילנין דבגנתא דעדן פתחי שבחא לקבליה, הדא הוא

(ב) ועל-כן כל אלו האילנות שבגן-עדן, כלם פותחים בשיר, והקדוש-ברוך-הוא נכנס בגן-עדן. זה מה שכתוב: "אז ירננו עצי היער מלפני ה', כי בא לשפט את הארץ", וכמו שכתוב: "ושפט בצדק דלים", מחמת שהמשפט נכנס ביניהם ונתמלא ממנו הגן-עדן ורוח של צפון מתעוררת בעולם ושמחה נמצאת, ונושבת הרוח ההיא באלו הבשמים, ועולים הריחות למעלה, ומתעטרים הצדיקים בעטרוטיהם, ונהנים מתוך הזיו של אספקלריה המאירה; אשרי אלו הצדיקים שזוכים לאור העליון ההוא.

דְּכַתִּיב (דְּבַר־יְהִימִים־א טז, לג) "אֲזַ יִרְנְנוּ עֲצֵי הַיַּעַר מִלִּפְנֵי יְהוָה כִּי בָא", וְאָפְלוּ עוֹפֵי דְאֶרְעָא כְּלָהוּ מִרְחֵשֵׁי שְׂבַחָא קַמִּיה, כְּדִין שְׁלֵהוּבָא נֶפֶק וּבִטְשׁ בְּגַדְפוּי דְתִרְנַגּוּלָא, וְקָרִי וְשָׁבַח לְמַלְכָא קִדִּישָׁא וְקָרִי לְבַנֵּי נֶשֶׁא דִישְׁתַּדְלוּן בְּאוּרִיתָא וּבִשְׂבַחָא דְמֵאֲרִיהוּן וּבִפְּוֹלְחָנִיה וּזְכָאָה חוֹלְקִיהוּן דְמֵאֵן דְקִימִין מֵעֶרְסִייהוּ לְאִשְׁתַּדְלָא בְּאוּרִיתָא^א. וּבִזְהַר הַקְּדוּשׁ (אָמַר צו). דְרָשׁוּ אֶת הַפְּסוּק הַזֶּה עַל מַעֲלַת וְשָׁבַח הַזִּכָּה לְלִמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְעַל גְּדֹל הָעֲנֹשׁ לְמִי שְׂמִבְטֵל לְמוֹד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה: רַבִּי שְׁמַעוֹן פְּתַח (דְּבַר־יְהִימִים־א טז, לג): "אֲזַ יִרְנְנוּ עֲצֵי הַיַּעַר מִלִּפְנֵי יְהוָה כִּי בָא לְשַׁפֵּט אֶת הָאָרֶץ"; וּזְכָאָה חוֹלְקִיהוּן דְאִינּוֹן דְמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאוּרִיתָא יִמְמָא וְלִילֵי דִידְעִין אֲרַחוּי דְקִדְשָׁא בְרִיף הוּא, וְאִתְאַחְדָן בְּשִׁמְיָה כֹּל

(ג) בוא וראה! כִּשְׁהַקְּדוּשׁ־כְּרוּךְ־הוּא בָא לְהַשְׁתַּעֲשֵׁעַ עִם הַצְּדִיקִים בְּגַן־עֵדֶן. כֹּל דְּבַרֵי הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן וְהָעֲלִיּוֹן, וְכֹל הָעֲלִיּוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים מִתְּעוֹרְרִים לְנִגְדוֹ, וְכֹל הָאֵילָנוֹת שְׂבַגְנֵי־עֵדֶן פּוֹתְחִים בְּשִׁבַח לְנִגְדוֹ, זֶה מֵה שְׂכַתּוּב: "אֲזַ יִרְנְנוּ עֲצֵי הַיַּעַר מִלִּפְנֵי ה' כִּי בָא", וְאָפְלוּ עוֹפוֹת הָאָרֶץ כֻּלָּם מִרְחֵשִׁים שָׁבַח לְפָנָיו, אֲזִי שְׁלֵהֲבַת יוֹצֵאת וּבוֹעֲטֵט בְּכַנְפֵי הַתִּרְנַגּוּל וְקוֹרָא וּמִשְׁבַּח לְמַלְךְ הַקְּדוּשׁ, וְקוֹרָא לְבַנֵּי־אָדָם שִׁישְׁתַּדְּלוּ בְּעַסְק הַתּוֹרָה וּבְשִׁבַח אֲדוֹנָם וּבְעִבּוּדָתָהּ; אֲשֶׁרֵי חִלְקָם שֶׁל אֱלוֹ הַקָּמִים מִמִּשְׁתָּם לְעַסְק בְּתוֹרָה.

יומא, ווי לאינזן דלא מ'שתדלי באוריתא דהא לית
 לזן חולקא בשמא קדישא וְלא אתאחדן ביה לא
 בהאי עלמא וְלא בעלמא דאתי, מאן דזכי בהאי
 עלמא זכי בעלמא דאתי. מפל זה תראה, אהובי,
 בני, איך שמפסוק זה דיקא לומדים כל-כף הרבה
 דברים יפים, איך שכל בר ישראל המטה און יכול
 לזכות לשמע את קול עצי היער, כיצד הם שרים
 שירות ותשבחות להקדוש-ברוך-הוא, ומפל שפן
 מי שנזקק להיות ער בכל לילה בעת נקדת חצות,
 ושר שירות ותשבחות להקדוש-ברוך-הוא, אין
 לתאר ואין לשער אל איזו מדרגה הוא יכול לזכות
 אז. ועל-כן אשרי מי שזוכה להיות דבוק בו
 יתברך, ומדביק מחשבתו לגמרי אל האין סוף
 ברוך הוא, ומבטל את עצמו ואת ישותו אליו
 יתברך, שעל-ידי-זה יזכה לשמע עתידות מן
 האילנות והעשבים, שזו היתה מדרגת גדולי
 מבחרי הצדיקים. ורבנו ז"ל אמר (לקוטי-מוהר"ן,

ד) אשרי חלקם של אלו העוסקים בתורה יומם ולילה, שיודעים
 דרכיו של הקדוש-ברוך-הוא, ומתאחדים בשמו כל יום. או
 לאלו שאינם עוסקים בתורה, שהרי אין להם חלק בשם הקדוש,
 ואינם מתאחדים בו, לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, מי שזוכה
 בעולם הזה — זוכה לעולם הבא!

חלק ב', סימן יד): כְּשֶׁאָדָם מִתְפַּלֵּל בַּשָּׂדֶה, אֲזֵי כָּל
הָעֲשָׂבִים כָּלָם בָּאִין בְּתוֹךְ הַתְּפִלָּה, וּמְסִיעִין לוֹ
וְנוֹתְנִין לוֹ כַּחַ בְּתִפְלָתוֹ, וְזֶה שֶׁנִּקְרָאת הַתְּפִלָּה
שִׁיחָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית ב, ה): "וְכָל שִׁיחַ
הַשָּׂדֶה"; כִּי כְּשֶׁהָאָדָם מִתְפַּלֵּל בַּשָּׂדֶה, כָּל שִׁיחַ
הַשָּׂדֶה נוֹתְנִים כַּחַ וְסִיוֵעַ לְתִפְלָתוֹ, וְעוֹזְרִים לוֹ
בְּתִפְלָתוֹ, שֶׁזֶה מֵה שֶׁנֶּאֱמַר (שָׁם כד, סג): "וַיֵּצֵא
יִצְחָק לְשׁוֹחַ בַּשָּׂדֶה"; וַיִּקָּא בַּשָּׂדֶה הָעֲשָׂבִים
וְהָאֵילָנוֹת נִכְלָלִים בְּתוֹךְ תְּפִלָּתוֹ; וּכְשֶׁבֶר יִשְׂרָאֵל
זוֹכֶה לְהַתְּבוֹדֵד תָּמִיד אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וּבִפְרֵט בַּשָּׂדֶה
וּבִיעֵר, אֲזֵי כָּל עֲצֵי הַשָּׂדֶה וְהָעֲשָׂבִים עוֹזְרִים לוֹ,
וּמְגַלִּים לוֹ סִתְרֵי נִסְתָּרוֹת. וְכֵמוֹ שֶׁאָמַר רַבְּנוּ ז"ל
(חַיִּי-מוֹהַר"ן, סִימָן שִׁיז), שֶׁהוֹלְכִים שְׁלוּחִים מֵאֶחָד
לְשֵׁנִי וּמֵהַשֵּׁנִי לְהֵלֵךְ יוֹתֵר, עַד שֶׁהִדְבָּר מֵגִיעַ
לְהִצְדִּיק; הֵינּוּ כִּי מְכַל הָאֵילָנוֹת וְהָעֲשָׂבִים וּמְכַל
הַדְּבָרִים שֶׁבְּעוֹלָם — מְכַלָּם, הוֹלְכִים שְׁלוּחִים
מֵאֶחָד לְחֵבְרוֹ, עַד שֶׁמִּתְגַּלְּגַל וּמֵגִיעַ הַדְּבָר לְאֶזֶן
הַצְּדִיק הָאֱמֵתִי, וְהוּא מְקַבֵּל וּמְבִין מֵהֶם עֲצוֹת
לְעִבּוּדָתוֹ; אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁזוֹכֶה לְשִׁים עֵין אֱמֵת עַל
דְּבָרִים אֵלוֹ, וּמִטָּה אֶזֶן קִשְׁבָת לְכָל הַבְּרִיאָה כְּלָה,
אֲזֵי יֵרָאֶה וַיִּשְׁמַע אֶת הָאֱלֻקוֹת הַשָּׂרָה שִׁירָה מְכַל
פְּרִטֵי הַבְּרִיאָה, וּמְגַלֶּה רְזִין וְסִתְרֵי נִסְתָּרוֹת מֵה

שקורה בכל העולם — אשרי לו! וצריך שתדע, אהובי, בני, שמובא בספר הנורא "ברית מנוחה", שעל כל עץ פרי ממנה המלאך טלפיא"ל, ועל כל עץ שאינו עושה פרי ממנה המלאך שרוא"ל, ויש תחתיים אלפים ורבבות רבבות מלאכים שממנים על כל עצי היער; אשרי מי שאינו מטעה את עצמו בזה העולם כלל, רק הוא דבוק תמיד בחי החיים בו יתברך, ויודע אשר כל הבריאה כלה משגחת בהשגחה נוראה ונפלאה ממנו יתברך.

גפן אומרת:

"פה אמר יהוה באשר ימצא התירוש באשכול, ואמר אל תשחיתוהו כי ברכה בו בן אעשה למען עבדי לבלתי השחית הכל"
(ישעיה סח, ח)

צריך שתדע, אהובי, בני היקר, אשר הגפן — יש בה מעלה נוראה ונפלאה מאד, שתקנו עליה ברכה מיחדת, כי היא חשוכה מאד אצלו יתברך, כי דרכה של גפן, שאינה מקבלת שום הרפכה, כמובא (תקוני-זהר, תקון ט): מה גפן לא קבילת

הרפכה ממין אחרא מפל אילנא דעלמא, הכי שכינתא לא קבילת עליה הרפכה אחרא בעלמא אלא מבעלה^ה; ועל-כן נשמות ישראל אינן יכולות להתערב עם אמות העולם בשום פנים ואפן אלא עם הקדוש-ברוך-הוא בעצמו, כי השכינה שורה בנשמות ישראל, ואינה יכולה להתערב אלא עם בעלה, שהוא קדשא בריף הוא; כי באמת נשמות ישראל אין להן שום שיכות לאמות העולם, ואי אפשר לכולל אותן בשום פנים ואפן, כי הם שומרים את הברית, ובזה הם נפרדים מאמות העולם, ועל זה מרמזת הגפן. וכן מובא (תקוני-זהר, תקון טו): יעקב בגין דלא הוה ביה פסלת אתמר בזרעיה בגלותא "וישכן ישראל בטח בדרך עין יעקב" (דברים לג, כח), אתמר הכא 'בטח בדרך', ואתמר התם במפקנו דגלותא (שם לב, יב): "הני"ה בדרך ינחנו ואין עמו אל נכר", לא אתערבון בבנוי ערבוביא דגוירים, ובגין דא אין מקבלים גרים לימות המשיח, דעליהו דזרע יעקב אתמר (תהלים פ, ט) "גפן ממצרים תסיע", מה גפן לא מקבלא

ה) מה גפן אינה מקבלת הרפכה ממין אחר מפל אילן שעולם. כן השכינה אינה מקבלת עליה הרפכה אחרת בעולם אלא מבעלה.

הרפכה ממין אחר, כן זרעיה הוו נטרין אות ברית ולא מקבלין הרפכה ממין אחר, וכל מאן דנטיר אות ברית זכי למלכו כגונא דיוסף וישראל, בגין דנטרין ברית זכו למלכותא, ואתמר בהון 'כל ישראל בני מלכים', ומשה בגין דנטר אות ברית אתמר ביה (דברים לג, ה): "ויהי בישורון מלך", ופאה איהו מאן דנטר ברית; ועל-כן יש בגפן מצוה מיחדת לקדש על היין בשבת-קדש, כי שבת היא אות בין הקדוש-ברוך-הוא לבין ישראל, שפחר בהם להיות לו לעם, והם אף פעם לא יתערבו יחד, ואף שבזמן הגלות הארצה והמרה מתפשטים הקלפות והערב-רב לערבב את נשמות

(ו) יעקב בגלל שלא היתה בו פסלת, נאמר בזרעו בגלותו: "וישפן ישראל בטח בך עין יעקב", נאמר כאן: 'בטח בך', ונאמר שם ביציאת הגלות: "ה' בך ינחנו ואין עמו אל נכר", לא התערב בכניו ערוב של גרים, ומחמת זה אין מקבלים גרים לימות הפשיח, שעל זרע יעקב נאמר: "גפן ממצרים תסיע", מה גפן אינה מקבלת הרפכה ממין אחר, כך זרעו היו שומרים אות ברית, ואינם מקבלים הרפכה ממין אחר. וכל מי ששומר הברית זוכה למלכות כמו יוסף וישראל, מחמת ששמרו על הברית זכו למלכות, ונאמר בהם: "כל ישראל בני מלכים", ומשה מחמת ששמר על אות ברית, נאמר בו: "ויהי בישורון מלך"; אשרי למי ששמר הברית.

דאלמלא עליא לא מתקיימין איתפלגיא; ועל-כן
צריכים להתחזק מאד באמונת חכמים, שאי אפשר
להתקיים בגלותנו המרה הזו, אלא על-ידי
שמתחברים אל תלמידי חכמים וצדיקים אמתיים
הנקראים גפן, ואסור להרהר אחריו יתברך ואחרי
הצדיקים האמתיים, פי בודאי "צדיק הו"ה בכל
דרכיו וחסיד בכל מעשיו" (תהלים קמה, ז), ואסור
להקשות שום קשיות על הקדוש-ברוך-הוא, פי
הוא בודאי יודע מה שהוא עושה, ואנחנו חסרי
דעת וקטני המוח להבין דרכיו יתברך, למה צריכה
להתארף הגלות, ולמה צריכים להטלטל ממקום
למקום, כי הכל בחשבון צדק. וכמאמרם ו"ל
(שמות רבה, פרשה מד, סימן א) על פסוק (תהלים פ,
ט): "גפן ממצרים תסיע". למה נמשלו ישראל
לגפן? אלא מה הגפן כשבעליה מבקשין שתשבית,
מה הם עושים? עוקרין אותה ממקומה, ושותלין
אותה במקום אחר והיא משבחת, כף פיון שבקש
הקדוש-ברוך-הוא להודיע ישראל בעולם, מה
עשה? עקרן ממצרים והביאן למדבר, והתחילו
מצליחים שם, והתחילו מקבלין התורה ואומרים
(שמות כד, ז): "כל אשר דבר הו"ה נעשה ונשמע",
ויצא להם שם בעולם, שנאמר (יחזקאל טז, יד):

דאלמלא עליא לא מתקיימין איתפלגיא; ועל-בן
 צריכים להתחזק מאד באמונת חכמים, שאי אפשר
 להתקיים בגלותנו המרה הזו, אלא על-ידי
 שמתחברים אל תלמידי חכמים וצדיקים אמתיים
 הנקראים גפן, ואסור להרהר אתריו ותברך ואתרי
 הצדיקים האמתיים, כי בודאי "צדיק הנו"ה בכל
 דרכיו וחסיד בכל מעשיו" (תהלים קמה, יז), ואסור
 להקשות שום קשיות על הקדוש-ברוך-הוא, כי
 הוא בודאי יודע מה שהוא עושה, ואנחנו חסרי
 דעת וקטני המוח להבין דרכיו ותברך, למה צריכה
 להתארך הגלות, ולמה צריכים להטלטל ממקום
 למקום, כי הכל בחשבון צדק. וכמאמרם ו"ל
 (שמות רבה, פרשה מד, סימן א') על פסוק (תהלים פ,
 ט): "גפן ממצרים תסיע". למה נמשלו ישראל
 לגפן? אלא מה הגפן פשבעליה מבקשין שתשבית,
 מה הם עושים? עוקרין אותה ממקומה, ושותלין
 אותה במקום אחר והיא משבחת, כף כיון שבקש
 הקדוש-ברוך-הוא להודיע ישראל בעולם, מה
 עשה? עקרן ממצרים והביאן למדבר, והתחילו
 מצליחים שם, והתחילו מקבלין התורה ואומרים
 (שמות כד, ז): "כל אשר דבר הנו"ה נעשה ונשמע",
 ויצא להם שם בעולם, שנאמר (יחזקאל טז, יד):

"ויצא לך שם בגוים בְּיַפְיָךְ"; וכמו־כן כָּל הַגְלוֹת
 הַמֶּרֶה וְהַנִּמְהָרֵת הַזֶּה, שְׁאַנְחָנוּ מִטְּלָטְלִים זֶה אֶלְפִים
 שָׁנָה, וְעוֹבְרִים עַל גְּשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל כָּל מִיַּי צְרוֹת
 וְיִסוּרִים וּמִרִירוֹת וּמְכַאוּבִים, וְסוֹבְלִים כָּל מִיַּי
 הַרִיגוֹת וּמִיתוֹת מְשֻׁנוֹת מֵהַגּוֹיִים, אֲמוֹת הָעוֹלָם
 הַרְשָׁעִים, וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן אֵין עִם יִשְׂרָאֵל שׁוֹאֲלִים
 שׁוֹם קִשְׁיוֹת וּשְׂאֵלוֹת עָלָיו יִתְבָּרֵךְ, אֲדַרְבָּה!
 מִתְחַזְּקִים בְּאַמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרֵךְ. וְזֶה עֵקֶר
 שְׂבָחָם אֲצֵלוֹ יִתְבָּרֵךְ, שְׂמִבְרָכִים אוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ עַל כָּל
 מֵה שְׁקוֹרָה אֲתָם, כְּמֵאֲמָרָם ו'ל (וַיִּקְרָא רַבָּה, פְּרָשָׁה
 לוֹ, סִימָן ב'): מֵה גִפֶּן הַזֶּה יֵשׁ בָּהּ יֵינ, וַיֵּשׁ בָּהּ חֲמִץ,
 זֶה טְעוֹן בְּרָכָה, וְזֶה טְעוֹן בְּרָכָה, כִּף יִשְׂרָאֵל חֲיִבִּין
 לְבָרֵךְ עַל הַטּוֹבָה וְעַל הַרְעָה. עַל הַטּוֹבָה — "בְּרוּךְ
 הַטּוֹב וְהַמֵּיטִיב", עַל הַרְעָה — "בְּרוּךְ דִּין הָאֱמֶת".
 מֵה הַזֵּינ הַזֶּה כָּל מִי שְׁשׁוֹתָה מִמֶּנּוּ — פְּנִי
 מְאִירוֹת, וְכָל מִי שְׁאִינוֹ שׁוֹתָה מִמֶּנּוּ — שְׁנִי
 קְהוֹת, כִּף יִשְׂרָאֵל כָּל מִי שְׂבָא וּמְזוֹדָג לָהֶם — סוֹף
 שְׁנוּטֵל אֶת שְׁלוֹ מִתַּחַת יְדֵיהֶן. מֵה גִפֶּן זֶה בְּתַחֲלָה
 הִיא נִרְפֶּסֶת בְּרָגֵל וְאַחֲרֵי-כֵן עוֹלָה לְשִׁלְחַן מְלָכִים,
 כִּף יִשְׂרָאֵל נִרְאִין כְּאֵלוֹ מְאִסִּין בְּעוֹלָם הַזֶּה, דְּכַתִּיב
 (אִיכָה ג, יד): "הֵייתִי שְׂחָק לְכָל עַמִּי נִגְיַנְתָּם כָּל
 הַיּוֹם". אֲבָל לְעֵתִיד לְבוֹא (דְּבָרִים כח, א): "וַיִּתְנַדֵּךְ

הַנוֹכַח עֲלוֹן", דְּכֹתִיב (ישעיה מט, כג): "וְהָיוּ מְלָכִים
אֲמִנִּיךָ וְשָׂרוּתֵיהֶם מִיְּנִיקַתֶּיךָ"; וְעַל־כֵּן גִּפְּן מְרֻמֹּת
עַל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וַיֵּשׁ לָהּ בְּרָכָה מִיַּחְדָּת וּמִצְנָה
מִיַּחְדָּת. וּמוֹבָא בְּסֵפֶר הַנוֹרָא "בְּרִית מְנוּחָה",
שְׁמֵלֶאךָ הַמְּמַנָּה עַל הַגִּפְּן — מִיְּכָא"ל שְׁמוֹ, וַיֵּשׁ
תַּחְתּוֹ רַבּוֹת מְלָאָכִים, הַמְּלַמְּדִים זְכוּת עַל נִשְׁמוֹת
יִשְׂרָאֵל. וּכְמֵאֲמָרָם וְ"ל (שְׁמוֹת רַבָּה, פְּרָשָׁה יח, סִימָן
ה'): מִיְּכָא"ל וְסַמָּא"ל עוֹמְדִים לְפָנַי הַשְּׂכִינָה
וְהַשְּׁטָן מְקַטְרֵג, וּמִיְּכָא"ל מְלַמֵּד זְכוּתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל,
וְהַשְּׁטָן בָּא לְדַבֵּר וּמִיְּכָא"ל מִשְׁתִּיקוֹ; וְלִכֵּן רְאוּי
לְכָל בַּר יִשְׂרָאֵל לְהִיּוֹת דְּבוּק בְּחַי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבַּרְךָ,
וְלִידַע אֲשֶׁר אֵין שׁוּם מְצִיאוֹת בְּלַעֲדָיו יִתְבַּרְךָ כָּלֵל,
וְהַכֵּל לְכָל אֱלֻקוֹת גָּמוּר הוּא, וְדוֹמֵם, צוֹמֵחַ, חַי,
מְדַבֵּר — הֵם עֲצָם עֲצָמִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹתָיו יִתְבַּרְךָ,
וּמְכָל פֶּרֶט מִפְּרֻטֵי הַבְּרִיאָה יְכוּלִים לְלַמֵּד הַרְבֵּה
דְּבָרִים, שְׂאֵלוֹ הַרְמְזִים שְׁהָאֲדָם צָרִיךְ לְרַמֵּז מְכָל
דְּבָר שֶׁבְּעוֹלָם; אֲשֶׁרִי מִי שְׁמַכְנִיס אֶת עֲצָמוֹ בְּזוֹה,
וְאִז טוֹב לוֹ כָּל הַיָּמִים!

תאנה אומרת:

“נצור תאנה יאכל פריה, ושמר אדניו יכבד”

(משלי כז, יח)

צריך שתדע, אהובי, בני היקר, אשר מהתאנה לומדים הרבה עצות טובות לעבודתו ותכרף שמו, וכמאמרם ז"ל (ערובין נד.): אמר רבי חי'א בר אבא, אמר רבי יוחנן: מאי דכתיב: "נצור תאנה יאכל פריה", למה נמשלו דברי תורה כתאנה? מה תאנה זו כל זמן שאדם ממשמש בה מוצא בה תאנים, אף דברי תורה כל זמן שאדם הוגה בהן מוצא בהן טעם. ואמרו (במדבר רבה, כא, טו): "נוצר תאנה יאכל פריה", למה נמשלה תורה בתאנה? שרוב האילנות: הנית, הגפן והתמרה נלקטין באחת, והתאנה נלקטת מעט מעט, כך התורה היום לומד מעט ולמחר הרבה, לפי שאינה מתלמדת לא בשנה ולא בשנתיים; ולכן צריך כל בר ישראל להרגיל את עצמו ללמד בכל יום מעט ועוד מעט מהתורה הקדושה, ודיקא על-ידי-זה יזכה לסיים ולהיות בכל חלקי התורה הקדושה; כי באמת אגננו רואים, אשר מדוע בני-אדם מתרשלים מלמוד התורה

הַקְדוּשָׁה, אֲשֶׁר הִיא חַיִּינוּ וְאַרְךָ יָמֵינוּ? רַק מַחֲמַת שְׂרוּצִים לְלַמַּד אֶת כָּל הַתּוֹרָה בְּיוֹם אֶחָד, וּמַחֲמַת שׁוֹה דָּבָר בְּלִתי אֶפְשָׁרִי, מִפְּנֵי זֶה מִתְרַשְׁלִים מִלְּמוּד הַתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה. וּבְאֵמַת אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (וַיִּקְרָא רַבֵּה, פֶּרֶשֶׁה יֵט, סִימָן ב'): מִי שֶׁטִּפֵּשׂ אוֹמֵר: מִי יְכוּל לְלַמַּד אֶת הַתּוֹרָה — גְּזִיקִין ל' פְּרָקִים, בָּלִים ל' פְּרָקִים, מִי שֶׁפָּקַח מֵהוּ אוֹמֵר? הֲרִינִי שׁוֹנֵה שְׁתֵּי הֶלְכוֹת הַיּוֹם, שְׁתֵּי הֶלְכוֹת לְמַחֵר, עַד שֶׁאֲנִי שׁוֹנֵה אֶת כָּל הַתּוֹרָה בְּלֵה. אָמַר רַבִּי אָמִי (מִשְׁלֵי כד, ז): "רְאֵמוֹת לְאֹיִל חֲכָמוֹת", אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן לְכַפֵּר תְּלוּי בְּאֹוִירוֹ שֶׁל בֵּית, מִי שֶׁטִּפֵּשׂ אוֹמֵר: מִי יְכוּל לְהוֹרִיד אֶת זֶה? מִי שֶׁפָּקַח אוֹמֵר: וְלֹא אַחֵר תִּלְאוּ?! אֵלֹא מְבִיא שְׁנֵי קָנִים וּמְסַפְקֵן זֶה לְזֶה וּמוֹרִידוֹ, כִּךָּ מִי שֶׁטִּפֵּשׂ אוֹמֵר: מִי יְכוּל לְלַמַּד תּוֹרָה שֶׁבְּלָבוֹ שֶׁל חֲכָם, מִי שֶׁפָּקַח אוֹמֵר: וְהוּא לֹא מֵאַחֵר לְמַדָּה?! אֵלֹא הֲרִינִי לּוֹמֵד שְׁתֵּי הֶלְכוֹת הַיּוֹם וּשְׁתֵּים לְמַחֵר, עַד שֶׁאֲנִי לּוֹמֵד אֶת כָּל הַתּוֹרָה בְּלֵה, אָמַר רַבִּי לׁוֹי מִשְׁלֵי לְטָרְסֶקֶל נְקוּב, שֶׁשָּׂכַר בְּעֵלְיוֹ פּוֹעֲלִים לְמִלְאוֹתוֹ, מִי שֶׁטִּפֵּשׂ מֵהוּ אוֹמֵר? מָה אֲנִי מוֹעִיל — מְכַנֵּס בְּזוֹ וּמוֹצִיא בְּזוֹ. מִי שֶׁפָּקַח מֵהוּ אוֹמֵר? וְלֹא שָׂכַר כָּל חֲבִית וְחֲבִית אֲנִי נוֹטֵל?! כִּךָּ מִי שֶׁהוּא טִפֵּשׂ, מֵהוּ אוֹמֵר? מָה אֲנִי מוֹעִיל לְלַמַּד

תורה ומשכחה, מי שהוא פקח מהו אומר? ולא שׁכר יגיעה הקדוש־ברוך־הוא נותן?! הרי שׁלך לפניך, שאי אפשר ללמד את התורה בפעם אחת, אלא בכל יום ויום ילמד קצת ועוד קצת, עד שבמשך הזמן יזכה ללמד את כל התורה כלה, ואפלו שלומד ומשכחה, אסור לפל ביאוש, אלא לידע שסוף כל סוף הקדוש־ברוך־הוא יזכיר לו את כל מה שׁלמד בעולם הזה (ספר־המדות, אות למוד, סימן ח'). ועוד למדים מהתאנה מעלת אמונת חכמים ושמוש תלמידי חכמים, וכמאמרם ז"ל (במדבר רבה, פרשה יב, סימן ט'): "נצר תאנה יאכל פריה", מדבר ביהושע שהוא שמש את משה, כמה דתימא (שמות לג, יא): "ומשרתו יהושע בן נון נצר לא ימיש מתוך האהל", וכן ארע ליהושע, שלא ירשו בניו של משה מקומו, אלא יהושע ירש מקומו, כמה דתימא (במדבר כז, יח): "קח לך את יהושע בן־נון וגו', וישמר אדוניו יכבד" — זה יהושע, שהיה משמש את משה ביום ובלילה וכו', לפי שהיה משרת משה זכה לנבואה הוי יכבד'. דבר אחר "נצר תאנה יאכל פריה", אין הקדוש־ברוך־הוא מקפח שׁכר בריה, בכל מקום שאדם יגע ונותן נפשו על הדבר, אין הקדוש־ברוך־הוא

מקפח שָׁכְרוּ, רְצוּנָךְ לִידַע — שְׁלֵמָה בָּנָה בֵּית־
הַמִּקְדָּשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר (מְלָכִים־א ו, יד): "וַיִּבֶן שְׁלֵמָה אֶת
הַבַּיִת וַיְכַלְהוּ"; וּבְשִׁבִיל שְׁנַתֵּן דָּוִד נִפְשׁוֹ עַל
בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ שֶׁנִּבְנָה, שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים קלב, א־ה):
"זְכוֹר ה' לְדָוִד אֶת כָּל עֲנוֹתָו וְגו', אִם אָבֹא בְּאֵהָל
בֵּיתִי וְגו' אִם אֶתֵּן שְׁנַת לְעֵינַי וְגו', עַד אֲמַצֵּא מְקוֹם
לָהּ" וְגו', וְלֹא קִפַּח הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא שְׁכָרוֹ, אֶלֹא
הִכְתִּיבוֹ עַל שְׁמוֹ — (תְּהִלִּים ל, א): "מִזְמוֹר שִׁיר
חֲנֻכַּת הַבַּיִת לְדָוִד"; 'לְשֵׁלֵמָה' אֵין פְּתִיב כָּאֵן אֶלֹא
'לְדָוִד', הֵוִי "נִצַּר תֵּאֲנָה יֹאכֵל פְּרִיָה"; כִּי כִשְׁאָדָם
מִשְׁמֵשׁ אֶת הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא בְּמִסִּירוֹת נִפְשׁ, וְכֵן
מִשְׁמֵשׁ תִּלְמִידֵי חֲכָמִים, אֲזִי נִתְקַיֵּם אֶצְלוֹ "נִצַּר
תֵּאֲנָה יֹאכֵל פְּרִיָה". וְכִמוֹ שֶׁמְצִינוּ אֶצֶל מֹשֶׁה רַבְּנוּ
שֶׁבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ שֶׁבְנוּ יִירָשְׁנוּ, אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ־
בְּרוּךְ־הוּא "נִצַּר תֵּאֲנָה יֹאכֵל פְּרִיָה", וְכִמְאֱמָרָם ו'ל'
(בַּמִּדְבָּר רַבָּה, פְּרָשָׁה כֹּא, סִימָן יד): "וַיִּדְבֵּר מֹשֶׁה אֶל
ה' לֵאמֹר יִפְקֹד ה' אֱלֹהֵי הַרוּחַת" (בַּמִּדְבָּר כז, טו־טז),
כֹּל מִי שֶׁמִּבְקֵשׁ צָרְכֵי צְבוּר כְּאֵלוֹ בָּא בְּזִרְזוּעַ, "יִפְקֹד
ה'" — מָה רָאָה לְבַקֵּשׁ הַדְּבָר הַזֶּה אַחַר סֵדֶר
נַחֲלוֹת? אֶלֹא כִּינּוֹן שִׁירָשׁוֹ בְּנוֹת צְלֻפְחָדָר אֲבִיהֶן,
אָמַר מֹשֶׁה: הֲרִי הַשְּׁעָה שֶׁאֲתַבַּע בָּהּ צָרְכֵי, אִם
הַבְּנוֹת יוֹרְשׁוֹת, בְּדִין הוּא שִׁירָשׁוֹ בְּנֵי אֶת כְּבוֹדֵי.

אמר לו הקדוש־ברוך־הוא: "נצר תאנה יאכל פריה", בניך יִשְׁבוּ לָהֶם וְלֹא עֲסֻקוּ בַתּוֹרָה, יְהוֹשֵׁעַ הֲרֵבָה שְׂרֵתְךָ וְהֲרֵבָה חֵלֶק לְךָ כְּבוֹד, וְהוּא הִזָּה מְשָׁפִים וּמְעַרִיב בְּבֵית הַנֹּעַד שְׁלֶךְ, הוּא הִזָּה מְסַדֵּר אֶת הַסְּפָסָלִים, וְהוּא פּוֹרֵס אֶת הַמַּחְצָלָאוֹת, הוֹאִיל וְהוּא שְׂרֵתְךָ בְּכֹל כַּחוֹ, כְּדֹאֵי הוּא שִׁישְׁמֵשׁ אֶת יִשְׂרָאֵל, שְׁאִינוּ מְאֹבֵד שְׁכָרוֹ, "קח לך את יהושע בן נון" (במדבר כו, יח) לְקַיֵּם מֵה שֶׁנֶּאֱמַר "נצר תאנה יאכל פריה"; וְהוּא לְמוֹד עֲמֵק עֲמֵק מִי יִמְצְאוּנוּ: כָּל מִי שֶׁמְשַׁרֵּת אֶת הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא בְּאִמּוּנָה בְּלִי שׁוּם קוּוֵי שְׁכָר, לְבִסּוּף יַעֲלֶה לְגִדְלָה, וְכֵן כָּל מִי שֶׁמְשַׁמֵּשׁ תַּלְמִידֵי חֲכָמִים בְּמִסִּירוֹת נֶפֶשׁ, וְעוֹשֶׂה אֶת צְרֻכֵיהֶם וְאֶת צְרֻכֵי בֵיתָם, לְבִסּוּף הוּא יוֹרֵשׁ אוֹתָם, לְקַיֵּם "נצר תאנה יאכל פריה". וְכָתַב 'הַרוֹקֵחַ' תְּאֵנָה כְּזֹה: תי"ו, אל"ף, נו"ן, ה"א — גִּימְטְרִיָּה אֲבָרְהָם, יִצְחָק, יַעֲקֹב, כִּי הֵם מְסֻרוֹ אֶת נַפְשָׁם בְּעִבּוּרוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּפִעַל מְמֵשׁ, וְגִלּוֹ וּפְרֻסְמוֹ אֶת אֲמִתּוֹת מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ לְכָל הָעוֹלָם כְּלוּ בְּמִסִּירוֹת נֶפֶשׁ הַכִּי גְדוּלָה, עַל־יְדֵי־זֶה זָכוּ שֶׁשְׂמוֹתֵיהֶם שְׂגוּרִים בְּפִיּוֹת יִשְׂרָאֵל, וּמְזִכִּירִים אוֹתָם בְּכָל תְּפִלָּה וְתַפְלָה: אֱלֹהֵי אֲבָרְהָם, אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב, לְקַיֵּם "נצר תאנה יאכל פריה",

תֹּאנֶה דִּיקָא שְׁהִיא גִימְטְרִיָה שְׁמַם אַבְרָהָם, יִצְחָק, יַעֲקֹב. וְכַתֵּב בְּסֵפֶר הַנּוֹרָא "בְּרִית מְנוּחָה", שְׁהַמְּלֶאךָ הַמְּמַנֶּה עַל הַתְּאֵנָה נִקְרָא שְׁמוֹ שְׁמוּעָא"ל, וַיֵּשׁ תַּחְתָּיו אֲלָפִים וְרַבְבוֹת מְלֶאכִים, וַיֵּשׁ לְרַמּוֹ, כִּי כְמוֹ שֶׁהָאָדָם שׁוֹמֵעַ בְּקוֹל יִתְבָּרַךְ, וּמִשְׁמָשׁוּ בְּמַסִּירוֹת נֶפֶשׁ, וְכַמוֹכֵן מִי שְׁמַטָּה אֲזִנּוֹ לְשִׁמְעַ בְּקוֹל הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְכֵן מַטָּה אֲזִנּוֹ לְשִׁמְעַ בְּקוֹל דְּבָרֵי חֲכָמִים וּמִשְׁמָשׁוּם בְּמַסִּירוֹת נֶפֶשׁ, שְׁנִתְקַיְּמִים אֲצִלוֹ "נִצָּר תְּאֵנָה יֹאכֵל פְּרִיָה"; וְעַל-כֵּן שֵׁם הַמְּלֶאךָ הַמְּמַנֶּה עַל הַתְּאֵנָה נִקְרָא שְׁמוֹ שְׁמוּעָא"ל דִּיקָא, מְלִשׁוֹן שְׁמִיעָה; וְלִכֵּן אֲשָׁרֵי מִי שְׁמַטָּה אֲזִנּוֹ לְשִׁמְעַ בְּקוֹלוֹ יִתְבָּרַךְ, הַגְּנוּז וְהַנְּעֵלָם וְהַנְּסֻתָר בְּתוֹךְ לְבוּשׁ הַבְּרִיָּאָה: דּוּמָם, צוּמָח, חֵי, מְדַבֵּר, וְכֵן שׁוֹמֵעַ אֶת קוֹל הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה וּבְקוֹל הַחֲכָמִים הָאֲמִתִּיִּים, שְׁאֵז יִתְקַיְּמִים אֲצִלוֹ "נִצָּר תְּאֵנָה יֹאכֵל פְּרִיָה", וַיִּתְעַנֵּג בְּעַרְבוֹת זֵיו שְׁכִינַת עֲזוֹ יִתְבָּרַךְ, אֲשָׁרֵי לוֹ.

רמון אומר :

“כחוט השני שפתתיך ומדברך נאֹה,
כפֿלח הרמון רקתך מבעד לצמתך”
(שיר השירים ד, ג).

צריך שתדע, אהובי, בני, אשר מהרמון למדים רזין הרזין, סתרי נסתרות, ויש בו רמזים איך להתקרב להקדוש-ברוך-הוא, אפלו מי שפֿכר עבר על כל התורה כלה, והוא רחוק לגמרי ממנו יתברך, עם כל זאת אסור לו להתיאש בשום פנים ואפן, כי באמת אין שום יאוש בעולם כֿלל, ובודאי הוא יתברך נמצא, ומלבדו אין שום נמצא, ודבר גדול ודבר קטן לא נעשה מעצמו אלא בהשגחת המאציל העליון, וכל זמן שהאדם חי, עדין יש לו תקנה לתקן את הכל. וזה שדרשו חכמינו הקדושים (ברכות נו.): “כפֿלח הרמון רקתך”, מאי רקתך? אפלו ריקנין שבו מלאים מצוות פרמון; להורות ולגלות אשר אין שום יאוש בעולם כֿלל, ואפלו מי שריק לגמרי, אם יחפשו ויבקשו אצלו נקדות טובות, בודאי ימצאו, כי כל בר ישראל אפלו הרחוק בתכלית הרחוק, מלא מצוות פרמון;

כי כל בר ישראל שָׁרְשׁוּ בְּעוֹלָם הָאֲצִילוֹת, וְעַקַּר
 הָעֵצָה לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ הוּא
 עַל-יְדֵי שְׁמִירַת הַדְּבֹר, שְׁאָדָם צָרִיף לְשֹׁמֵר מְאֹד עַל
 דְּבֹר פִּיּוֹ, וְלֹא לְדַבֵּר כָּל הָעוֹלָה עַל רוּחוֹ, אֲלֵא
 יְדַבֵּר תָּמִיד שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא,
 כְּמֵאֲמָרָם ו'ל (שִׁיר הַשִּׁירִים רַבָּה, פְּרָשָׁה ד', סִימָן ד'):
 "כַּחוּט הַשָּׁנִי שִׁפְתוֹתֶיךָ" — בְּשַׁעָה שְׁאָמְרוּ אַת
 הַשִּׁירָה (שְׁמוֹת טו, א): "אִזּוּ יִשִּׁיר מֹשֶׁה", וּמְדַבְּרֶךָ
 נְאוּהָה" — שְׁמֵרָאִין בְּאֶצְבַּע וְאוֹמְרִים (שָׁם): "זֶה
 אֵלֵי וְאֲנֹהוּ", בְּאוֹתָהּ שַׁעָה הִתְחִיל מֹשֶׁה מְשַׁבְּחָן:
 "כְּפֶלַח הָרִמּוֹן בְּרִמְתֶּךָ" — הִרְיָקָן שְׁבָכְסָם רְצוּף
 מְצוֹת כְּרִמּוֹן הַזֶּה, אֵין צָרִיף לומר "מִבְּעַד
 לְצִמְתֶּךָ" — עַל הַצְּנוּעִין וְהַמְצַמְתִּין שְׁבָכְסָם; כִּי
 בְּאֻמַּת הַכָּל תְּלוּי כְּפִי הַדְּבֹר, אִם אָדָם מְרַגֵּיל אֶת
 עֲצָמוֹ לְדַבֵּר אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ כְּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ
 וְהֵבֵן אֶל אָבִיו, וְשׁוֹפֵף לְבוֹ אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ, וְדִיקָא
 עַל-יְדֵי-זֶה יָכוֹל לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, כִּי הָעַקַּר
 תְּלוּי כְּפִי הַדְּבֹר שְׁמֵדְבֵר עִמּוֹ יִתְבַּרֵּךְ. וְזֶה שְׁאָמְרוּ
 (שְׁמוֹת רַבָּה, פְּרָשָׁה ב', סִימָן ה'): אֵין מְדַבֵּר אֲלֵא
 דְּבֹר, שְׁנֹאֲמַר: "וּמְדַבְּרֶךָ נְאוּהָה". וְדִיקָא עַל-יְדֵי
 הַדְּבֹר שְׁאָדָם זֹכֶה לְשֹׁמֵר עַל דְּבֹר פִּיּוֹ, וְאֵינוֹ
 מְדַבֵּר כָּל הָעוֹלָה עַל רוּחוֹ, אֲלֵא תָּמִיד מִשְׁתַּוְּקָק

אחריו יתברך, על-ידי-זה הוא יכול לקשר את העולם הזה אל העולם הבא, ולזכות לשמע רזין דרזין, סתרי נסתרות סודות הבריאה, המגלה ומפרסמת שכינת עזו יתברך. כי מכל הדברים צועק קול הקדוש-ברוך-הוא, וקורא את האדם אליו יתברך. וכמוכא (בזהר בהקדמה): מי זאת עלה מן המדבר" וגו' (שיר השירים ג, ו), 'מי זאת' פללא דתרין קדישין דתרין עלמין, בחבורא חדא וקשורא חדא, 'עלה' ממש למהוי קדש קדשין, דהא קדש קדשין 'מ"י, ואתחברא ב'זא"ת, בגין למהוי עולה דאיהי קדש קדשין, 'מן המדבר' דהא מן המדבר ירתא למהוי פלה ולמיעל לחפה, תו 'מן המדבר' איהי עולה, כמה דאתא אמר (שם ד, ג): "ומדברך נאנה", ביהוא 'מדבר'; הינו האדם נמצא בעולם הזה, עולם התחתון, ומסתובב בזה העולם הנקרא 'זא"ת', ועקר התכלית שלה נברא — שיתעלה אל

(ז) "מי זאת" כלליות של שתי הקדשות של שני העולמות בחבור אחד ובקשור אחד, "עלה" ממש שיהיה קדש קדשים, "מי" מתחבר ב'זאת", כרי שיהיה עולה שהיא קדשי קדשים — מן המדבר", שהרי מן המדבר יורשת שתהיה פלה וילהנס לחפה. ועוד "מן המדבר" היא עולה, כמו שאתה אומר: "ומדברך נאנה" במדבר שהוא.

העולם העליון, העולם הבא, שירגיש ערכות,
נעימות, ידידות, זיו שכונת עזו יתברך, שזה נקרא
'מ"י', עלמא דאחי, ועל-פן רמו החכם מכל אדם
'מ"י זא"ת עלה' — איך מחברים את שני
העולמות בחבור אחד ובקשור אחד? 'מן המדבר';
הינו על-ידי הדבור, כשאדם שומר על דבורי פיו,
ואינו מדבר כל העולה על רוחו, אלא מדבר תמיד
דבורי אמונה והשגחה פרטית, ומתבודד אליו
יתברך בתשוקה עצומה, על-ידי הדבור נתחברים
שני העולמות, בסוד 'מ"י זא"ת עולה — מן
המדבר' דיקא, הינו על-ידי דבור שאדם מדבר
אליו יתברך, הוא יכול להתעלות בתכלית העליה.
ובאמת מוכא בזהר (בראשית מד:), שיש היכל
עליון, ששם נכנס מי שמשתוקק אחריו יתברך
ברצונות ובכסופין חזקים, ומוציא מפיו את
הרצונות והכסופים, שאז נכלל לגמרי באין סוף
ברוך הוא, וההיכל הזה הוא היכלא שתיתאה, הקא
הוא רוחא דאקרי חו"ט השני, רזא דכתיב (שיר
השירים ד): "כחוט השני שפתתיך", האי היכלא
אקרי היכל הרצון, הקא רוחא דאיהו רעוא, דכל
הני רוחין פתאין רהטין אבתריה, לאתדבקא ביה

בנשיקא ברחימותא". ואמר רבנו ז"ל: על-ידי שאדם מוציא את הרצונות מפיו, על-ידי-זה הוא יכול להגיע למדרגה הכי עליונה שרק יכולים לזכות אליה בזה העולם; כי האדם צריך תמיד להשתוקק אחריו יתברך, ולא ירצה שום רצון אחר מבלעדי רצונו יתברך, וישמר על דבורי פיו לא לדבר פל העולה על רוחו, ואז אפלו שיהיה הכי גרוע והכי רחוק, עם פל זאת שום דבר שבעולם לא יוכל לשבר אותו, אם יהיה חזק ואמיץ להוציא את הרצונות והכסופין שלו מפיו דיקא — אליו יתברך, אז יוכל ללמד אצל פל ברירה, וזה לא יזיק לו; כי באמת אין בלעדיו יתברך פלל, ודומם, צומח, חי, מדבר — הם עצם עצמיות חיות אלקותו יתברך, וכל הבריאה פלה היא לבוש לגבי האין סוף ברור הוא, ואם האדם מכניס את עצמו בזה, אז זוכה ללמד אצל פלם, ושום ברירה שבעולם לא תוכל לבטלו ולרחקו, מאחר שהוא דבוק בחי החיים בו יתברך. וכמו שעשה רבי

(ה) היכל הששי, כאן הוא רוח שנקרא חוט השני, סוד הכתוב: "כחוט השני שפתתוך", ההיכל הזה נקרא היכל הרצון, כאן זה רוח שנקרא רצון, שכל אלו הרוחות הפתוחות רודפים אחריו להתנדב בו בנשיקה באהבה.

מאיר, כמאמרם ז"ל (תגיגה טו): אשכחיה רבה בר שילא לא אליהו, אמר ליה: מאי קא עביד הקדוש־ברוך־הוא? אמר ליה: קאמר שמעתא מפומיהו דכולהו רבנן, ומפומיה דרבי מאיר לא קאמר. אמר ליה: אמאי? משום דקא גמר שמעתא מפומיה דאחר. אמר ליה: אמאי? רבי מאיר רמון מצא, תוכו אבל, קלפתו זרק. אמר ליה: השתא קאמר^ט — מאיר בני אומר, בזמן שאדם מצטער שכונה מה לשון אומרת? קלני מראשי קלני מזרועי. אם כן הקדוש־ברוך־הוא מצטער על דמן של רשעים, קל וחמר על דמן של צדיקים שנשפך; כי באמת רבי מאיר למד דרך חדשה בעבודת השם יתברך,

(ט) מצאו רבא בר שילא לאליהו הנביא, אמר לו: מה עושה הקדוש־ברוך־הוא? אמר לו: אומר שמועות מפיהם של כל החכמים ומפיו של רבי מאיר אינו אומר. אמר לו: מדוע? ענה לו: משום שהוא למד שמועות מפיו של אחר (היה זה אחד מהחכמים רבו של רבי מאיר, שסרח והתקלקל). אמר לו: למה רבי מאיר למד ממנו? ענה לו: רבי מאיר "מצא רמון" — רמז לתורה של אחר, "תוכו אבל" — הינו הטוב שבה, "קלפתו זרק" — את הדברים הרעים שלו ידע לזרק ולהפרישם מהטוב. תוף גדי כן אמר לו: עכשו אומר הקדוש־ברוך־הוא אמרה משמו של רבי מאיר: מאיר, בני, אומר: בזמן שאדם מצטער וכו'.

איך שְׁהָאָדָם צָרִיף לְהִיּוֹת דְּבוּק בְּחֵי הַחַיִּים בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלֹא לְהִתְפַּעֵל מִשׁוּם בְּרִיָּה שְׁבַעֲוֹלָם, אֲלֵא לְשַׁבֵּר אֶת כָּל הַמְּחִיצוֹת, הַהֶעֱלָמוֹת וְהַהֶסְתְּרוֹת, הַמְּעַלְמוֹת, הַמְּסִתִּירוֹת וּמְכַסּוֹת אֶת אֲמַתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, וַיִּשְׁתַּדֵּל לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ וּלְמַצֵּא אֶת הָאֱלֻקוֹת שֵׁשׁ בְּתוֹךְ הַבְּרִיאָה, וַיִּתְחַזַּק בְּאִמּוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלֹא יִשְׁאַל אִיךָ פַּעַם קְשִׁיּוֹת וּסְפִיקוֹת עָלָיו יִתְבָּרַךְ, וְגַם בְּתוֹרַה הַקְּדוּשָׁה יִשְׁתַּדֵּל לְמַצֵּא אֶת הָאֱלֻקוֹת שְׁבַתוֹךְ הַמְּצוּוֹת, שֶׁהֵן רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, וּבְתוֹךְ כָּל הַלְכָה וְהַלְכָה, בְּסוּד (תְּהִלִּים ק, א): "הֲרִיעוּ לִפְנֵי הוֹי"ה כָּל הָאָרֶץ". וְזֶה שְׁמוּבָא (תְּקוּנַיִיזוֹהַר בַּהֶקְדָּמָה): כְּגוֹנָא דָּא אֵיתְמַר רַבִּי מֵאִיר, רַמּוֹן מְצָא, תּוֹכּוֹ אֲכַל, קְלַפְתּוֹ זֶרֶק, וּכְגוֹנָא דְאֵלִין קְלַפִּין אֵינּוּן קִשְׁיָן דְחַפְיָן עַל הַלְכָה, דְאֵיהִי מַחָא מְלַגְאוֹ וְלִית בַּר נֶשׁ יְכִיל לְמִיכַל בְּנֵהֻמָּא דְאוּרִיתָא דְאֵתְמַר בֵּה "עֵץ חַיִּים הִיא", עַד דְזָרִיק קִשְׁיָן מִהַלְכוֹת, וְאִית הַלְכָה דְכָל קִשְׁיָן דִּילָהּ, אֵינּוּן כְּאֵילָנָא דְקַלְפָּה דִּילִיָּה וְקִנְהָ דִּילִיָּה וְעֵצָיו וְעָלִין, וְאֵיבָא כְּלַהוֹן שְׁוִין לְמִיכַל; וְעַל-כֵּן אֲשַׁרִּי מִי

(י) כְּמוֹ-כֵן לְמַדְנָה, רַבִּי מֵאִיר רַמּוֹן מְצָא, תּוֹכּוֹ אֲכַל, קְלַפְתּוֹ זֶרֶק, וְכִמּוֹ אֵלּוּ הַקְּלַפּוֹת, אֵלּוּ הַקְּשִׁיּוֹת הַחוֹפְפוֹת עַל הַהַלְכָה, שֶׁהִיא

שזוכה להכניס את עצמו בתוך הלמוד היקר הזה שלומדים מהרמון. ומוכא בספר הנורא "ברית מנוחה", שעל הרמון ממנה מלאך מטטרו"ן, ויש תחתיו אלפי אלפים ורב רבבות מלאכים, ובאמת מי שזוכה לקדשת הברית, הוא זוכה להשיג תכונת תורה לעמקה (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן יא), וזוכה להבין דבר מתוך דבר, ומאיר עליו תמיד גלוי אלקות בהתגלות נוראה ונפלאה מאד, ואינו ירא ומתפחד משום בריה שבעולם; אשרי מי שזוכה להגיע אל זה, ואז טוב לו כל הימים!

תמר אומר:

"צדיק בתמר יפרח כארוז בלבנון ישגה"
(תהלים צב, ג).

צריך שתדע, אהובי, בני, אשר מהתמר יכולים ללמד הרבה בעבודת השם יתברך, ובפרט לזכות לבטל את עצמו לגמרי אל האין סוף ברוך הוא,

המח הפנימי, ואין בן-אדם יכול לאכל בלחם התורה שנאמר בה: "עץ חיים היא", עד שזרק את הקשיות מההלכות, ויש הלכה שכל הקשיות שלה הן כאילן שקלפתו, קנהו, עצו, עליו וענפיו כלם שוים לאכל.

כי תמר נדמה לצדיק הדבוק באין סוף ברוך הוא, ואף שבמקומו אין רואים גדלתו כדרך אילן התמר, שאין לו צל כלל, אלא העלין והפרות הם צומחים בגבה התמר דיקא, ועל-כן פשאדם עומד על יד אילן התמר אינו רואה כלום, כמו-כן הצדיק הדבוק בחי החיים באין סוף ברוך הוא, ואינו מסיח דעת פרגע ממנו יתברך, אין לאנשים שעומדים סביבו שום השגה בו, אלא שמו הטוב נתפרסם מרחוק דיקא, כעין אילן התמר, שמי שעומד על יד האילן, אינו רואה כלום — רק עץ חלק, רק למעלה למעלה יש עלים ויש פרות, אך מרחוק רואים רק את העלים ואת הפרות, כמו-כן הצדיק הדבוק באין סוף ברוך הוא, אין לאנשים שסמוכים אליו שום מחשבה תפיסה כלל, ואדרבה חושבים שזהו עץ חלק בעלמא, אבל אלו שמתפללים מרחוק, הם רואים פרות נעימים, ומכל שכן מי שטועם את הפרות שהם התמרים, מרגיש כל מיני מתיקות. ועל-כן כל מי שבא אל צדיק אמת, הדבוק בחי החיים בו יתברך, עליו לעמוד לפניו באימה וביראה, ברתת ובזיע, ויזכר תמיד שהצדיק הוא מרובה לשכינת עזו יתברך. וכמאמרם ו"ל (בראשית רבה, פרשה מז, סימן ו):

צדיקים מרפכתו של מקום; כי הצדיקים הם
 בטלים ומבטלים לגמרי אל עצם עצמיות חיות
 אלקיותו יתברך; ועל-כן אשרי מי שזוכה להתקרב
 אליהם, ואף שעכשו שמים געלים ונסתר ונתכסה
 מעיני העולם, ואף אחד אינו יודע מהם, עם כל
 זאת מי שרק מתקרב אל הצדיק האמת, לבסוף גם
 הוא יקבל אור וזיו וחיות ודבקות אלקית, כי כל
 תשוקת הצדיק ורצונו וכסופיו, הוא רק לגלות את
 אמתת מציאותו יתברך, ולכן מי שזוכה להיות
 מקרב אל הצדיק, לבסוף גם הוא יקבל את מתן
 שכרו, כי גם מתן שכר הצדיק הוא לזמן מרבה.
 וכעין שאמרו חכמינו הקדושים (בראשית רבה,
 פרשה מא, סימן א'): מה תמרה וארו צילן רחוק, כן
 מתן שכרן של צדיקים רחוק. מה תמרה וארו לכן
 מכון למעלן, כן הצדיקים לכן מכון להקדוש-
 ברוך-הוא, הן הוא דכתיב (תהלים כה, טו): "עיני
 תמיד אל ה', כי הוא יוציא מרשת רגלי". מה
 תמרה וארו יש להן תאנה, אף צדיקים יש להן
 תאנה, ומה היא תאנתן? הקדוש-ברוך-הוא,
 שנאמר (תהלים מ, ב): "קוה קויתי ה'"; ועל-כן
 אשרי מי שזוכה להיות דבוק תמיד אצל הצדיק,
 ואפלו שהוא עדין רחוק לגמרי ממנו יתברך, עם

כָּל זֹאת עַל־יְדֵי הַצַּדִּיק יִזְכֶּה גַם הוּא לְהַתְעַלּוֹת
 בְּתַכְלִית הָעֲלִיָּה, כִּי כָּל עֲנִיָּנוּ שֶׁל הַצַּדִּיק הוּא רַק
 לְהַחֲדִיר בְּנִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל תְּשׁוּקָה לְלַמַּד הַתּוֹרָה
 הַקְּדוּשָׁה, וּלְהַתְמִיד בְּמַקְרָא, בְּמִשְׁנָה, בְּגִמְרָא
 וּבְמִדְרָשׁ, וְהַצַּדִּיק שׁוֹמֵר אֶת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וּמוֹצֵא
 בָּהֶם תְּמִיד נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת (לְקוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֵלֶק א',
 סִימָן רפב); וְזֶה מֵה שֶׁאָמְרוּ חַכְמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים
 (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה מֵא, סִימָן א'): "צַדִּיק בְּתִמְרָה
 יִפְרָח" — מֵה תְּמָרָה זֶה אֵין בָּהּ פְּסֻלַּת, אֲלֵא
 תְּמָרִיָּה לְאֲכִילָהּ, וְלוֹלְבִיָּהּ לְהַלֵּל, חֲרִיּוֹת לְסִכּוּף,
 סִיבִים לְחֻבְלִים, סִנְסָנִים לְכַבְרָה, שְׁפַעַת קוֹרוֹת
 לְהַקְרוֹת בָּהֶם אֶת הַבַּיִת, כֶּךָ הֵם יִשְׂרָאֵל אֵין בָּהֶם
 פְּסֻלַּת, אֲלֵא מֵהֶם בְּעֲלֵי מַקְרָא, מֵהֶם בְּעֲלֵי מִשְׁנָה,
 מֵהֶם בְּעֲלֵי תַלְמוּד, מֵהֶם בְּעֲלֵי הַגָּדָה. מֵה תְּמָרָה זֶה
 וְאָרְז כָּל מִי שֶׁהוּא עוֹלֵה לְרֵאשֶׁן, וְאֵינוֹ מְשַׁמֵּר אֶת
 עֲצָמוֹ, הוּא נוֹפֵל וְמֵת, כֶּךָ כָּל מִי שֶׁהוּא בָּא לְהַיְדוּג
 לְיִשְׂרָאֵל, סוֹף שֶׁהוּא נוֹטֵל אֶת שְׁלוֹ מִתַּחַת יְדֵיהֶם.
 וְכֵן הוּא בְּעֲנִין הַתְּקַרְבוֹת אֶל הַצַּדִּיק, שֶׁבּוֹדֵאי מִי
 שְׁזוֹכָה לְהִיּוֹת מְקַרֵּב אֶל הַצַּדִּיק, לְבִסּוֹף יִזְכֶּה לְמֵלֵא
 אֶת עֲצָמוֹ עִם הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וְיִזְכֶּה לְהִיּוֹת בְּכָל
 חֻלְקֵי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, וּמִי שֶׁרַק יֵגַע בּוֹ לְבִסּוֹף
 יִפֹּל נִפְּלָה אַחַר נִפְּלָה; כִּי הַצַּדִּיק הוּא נִכְלָל לְגִמְרֵי

באין סוף ברור הוא, ואין לו שום רצון אחר
 מבלעדי רצונו יתברך, ואת דבר זה הוא מכניס
 בנשמות ישראל, ועל-כן אשרי מי שזוכה להיות
 מקרב אל הצדיק האמת, שהוא דומה אל התמר
 הזה. ואמרו חכמינו הקדושים (ספא מה:): מה תמר
 זה אין לו אלא לב אחד, אף ישראל אין להם אלא
 לב אחד לאביהם שבשמים; ואל כל זה זוכים
 דיקא אם מקרבים אל הצדיק האמת, לא-כן אם
 האדם מתקרב אל צבוע ורמאי, שאז מנתק אותו
 לגמרי מן שרשו, וצריכים לבקש הרבה ממנו
 יתברך, שיזכה להיות מקרב אל הצדיק האמתי,
 היכול להגביה ולהרים גם אותו, פי הצדיק האמת,
 אף שנדמה בתחלה שאינו עושה שום פרות, פי יש
 עליו הרבה מעלימים ומסתירים, מתנגדים רשעים,
 אבל בסוף הוא עומד חזק כארז הזה, שאף אחד
 לא יכול לגע בו; פי הצדיק האמת אף שסובל
 מרשעים ארורים המדברים עליו כל דבר אסור,
 ומרחקים אנשים ממנו, עם כל זאת לבסוף תתגלה
 גדלתו בעולם, ומי שרק יהיה מקרב אליו, אז יזכה
 גם-כן לעשות פרות ופרי פרות. וכבר אמרו
 חכמינו הקדושים (תענית כה.): דרש רבי חיאי בר
 לולייני, מאי דכתיב: "צדיק פתמר יפרח כארז

בְּלִבְנוֹן יִשְׁגָּה; אִם נֹאמֵר תָּמַר לָמָּה נֹאמַר אֲרוֹז, וְאִם נֹאמֵר אֲרוֹז לָמָּה נֹאמֵר תָּמַר? אֵלּוּ נֹאמֵר תָּמַר וְלֹא נֹאמֵר אֲרוֹז הֵייתִי אוֹמֵר: מַה תָּמַר אֵין גִּזְעוֹ מִחֲלִיף, אֵף צְדִיק, חֵס וְשְׁלוֹם, אֵין גִּזְעוֹ מִחֲלִיף, לְכֹף נֹאמֵר אֲרוֹז. אֵלּוּ נֹאמֵר אֲרוֹז וְלֹא נֹאמֵר תָּמַר, הֵייתִי אוֹמֵר מָה אֲרוֹז אֵין עוֹשֶׂה פְרוֹת, אֵף צְדִיק, חֵס וְשְׁלוֹם, אֵין עוֹשֶׂה פְרוֹת, לְכֹף נֹאמֵר תָּמַר וְנֹאמֵר אֲרוֹז; וְלָכֵן צְרִיכִים תָּמִיד לְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ שְׂיִזְכֶּה לְהִיּוֹת מְקַרֵּב אֶל צְדִיק אֱמֶת הַיְכוֹל לְקַרְבוֹ אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ. וְעַל זֶה צְרִיכִים הַרְבֵּה תְּפִלוֹת וּבִקְשׁוֹת, כִּי הַסֵּמ"ךְ-מ"ם עֲרַבֵב אֶת הָעוֹלָם, וְקָשָׁה מְאֹד מְאֹד לְמַצֵּא אֶת הַצְּדִיק הָאֱמֶת, כִּי הוּא מְגַלֵּה כָּל מִינֵי צְבוּעִים וְרָמָאִים, הָעֵקֶר לְהַעֲלִים וּלְהַסְתִּיר אֶת הַצְּדִיק הָאֱמֶת. וְעַל-כֵּן צְרִיכִים לְבַקֵּשׁ וּלְהַתְחַנֵּן בְּכָל יוֹם מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, שְׂיִזְכֶּה לְהִיּוֹת מְקַרֵּב אֶל הַצְּדִיק הָאֱמֶת יְחִיד שְׁבַדוֹר, וְשֵׁלָא תִהְיֶה לוֹ שׁוּם שְׂיִכּוֹת עִם שׁוּם צְבוּעִים וְרָמָאִים, הַיְכוֹלִים לְעַקֵּר אוֹתוֹ מִשְׁנֵי הָעוֹלָמוֹת, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן. וְאָמַר רַבֵּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן לט): "וְרֵאוּ לָנוּ לֹאמֵר זֹאת בְּבִכְיָה בְּדַמְעוֹת שְׁלִישׁ, לְבַכּוֹת וּלְהִתְעַצֵּעַ וּלְבַקֵּשׁ וּלְהַתְחַנֵּן לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ, מִתִּי נִזְכֶּה לָזֶה שְׂיִהְיֶה לָנוּ זוֹ הַדַּעַת, שְׁנוּכַל לְדַעַת

ולהכיר הבורא יתברך מכל דבר של זה העולם
 בפרטי פרטיות, וכפי המדרגה פחותה שלנו עתה,
 וכלנו אין פנינו נפות כלל, אנו צריכין שירחם
 עלינו השם יתברך, לתן לנו מנהיג רועה נאמן,
 שיוכל להאיר בנו ידיעה זו, להפיר את הקדוש-
 ברוך-הוא מכל פרטי הבריאה, כדי שנוכל לעבדו
 יתברך פראוי, ולבוא אל התכלית הנצחית, ומי יתן
 והיה לנו מנהיג פמשה רבנו". ובוהר (לך-לך פב):
 רבי יצחק פתח ואמר: "צדיק פתמר יפרח פארז
 בלבנון ישגה", "צדיק פתמר יפרח", מפני מה
 אקיש צדיק לתמר? מה תמר בין דגזרין ליה לא
 סליק עד זמן סגיא, אוף הכי הצדיק בין דאתאביד
 מעלמא לא סליק אחר תחותוי עד זמן סגיא,
 "פארז בלבנון ישגה", אוף הכי נמי, "פתמר
 יפרח", מה תמר לא סליק אלא דכר ונוקבא אוף
 הכי צדיק לא סליק אלא דכר ונוקבא, דכר צדיק
 ונוקבא צדקת, פגונא דאברהם ושרה, "פארז
 בלבנון ישגה", מה ארו בלבנון עלאה על כלא,
 וכלא יתבי תחותוי, אוף הכי צדיק הוא עלאה על
 כלא, וכלא יתבי תחותוי, ועלמא לא קימא אלא

על צדיק חדי; אשרי מי שזוכה להיות מקרב אל צדיק בזה שנקרא תמר. וכתבו המקבלים, אשר תמר הוא בסוד יסוד מלכות, כי הוא המקשר ביניהם, בין דוכרא לנוקבא, בין העולם הזה לעולם הבא; אשרי מי שמקרב אליו ואז טוב לו כל הימים.

תפוח אומר:

"כתפוח בעצי היער בן דודי בין הבנים, בצלו חמדתי וישבתי ופריו מתוק לחבי"

(שיר השירים ב, ג)

צריך שתדע, אהובי, בני, אשר מהתפוח יכולים ללמד מעלת נשמות ישראל, וכמאמרם ו"ל

ב) מפני מה הקיש צדיק לתמר? מה תמר בין שפורתים אותו, אינו עולה עד זמן רב, כמו-כן הצדיק בין שנאבד מהעולם, לא עולה אחר תחתיו עד זמן רב, "כארו בלבנון ישגה" אף בן גס, "כתמר יפרח", מה תמר לא עולה אלא זכר ונקבה, אף בן הצדיק לא עולה אלא זכר ונקבה, זכר — צדיק, ונקבה — צדקת, כמו אברהם ושרה. "כארו בלבנון ישגה" — מה ארו בלבנון עליון על הכל, והכל יושבים תחתיו, אף בן הצדיק הוא עליון על הכל, וכלם יושבים תחתיו, והעולם אינו עומד אלא על צדיק אחד.

(שְׁבַת פ.ח.): אָמַר רַבִּי חֲמָא בְּרַבִּי חֲנִינָא, מַאי דְכָתִיב: "כְּתֻפוֹת בְּעַצֵּי הַיַּעַר" וְגו', לָמָּה נִמְשְׁלוּ יִשְׂרָאֵל לְתֻפוֹת? לֹאמַר לָךְ, מַה תֻּפוֹת זֶה פָּרְיוֹ קוֹדֵם לְעָלְיוֹ, אִף יִשְׂרָאֵל, הִקְדִּימוּ נַעֲשֶׂה לְנִשְׁמָע. וּבִזְהַר (הַאֲזִינוּ רַפּוֹ): רַבִּי יִצְחָק פָּתַח, "כְּתֻפוֹת בְּעַצֵּי הַיַּעַר" וְגו', זַכָּאָה חוֹלְקֵיהוֹן דִּישְׂרָאֵל מִכָּל עַמִּין עַכּוּ"ם, דְּהָא כָּל שָׂאָר עַמִּין אֲתִיְהִיבוּ לְרַבְרָבָן מִמְּנָן בְּשִׁלְטְנוּתָא עָלֵיהוּ, וַיִּשְׂרָאֵל קַדִּישִׁין זַכָּאָה חוֹלְקֵיהוֹן בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְאֲתִי, דְּלֹא יְהֵב לוֹן קַדְשָׁא בְּרִיף הוּא לָא לְמִלְאָכָא וְלֹא לְשִׁלְטָא אַחְרָא, אֲלֵא הוּא אַחִיד לוֹן לְחוֹלְקֵיהּ, הִדָּא הוּא דְכָתִיב (דְּבָרִים ל.ב, ט): "כִּי חָלַק ה' עִמּוֹ"; וְכָתִיב (תְּהִלִּים קל"ה, ד): "כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יְהוָה"; כִּי בְּאֲמַת נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל הֵן חָלַק אֱלוֹהִים מִמַּעַל מִמַּשׁ, וְהֵם בָּאִים מֵעוֹלָם הָאֲצִילוֹת, וְהֵם כָּלִים לְקַבֵּל בְּהֵם עֲצָם עֲצָמִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְעַל-כֵּן בְּכָל בֵּר יִשְׂרָאֵל שׁוֹרָה הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֲצָמוֹ, וְהוּא

ל) אֲשֶׁרֵי חֲלָקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל מִכָּל עַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה, שְׁהָרִי שָׂאָר כָּל הָעַמִּים נִתְּנוּ לְמַמְנִים גְּדוֹלִים הַשּׁוֹלְטִים עָלֵיהֶם, וַיִּשְׂרָאֵל הַקְּדוּשִׁים אֲשֶׁרֵי חֲלָקָם בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, שֶׁלֹּא נִתְּן אוֹתָם הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לֹא לְמִלְאָךְ וְלֹא לְשִׁלְטָא אַחֵר, אֲלֵא הוּא אוֹחַז אוֹתָם לְחֻלְקוֹ, זֶה שֶׁנֶּאֱמַר וְכו'.

נמשל כתפוח. והוא מתק, כמו שכתוב: "ופריו מתק לחכי", ואמרו חכמינו הקדושים (שמות רבה, פרשה יז, סימן ב'): "כתפוח בעצי היער", למה נמשל הקדוש-ברוך-הוא לתפוח? לומר לך, מה תפוח זה נראה לעין בלא כלום, ויש בו טעם וריח, כך הקדוש-ברוך-הוא "חפו ממתקים וכלו מחמדים" (שיר השירים ה, טז), ונראה לעובדי כוכבים, ולא רצו לקבל התורה, והיתה התורה בעיניהם כדבר שאין בו ממש. ויש בו טעם וריח. טעם מנין? שנגמר (תהלים לד, ט): "טעמו וראו כי טוב ה'". ויש בו מאכל דכתיב (משלי ח, יט): "טוב פריי מחרוץ ומפז". ויש בה ריח, שנגמר (שיר השירים ד, יא): "וריח שלמתיק פריח לבנון". אמרו ישראל אנו יודעין כחה של תורה, לפיכך אין אנו זזין מן הקדוש-ברוך-הוא ותורתו, שנגמר (שם ב, יא): "בצלו חמדתי וישבתי ופריו מתוק לחכי"; וכן אמרו (שיר השירים רבה, פרשה ב, סימן י'): "כתפוח בעצי היער", רבי הונא ורבי אחא בשם רבי יוסי בן זמרא, מה התפוח הזה הכל בורחין ממנו בשעת השרב, ולמה כן? לפי שאין לו צל לישב בצלו, כך ברחו אמות העולם משבת בצל הקדוש-ברוך-הוא ביום מתן תורה. יכול אף ישראל כן? תלמוד

לומר: "בצלו חמדתי וישבתי", חמדתי אותו וישבתי, אני הוא שחמדתי אותו ולא האמות; רבי אחא ברבי ועירא אמר תרתי אמר חדא התפוח הנה מוציא נצו קודם לעליו, כן ישראל שבמצרים הקדימו אמונה לשמועה, הךא הוא דכתיב (שמות ד, לא): "ויאמן העם וישמעו כי פקד ה'"; ועל-כן בשעה שאדם אוכל תפוח, עליו להתעורר מאד מאד בתשוקה עצומה אליו יתברך, ויזכר איך שכלל נשמות ישראל נמשלים כתפוח הנה. ואמרו בזהר (לך-לך פה.): כתפוח דא קדשא בריך הוא, דאיהו חמיד ומתעטר בגונוי מכל שאר אילנין דלא אית דדמי ליה. רשים איהו מכלא רשים הוא דלית אחרא כותיה, בגיני כן "בצלו חמדתי", "בצלו" ולא בצלא אחרא, "בצלו" ולא בצלא דשאר ממנו, "חמדתי" אימתי? מן יומא דהנה אברהם בעלמא, דאיהו חמיד ורחים ליה לקדשא בריך הוא באהבה, כמה דאת אמר (ישעיה מא, ח): "אברהם אהבי". "ופריו מתק לחכי" דא הוא יצחק דאיהו איבא קדישא. דבר אחר "בצלו חמדתי וישבתי" דא יעקב, "ופריו מתק לחכי" דא יוסף הצדיק,

דעבד פירין קדישין בעלמא^מ; הרי שהתפוח מרמו על האבות הקדושים ויוסף הצדיק, שדבקו עצמם באין סוף ברוף הוא, וישבו בצלו יתברך; ולכן בשעה שאתה אוכל תפוח, תחשב ממנו יתברך, ותזכה שימחלו לך כל עוונותיך, ותתרפא מכל המחלות והחלאים רעים שנמצאים בך, כמו שכתוב (תהלים קג, ג): "הסלח לכל עונכי הרפא לכל תחלוואיכי"; ואמרו בזהר (אחרי עד.): מה תפוח הוא אסנתא לכלא אוף קדשא בריך הוא אסנתא לכלאי; ומובא בספר הנורא "ברית מנוחה", אשר על תפוח ממנה המלאך יהוא"ל, ותחתיו יש אלפי רבבות מלאכים; אשרי מי שאינו מטעה את עצמו בזה העולם כלל, אלא בשעה

(מ) "כתפוח" — זה הקדוש־ברוך־הוא, שהוא נחמד ומתעטר בגנין מכל שאר האילנות, שאין דומה לו, מסמן הוא מכלם, מסמן הוא שאין אחר כמותו, ובגלל זה "בצלו תמדתי", "בצלו" ולא בצל אחר, "בצלו" ולא בצל שאר הקמנים, "חמדתי" אימתי? מהיום שהיה אברהם בעולם, שהוא חמד ואהב את הקדוש־ברוך־הוא באהבה, כמו שכתוב: "אברהם אהבי". "ופריו מתק לחכי" — זה הוא יצחק, שהוא ענף הקדוש. דבר אחר: "בצלו חמדתי וישבתי" — זה יעקב, "ופריו מתק לחכי" — זה יוסף הצדיק שעשה פרות קדושים בעולם.

(ג) מה תפוח הוא רפואה לכל, אף הקדוש־ברוך־הוא רפואה לכל.

שאוכל את הפרות, הוא מכונן אל רזין וסתרי
 נסתרות, וכן בשמסתכל על פרות האילן וכן על
 שאר האילנות, מדבק את עצמו אז אליו יתברך,
 ויודע ועד אשר אין בלעדיו יתברך כלל, והוא
 יתברך מחיה ומקים אותם, והכל לבוש לגבי האין
 סוף ברוך הוא, כי בכל תנועה ותנועה שם אלופו
 של עולם, ועל-כן הפרות והאילנות ועצי היער הם
 כלים לקבל אורו יתברך; אשרי מי שמחפש אחר
 רוחניות אלקותו יתברך בכל פרטי הבריאה, וזוכה
 להיות דבוק בו יתברך, אשרי לו!

שבֹּלַת חֲטִיִּים אוֹמֶרֶת:

“שיר המעלות ממעמקים קראתיך יהוה”

(תהלים קל, א)

צריך שתדע, אהובי, בני, אשר מהחטים
 האדם יכול ללמד דעת ושכל בעבודת השם
 יתברך, כי כף אמרו חכמינו הקדושים (ברכות מ.):
 עץ שאכל אדם הראשון — חטא היתה, שאין
 התינוק יודע לקרות אבא ואמא עד שיטעם טעם
 דגן, כי החטים יש בהם חיות בהעלם להחיות נפש
 האדם מצד שרשו, ועל-כן אפלו תינוק אף-על-פי

שֶׁאֵין בוּ דַעַת, עִם כָּל זֹאת כְּשֹׂאוֹכֵל חֹטֵה, יוֹדֵעַ לְקַרֵּא אֲבָא וְאֵמָא, שֶׁהוּא גְלוּי הַמַּחֲיִן. וְלִכֵּן שְׂבֻלַת חֹטִים אוֹמְרַת בְּעוֹדָה בְּתוֹךְ הַשְּׂבֻלַת דִּיקָא שִׁירָה לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: "מִמַּעֲמָקִים קָרְאתִיךָ הַגּוֹי"ה", הֵינּוּ מַעֲמָקֵי הַעֲמָקִים אֶף-עַל-פִּי שְׁעָדִין הַמַּחֲיִן נֶעְלָמִים, עִם כָּל זֹאת כְּשֹׂאֲדָם אוֹכֵל חֹטִים, מִתְגַּלָּה אֲצֵלוֹ פְּנִימִיּוֹת הַדַּעַת. וְלִכֵּן הַזְּהִירוּנוּ כָּל-כָּף חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים עַל אֲכִילַת פֶּת שְׁחָרִית, עַד שֶׁאֲמָרוּ (בְּכָא מְצִיעָא קוֹ): מַחְלָה, שֶׁשְּׂמוֹנִים וּשְׁלֹשָׁה חֲלָאִים תְּלוּיִין בְּמָרָה, וְכֻלָּן — פֶּת שְׁחָרִית בְּמַלַּח וְקִיתוֹן שֶׁל מַיִם מִבְּטֻלְתָּן. תְּנוּ רַבָּנָן שְׁלֹשָׁה-עֶשֶׂר דְּבָרִים נֶאֱמָרוּ בְּפֶת שְׁחָרִית: מַצְלַת מִן הַחֲמָה, וּמִן הַצְּנָה, וּמִן הַזִּיקִין, וּמִן הַמְּזִיקִין, וּמִחֲכִימַת פְּתֵי, וְזוֹכָה בְּדִין לְלַמֵּד תּוֹרָה וּלְלַמֵּד, וּדְבָרָיו נִשְׁמָעִין, וְתִלְמוּדוֹ מִתְקַים בְּיָדוֹ, וְאֵין בְּשָׂרוֹ מַעְלָה הַכָּל, וְנוֹקֵק לְאִשְׁתּוֹ, וְאֵינוּ מִתְאַוֶּה לְאִשָּׁה אַחֲרַת, וְהוֹרֵגַת כְּנָה שְׁבָבְנֵי מַעִים, וְיֵשׁ אוֹמְרִים אֶף מוֹצִיאָה אֶת הַקְּנָאָה וּמְכַנִּיסָה אֶת הָאֲהָבָה; וְהַכֵּל מִפְּנֵי שֶׁהַחֹטֵה הֵיא בְּסוּד דַּעַת הַעֲלִיּוֹן, וְאֶפְלוֹ שֶׁהֵיא עֲדִין בְּתוֹךְ הַשְּׂבֻלַת שֶׁהֵיא מוּץ וְתֵכֵן, גַּם שֶׁם גְּנוּז בּוֹ הַדַּעַת. וְזֶה מִרְמוֹ שֶׁאֶפְלוֹ אָדָם יִהְיֶה בְּעַמְקֵי הַעֲמָקִים, בְּשֹׂאוֹל תַּחְתִּית וּמִתַּחְתּוֹ, יִהְיֶה בּוֹ כָּל מִינֵי מַחְלוֹת

ומדות רעות, אם רק יאכל חטה, פת לחם,
 על-ידי-יזה יתגלה אליו הדעת העליון, לידע
 ולהודיע ולהודע, אשר אין שום מציאות בלעדיו
 יתברך כלל, והוא יתברך מחיה ומנהיה ומקים את
 כל הבריאה כלה. ולכן אמרו חכמינו הקדושים
 (פסיקתא רבתי, פרק י'), שישראל נמשלו לחטים,
 ואמות העולם לשבלת חטים; אמת — יכולים
 למצא את הקדוש-ברוך-הוא בכל העולם כלו,
 שזהו דעת העליון, ואמרו חכמינו הקדושים (שיר
 השירים רבה, פרשה ז', סימן ז'): אי אפשר לעולם
 בלא חטים, מה חטה זו סדוקה כך ישראל סדוקה
 מילתן. וכן בו מרמזת תחית המתים, כמאמרם ז"ל
 (כתבות קיא:): עתידים צדיקים שיעמדו
 במלבושיהן, קל וחמר מחטה, מה חטה שנקברה
 ערמה יוצאה בכמה לבושין, צדיקים שנקברו
 בלבושיהן על אחת כמה וכמה. ובהור (בלק קפח:):
 חטה ברטא דמתחטאה לקמי אבוה ועבד לה
 רעותא ומה חטה כללא דכ"ב אתון וכו'; שעל-ידי
 שאוכל חטה, הוא יכול לדבר אליו יתברך, כי
 חט"ה עולה מספר כ"ב אותיות שבאל"ף-ב"ת,
 ועל-ידי שאדם אוכל חטה, הוא יכול לדבר אל
 הקדוש-ברוך-הוא, ולשיח ולספר את כל אשר עם

לָבְבוּ אֵלָיו יִתְבַרֵךְ, וְלִהְיוֹת מִתְחַטָּא כְּבַת שְׂמִתְחַנֶּנֶת
 לְאַבְיָהּ, וְאַבְיָהָ עוֹשֶׂה רְצוֹנָהּ. וְעַל-כֵּן מִהַחֲטָה
 לְמַדִּים דְּרָךְ בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבַרֵךְ, אֲףִי כִּשְׂהִיא
 נִמְצְאָת בְּתוֹךְ הָאָדָמָה הִיא גְרָעִין אֶחָד, אֲףִי-עַל-פִּי-
 כֵּן אַחֲר־כֵּף יוֹצֵאת מְלַבֶּשֶׁת בְּשִׁבְלַת מְלֵאָה
 גְרָעִינִים, וּכְשִׁמּוֹרִידִים אֶת הַמֶּץ וְהַתְּבֵן מִמֶּנָּה, אִז
 נִתְגַּלִּית הַחֲטָה, וְלָכֵן הִיא שָׂרָה: "מִמְעַמְקִים
 קָרְאתִיךְ הַנּוֹי"ה"; כְּמוֹ-כֵן נִשְׁמֹת יִשְׂרָאֵל אֶפְלוּ
 שְׁהֵן בְּעַמְקֵי הָעַמְקִים בְּשִׂאוֹל תַּחְתִּית וּמִתְחַתִּיו,
 אֲסוּר לָהֶם לְהִתְיַאֵשׁ בְּשׁוּם פָּנִים וְאַפֵּן, אֲלֵא לְצַעַק
 בְּכָל יוֹם אֵלָיו יִתְבַרֵךְ "מִמְעַמְקִים קָרְאתִיךְ הַנּוֹי"ה",
 וְאִז דִּיקָא יַעֲלֶה מַעְלָה מַעְלָה; כִּי כִּשְׁבֵר יִשְׂרָאֵל
 צוֹעַק אֵלָיו יִתְבַרֵךְ, וְאִינוּ מִתְיַאֵשׁ, וְאַפְלוּ שְׁהוּא
 מִנַּח בְּתוֹךְ אָדָמָה מִמָּשׁ, וְחֲטָא וְנִתְלַכְלַךְ כְּמוֹ
 שְׁנִתְלַכְלַךְ, וְאַפְלוּ הוּא עֲדִין מְכֻסָּה בְּמוֹץ וְתַבֵּן, עִם
 כָּל זֹאת אִם לֹא יִתְיַאֵשׁ וְיִצְעַק אֵלָיו יִתְבַרֵךְ, אִזִּי
 לְכַסּוֹף יַעֲלֶה וְיִצְמַח וְיִוצֵיא פְרוֹת, וְיִרְבֶּה בְּמִצְוֹת
 וּבְמַעֲשִׂים טוֹבִים. וְכַמוֹכָא בְּסִפְרִים הַקְּדוּשִׁים (חֹבֵת
 הַלְּבָבוֹת, שְׁעַר הַבְּטָחוֹן, חֶלֶק ג'): גְּרָגִיר אֶחָד מִן
 הַחֲטָה מִצְמִיחַ שְׁלֹשׁ מְאוֹת שְׁבָלִים, וּבְכָל שְׁבָלַת
 שְׁלֹשִׁים גְּרָעִינִים, וְיִהְיֶה הַגְּרָגִיר הָאֶחָד סְבֵה לַעֲשׂוֹת
 אֲלָפִים וְכוּ'. רוֹאִים מִזֶּה שְׂמִחְטָה אַחַת יְכוּלוֹת

לצאת אלפי חטים, כמו־כן נשמה אחת שנפלה
 לעמקי העמקים לשאול תחתית ומתחתיו,
 ונתלכלכת בכל מיני חטאים ועוונות, אף־על־פי־כן
 חוזרת בתשובה וצועקת בקולי קולות אליו
 יתברך: "ממעמקים קראתיך ה'י"ה", לבסוף לא
 רק שהוא חוזר בתשובה, אלא יש לו כחות להחזיר
 אלפים ורכבות נשמות ישראל בתשובה, וכן אף
 שהיה רחוק לגמרי מהקדשה, עם כל זאת כשצועק
 "ממעמקים קראתיך ה'י"ה", על־ידי־זה יתמלא
 באלפים ורכבות מצוות ומעשים טובים. ובמדרש
 (אגדת בראשית, פרק ו') אמרו: אמן גדול היה דוד,
 כשהיה מבקש דבר מן הקדוש־ברוך־הוא החכים
 מאד בתפלה, כי היה שואל תחלה את הקלות,
 ואחר־כך את החמורות, למה היה דוד דומה?
 לאדם שהיה מבקש ללוות פור חטים וכו'; כי כך
 צריך האדם להרגיל את עצמו לדבר ולבקש ממנו
 יתברך — קדם דברים קטנים, ועד שיזכה להשיג
 דברים גדולים, ואסור להתיאש בשום פנים ואופן,
 ואפלו שנמצא במצבים הכי קשים, כי כל זמן
 שהאדם חי, יכול לפעל אצלו יתברך כל מה שהוא
 רוצה, בלבד שיהיה עקשן גדול ולא יתיאש בשום
 פנים ואופן. ובהנהר הקדוש (פינחס רמד.) כתב על

לחם שנעשה מחטה, לית מלאך אלא הקדוש-
ברוך הוא בלבד; ועל-כן בשעה שאדם אוכל פת
חטה, ראוי לו להתעורר מאד מאד בתשוקה
עצומה אליו יתברך, כי בעת אכילה, אז מאירה
הארת הרצון (לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן ז'); ואם
אדם מדבק את עצמו אז אליו יתברך, יכול לזכות
להגיע למדרגות עצומות עד מאד, אשרי לו!

שבֵּלַת שְׁעוּרִים אוֹמֶרֶת:

”תִּפְלֶה לְעַנִּי כִּי יַעֲטֶף וְלִפְנֵי יְהוָה יִשְׁפָּךְ

שִׁיחוֹ”

(תהלים קב, א)

צריך שתדע, אהובי, בני, אשר מהשעורים
האדם יכול ללמד דרכים והנהגות בעבודת השם
יתברך, כי השעורים הם מאכל בהמה, כמאמרם
ו"ל (סוטה יד.): כל המנחות באות מן החטים, וזו
באה מן השעורין וכו', רבן גמליאל אומר: כשם
שמעשיה מעשה בהמה, כך קרבנה מאכל בהמה.
וכן אמרו (במדבר רבה, פרשה ט', סימן כד): היא
האכילתו מעדני עולם, לפיכך קרבנה מאכל בהמה.

והשְׁעוֹרָה דוֹמָה לְעֵנְיָה, כִּי טֹבַע הַשְּׁעוֹרִים, שְׂאִין לָהֶם מוֹץ כְּמוֹ חֹטָה, וְהִיא כְּדִגְמַת הָעֵנִי שְׂאִין לוֹ לְבוּשׁ, אֶף-עַל-פִּי-כֵן הִיא צוֹעֶקֶת וּמִתְחַנֶּנֶת לְהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: "תִּפְלָה לְעֵנִי כִי יַעֲטֶף וּלְפָנַי הַגּוֹי"ה יִשְׁפֹּף שִׁיחוּ", לְהוֹרוֹת וּלְגַלּוֹת לְכָל בְּרִיָּה אֲפִלוּ שְׁעֵבֶר כְּכֹר בְּחַיֵּיו כָּל מִינֵי עֲבֵרוֹת וְחֻטְאִים וְהוּא בְּדִגְמַת עֵנִי, וְעָשָׂה מַעֲשֵׂה בְּהֶמָּה, אֶף-עַל-פִּי-כֵן אֲסוּר לְהִתְיַאֵשׁ בְּשׁוּם פְּנִים וְאִפְּן, אֲלֵא בּוֹא יְבוֹא אֲלָיו יִתְבַּרֵךְ, וְיִשְׁפֹּף שִׁיחַ וּתְפִלָּה לְפָנָיו יִתְבַּרֵךְ, שְׂאֵז תְּפִלָּתוֹ תַעֲלֶה לְמַעְלָה לְמַעְלָה, כִּי תִפְלַת הָעֵנִי מְאֹד חֲשׂוּבָה אֲצִלוּ יִתְבַּרֵךְ, כְּמוֹכָא בְּזִהַר (כָּלֵק קצוה.): ג' אֵינוֹן דְּאֶקְרוּן תְּפִלָּה (תְּהֵלִים ז, א): "תְּפִלָּה לְמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים", תְּפִלָּה דָּא דְלִית כְּגַנְיָה בְּכֹר נֶשׁ אַחְרָא, (שֵׁם פו, א): תְּפִלָּה לְדוֹד, תְּפִלָּה דָּא אִיהִי תְּפִלָּה דְלִית כְּגַנְיָה בְּמִלְפָּא אַחְרָא, תְּפִלָּה לְעֵנִי תְּפִלָּה אִיהִי מְאֹנוֹן ג' מֵאֵן חֲשִׁיבָא מְכֻלְהוּ הַגּוֹי אִימָא תְּפִלָּה דְעֵנִי, תְּפִלָּה דָּא קָדִים לְתְּפִלָּה דְמֹשֶׁה וְקָדִים לְתְּפִלָּה דְדוֹד וְקָדִים לְכָל שְׂאָר צְלוֹתִין דְעֵלְמָא, מֵאִי טַעְמָא? בְּגִין דְעֵנִי אִיהוּ תְּבִיר לְבָא, וְכִתִּיב (שֵׁם לד, יט): "קְרוֹב הַגּוֹי"ה לְנִשְׁבְּרֵי לֵב" וְגו', וּמִסְפְּנָא עֵבִיד תְּדִיר קְטֻטָּה כְּקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲצִית וְשָׁמַע

מלוי, כּיּוֹן דְּצִלֵי צְלוֹתֶיהָ פֶּתַח כָּל כּוּי רְקִיעֵיךְ וְכָל שְׂאֵר צְלוֹתֶיךָ דְּקָא סְלִקִין לְעִילָא, דְּחֵי לֹון הֵהוּא מִסְכְּנָא תְּבִיר לְבָא דְכְּתִיב: "תְּפִלָּה לְעֲנִי כִי יַעֲטֶף", כִּי יַתְעַטֵּף מִבְּעֵי לִיהּ, מֵאִי כִי יַעֲטֶף? אֶלָּא אִיהוּ עֲבַד עֲטוּפָא לְכָל צְלוֹתֶיךָ דְּעֲלָמָא, וְלֹא עֲאֲלִין עַד דְּצְלוֹתָא דִּילִיהּ עֲאֲלִת, וְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר יַתְעַטֵּפוּן כָּל צְלוֹתֶיךָ, וְצְלוֹתָא דָּא תִיעוּל לְגַבְּאִי לֹא כְּעֵינָא הָכָא כִּי דִינָא דִידוּנֹון בִּינָנָא קַמָּאִי לִיהוּוּ תְרַעֲמִין דִּילִיהּ, וְאַנָּא וְהוּא בְּלַחֲוֹדְנָא וְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתִיחַד בְּלַחֲוֹדוּי בְּאִינוּן תּוֹרְעֲמִין, בְּהֵהוּא צְלוֹתָא, דְּכְּתִיב: "וְלִפְנֵי הַנְּיָ"ה יִשְׁפֹּךְ שִׁיחוֹ", לְפָנֵי הַנְּיָ"ה וְדָאִי, כָּל חִילֵי שְׂמֵיָא שְׂאֲלִין אֲלִין לְאֲלִין קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמָאִי אֲתַעֲסֵק בְּמָאִי אֲשַׁתְּדַל אָמַרִין אֲתִיחַדָּא בְּתִיאוּבְתָא בְּמָאֲנִין דִּילִיהּ כְּלֵהוּ לֹא יָדְעוּ מָה אֲתַעֲבִיד מִהֵהוּא צְלוֹתָא דְּמִסְכְּנָא וּמְכָל אִינוּן תּוֹרְעֲמִין דִּילִיהּ דְּלִית תִּיאוּבְתָא לְמִסְכְּנָא, אֶלָּא כַּד שְׁפִיךְ דְּמַעוּי בְּתוֹרְעֲמוּ קַמִּי מְלָכָא קַדִּישָׁא וְלִית תִּיאוּבְתָא לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֶלָּא כַּד מְקַבֵּל לֹון וְאוּשְׁדוּ קַמִּיהּ וְדָא אִיהִי צְלוֹתָא דְּעֲבִיד עֲטוּפָא לְכָל צְלוֹתֶיךָ דְּעֲלָמָא^ס; הָרִי שְׁתַּפְּלֵה לְעֲנִי

(ס) אָבֵל שְׁלֹשׁ הֵם הַנְּקֵרָאִים תְּפִלָּה, "תְּפִלָּה לְמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹקִים"

מַעֲטָפֶת אֶת תְּפִלַּת הַצְּדִיקִים, תְּפִלָּה לְמֹשֶׁה וּתְפִלָּה לְדָוִד, כִּי אֶצְלוּ יִתְבָּרַךְ מְאֹד מְאֹד חֲשׂוּבָה תְּפִלַּת

— תְּפִלָּה זוֹ שְׂאִין כְּמוֹהַ בְּאֵדָם אַחֵר, "תְּפִלָּה לְדָוִד" — תְּפִלָּה זוֹ שְׂאִין כְּמוֹהַ בְּמֶלֶךְ אַחֵר, "תְּפִלָּה לְעֲנִי" — תְּפִלָּה הִיא מֵאֲלוֹ הַשֵּׁלֶשׁ. מִי חֲשׂוּבָה מִכֶּלֶן? הַיְי אֹמֵר: תְּפִלָּה לְעֲנִי, תְּפִלָּה זוֹ קוֹדֶמֶת לְתְּפִלָּה שֶׁל מֹשֶׁה, וְקוֹדֶמֶת מִכָּל שְׂאֵר תְּפִלוֹת הָעוֹלָם. מֵהוּ הַטֵּעַם? מִשׁוּם שְׂעֵנִי הוּא שְׂבוּר הֵלֵב, וְכָתוּב: "קְרוּב ה' לְנִשְׁבְּרֵי לֵב", וְהֵעֵנִי עוֹשֶׂה תְּמִיד רִיב עִם הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְקַשֵּׁב וְשׁוֹמֵעַ דְּבָרָיו, בִּינֵן [שְׁהֵעֲנִי] הַתְּפִלָּה תְּפִלָּתוֹ, פּוֹתַח כָּל חִלּוּנוֹת הַרְקִיעַ, וְכָל שְׂאֵר הַתְּפִלוֹת הָעוֹלוֹת לְמַעְלָה דוֹחָה אוֹתָן אוֹתוֹ הֵעֵנִי, שְׂבוּר הֵלֵב, שְׂכָתוּב: "תְּפִלָּה לְעֲנִי כִי יַעֲטֹף", וְהִנֵּה צְרִיף לֹמֵר 'כִּי יַעֲטֹף' מֵהוּ 'כִּי יַעֲטֹף'? אֵלֶּא [הַפְּרוֹשׁ הוּא] שְׂעוֹשֶׂה 'אַחֵר', שְׂמֵאֲחֵר כָּל הַתְּפִלוֹת שְׂבַעֲעוֹלָם, שְׂאִינָן נִכְנָסוֹת עַד שְׂתְּפִלָּה שְׁלוֹ נִכְנָסֶת, וְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אוֹמֵר: תִּתְאַחֲרָנָה כָּל הַתְּפִלוֹת וּתְפִלָּה זוֹ תַעֲלֶה אֵלַי, אֵינִי צְרִיף כָּאֵן בֵּית-דִין שְׂדוֹנֵנוּ בֵּינֵינוּ, לְפָנֶי תְּהִינָה תְּרַעוּמוֹת שְׁלוֹ, וְאֵנִי הוּא נִהְיָה בְּלִבְדָּנוּ, וְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִתְיַחַד בְּלִבְדוֹ, בְּאֲלוֹ הַתְּרַעוּמוֹת בְּתְּפִלָּה הַהִיא, שְׂכָתוּב: "וְלִפְנֵי ה' יִשְׁפָּךְ שִׁיחוֹ", 'לְפָנֶי ה'' וְדֹאֵי. כָּל צְבָאוֹת הַשָּׁמַיִם שׁוֹאֲלִים אֵלָיו לְאֵלוֹ: בְּמָה עוֹסֵק הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, בְּמָה מְשַׁדְּדֵל? וְאוֹמְרִים (לְהֵם): הוּא מִתְיַחַד בְּתְּשׁוּקָה בְּכֵלִים שְׁלוֹ (דְּהֵינּוּ בְּנִשְׁבְּרֵי לֵב), כֵּלָם אֵינָם יוֹדְעִים מֵה נַעֲשֶׂה מִתְּפִלַּת הָעֲנִי, וּמִכָּל אֵלוֹ הַתְּרַעוּמוֹת שְׁלוֹ, כִּי אֵינִי תְּשׁוּקָה לְעֲנִי אֵלֶּא כְּשׁוֹפֵף דְּמַעוֹת בְּתְּרַעוּמוֹת לְפָנֶי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ, וְאֵינִי תְּשׁוּקָה לְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֵלֶּא כְּשֶׁהוּא מְקַבֵּל אוֹתָן וְנִשְׁפָּכוֹת לְפָנָיו, וְזוֹ הִיא תְּפִלָּה שְׂעוֹשֶׂה אַחֵר וְעוֹכֵב לְכָל הַתְּפִלוֹת שְׂבַעֲעוֹלָם.

עני עם שבירת לב. ועל-כן למדים מהשעורים דרך והתחזקות בעבודת השם יתברך, אפלו מי ששכי רחוק ממנו יתברך, עדין יש לו תקנה, אם לא יתיאש ויבוא ויתפלל בכל יום אליו יתברך, ויצעק ויתחנן לפניו יתברך שימחל לו, ויבקש על נשמתו הערמה בלי שום לבוש תורה ומצוות ומעשים טובים. ואמרו חכמינו הקדושים (מדרש תהלים קב): "תפלה לעני כי יעטר", זהו שאמר הכתוב "זבח רשעים תועבת ה' ותפלת ישרים רצונו" (משלי טו, ח), אין הקדוש-ברוך-הוא מבקש מן הרשעים לא זבח ולא עולה, ומהו מבקש? תפלת ישרים. וכן הוא אומר (תהלים נא, יח): "כי לא תחפץ זבח ואתנה עולה לא תרצה"; הרי שמהשעורים למדים, שאפלו יהיה עני ורש ממעשים טובים, ומתורה וממצוות, עם כל זאת אם יתחזק ויבקש ויתחנן אליו יתברך, על-ידי-זה יקבלו הקדוש-ברוך-הוא, כי אסור להתיאש בשום פנים ואפן, אפלו שנמצא במצבים הכי קשים. ומובא בזהר הקדוש (פינחס רמד.) על לחם שנעשה משעורה: לית מלאך אלא הקדוש-ברוך-הוא בלבד; ועל-כן ראוי ללמד מזה, שכאשר אדם מבטל את עצמו לגמרי אליו יתברך,

ונעשה בחינת בהמה שאינו יודע כלום, אז אין שום מלאך ושום שרף מושל עליו, אלא הקדוש-ברוך הוא בעצמו; אשרי מי שזוכה להתחזק ולא להתיאש אפלו במצבים הכי קשים, ואז אל רב טוב הגנוז והצפון יזכה, אשרי לו!

שאר השבליים אומרות:

”לכשו כרים הצאן ועמקים יעטפו בר
תרועעו אף ישירו”
(תהלים סה, יד)

צריך שתדע, אהובי, בני, אשר עקר מעלת בר ישראל — כשזוכה להכניס בעצמו תמיד את אמתת מציאותו ותברך, ויודע ועד אשר אין בלעדיו תברך כלל, ודבר גדול ודבר קטן לא נעשה מעצמו אלא בהשגחת המאציל העליון ברוך הוא, ודומם, צומח, חי, מדבר, הם עצם עצמיות חיות אלקותו ותברך, והוא תברך צמצם את עצמו בתוך הבריאה. ועקר עבודת בר ישראל בזה העולם — לחפש ולבקש תמיד את אמתת מציאותו ותברך. והנה אמרו חכמינו הקדושים (ראש השנה

ב.): אַרבעַה ראשי שנים הם: באַחד בניסן ראש השנה למלכים ולרגלים, באַחד באָלול ראש השנה למעשר בהמה; רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים באַחד בתשרי ראש השנה לשנים ולשמיתין וליובלות ולנטיעה ולירקות, באַחד בשבט ראש השנה לאילן, כדברי בית שמאי, בית הלל אומרים בתמשה-עשר בו; הינו שהשנה נחלקת לארבעה חלקים שבהם מתגלות חדשות נפלאות בעולם, שָׁךְ הטביע הקדוש-ברוך-הוא בטבע העולם, ולמדו את זה חכמינו הקדושים (ראש השנה ח.) מהפסוק: "לְבָשׁוּ כְרִים הַצֵּאן וְעַמְקִים יַעֲטֹפוּ כֶּרֶם יִתְרוּעְעוּ אֶף יִשִּׁירוּ", רבי מאיר סבר: אימתי לְבָשׁוּ כְרִים הַצֵּאן? בְּזֶמֶן שֶׁעַמְקִים יַעֲטֹפוּ כֶּרֶם, וְאימתי עַמְקִים יַעֲטֹפוּ כֶּרֶם? בְּאֶדָר, מִתְעַבְרוֹת בְּאֶדָר וְיוֹלְדוֹת בְּאָב, ראש השנה שְׁלֵהֶן אָלוּל. רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים, אימתי לְבָשׁוּ כְרִים הַצֵּאן? בְּזֶמֶן שֶׁיִּתְרוּעְעוּ אֶף יִשִּׁירוּ. אימתי שִׁבְלִים אומרות שִׁירָה? בְּנִיסָן. הרי מפסוק זה, שֶׁשָּׂאֵר הַשִּׁבְלִים אומרות אותו כְּשִׁירָה, לְמָדוּ מִתִּי הֵם הָאֲרָבְעָה רָאשֵׁי שָׁנִים. ומזה יכולים להתעורר מְאֹד בְּהִתְעוֹרְרוֹת עֲלִיוֹנָה, אִיךָ שָׁכַל הַבְּרִיאָה כִּלְהָ לֹא נִבְרָא בָּהּ דְּבַר אֶחָד לְבִטְלָה, אִפְלוּ שָׂאֵר הַשִּׁבְלִים

שמתנועעות ואמרות שירה, מגלות ומרמזות רזין
 וסתרי נסתרות, מתי ראש השנה למלכים, למעשר,
 לשנים, לשמיטין, ליובלות, לאילן, לנטיעה
 ולירקות. ואם יתבונן האדם במעשה בראשית,
 תפנס יבו תשוקה עצומה לחזור אליו יתברך, כי הרי
 מאותו פסוק ששאר השבלים אמרות שירה,
 למדים יסודות גדולים בבריאת הארץ, ואם היה
 לאדם דעת ושכל וישוב הדעת, היה לומד סתרי
 נסתרות ורזי דרזין רק מהנענועים שמתנועעות
 שאר השבלים פלאי פלאים מפלאי הבריאה. ודבר
 זה לא יכילהו הרעיון, איך שהוא יתברך מצמצם
 את עצמו מאין סוף עד אין תכלית, ומרמו לאדם
 רמזים אפלו משאר השבלים שמתנועעות ואמרות
 שירה. וכן אמרו חכמינו הקדושים (בראשית ובה,
 פרשה יג, סימן ו'): עובד כוכבים אחד שאל את רבי
 יהושע בן קרחה, אמר לו: אתם יש לכם מועדות,
 ואנו יש לנו מועדות, בשעה שאתם שמחים אין
 אנו שמחים, ובשעה שאנו שמחים אין אתם
 שמחים, ואימתי אנו ואתם שמחים? בירידת
 גשמים, מאי טעמא: "לבשו כרים הצאן ועמקים
 יעטפו בר יתרועעו אף ישירו", מה כתוב אחריו?
 "הריעו לה"; הרי שמפסוק זה למדים גם מתי יש

שִׁמְחָה לְכֹל הַבְּרִיאָה כְּלָה — הֵן לְיִשְׂרָאֵל וְהֵן
 לְאַמּוֹת הָעוֹלָם — בְּשַׁעַת יְרִידַת גְּשָׁמִים, שָׂאז
 נִשְׁפַּע שִׁפְע לְעוֹלָם כְּלוּ, עַד שָׂאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ
 הַקְּדוּשִׁים (תַּעֲנִית ז.): גְּדוֹל יוֹם הַגְּשָׁמִים מִתַּחֲתֵת
 הַמַּתִּים, וְדָאֵלוּ תַּחֲתֵת הַמַּתִּים לְצַדִּיקִים, וְאֵלוּ גְשָׁמִים
 בֵּין לְצַדִּיקִים בֵּין לְרָשָׁעִים; וְאָמְרוּ (שָׁם): גְּדוֹל יוֹם
 הַגְּשָׁמִים כִּיּוֹם שְׁנַתְנָה בּוֹ תוֹרָה, שְׁנַאֲמַר (דְּכָרִים לֵב,
 ב: "יַעֲרַף כַּמָּטַר לְקַחִי", וְאֵין לְקַח אֶלָּא תוֹרָה,
 שְׁנַאֲמַר (מְשָׁלִי ד, ב: "כִּי לְקַח טוֹב נִתְתִי לְכֶם
 תוֹרָתִי אֵל תַּעֲזוּבוּ", וְאָמְרוּ (תַּעֲנִית שָׁם): גְּדוֹל יוֹם
 הַגְּשָׁמִים כִּיּוֹם שְׁנַבְרָאוּ שָׁמַיִם וְאָרֶץ, וְאָמְרוּ (שָׁם):
 גְּדוֹל יוֹם הַגְּשָׁמִים שְׁאֵפְלוּ יְשׁוּעָה פָּרָה וְרָבָה בּוֹ;
 וְאָמְרוּ (שָׁם): אֵין הַגְּשָׁמִים יוֹרְדִים אֶלָּא אִם־כֶּן
 נִמְחָלוּ עֲוֹנוֹתֵיהֶן שֶׁל יִשְׂרָאֵל; הֲרִי שְׁמִשְׁאָר
 הַשְּׁבָלִים הָאוֹמְרוֹת שִׁירָה, יְכוּלִים לִידַע כָּל־כָּף
 הַרְבֵּה סוּדוֹת וְרִזִּין, וְרִזִּי דְרִזִּין וְסִתְרִי נִסְתְּרוֹת, וְזוֹ
 מַעֲלַת מַדְרַגַּת גְּדוּלֵי מִבְּחָרֵי הַצַּדִּיקִים, שְׁשָׁמַיִם
 עֵינֵיהֶם וְאֲזַנֵּיהֶם לְרֵאוֹת וּלְשִׁמְעַ אֶת אֲמַתַּת
 מְצִיאוֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ וְקוּלוֹ יִתְבַּרֵךְ, אֵיךְ שְׁקוֹרָא אֶת
 הָאָדָם לְחֹזֵר אֵלָיו, וּמְגַלָּה לוֹ עֲתִידוֹת; אֲשָׁרֵי
 הַצַּדִּיקִים וְאֲשָׁרֵי הַדְּבָקִים בָּהֶם, כִּי אֵין לָנוּ מִשְׁגַּ
 כָּלל בְּגִדְלַת נִפְלְאוֹת הַצַּדִּיקִים הַקְּדוּשִׁים הַמַּטִּים

עיניהם, אזנם ולבכם אל האלקות שבפרטי
 הבריאה, ושומעים כרוזין עלֵאין, שהוא יתברך
 מכריז ומגלה בכל עת ובכל שעה ובכל רגע ובכל
 תנועה, ודו"ק.

ירקות שבשדה אומרים:

**"תלמיה ריה נחת גדודיה ברביבים
 תמגגנה צמחה תברך"**

(תהלים סה, יא)

צריך שתדע, אהובי, בני, שכל מה שברא
 הקדוש-ברוך-הוא לכבודו ברא, ולהנות בהם
 בריותיו שברא, ועל־כן הטביע בטבע האדמה
 שתוציא ירקות שאינן צריכות חרישה וזריעה.
 וכמאמר ו"ל (סנהדרין נו): "פירק עשב נתתי לכם
 את כל" (בראשית ט, ג), אמר רבי לוי פירק עשב
 ולא פירק גנה, ופרש רש"י ו"ל: וכל הגדל מאליו,
 שאין בו טרח לחרש ולזרע; ותכף-ומיד שרק
 יורדים גשמים הם מתחילים לצמח, ומהנים את
 הבריות, והם מתיים אותם, ובפרט את העננים.
 ולכן גם הן אמרו שירה לפניו יתברך, וכשהם

אומרים שירה, יודעות הבריות שהולך לירד גשם. וכמאמרם ו"ל (תענית ו.): יורה — שמורה את הבריות להטיח גגותיהן, ולהכניס את פרותיהן, ולעשות כל צרכיהן. דבר אחר, שמורה את הארץ ומשקה עד תהום, שנאמר: "תלמיה רנה נחת גדודיה ברכיבים תמגגנה צמחה תברך". ואם האדם היה יודע רזי פלאי הבריאה, איך שאפלו הירקות מגלים סתרי נסתרות, היה מאד מתלהב לבבו אחריו תברך, ובפרט בשעה שאוכל ירקות, אשר לא בראם הקדוש-ברוך-הוא אלא להנות את בריותיו, ובפרט את העניים; ולכן הירקות שרים דיקא שירה את הפסוק הזה, כי ממנו למדו חכמינו הקדושים, שהגשמים משקים את הארץ, כמאמרם ו"ל (כתבות י.): אומר רב חנא בגדתאה, מטר משקה, מרנה, ומזבל, ומעדן, וממשיך, אומר רבא בר רבי ישמעאל, ואתימא רב יימר בר שלמיא, מאי קרא "תלמיה רנה נחת גדודיה ברכיבים תמגגנה צמחה תברך"; ותכף ומיד כשירד גשם, נתברך פרי האדמה עם ירקות השדה, וכן מורה על גדל נפלאות ההשגחה פרטי פרטית, שהקדוש-ברוך-הוא משגיח על העולם כלו, כי דבר גדול ודבר קטן לא נעשה מעצמו, אלא בהשגחת

המאציל העליון, ואפלו דבר כל-כך קטן, כגון: צמיחת ירקות שצומחים על-ידי הגשמים, גם זה נעשה רק בהשגחתו הפרטי פרטית, ואם האדם חוטא, אזי מונע ממנו את הגשמים ואין צומח כלום, אפלו ירקות, אבל תכף-ומיד כשחוזרים בתשובה, הקדוש-ברוך-הוא משיב הרוח ומוריד את הגשם. וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (ירושלמי, ראש השנה, פרק א', הלכה ג'), הרי שלא היו ישראל כשרין בראש השנה, ונגזרו להן גשמים מעוטים, ובסוף עשו תשובה, להוסיף עליהן אי אפשר, שכבר נגזרה גזרה, מה הקדוש-ברוך-הוא עושה להן? מורידן כדי הארץ, ומשיב עמהן טללים ורוחות, כדי שתהנה הארץ מהן, מאי טעמא "תלמיה רוח נחת גדודיה ברביבים תמגגנה צמחה תברך", "ציה גם חם יגזלו מימי שלג שאול חטאו", עוונות שעשו ישראל בקיץ גזלו מהן מימי השלג, כתיב (דברים יא, יב): "תמיד עיני ה' אלהיך ביה מרשית השנה", כהנא אמר: "מרשית" כתיב "ועד אחרית שנה", מדה לה בראשה ויהב לה אחרית טבא בסיפא; הרי שלך לפניך, שאפלו ירקות השדה שרים שיר לפניו יתברך, ומגלים רזין וסתרי נסתרות. ולמה שרים את פסוק זה: "תלמיה

רוּחַ נַחַת גְּדוּדֵיהָ בְּרִכְיָבִים תִּמְגַּגְנָה צְמַחָהּ תִּבְרָךְ”
 דִּיקָא? אַךְ מוּבָא (תְּקוּנַיִזְהָר, תְּקוּן סט): תְּלַמֵּי הָ ת'
 תַּל שֶׁהַכֵּל פּוֹנִים בּוֹ, דְּתַמֵּן אִיהוּ הֵהוּא דְכָל עֵינִין
 וּמַחְשָׁבֵתִין סְלָקִין לְגַבִּיהָ, בְּגִין דָּא ת' תּוֹרָה קְדוּמָה
 דְכָל קְדוּמִין, "תּוֹרַת חֲכָם מְקוֹר חַיִּים" (מִשְׁלֵי יג,
 יד), "תּוֹרַת הַנְּוִי"ה תְּמִימָה" (תְּהִלִּים יט, ח). וְעוֹד
 תְּלַמֵּי הָ — "תְּלַמֵּי רוּחַ נַחַת גְּדוּדֵיהָ" וְגו', בְּהֵאֵי
 שְׁמָא אֲתַעְבִּיד יִמָּא תְּלָמִים תְּלָמִים. וְעוֹד תְּלַמֵּי הָ
 דָּא אֲוֵרִיתָא דְתַלְתָּן מִינָה כְּמָה תְּלִי תַלְתִּין דְהֵלְכוֹת
 פְּסוּקוֹת דְלִית לֹון חוּשְׁבֹן^ע; אֲשֶׁרֵי עֵין רְאֵתָה זֹאת,
 אִיךְ שְׁגַם יִרְקוֹת הַשְּׁדָה מְגַלִּים סִתְרֵי נִסְתָּרוֹת,
 וְאֲשֶׁרֵי הָאֲזֹן שְׁשׁוּמַעַת כְּרוּזִין עֲלָאִין, אֲשֶׁר אֶפְלוּ
 יִרְקוֹת הַשְּׁדָה מְגַלִּין, וְלֹא בַחֲנָם שְׁרָאוּ אֶצֶל צְדִיקִים
 בְּשַׁעָה שְׁאֶכְלוּ יִרְקוֹת הַשְּׁדָה, שְׁהִיוּ פְּנִיָהֶם מְלֵהָבוֹת
 מְאֹד בְּהֵתְלֵהָבוֹת גְּדוּלָה, הֵם הִיוּ מְאֲדִימִים מְרַב
 דְּבִקּוֹת בְּבוּרָא יִתְבְּרָךְ שְׁמוֹ, כִּי הִרְגִּישׁוּ בְּאֲכִילַת

(ע) "תְּלַמֵּי הָ": ת' תַּל שֶׁהַכֵּל פּוֹנִים בּוֹ, שְׁשֵׁם הוּא הֵהוּא שְׁכָל הָעֵינִים
 וְהַמְחַשְׁבוֹת עוֹלָם לְגַבִּיו, בְּגַלְל זֶה ת' — תּוֹרָה קְדוּמָה שֶׁל כָּל
 הַקְּדוּמִים, "תּוֹרַת חֲכָם מְקוֹר חַיִּים", "תּוֹרַת ה' תְּמִימָה", וְעוֹד
 "תְּלַמֵּי רוּחַ נַחַת גְּדוּדֵיהָ" וְגו', בְּשֵׁם הַזֶּה נַעֲשֶׂה הֵם תְּלָמִים
 תְּלָמִים, וְעוֹד "תְּלַמֵּי הָ", זֶה הַתּוֹרָה שְׁתַּלְוִיּוֹת מִמֶּנָּה כְּמָה תְּלִי
 תַלִּים שֶׁל הֵלְכוֹת פְּסוּקוֹת שְׁאִין לָהֶם חֲשְׁבוֹן.

יְרַקוֹת הַשָּׁדָה סִתְרֵי נִסְתָּרוֹת וְרֹזֵי דְרָזִין; אֲשֶׁרֵיהֶם
וְאֲשֶׁרֵי דְבִקִּיָּהֶם, וְאֲשֶׁרֵי שְׁעוּמָדִים בְּמַחֲצָתָן,
וְדו"ק.

דְּשָׂאִים אוֹמְרִים:

**"יְהִי כְבוֹד יְהוָה לְעוֹלָם, יִשְׂמַח יְהוָה
בְּמַעֲשָׂיו"
(תהלים קד, לא)**

צָרִיף שְׁתַּדַּע, אֶהוּבִי, בְּנִי, שֶׁהוּא יִתְבַּרֵךְ מִחַיָּה
וּמִהוּיָה וּמִקָּיָם אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה, וְהַכֵּל לְכָל
אֲלָקוֹת גָּמוּר הוּא, וְדָבָר גָּדוֹל וְדָבָר קָטָן לֹא נַעֲשֶׂה
מַעֲצָמוֹ, וְעַל-כֵּן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (בְּרֵאשִׁית
רַבָּה, פָּרָשָׁה י', סִימָן ז'): אֵין לָךְ עֵשֶׁב וְעֵשֶׁב שְׂאִין
לוֹ מִזֶּל בְּרָקִיעַ, שְׂמֵכָה אוֹתוֹ וְאוֹמֵר לוֹ גְּדֵל, וְעַל
כָּל מִזֶּל יֵשׁ מִלְּאָךְ, סְפִירוֹת וְעוֹלָמוֹת; וְעַל-כֵּן אָפְלוּ
עֲשָׂבֵי הַשָּׁדָה אוֹמְרִים שִׁירָה לְהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא.
וְהִטְעַם שְׂאוֹמְרִים דִּיקָא פְּסוּק זֶה, הוּא עַל-פִּי מַה
שְׂאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (חֲלִין ס.): דְּרַשׁ רַבִּי
חֲנִינְא בַר פֶּפְא: "יְהִי כְבוֹד ה' לְעוֹלָם, יִשְׂמַח ה'
בְּמַעֲשָׂיו"; פְּסוּק זֶה שֶׁר הָעוֹלָם אָמְרוּ; בְּשַׁעַה

שָׁאֵמַר הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא (בְּרֵאשִׁית א'): "לְמִינֵהוּ"
 — בְּאֵילָנוֹת, נִשְׂאוּ דְשָׂאִים קֵל וְחֹמֶר בְּעֶצְמוֹן, אִם
 רְצוֹנוֹ שֶׁל הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֶרְבוּבֵיָא, לָמָּה אָמַר
 לְמִינֵהוּ בְּאֵילָנוֹת? וְעוֹד קֵל וְחֹמֶר, וּמָה אֵילָנוֹת
 שָׂאִין דְּרַכָּן לְצֵאת בְּעֶרְבוּבֵיָא, אָמַר הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-
 הוּא לְמִינֵהוּ, אָנוּ עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה, מִיַּד כָּל
 אֶחָד וְאֶחָד יֵצֵא לְמִינוֹ, פֶּתַח שַׂר הָעוֹלָם וְאָמַר:
 "יְהִי כְבוֹד ה' לְעוֹלָם, יִשְׁמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו"; וְאִם
 הִיָּה הָאָדָם זוֹכֵה לְהַטּוֹת אֶת אָזְנוֹ אֶל עֲשָׂבֵי הַשָּׂדֶה
 וְאֶל הַדְּשָׂאִים, הִיָּה זוֹכֵה לְשִׁמְעַע פְּלָאֵי פְּלָאוֹת וְרִזֵּי
 סִתְרֵי הַבְּרִיאָה. וְזָכִי הָרֵאוֹת יְכוּלִים לְרֵאוֹת אֵיךְ
 שֶׁהַעֲשָׂבִים מִתְנוּעְעִים וְאוֹמְרִים שִׁירָה לְהַקְדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא; כִּי בְּאֵמַת הַכֹּל לְכֹל אֱלֻקוֹת גְּמוּר הוּא,
 וְכִשְׂאָדָם זוֹכֵה וּמִבְטֵל אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי אֶל עֵצִים
 עֲצָמִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹת, עַל-יַד־זֶה זוֹכֵה שְׁגָם הָעוֹלָם
 הַזֶּה נַעֲשֶׂה גֵן-עֵדֶן, וּמִתְעַנֵּג בְּעֲרֻבוֹת זֵיו שְׂכִינַת עֲזוֹ
 יִתְבָּרַךְ, וְגַם עֲשָׂבֵי הַשָּׂדֶה הֵם עֲשָׂבֵי גֵן-עֵדֶן, אֵיךְ
 מִחֲמַת חֲטָא אָדָם הִרְאִישׁוֹן נִתְקַלֵּל הָאָדָם, וְאִינוֹ
 זוֹכֵה לְשִׁמְעַע וְלְרֵאוֹת וְלִטְעַם אֶת הָאֱלֻקוֹת שֶׁבָהֶם.
 וְכִמְאֵמָרָם ז"ל (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה כ', סִימָן י'):
 "וְאֶכְלֶתָ אֶת עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה", רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי נַחֲמָיָה,
 רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: אֵלוֹ זְכִיתָ, הִיתָה מַעֲלִית לָךְ מִכָּל

אילגי גן עדן, עכשו שלא זכית וקוץ ודרדר
 תצמיח לך, אמר רבי נחמיה אלו זכית, היית נוטל
 עשבים מתוך גן-עדן, וטועם בהם כל מעדנים
 שבעולם, עכשו שלא זכית ואכלת את עשב
 השדה; פי העקר תלוי בזה שהאדם מבטל את
 עצמו לגמרי אל האין סוף ברוך הוא, ומציר
 בדעתו איך שהכל לכל אלקות גמור הוא, וכל מה
 שלפני מראה עיניו הוא אלקות גמורה, שאז טועם
 טעם עולם הבא בעולם הזה, ומיוחד בין גן לעדן;
 כי אמרו חכמינו הקדושים (בברכות לד): גן לחוד
 ועדן לחוד; פי העולם הזה נקרא גן, שבו מלבש
 הג"ן סדרים של התורה, ועולם הבא נקרא עדן —
 עדונא דנחלא, וכשמחבר ומקשר יחד העולם הבא
 בעולם הזה, מזה נתהיה הגן-עדן. ולכן כשאדם
 לומד את ג"ן סדרים דאורייתא, שבהם כלל תרי"ג
 המצוות, אז מתגלה לו עולם אחר לגמרי, עולם
 רוחני, וזוכה לראות ולשמע ולהרגיש אלקות, גלוי
 נורא ונפלא מאד. ושומע כרוזין עלאין בכל עת
 ורגע, ומוצא רמזים מפרטי הבריאה (לקוטי-מוהר"ן,
 חלק א', סימן נד), שהוא יתברך מצמצם את עצמו
 מאין סוף עד אין תכלית, כדי לרמז לאדם רמזים
 איך לעבד אותו יתברך; אשרי מי ששם לבו ודעתו

ותבונתו אל פלאי הבריאה, וזוכה למצא את האלקות שבתוך הבריאה, ומטה און קשבת איך שכל האילנות והעשבים, הפרות והירקות והשדה שרים שירה לפניו יתברך, אשר התענוג הזה לא יכולהו הרעיון, וזה בעצמו שעשוע עולם הבא, שעשוע גן-עדן; אשרי מי שמזכך את עצמו לגמרי, וזוכה להעשות כלי להמשיך בעצמו ובכל העולם כלו את אמתת מציאותו יתברך, שאז לרב טוב הצפון יזכה; אשרי לו בזה ואשרי לו בבא, וכרוזין נכרזין לפניו: אשרי הבן המכבד את אביו שבשמים, אשרי העינים ואשרי האזנים שרואות ושומעות אלקותו יתברך, אשר כל הבריאה כלה לא נבראה אלא בשבילו, והבן למעשה, אהובי, בני, מה לפניך, ודו"ק והבן היטב.

תם ונשלם, שבה לאל בורא עולם!

תפלה על האילנות ובפרט על האתרוג^ב

לרבנו איש האלקי רבי יוסף חיים זי"ע
[בעל ה'בן איש חי']

ויאמר אלקים תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע
עץ פרי עשה פרי למיננו, אשר זרעו בו על
הארץ, ויהי בו:

ותוצא הארץ דשא עשב מזריע זרע למינהו ועץ
עשה פרי אשר זרעו בו למינהו, וירא
אלקים כי טוב:

אנא יהוה הושיעה נא, היום הזה לאילן הוא ראש
השנה:

אנא יהוה הצליחה נא, היום הזה לאילן הוא ראש
השנה:

אנא יהוה תרויחה נא, היום הזה לאילן הוא ראש
השנה:

אנא יהוה היטיבה נא, היום הזה לאילן הוא ראש

(ב) מספרו "לשון חכמים" (חלק א', סימן לו) רוו לשוננו שם: בט"ו בשבט ראש השנה לאילנות, על-בן טוב ונכון לומר ביום ט"ו בשבט בשחרית פסוקים אלו ובקשה זו. וידוע הוא שיש קבלה ביד חכמי אשכנז ו"ל, שצריך לבקש ביום ט"ו בשבט בפרטיות על האתרוג, שיזדמן לישראל אתרוג טוב ויפה בחג:

השנה:

אנה יהיה בך את היום הזה לאילן הוא ראש השנה:
אל נא פצה שנה זו משמיר ושותי, ובך עין שמן

וזית:

אל נא במטר רנה חרבוני ישימו, ובך גפן ותאנה

ורמון:

אל נא רומם עצרת עוללי טפוחים, ובך אגוז ותמר

ותפוחים:

אל נא אדקה מעמד כל יפסק, ובך חרוב וקרוסטמל

ואפרסק:

אל נא חלץ קהלה אשר אליך תערג, ובך התות

והאגוז והאתרוג:

יהי רצון מלפניך יהוה אלהינו ואלהי אבותינו,

שתברך כל אילנות האתרוג להוציא

פרותיהם בעתם, ויוציאו אתרוגים טובים יפים

ומהדרים ונקיים מכל מום. ולא יעלה בהם שום

חזות, ויהיו שלמים ולא יהיה בהם שום חסרון,

ואפלו עקיצת קוץ, ויהיו מצויים לנו ולכל ישראל

אחינו בכל מקום שהם, לקיים בהם מצות נטילה עם

החלב בהג הסבות, שיבוא עלינו לחיים טובים

ולשלום, באשר צויתנו בתורתך עלי ידי משה

עבדך: ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר

כפת תמרים וענף עץ עבת וערבי נחל. ויהי רצון
 מלפניך יהוה אלהינו ואלהי אבותינו, שתעזרנו
 ותסייענו לקיים מצוה זו של נטילת לולב וקידום וערכה
 ואתרוג, בתקנה בזמנה בחדג הספות, שיבוא עלינו
 לחיים טובים ולשלום בשמחה ובטוב לבב, ותזמין
 לנו אתרוג יפה ומתהדר ונקי ושלם וכשר כהלכתו:
 ויהי רצון מלפניך יהוה אלהינו ואלהי אבותינו,
 שתברך כל מיני האילנות, ויוציאו פרותיהם
 ברבוי, שמנים וטובים, ותברך את הגפנים
 שיוציאו ענבים הרבה, שמנים וטובים, כדי שיהיה
 היין היוצא מהם מצוי לרוב לכל עמך ישראל, לקיים
 בו מצות קדוש ומצות הכדלה בשבתות וימים
 טובים, ויתקום בנו ובכל ישראל אחינו מקרא
 שבתוב: לך אכל בשמחה לחמה, ושתה בלב טוב
 יינה, כי כבר רצה האלהים את מעשיך:
 באתי לגני אחתי כלה אריתי מזרי עם בשמי,
 אכלתי יערי עם דבשי, שתיתי ייני עם
 חלבי, אכלו רעים שתו ושכרו דודים, יהיו לרצון
 אמרי פי והגיון לבי לפניך יהוה צורי וגאלי:

קונטרס

ט"ו בשבט

דרושים נפלאים, רמזים יקרים שיכולים ללמד מהאילנות, שיוכל להחזיק מעמד בכל מה שעובר עליו, ולא יפל בדעתו כלל, רק מכל דבר יזכה לחזור אליו ותפודה, ויחיה חיים חדשים בכל פעם.

בנוי ומיסד על-פי דברי

רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון
בוצינא קדישא עלאה, אדוננו, מורנו ורבנו
רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו הגאון
הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אגיס ליה
רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, פתובים ומאמרי
חכמינו הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש

הובא לדפוס על-ידי

חסידי ברסלב

עיה"ק ירושלים תובכ"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, אֲשֶׁר מוֹהֲרַנְתָּ ז"ל נוֹלַד בְּט"ו
בְּשִׁבְט, וְהִיְתָה דְרָכּוֹ לַעֲשׂוֹת אֶז סְעֵדָה לְיוֹם הַהֲלָדָת
שְׁלוֹ. וְהַסְבִּיר מוֹהֲרָא"ש נ"י, אֲשֶׁר בְּאֵמֶת אֶצֶל עַם
יִשְׂרָאֵל אֵין עוֹשִׂים סְעֵדַת יוֹם הַלְדָּת, אֶלָּא בְּשַׁעַה
שֶׁהַצְּדִיק נִסְתַּלַּק, אֶז עוֹשִׂים סְעֵדַת יוֹם הַהֲלוּלָא, כִּי
כְּשֶׁאָדָם נוֹלַד, עֲדִין אֵין יוֹדְעִים מַה יִּהְיֶה אִתּוֹ,
וְעַל-כֵּן מַה וְלָמָּה לַעֲשׂוֹת סְעֵדָה?! שֶׁהָרִי יָכוֹל
לְקַלְקֵל אֶת כָּל הָעוֹלָם, רַחֲמַנָּא לְצַלּוּן, כִּי הַבְּחִירָה
חֲפְשִׁית, לֹא-כֵן כְּשֶׁאָדָם נִסְתַּלַּק מִן הָעוֹלָם, וְרָאוּ
אֶת כָּל עֲבוּדָתוֹ שֶׁיִּגַע וְטָרַח בְּעֲבוּדַת הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ
כָּל יְמֵי חַיָּו, וַיֵּצֵא מִהָעוֹלָם צְדִיק, אֶז עוֹשִׂים יוֹם
הַלוּלָא. וְסִיִּם מוֹהֲרָא"ש נ"י: אֲבָל אֵלוֹ הַצְּדִיקִים
שֶׁעוֹד בְּחַיִּים חַיּוּתָם מְסֻרוֹ אֶת נַפְשָׁם בְּעִבּוּר כָּלֵל
נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְקָרְבוֹ אֶת אַחֲרִים לְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-
הוּא, עַל-יְדֵי-זֶה מְבַטֵּחַ לָהֶם שְׁלֵא יִפְלוּ כָּל יְמֵי
חַיֵּיהֶם. וְלָכֵן צְדִיקִים פְּאֵלוּ יָכוּלִים לַעֲשׂוֹת סְעֵדַת
יוֹם הַלְדָּת. וְעַל-כֵּן מוֹהֲרַנְתָּ ז"ל, מֵאַחַר שֶׁזָּכָה
וְזָכָה אֶת הַרְבִּים וְגִלָּה וּפְרָסָם אֶת רַבְּנוּ ז"ל בְּעוֹלָם,
לָכֵן רָאוּ וְנִכּוֹן שֶׁהִיָּה עוֹשֶׂה סְעֵדַת יוֹם הַלְדָּת שְׁלוֹ,
שִׁיּוּצָא בְּט"ו בְּשִׁבְט.

(אֲמַרִי מוֹהֲרָא"ש, חֶלֶק ב', סִימָן תִּרְעַח).

קוֹנְטָרַס

ט"ו בִּשְׁבַט

א.

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עֲלֵיכֶם לְדַעַת, כִּי הָאָדָם
נִדְמָה לְעֵץ הַשָּׂדֶה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים כ, יט): "כִּי
הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה" וְגו', וְכֵמוֹ שֶׁכָּל אֵילָן וְאֵילָן
צוֹמַח מֵעֲצָמוֹ וְכָל אֵילָן וְאֵילָן מְקַבֵּל יְנִיקָתוֹ וְחֵיוֹתוֹ
מִשָּׂרְשׁוֹ, וְאִינוֹ יוֹגֵק וּמְקַבֵּל חַיּוֹת מֵאֵילָן אַחֵר, כִּי
כֹּף הַטְּבִיעַ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא טָבַע שָׁל כָּל אֵילָן
וְאֵילָן שֶׁהוּא יוֹגֵק וּמְקַבֵּל חַיּוֹתוֹ מֵעֲצָמוֹ, הֵינּוּ
שְׂאִינֵנו צָרִיף לְאֵילָן אַחֵר, כְּמוֹ-כֵן אַתֶּם צָרִיכִים
לְהִרְגִיל אֶת עֲצַמְכֶם לִידַע אֲשֶׁר כָּל אָדָם הוּא עוֹלָם
בְּפָנֵי עֲצָמוֹ, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מְקַבֵּל אֶת חַיּוֹתוֹ מִמָּנוּ
יִתְבָּרֵךְ בְּפָרְטֵי פָרְטִיּוֹת, וְעַל-כֵּן אָסוּר לְהִתְבַּלְבֵּל

אחד מחברו ואחד מזולתו וכל הפעיות שיש לאדם בזה העולם הן רק כשהוא מבלבל את עצמו מאחרים, הן כשסתכל ומביט בהצלחת אחרים ובכשלונון עצמו, שאז נשבר לגמרי, ונדמה לו כאלו הוא לא יצליח לשום דבר, והן כשסתכל בכשלונות אחרים ובהצלחת עצמו, שאז הוא מתגאה על כל הבריות, עד שנדמה לו שכלם צריכים להשתחוות לו, ובאמת שניהם אינם טובים, כי זה שתמיד מסתכל על הצלחת אחרים ועל כשלונון עצמו, הוא נשבר מאד ונופל ליאוש עד שמחשיב את עצמו ללא כלום, וכאלו אף פעם לא יצליח, כי מדמה לעצמו שהוא לא שרה לשום דבר, ואז הולך שבור ועצוב ומדכא ברוח שפלה וברוח נמוכה, וזה מביא אותו ליאוש גמור, עד שהוא מתאש לגמרי מחייו, ואינו עושה אפלו מה שיש ביכולתו לעשות, כי תמיד חושב שהוא הלא יצליח הכי גדול, וכאלו כלם מצליחים יותר ממנו, ולהפוך — כשסתכל על כשלונות אחרים הוא מחזיק את עצמו להכי מצליח ולהכי עשיר, אז רוצה שכלם ישתחוו לו ויתנו לו כבוד, ויעשו עסק אתו, וכשאינו מקבל את הכבוד הראוי לו, ולא עושים עמו עסק כפי שמדמה בדעתו, אזי גם כן

נשָׁבַר לְגַמְרֵי, וּמִתְעַצְבֵּן וְנַעֲשֶׂה בְכַעַס וּבִקְפֻדוֹת, וְכָל זֶה נַעֲשֶׂה רַק כְּשִׁמְסַתְּפִלִים עַל אַחֲרִים; וְעַל-כֵּן עֲלִיכֶם לְהַרְגִיל אֶת עֲצַמְכֶם לְהִיּוֹת כְּמוֹ הָאֵילָן הַזֶּה שִׁיוֹנֵק אֶת חַיּוֹתוֹ מִשְׂרָשׁוֹ הַמְּשָׂרֵשׁ בְּאַדְמָה, וְאֵינוֹ נוֹגֵעַ כְּלָל בְּשָׂרַיִם אַחֲרִים, רַק כָּל אֵילָן וְאֵילָן יוֹצֵא מֵעֲצָמוֹ כְּפִי שֶׁהֵטְבִיעַ בּוֹ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שִׁיִּצְמַח, וְאִזּוֹ אִם תִּרְגִּילוּ עֲצַמְכֶם לְחַיּוֹת בְּצוּרָה כְּזוֹ, תִּצְלִיחוּ וְתִהְיוּ נַעֲשִׂים כְּמוֹ הָאֵילָנוֹת הַנּוֹתְנִים פְּרוֹת פִּים הָרְאוּיִים לְמֵאֲכָל, וְהַכֵּל נְהַנִּים מֵהֶם, כִּי תִכְףּ-וּמְדֵד כְּשֶׁאֲדָם מְרַגֵּל אֶת עֲצָמוֹ לְחַיּוֹת אֶת חֲזִיוֹ בְּצוּרָה כְּזוֹ, שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לְשׁוּם בְּרִיָּה רַק אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֲצָמוֹ, וַיּוֹנֵק אֶת כָּל חַיּוֹתוֹ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, הוּא מְכַנֵּס אֶת עֲצָמוֹ בְּתוֹךְ הַתְּקָף הָאֲמוּנָה הַקְּדוֹשָׁה, לִידַע וּלְהוֹדִיעַ וּלְהוֹדֵעַ אֲשֶׁר הוּא יִתְבָּרֵךְ מִחַיָּה וּמִהַיָּה וּמִקִּיָּם אֶת כָּל הַבְּרִיאָה כְּלָה, וְדוּמָם, צוּמַח, חַי, מְדַבֵּר, הֵם עֲצָם עֲצָמִיּוֹת חַיּוֹת אֲלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְאִזִּי הוּא הַכִּי מְאֹשֵׁר בְּחַיּוֹ, מֵאַחַר שֶׁאֵינוֹ מְקַנָּא בְּשׁוּם בְּרִיָּה, וְאֵינוֹ מְסַתְּפֵל לֹא עַל כְּשִׁלּוֹנוֹת אַחֲרָיִם וְלֹא עַל הַצְּלַחַת אַחֲרָיִם, הוּא חַי אֶת חַיּוֹ כְּמוֹ שְׁנוֹתֵן לוֹ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כִּי בְּאֻמַּת הוּא יִתְבָּרֵךְ נוֹתֵן לְכָל אֶחָד וְאֶחָד אֶת חַיּוֹ וְאֶת פְּרֻנְסָתוֹ וְאֶת הַצְּלַחַתוֹ, אֵף הָאָדָם יֵשׁ לוֹ

בחירה, ובבחירתו הרעה, מאבד את הטובה, ובבחירתו הטובה, משליך את הרעה, וזה עקר הצלחת האדם — אם הוא בוחר בטוב, הינו שיידע שפך היא המציאות, שכל אחד ואחד נברא בזה העולם לתכלית מיחדת, ועליו להוציא מהפח אל הפעל את ענינו, ואין לו להתבלבל מאחרים כלל, אז על-ידי-זה יגדל ויצמח ויתן פרות טובים הראויים למאכל, וכלם יהנו ממנו, לא-כן אם יתבלבל תמיד מאחרים ויקנא באחרים, אז יהיה כמו האילן הזה שיכמשו עליו, ומתרקבים פרותיו, ומתיבשים ענפיו, ונתקלקלים שרשיו; לכן ראוי, בני ובנותי היקרים, להרגיל את עצמכם ללכת בדרך זו לא להתבלבל משום בריה שבועולם, רק לדבק עצמכם בו יתברך, וכן תחנכו את ילדיכם, אשר לעולם לא יסתכלו על כשלונות הזולת ועל הצלחת הזולת, רק לידע שכל אחד ואחד הוא כמו האילן הזה, ואז דיקא תצליחו אתם ובניכם ובנותיכם, ותהיו בריאים ומצליחים בתייכם, כי רק בזה תלויה כל הצלחת האדם.

ב.

בני ובנותי היקרים! עליכם לדעת, פי הקדוש-ברוך הוא ברא בעולמו כל מיני אילנות ועשבים ודשאים להננות בהם בני-אדם, כי כל תכלית הבריאה היתה רק שהאדם יזכה להתענג בנעם זיו שכינתו יתברך, ויזכה להפירו יתברך מכל פֶּרֶט ופֶּרֶט מפרטי הבריאה, ועל-פֶּן בכל אילן ואילן ובכל עֶשֶׂב ודֶשֶׂא יש בו פֶּנֶה עֲמֻקָּה לְמַה נִבְרָא, כי הכל נברא בחשבון צֶדֶק ובהשגחה נוראה ונפלאה עד מאד, כמאמרם, זְכוּרֵנִים לְבִרְכָה (בראשית רבה, פרשה י', סימן ז'): אין לך כל עֶשֶׂב ועֶשֶׂב מְלֻמָּטָה שֶׁאֵין לוֹ מִזֶּל בְּרָקִיעַ שֶׁמֶכָּה אוֹתוֹ, ואומר לו גֹּדֵל; עד כְּדֵי כֶּף גְּדוּלָה הִשְׁגַּחְתוּ יתברך בפרטי פרטיות, עד שֶׁעַל כָּל עֶשֶׂב ועֶשֶׂב יש מְלֻמָּה שֶׁמִּמֶּנָּה עָלָיו, ואין שְׁנֵי עֶשְׂבִים דוֹמִים זֶה לָזֶה, ואין שְׁנֵי עָלִים דוֹמִים זֶה לָזֶה, אֲשֶׁר דָּבָר זֶה לֹא יְכִילָהוּ הִרְעִיּוֹן כָּלֵל, גְּדֻלְתוֹ שֶׁל יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית, אִיךָ שֶׁהִטְבִּיעַ בְּטֻבֵּעַ הַצּוֹמַח, שֶׁכָּל אֵילָן וְאֵילָן וְכָל עֲנָף ועֲנָף וְכָל עֵלָה ועֵלָה אינו דוֹמֵה זֶה לָזֶה, וְכֵן הוּא בְּעֶשְׂבִים וּבְדֶשְׂאִים, שֶׁלְכָל אֶחָד וְאֶחָד מֵהֶם יש דְמוּת וּמְרָאָה אַחֵר לְגַמְרֵי, וְהַכֹּל הוּא בְּכוּנָה עָלְיוֹנָה

ממנו יתברך, ולכן התקינו חכמינו הקדושים לברך ברכה על האילנות (ברכות מ'): "ברוך שלא חסר בעולמו וברא בו בריות טובות ואילנות טובים", והכל נברא בשביל האדם שיהנה מהם ויזכה להכיר את גדלתו יתברך על-ידי כל האילנות, וכן בפרות האילן יש כל מיני פרות מינים ממינים שונים, אשר לכל אחד יש טעם וענג אחר, מה שאין בזלתו, זה מר וזה מתק, זה עסיסי וכדומה, ועל-כן הזהירונו חכמינו הקדושים לטעם מכל מיני פרות, עד שאמרו חכמינו הקדושים (ירושלמי סוף קדושין): עתיד אדם לתן דין וחשבון על כל מה שראתה עינו, ולא אכל ממנו; כי הכל נברא בשביל האדם, ובכל פרי ופרי יש בו חיות אלקות, והאדם צריך לטעם את הפרי כדי להמשיך את האור שבפרי שיאיר לאור נשמתו, כי בזה שאדם אוכל איזה פרי, ומברך עליו ברכה, על-ידי-זה נפתח לו אור נורא ונפלא מאד מהברכה העליונה, ונתוסף אור לנשמתו, ועל-כן הזהירונו חכמינו הקדושים לטעם מכל מיני פרות, ולהזהר לעשות על כל פרי ופרי הברכה השיכת אליו, כגון: "בורא פרי העץ", "בורא פרי האדמה" וכו', והכל כדי להכיר את הקדוש-ברוך-הוא מכל פרי ופרי, וכן

כי בכל פרי ופרי יש נשמות המגלגלות בו, וכשאדם אוכל את הפרי בכונה אמתית, לידע שבפרי זה טמון אורו ותברך, על-ידי-זה יש עליה לכל הנשמות שנתגלגלו בתוך הפרות; ועל-כן ראו, בני ובנותי היקרים, ללמד את עצמכם מהפרות האלו שאתם טועמים ואוכלים, ותדעו כי הפרות האלו הם פלים לאורו ותברך, ובשעה שאתם אוכלים את הפרות האלו, נשמתכם תתנסף באורות נוראים ונשגבים עד מאד, ולכן בשעה שאוכלים פרות צריכים לאכל בדרך ארץ גדולה, ולברך עליהם בתחלה ובסוף, ועל-ידי-זה יזכו לחזר בתשובה, כי כשאדם אוכל איזה פרי בכונה זו, לידע שבתוך הפרי טמונים אורות נשגבים, על-ידי-זה דיקא — על-ידי אכילת הפרות, זוכה שנודפכת נשמתו; אשרי מי שאוכל את הפרות בכונה זו!

ג.

בני ובנותי היקרים! עליכם לדעת, כי האדם דומה מאד לאילן הזה, וכמו שהאילן שרשיו מכסים תחת האדמה, וכל מה שהשרשים נשרשים

יותר באַדמָה, האַילן גַדל וְצומח יותר יָפֵה, וּמוֹצִיא
 פְּרוֹת עֲרָבִים וּמִתְקִים, כְּמוֹ-כֵן הָאָדָם, כָּל מֵה
 שְׁמִכְסָה וּמִסְתִּיר אֶת עֲצָמוֹ מִזֵּה הָעוֹלָם, וּמִחֲזִיק אֶת
 עֲצָמוֹ לֹלֵא כְּלוּם כְּאֲדָמָה שֶׁהִפֵּל דוֹרְכִים עָלֶיהָ,
 כְּמוֹ-כֵן הוּא יִגְדֵל בְּרוּחַנִיּוֹת וּבְגִשְׁמִיּוֹת, וְיוֹצִיא
 פְּרוֹת מִתְקִים, וְכֻלָּם יֵאָהְבוּ אוֹתוֹ, כִּי כִשְׂאָדָם זוֹכֶה
 לְהִסְתִּיר אֶת עֲצָמוֹ וְאֶת מַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים, וְחֲמִיד
 מִחֲזִיק עֲצָמוֹ לֹלֵא כְּלוּם, וְהוּא עָנּוּ אֲמִתִּי, שְׁמִבְטֵל
 אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרִי, עַל-יְדֵי-זֶה דִּיקָא הוּא גַדֵּל וְצוּמַח
 וּמוֹצִיא פְּרוֹת עֲרָבִים וּמִתְקִים שֶׁהִפֵּל נְהַגִּים מֵהֶם,
 לֹא-כֵן אִם הָאֵילָן עַל הָאָרֶץ וְהַשְּׂרָשִׁים אֵינָם
 נִשְׂרָשִׁים בְּתוֹךְ הָאֲדָמָה, אֲזִי תִכְףּ-וּמְיָד כִּשְׂבָאָה
 אֵיזוֹ רוּחַ אוֹ מַיִם, הֵם לוֹקְחִים וְשׁוֹטְפִים אוֹתוֹ,
 וּמְפָרִיחִים אוֹתוֹ לְמַרְחוֹק, עַד שְׂאִין לְאֵילָן שׁוּם
 קִיּוּם, כְּמוֹ-כֵן הָאָדָם — כִּשְׂמַגְלָה וּמְפָרֶסֶם אֶת
 מַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים, וּמִחֲזִיק אֶת עֲצָמוֹ לִישׁ, וְהוּא מֵלֵא
 גְּאוֹת, אֲזִי לְבִסוּף נַעֲקֵר לְגַמְרִי, וְלֹא נִשְׂאָר מִמֶּנּוּ
 שׁוּם דָּבָר, וּבָאָה הַרוּחַ וּמַעֲיִפָה אוֹתוֹ מִמְקוּמוֹ,
 וְעוֹבֵר עָלָיו מֵה שְׁעוֹבֵר, וְעַל-כֵּן עֲלִיכֶם לְדַעַת
 וּלְהִתְבּוֹנֵן וְלִקְחַת מוֹסֵר מֵהָאֵילָן הַזֶּה, וְלִידַע שְׁפָל
 זְמַן שֶׁתְּהִיּוּ מְשָׂרְשִׁים בְּתוֹךְ הָאֲדָמָה, וְהַשְּׂרָשִׁים
 שְׁלָכֶם יְהִיּוּ מְכֻסִּים עִם הָאֲדָמָה, הֵינּוּ שֶׁתִּקְנּוּ

לעצמכם את מדת הענוה והשפלות והבטול, לבטל
 את עצמכם לגמרי, על-ידי-זה תשרשו בשרשים
 חזקים, ותגדלו ותצמחו ותוציאו פרות מתקים,
 הינו שכלם יאהבו אתכם, כי בני-אדם אוהבים
 מאד אדם הזוכה לענוה ולשפלות, לא-כן אם
 תחזיקו את עצמכם לישות ותהיה לכם גאות,
 ותרצו רק להתגדל על זולתכם, על-ידי-זה פלם
 ישנאו אתכם, כי בני-אדם שונאים בעל גאווה, ולא
 יכולים לסבל אותו, וכלם מרחקים אותו; ולכן
 ראו, אהובי, בני ובנותי היקרים, ללמד את עצמכם
 מוסר השכל מהאילנות, ותשרישו שרשיכם בתוך
 האדמה, ותכסו את עצמכם לגמרי, ואל תפרסמו
 את מעשיכם לבני-אדם, ואפלו כשזכה אתכם
 הקדוש-ברוך-הוא בפרנסה טובה, או בעשירות או
 במעשים טובים, או בכל דבר טוב, ראו לכסות את
 זה מבני-אדם, כדי שלא ישלט עליכם עין הרע, כי
 אין עין רעה שולטת אלא בדבר הנראה לעינים,
 לא-כן כשהדבר מכסה אז יש בו הצלחה, כי אין
 הברכה מצויה, אלא בדבר הסמוי מהעין (מעניית
 ח:), ועל-כן דיקא כשתכסו ותסתירו את כל
 מעשיכם, וכל מה שיש לכם, בזה תצליחו
 ותשרישו שרשים טובים, כמו האילן הזה, שכל

מה ששרשיו תחת האדמה, הוא גדל וצומח, לא-כן אם תגלו ותפרסמו לכלם את הצלחתכם, אזי תפנס בכם עין רעה, חס ושלום, ויכלה את הכל, כי יש בכח העין הרעה לעקר אתכם ממקומכם, ולהפסיד את כל מה שקניתם, ועל-כן ראו מאד להסתיר את כל מעשיכם, הן מהקרובים והן מהרחוקים, ועל-ידי-זה באמת תשרישו שרשים טובים, ותגדלו ותצמחו ותוציאו פרות ערבים ומתקים, שפלים יהנו מכם.

ד.

בני ובנותי היקרים! עליכם לדעת, כי עקר התכלית בזה העולם — להכניע את חמריות הגוף וחמריות וגסות העולם הזה תחת אור הנשמה, אור האלקי, הינו שהגוף יתבטל לגבי הנשמה, וכל העולם כלו יתבטל לגבי אורו האין סוף ברוך הוא, שכל זה היה תכלית בריאת האדם, כי כתיב (דברים כ, יט): "כי האדם עץ השדה" וגו', הינו האדם נדמה לעץ השדה, ובעת בריאת העולם אמר הקדוש-ברוך-הוא: "תדשא הארץ עשב מזריע זרע עץ פרי", ודרשו חכמינו הקדושים (בראשית רבה,

פְּרָשָׁה ה', סימן ט'): עֵץ פְּרִי — מֵהַ פְּרִי נֹאכֵל אֶף
 הָעֵץ נֹאכֵל, וְהִיא לֹא עֲשֵׂתָה כֵן, אֲלֵא "וּתּוֹצֵא הָאָרֶץ
 דְּשֵׂא" — הַפְּרִי נֹאכֵל וְהָעֵץ אֵינוֹ נֹאכֵל, וּבִשְׂבִיל
 זֶה נִתְקַלְלָה, וּכְמוֹ שֶׁפִּרְשׁ רַש"י: "עֵץ פְּרִי" —
 שִׁיחָה טַעַם הָעֵץ כְּטַעַם הַפְּרִי, וְהִיא לֹא עֲשֵׂתָה כֵן,
 אֲלֵא "וּתּוֹצֵא הָאָרֶץ עֵץ עוֹשֶׂה פְּרִי", וְלֹא עֵץ פְּרִי,
 לְפִיכָךְ כְּשֶׁנִּתְקַלַּל אָדָם עַל עֲוֹנוֹ נִפְקְדָה גַם הִיא,
 עֵץ שָׁם; הֵינּוּ כִּי תַחֲלַת הַבְּרִיאָה הִיְתָה שֶׁהֵן הָעֵץ
 וְהֵן הַפְּרִי יְהִי טַעַם שׁוֹה, וְיֻכְלוּ לֵאכֹל אֶת הָעֵץ
 כְּמוֹ שְׂאוּכָלִים אֶת הַפְּרוֹת, כִּי כִּנְתוּ יִתְבַּרֵךְ הִיְתָה
 בְּבְרִיאַת כָּל הָעוֹלָמוֹת, וּבְפֶרֶט בְּרִיאַת הָעוֹלָם הַזֶּה
 וְהָאָדָם הַגָּשְׁמִי, אֶף שֶׁהוּא בְּזֶה הָעוֹלָם הַגָּס
 וְהַחוּמָרִי וְהָעֵב וְהִישׁ, עִם כָּל זֶה יָדַע שֶׁהַכֹּל כֹּסֵא
 לְאֵלֻקוֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ, כְּמוֹ הָעֵץ וְהַפְּרוֹת, אֲשֶׁר הָעֵץ הוּא
 בְּחִינַת הַגָּשְׁמִיּוֹת וְהַפְּרִי הוּא בְּחִינַת הַרוּחָנִיּוֹת,
 שְׂנֵתָן לֵאכֹל, וְהִיְתָה כִּנְתוּ יִתְבַּרֵךְ, שֶׁהָעֵץ וְהַפְּרִי
 יְהִיוּ שׁוּיִם, הֵינּוּ שְׂיֻכְלוּ לֵאכֹל אֶת שְׁנֵיהֶם, וְחֻטָּא
 אָדָם הָרָאוֹן גָּרַם לָמָּה שֶׁגָּרַם, שֶׁזֶה כָּלֵל כָּל
 הַחֻטָּאִים וְהָעוֹנוֹת וְהַפְּשָׁעִים שֶׁל בְּנֵי-אָדָם, שֶׁעַל-
 יְדֵי שְׂחוּטָאִים וְעוֹבְרִים, חֵס וְשְׁלוֹם, עַל הַתּוֹרָה
 הַקְּדוּשָׁה, עַל-יְדֵי-זֶה נִתְפַּסֵּה וְנִסְתָּר וְנִעְלָם אֵלֻקוֹתוֹ
 יִתְבַּרֵךְ מִן הַבְּרִיאָה, כִּי בַתְּחִלָּה הִיְתָה הַשְּׂכִינָה

מצוינה אצל כל אחד ואחד, בין שחטאו, נסתלקה השכינה מהם (סוטה ג); על-כן, אהובי, בני ובנותי הקרים, אם אתם יודעים שנפלתם ונכשלתם, במקום שנפלתם ונכשלתם וחסאתם ועברתם על רצונו יתברך, אשר על-ידי-זה נעלם ונסתר מכם לגמרי אורו יתברך, ואתם מרגישים את עצמכם נפולים וירודים ונכשלים ומלאים צרות ויסורים, ואתם סובלים חלאים, ועוברים עליכם דינים קשים והרפתקאות ויסורים מרורים, עליכם לשוב בתשובה אמיתית, כי באמת אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, והכל לכל כסא לאלקותו יתברך, כמו שהאילן הזה הוא רק כסא לפרות, כי הפרות צומחים על האילן, כמו-כן עקר האדם הוא הנשמה, והגוף הוא הכלי והנרתיק שבו מנחת הנשמה, וכמו-כן כל העולם הזה: דומם, צומח, חי, מדבר, הם כסא לאלקותו יתברך, שהוא יתברך נעלם ונסתר בתוך כל פרט ופרט מפרטי הבריאה, וכשאדם זוכה לעשות את רצונו יתברך, וזוכה לקיים את מצוותיו יתברך, ולומד את תורתו יתברך, שהיא דעתו וחכמתו יתברך, על-ידי-זה מתבטלים כל הרעה והחשך וההסתרות ממנו, וזוכה להפיר את הקדוש-ברוך-הוא מפרטי הבריאה, לא-כן

כְּשֶׁאָדָם חוֹטֵא, עַל־יְדִיָּזָה נַעֲלָם וְנִסְתָּר מִמֶּנּוּ הַכֹּל, וְצָרִים וּמְרִים לוֹ כָּל הַחַיִּים, כִּי כִּמוֹ שֶׁהָאֵילָן הַזֶּה כְּשֶׁמְתַמְלֵא תוֹלְעִים, עַל־יְדִיָּזָה לְבִסוּף הוּא מְתִיבֵשׁ, וְאִינוֹ מוֹצִיא פְרוֹת, כְּמוֹ־כֵן כְּשֶׁאָדָם חוֹטֵא וְעוֹבֵר עַל רְצוֹנוֹ יִתְבַּרֵּךְ, עַל־יְדִיָּזָה הוּא נִרְקָב וְאִינוֹ עוֹשֶׂה פְרִי; וְעַל־כֵּן, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים, אִם אַתֶּם יוֹדְעִים שֶׁכָּבֵר עֲשִׂיתֶם עַד עַכְשָׁיו נִגְדַּר רְצוֹנוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וְלֹא קִיַּמְתֶּם אֶת רְצוֹנוֹ יִתְבַּרֵּךְ, וְכָל שָׂכָן שֶׁנִּכְשַׁלְתֶּם בְּעֵבְרוֹת, חַס וְשְׁלוֹם, רְאוּ לַחֲזוֹר בְּתִשׁוּבָה אֲמִתִּית, כִּי הוּא יִתְבַּרֵּךְ מְחַכֶּה וּמְקַנֶּה וּמְצַפֶּה שִׁישׁוּב אֵלָיו הָאָדָם, וְתִכְף־וּמִיד כְּשֶׁאָדָם שָׁב בְּתִשׁוּבָה אֲמִתִּית אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ, עַל־יְדִיָּזָה נִפְתָּחִים לוֹ אוֹרוֹת צַחְצַחוֹת, אוֹרוֹת נוֹרָאִים, אוֹרוֹת נִשְׁגָּבִים בְּהָאֶרֶת אֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, עַל־כֵּן רְאוּ לַחֲזוֹר בְּתִשׁוּבָה וְתִקְבְּלוּ עַל עֲצֻמְכֶם מֵעַכְשָׁיו לְקַיֵּם אֶת מִצְוֹתָיו יִתְבַּרֵּךְ, וְעַל־יְדִיָּזָה תִּהְיוּ כְּדֹגְמַת הָאֵילָן הַמוֹצִיא פְרוֹת טוֹבִים הֶרְאוּיִים לְמַאֲכָל, וְתִזְכּוּ לְבִטֵּל אֶת גִּשְׁמִיּוֹת גּוֹפְכֶם, וְתִדְעוּ אֲשֶׁר הַכֹּל לְכָל אֱלֻקוֹת גָּמוּר הוּא; וּבְאֵמַת עֲלִיכֶם לְדַעַת, כִּי אִם הָיוּ בְנֵי אָדָם יוֹדְעִים וּמְתַבּוֹנְנִים הֵיטֵב בְּדָבָר זֶה, הָיוּ נִפְטָרִים מִכָּל הַצָּרוֹת וְהַיִּסּוּרִים הַמְרִים שֶׁעוֹבְרִים עֲלֵיהֶם, כִּי בְּאֵמַת הַכֹּל טוֹב, וְכָל מִי שֶׁזוֹכֶה לְדַבֵּק אֶת עֲצֻמוֹ

יוֹתֵר בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, עַל־יְדִי־זָה הוּא מְרַגֵּשׁ
 עֲרֹבוֹת, נְעִימוֹת, יְדִידוֹת, זֵיו חַיּוֹת אֶלְקוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ,
 וּמִתְעַנֵּג בְּעֲרֹבוֹת הָאוֹר הָאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, כִּי זֶה
 הַתְּכֵלִית בְּזֶה הָעוֹלָם, וְעַל־כֵּן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ
 הַקְּדוּשִׁים (זֶהר חֲדָשׁ בְּרֵאשִׁית): כִּשְׁהוֹצִיָּאָה הָאָרֶץ
 אֵילָנֶיהָ וּפְרוֹתֶיהָ, הוֹצִיָּאָה בַתְּחִלָּה בְּגֵן עֵדֶן, וְאַחֲרֵי־
 כֵּן בְּכָל הָעוֹלָם, כִּי קָדָם שִׁבְרָא הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא
 בְּזֶה הָעוֹלָם אֵילָנוֹת וְעֵשְׂבִים וְדִשָּׁאִים, בְּרָאָם בְּגֵן
 עֵדֶן, וְאַחֲרֵי־כֵּן בְּזֶה הָעוֹלָם, לְגִלּוֹת לְכָל אָדָם שִׁבְכָל
 דָּבָר גִּשְׁמִי וּבְכָל פְּרִי גִשְׁמִי, וּבְכָל אֵילָן וְעֵשֶׂב
 וְדִשָּׂא גִשְׁמִי מְלַבְּשִׁים בּוֹ אוֹרוֹת צַחְצַחוֹת, וְאִם
 הָאָדָם יִבְטֵל אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, אִזּוֹ בְּאֵמַת
 יִרְאֶה אֵיךְ שֶׁהַכֹּל לְכָל כֶּסֶף לְאֶלְקוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ,
 וְעַל־יְדִי־זָה כִּשְׂיֵאכֹל אֶת פְּרוֹת הָאֵילָן יִרְגִישׁ כֹּל
 מִיְּנֵי עֲרֹבוֹת וְטַעֲמִים, וַיִּזְכֶּה בְּאֵמַת לְבַטֵּל אֶת כֹּל
 הַיְשׁוֹת מִמֶּנּוּ, וַיִּרְגִישׁ אֶת הַטּוֹב שֶׁבְכָל הַבְּרִיָּאָה,
 לֹא־כֵן כִּשְׂאָדָם חוּטָא, חַס וְשָׁלוֹם, נִגְדוֹ יִתְבָּרֵךְ,
 וְעוֹבֵר עַל רְצוֹנוֹ, עַל־יְדִי־זָה נַעֲלָמִים וּמִתְכַּפְּסִים
 מִמֶּנּוּ כָּל הָאוֹרוֹת, וְאִזּוֹ מְרַגֵּשׁ כֹּל מִיְּנֵי חֲשָׁכוֹת
 וְגִיהֲנוֹם עוֹד בְּזֶה הָעוֹלָם; לְכֵן רְאוּ, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי
 הַיְקָרִים, לַחֲזוֹר בַּתְּשׁוּבָה שְׁלָמָה, וּתְקַבְּלוּ עַל
 עֲצָמְכֶם מֵעַכְשָׁו לְבָרוּחַ רַק אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְעַל־יְדִי־זָה

תהיו כמו האילן המוציא פרות, וכונתו יתברך
היתה שהעץ והפרי יהיו נאכלים, כמו-כן יתקיים
אצלכם שהגוף והנשמה יאירו יחד, כי במקום
שפעלי תשובה עומדים שם צדיקים גמורים אינם
יכולים לעמד (ברכות לד:), שזה כל מעלת האדם
הזוכה לחזר בתשובה, שאז כל הרע והחשך
נתהפכים אצלו לטובה ולאור גדול, ונעשה כסא
להמשכת השכינה הקדושה, וכל זה הוא הלמוד
של האילנות, ועל-כן צריכים ללמד הרבה
מהאילנות, ויהיה נעשה כדגמת פונתו יתברך,
שהיתה — שטעם העץ יהיה כטעם הפרי, הינו
שגם הגוף יהיה מוזקף בתכלית; אשרי מי שזוכה
לשוב בתשובה שלמה אליו יתברך, ואז באמת
יגדל ויצמח ויזכה להרגיש את אמתת מציאותו
יתברך מפל דבר ודבר, אשרי לו בנה ואשרי לו
בבא!

ה.

בני ובנותי היקרים! ראו ללמד עצמכם מוסר
מהאילנות האלו, אף שעובר עליהם קיץ וחרף,
רוחות וגשמים, קור וכפור, חם ושרב, עם כל זאת

הם מחזיקים מעמד, ואדרבה גדלים וצומחים
 ועושים פרות ערכים ומתקים, כמו־כן אף
 שעוברים עליכם כל מיני צרות ויסורים מרירות
 ושפיכות דמים, ואתם סובלים ברוחניות
 ובגשמיות, ועוברים עליכם כל מיני צער
 ומכאובים, ובכל פעם נדמה לכם כאלו אבד מנוס
 ותקנה מכם, וכאלו כבר אף פעם לא יהיה מכם
 שום דבר, תלמדו עצמכם מהאילן הזה, שבימי
 החורף אין עליו שום עלים, והוא קפוא ויבש,
 ונדמה כאלו כבר אף פעם לא יוציא פרות, אלא
 יתיבש ויפל, עם כל זאת האילן הזה מחזיק מעמד
 כל החורף בשעה שעוברים עליו גשמים ורוחות,
 קור וכפור, אף-על-פי-כן הוא עומד איתן, ואינו
 מתבטל, ואחר-כך בימות הקיץ, מוציא עלים יפים
 ופרות נחמדים למראה וטעימים למאכל, כמו־כן
 צריך כל אדם לידע, אף שיש לו מצבים מאד
 קשים בחייו, ומרים לו החיים מאד, וחשף לו כל
 ימי חייו, עד שנדמה לו כאלו אבד מנוס ותקנה
 ממנו, עם כל זאת, אם יחזק את עצמו, ולא יתבטל
 בעיני עצמו כלל, אלא יהיה חזק ואמיץ בכל מה
 שעובר עליו, ויהיה חזק בדעתו, אז סוף כל סוף
 יבוא היום שיתהפך הכל לטובה, ויזכה שישתנה

מַצְבּוֹ לְטוֹבָה, וַיִּגְדַּל וַיִּצְלִיחַ; וְלִכְּנָן רְאוּ, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים, לְחִזּוֹק אֶת עֲצָמְכֶם בְּכֹל מֵה שְׁעוֹבֵר עֲלֵיכֶם, וְאֵל תְּהִיֹו שְׁבוּרִים בְּעֵינֵיכֶם כָּלֵל, וְאַף שְׁאַנִי יוֹדֵעַ שְׁעוֹבֵר עֲלֵיכֶם כָּל מִינֵי מְרִירוֹת דְּמְרִירוֹת כְּאֵלוֹ, אֲשֶׁר קָשָׁה מְאֹד לְסַבֵּל, עִם כָּל זֹאת אִם רַק תִּחְזְקוּ אֶת עֲצָמְכֶם, וְתַחֲפוּ בְּסִבְלָנוֹת גְּדוּלָּה, אֲזִי יָבוֹא הַיּוֹם שְׁגַם אַתֶּם תִּצְלִיחוּ וְתִגְדְּלוּ וְתַעֲשׂוּ פְרוֹת טוֹבִים; אֲשֶׁרִי מִי שְׁמַכְנִים אֶת הַלְמוּד וְהַהֲתַחֲזְקוֹת הַזֶּה בְּחַיָּו, כִּי בְּשַׁעָה שְׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם צְרוֹת וְיִסּוּרִים מִבֵּית וּמִבְּחוּץ, נִדְמָה לוֹ כְּאֵלוֹ אֶבֶד מְנוּס וְתִקְוָה, וְנוֹפֵל בְּיָאוֹשׁ עִמָּק, וְעַל־יְדִי־זָה הוּא בְּאֵמֶת נִתְבַּלָּה לְגַמְרִי, לֹא־כֵן אִם הָאָדָם מִחְזִיק מֵעַמֵּד, וְאַף שֶׁחֲשָׁף לוֹ, וְאֵינּוּ רוֹאֶה שׁוֹם אוֹר אֶפְלוּ בְקִצָּה הַמְּנַהֲרָה, עִם כָּל זֹאת הוּא מִחְזִיק אֶת עֲצָמוֹ, וְאוֹמֵר, שְׁסוּף כָּל סוּף יִהְיֶה לִי גַם־כֵּן טוֹב, אֲזִי בְּאֵמֶת זוֹכֶה שְׁסוּף כָּל סוּף טוֹבִים לוֹ הַחַיִּים, וּמִתְהַפֵּף לוֹ הֶרַע לְטוֹב, כְּדִגְמַת הָאֵילָן הַזֶּה, שְׁאֵף שְׁעוֹבֵר עָלָיו בְּחֶרֶף רוּחוֹת קָשׁוֹת וְקוֹר וְכַפּוֹר וּגְשָׁמִים וְכוּ', וּמִחְזִיק מֵעַמֵּד, אֲזִי כָּאֵל לֹא הַזְמַן שְׁגָדֵל וּפּוֹרֵחַ וּמְצַמִּיחַ עָלָיִם וּפְרוֹת יְקָרִים; אֲשֶׁרִי מִי שְׁמַחְזִיק אֶת עֲצָמוֹ בְּכֹל מֵה שְׁעוֹבֵר עָלָיו, וּבָא תְמִיד אֵלָיו יִתְבַּרֵּךְ, וּמְפָרֵשׁ אֶת כָּל שִׂיחָתוֹ לְפָנָיו יִתְבַּרֵּךְ כְּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רַעְהוּ

והבן אל אביו, ואף שעוברים עליו משברים וגלים, ונדמה לו כאלו אבד מנוס ותקוה ממנו, וכאלו סוף העולם, עם כל זאת הוא מחזק ומאמץ את עצמו, אז בודאי סוף כל סוף אחר הרע יבוא הטוב, ויתענג בטובו יתברך, ויהיה לו אף טוב כל הימים; אשרי מי שמחזיק מעמד ומחזק את עצמו בכל מה שעובר עליו, ואז בודאי יזכה לעבר על הכל.

ו.

בני ובנותי היקרים! הרגילו את עצמכם להיות כמו האילנות האלו, אף שיורקים ובוועטים בהם, וזורקים ומשליכים עליהם זבל, ושופכים עליהם מים, אף-על-פי-כן הם גדלים וצומחים ומוציאים פרות ערבים ומתקים, אשר כל אחד הטועם מהם מרגיש בהם כל מיני טעמים ערבים ומתקים, כמו-כן ראו אתם, אף שמחרפים ומבזים ומגדפים אתכם, ועושים לכם צרות ומשפילים אתכם, אל תתפעלו משום ברירה שבועולם, אלא אתם תמשיכו להיות אנשים טובים, ותעשו טוב וחסד עם כל אחד ואחת, זה יראה שאתם אילנות טובים אילנא דחיי, אילנות הגדלים וצומחים מגן

עֵדֶן הָעֲלִיזוֹן, כִּי כִשְׂאָדָם זֹכָה לְבַטֵּל אֶת עֲצָמוֹ
 לְגַמְרֵי לְאִין סוֹף בְּרוּךְ הוּא, וְהוּא בָטֵל וּמְבַטֵּל
 בְּעֵינֵי עֲצָמוֹ, וְאֵף שְׂמַחְרָפִים וּמְגַדְפִים וּמְשַׁפְּלִים
 אוֹתוֹ, וּמַדְבָּרִים עָלָיו כָּל מִינֵי רָעוֹת, עִם כָּל זֹאת
 הוּא מִמְשִׁיךְ לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וְחֶסֶד לְאֲנָשִׁים, זֶה
 מְגַלֶּה שֶׁנִּשְׁמָתוֹ הִיא נִשְׁמָה טְהוֹרָה, וּמֵאִיר בּוֹ אוֹר
 הָאִין סוֹף, וְעַל-כֵּן הוּא יְגַדֵּל תָּמִיד וַיִּלְךְ מֵעֵלָה
 מֵעֵלָה, לֹא-כֵן כִּשְׂאָדָם נוֹפֵל וְנִשְׁבֵּר מִזֶּה שְׂמַחְרָפִים
 וּמְגַדְפִים אוֹתוֹ, זֶה סִימָן שְׂאִין כַּח בְּנִשְׁמָתוֹ לְקַבֵּל
 הָאוֹרוֹת, וְסִימָן שֶׁשָּׂרְשׁוֹ אִינוֹ בְּקִדְשָׁה, וְעַל-כֵּן כָּל
 הַצְּדִיקִים הָאֲמִתִּיִּים עָבְרוּ עַל הַשְּׂבִיל הַזֶּה, שֶׁחָרְפוּ
 וּגְדַפוּ וּבִישׁוּ וְהִשְׁפִּילוּ אוֹתָם, וְעִם כָּל זֹאת הִחְזִיקוּ
 מֵעֲמֵד, וּבְזֶה נִשְׂרָשׁוּ בְּשֵׁרֵשׁ הָעֲלִיזוֹן, וְעַל-יְדֵי-זֶה
 גָּדְלוּ וְצָמְחוּ וְהֵאִירוּ אוֹרוֹת נוֹרָאִים וְנִשְׁגָּבִים
 בְּעוֹלָם, שֶׁזֶה כָּלֵל חֲדוּשֵׁי הַתּוֹרָה שֶׁל כָּל הַצְּדִיקִים
 הָאֲמִתִּיִּים, שֶׁהָיוּ בְּזֶה הָעוֹלָם, וְהִחְזִיקוּ מֵעֲמֵד, עַל
 אֵף שֶׁהִשְׁפִּילוּ וְהִשְׁלִיכוּ וְחָלְקוּ עֲלֵיהֶם, לֹא-כֵן אֱלוֹ
 שְׁלֵא יָכְלוּ לְהִחְזִיק מֵעֲמֵד, וְתַכְףּ וּמִיד כִּשְׁהַתְּחִיל
 לְעֹבֵר עֲלֵיהֶם מִה שֶׁעָבַר, וְהִשְׁפִּילוּ אוֹתָם וְחָרְפוּ
 וּגְדַפוּ אוֹתָם, לְבִסּוֹף נָפְלוּ וְנִתְבַּטְּלוּ לְגַמְרֵי; וְעַל-
 כֵּן, אֲהוּבֵי, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים, רְאוּ לְלַמֵּד עֲצָמְכֶם
 מִהֵאֵילָנוֹת הָאֵלוֹ, אֵף שְׁעוּבֵר עֲלֵיהֶם מִה שְׁעוּבֵר,

עם כל זאת הם נותנים פרות טובים ומתקים,
 כמו־כן גם אתם תראו להוציא פרות טובים,
 ותמשיכו לעשות רק חסד וצדקה עם בני־אדם,
 אשר אז תגדלו מעלה מעלה; אשרי מי שזוכה
 באמת להכניס את עצמו בלמודים אלו, ויודע
 שהאדם הוא עץ השדה, הינו כי האדם נדמה כמו
 העץ הזה, שאז בודאי יגדל ויצמח ויעשה פרות
 טובים, ולא יתבטל משום ברִיה שבעולם; אשרי
 לו בזה ואשרי לו בבא!

מובא בספר הקדוש "בני יששכר" (מאמר חדש שבט
מאמר ב', סימן ב'), וזו לשונו הקדושה:

ראש השנה 'לאילן', לא אמר 'לאילנות', יש
לרמז מה שקבלנו מרבותינו להתפלל בט"ו
בשבט על אתרוג בשר יפה ומהדר שיזמין
השם יתברך בעת המצטרף למצוה, כי הנה
זה היום אשר עולה השרף באילנות, והוא
כפי הזכות של כל אחד מישראל. הנה מה
טוב ומה נעים, שיתפלל האדם ביום ההוא
ראשית יסוד הצמיחה, שיזמין לו השם
יתברך לעת המצטרף את הפרי עץ הדר,
והנה תפלתו תעשה פרות, וזהו שרמז התנא
באומרו לשון יחיד — לאילן, להורות על
האילן המיוחד המבאר בתורה למצוה, עין
שם.

לזאת אָמַרְנוּ לְהַעֲתִיק תְּפִלָּה נִפְלְאָה מֵהַסֵּפֶר
 הַקָּדוֹשׁ "לְקוּטֵי-תְּפִלוֹת" מֵאֲדוּנָנוּ, מוֹרְנוּ וּרְבֵנוּ אִישׁ
 הָאֱלֹקִי מוֹהֲרָנִי ת' ו"ל, וְנִכּוֹן לְאוֹמְרָה בְּט"ו בְּשֶׁבֶט:

רְבוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, זַכְנוּ לְאַתְרוּג נָאָה בַּחג
 הַסְּפֹת הַקָּדוֹשׁ, שְׂיִהְיֶה לָנוּ אֶתְרוּג
 נָאָה וְכִשֵּׁר בְּאֵמֶת וּמְהֵרָה בְּכֹל מִיְּנֵי הַדּוֹר,
 וְלוֹלֵב וְהֵדֵם וְעָרְבָה פִּשְׁרִים וְנָאִים
 וּמְהֵדָרִים, וְנִזְכָּה לְקַיֵּם מִצְוֹת נְטִילַת
 אֲרֵבֶעָה מִיְּנֵים בְּזִמְנָהּ בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוֹת,
 בְּקִדְשָׁהּ וּבְטַהֲרָה גְדוּלָּהּ פְּאַהֲבָהּ וּבִירְאָהּ
 בְּשִׂמְחָהּ וּבְחֻדוּהָ רַבָּה וְעִצּוּמָהּ, וְנִזְכָּה
 לִזְמַר הַלֵּל שְׁלֵם בְּכוֹנֶה גְדוּלָּהּ בְּאֵמֶת עִם
 כָּל הָאֲרֵבֶעָה מִיְּנֵים וְהַחֹשֶׁעֲנוֹת, וּלְנַעֲנֵעַ
 כָּל הַנְּעֻנְעִים הַקָּדוֹשִׁים, וְלְהַקִּיף הַתְּקִפּוֹת
 הַנּוֹרְאוֹת, וְהַכֵּל בְּאַהֲבָהּ וּבִירְאָהּ וּבְשִׂמְחָהּ
 רַבָּה וְעִצּוּמָהּ, בְּכוֹנֶת הַלֵּב בְּאֵמֶת
 וּבְדַבְּקוֹת נִפְלְאָהּ וּבְהַתְּלַחְבוֹת גְּדוּלָּהּ
 לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא בְּאֵמֶת
 וּבְתַמִּים, כְּרִצּוֹנְךָ וְכְרִצּוֹן צְדִיקֶיךָ

האמתיים, ונזכה עלידי הנענועים
להמשיך הארה מהמחין שבראש לתוף
הששה קצוות, ומשם יהיו נמשכין המחין
לבחינת מלכות, ותתגלה מלכותך לעין
כל, ונזכה להודיע לבני־האדם גבורותיך
וכבוד הדר מלכותך, וידע כל פעול כי
אתה פעלתו, ויבין כל יצור כי אתה
יצרתו, וכל אשר נשמת רוח חיים באפו,
יתנו כבוד והדר למלכותך, יהיו לרצון
אמרי פי והגיון לבי לפניך יהוה אורי
וגואלי, אמן!

מובא בשלחן ערוך (ארח חיים, סימן קלא, סעיף ו'):

 נהגו שלא לפל על פניהם וכו' בט"ו בשבט,

 ועין שם במגן אברהם בט"ו בשבט ראש השנה

 לאילנות, ונוהגים האשכנזים להרבות במיני פרות

 של אילנות עין שם; ונוהגים להתאסף בבית כל

 המשפחה לאכל בצותא את כל מיני פרות

 המצויים, וכן משתדלים להשיג בכסף מלא את כל

 מיני פרות שאינם מצויים כל-כף, ומרבים לספר

 לבני הבית ולילדים ולכל המשפחה מנפלאותיו

 יתברך, איך שברא כל פרי ופרי להנות בו בני-

 אדם, ומדברים דברי תורה וספורי מעשיות

 השכיכים לט"ו בשבט, והוא ענין גדול מאד לחנוף

 הילדים, וכן נוהגים חסידים ואנשי מעשה

 להתאסף אצל צדיק הדור, ועורכים שלחן עם כל

 מיני פרות המצויים ושאינם מצויים, ומרבים

 בשירות ותשבחות להקדוש-ברוך-הוא בצותא

 חדא, והצדיקים אומרים תורה על כל הפסוקים

 השכיכים לאילנות וממעלת ט"ו בשבט, שהוא ראש

 השנה לאילנות; אשרי מי שמסתופף בצלם ונהנה

 מזיו השכינה שעליהם.

קונטרס

עץ פרי

יגלה נוראות נפלאות מעצי השדה, "עץ פרי העושה פרי", ואת הלמודים שיכולים ללמד מהם בעבודת השם יתברך.

בנוי ומיסד על-פי דברי

רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון

בוצינא קדישא עלאה, אדונינו, מורנו ורפנו

רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו הגאון

הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אגיס ליה

רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, כתובים ומאמרי

חכמינו הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש

הובא לדפוס על-ידי

חסידי ברסלב

עיה"ק ירושלים תובכ"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, כִּי הִנֵּה כְּתִיב (דְּבָרִים כ): "כִּי
הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה", הֵינּוּ הָאָדָם נִדְמָה לְעֵץ הַשָּׂדֶה.
וּמוֹכָא בְּדַבְרֵי רַבְנּוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהֲרָ"ן, חֶלֶק ב', סִמָּן
מח); אֲשֶׁר יֵשׁ אֵילָן שְׁלֹקֶח לֹו מֵאָה שָׁנָה לְגִדּוֹל,
וּבְנֻדָּאֵי עוֹבֵר עַל הָאֵילָן מָה שְׁעוֹבֵר בְּאֵלוֹ הַמֵּאָה
שָׁנָה — רוּחוֹת, גְּשָׁמִים וּשְׁלֵגִים, קֶר וְחָם, קִיץ
וְחֹרֶף, אֶף-עַל-פִּי-כֵן לְסוּף מֵאָה שָׁנָה הוּא יוֹצֵא
בְּכַח גְּדוֹל מְאֹד וְצוּמַח, וּמוֹצִיא פְּרוֹת יָפִים, וְזוֹ
הַתְּחִזְקוֹת גְּדוֹלָה מְאֹד לְכָל אָדָם, שֶׁיִּתְחַזֵּק בְּמִשְׁפָּה
כָּל יְמֵי חַיָּיו, וְלֹא יִשָּׁבֵר מִשׁוֹם דְּבָר שְׁעוֹבֵר עָלָיו
מְרוּחוֹת רָעוֹת, קֶר וְחָם, עֲלִיּוֹת וִירִידוֹת, וַיִּשְׁתַּדֵּל
לְהַתְּחַזֵּק בְּכָל מִינֵי אָפְנִים שְׁבַע-עוֹלָם. כִּי כֶּף אָמַר
רַבְנּוּ ז"ל, שְׁהַעוֹלָם הַזֶּה גָּשֶׁר צָר מְאֹד, וְהַכֶּלֶל
וְהַעֲקָר שְׁלֹא לְהַתְּפַחַד כָּלֵל, וּכְשֶׁאָדָם חֹזֵק בְּאַמוּנָה,
אִזִּי אֵין לוֹ לְהַתְּפַחַד מִשׁוֹם דְּבָר שְׁבַע-עוֹלָם.

(אֲמַר־יְמוֹהֲרָא"ש, חֶלֶק ב', סִמָּן תרעו).

קונטרס

עץ פרי

צריך שתדע, אהובי, בני, אשר האדם נמשל לעץ השדה, כמו שכתוב (דברים כ, יט-כ): "כי תצור אל עיר ימים רבים להלחם עליה לתפשה לא תשחית את עצה לנדח עליו גרון כי ממנו תאכל ואתו לא תכרת, כי האדם עץ השדה לבא מפניך במצור, רק עץ אשר תדע כי לא עץ מאכל הוא, אתו תשחית וכרת וכנית מצור על העיר אשר היא עשה עמך מלחמה עד רדתה"; וכמו בגשמיות, שהשונא מסבב עיר ימים רבים להלחם עליה לתפסה, כמו-כן ויותר מכן ברוחניות, כשהיצר הרע מסבב את האדם ימים ושנים לשבור אותו ולהכשילו ולנתקו ממנו יתברך, ורוצה לראות במפלתו, עליו לזכור היטב אשר אסור ליאש עצמו

בשום פנים ממנו יתברך, כי גדול אדונינו ורב
להושיע, ואפלו כשאדם נמצא במצבים הכי קשים,
עם כל זאת אסור לו להתיאש. וכמו שבגשמיות
אסור להשחית "עץ פרי", אלא עץ שאינו עושה
פרי מתר להשחיתו, כמו־כן צריכים לדעת, אשר
כל בר ישראל בלי יוצא מן הכלל, יש לו כחות
עליונים, והוא יכול להגיע לכל המדרגות שבעולם,
אם רק יתחזק ולא ישבר משום דבר; כי זה עקר
המלחמה בזה העולם, כי אדם הוא עץ השדה,
ורוצים רק להשחית את עצו ולגדח עליו גרזן,
והיצר הרע אינו מבחין בין עץ עושה פרי לבין עץ
שאינו עושה פרי; אשר זה למוד עמק עמק מי
ימצאנו בדבקות הבורא יתברך שמו; כי לאדם יש
שתי נפשות: נפש דקדושה ונפש הבהמית, וכשאדם
זוכה ומכניע את הרע, אז הנפש האלקית מאירה
בו, וכשאינו זוכה, אזי הנפש הבהמית מתגברת
עליו, שזה כח הדמיון, כמוכא בדברי רבנו ז"ל
(לקוטי־מות"ן, חלק א', סימן כה), וכל אדם צריך
לנתק את עצמו מגשמיות הכלי העולם הזה,
ותמיד ישתוקק אחריו יתברך, ויזכה לבטל את
עצמו לגמרי אל האין סוף ברוך הוא, אז יזכה
להחזיק בעץ החיים, מה שאין כן אם אדם מתרשל

וְנוֹתֵן כַּח לַסֵּטֶרָא אַחֲרָא, שֶׁהוּא כַח הַמְדַבֵּר לְשֵׁלֵט
עָלָיו, אֲזִי נִכְשָׁל לְגַמְרִי.

וְלִכֵּן כָּל אָדָם צָרִיךְ לְהִתְחַזֵּק בְּכָל מִינֵי אֶפְנִים
שֶׁבְּעוֹלָם, וְכִמוּ שְׁאַנְחֵנוּ רֹאִים בְּגִשְׁמִיּוֹת, כְּשֵׁישׁ
מִלְחָמָה, כָּל מִי שֶׁלְּבוֹ חֲזָק וְאִמִּיץ עַד מְאֹד, וְאִינוּ
מִפְּחַד מִשׁוּם בְּרִיָּה שֶׁבְּעוֹלָם — הוּא מְנַצֵּחַ, לֹא-כֵן
מִי שֶׁנוֹפֵל עָלָיו פֶּחַד וּמְכַנִּיעַ אֶת עֲצָמוֹ וּבוֹרֵחַ —
הוּא נִכְשָׁל. וְכִמְאֲמָרֵם ו"ל (סוֹטָה מִד:): תַּחֲלַת
נִפְיָה — נִיֶּסֶה; עַל-כֵּן צָרִיכִים לְלַמֵּד דְּגָמָא מ"עֵץ
פְּרִי" שֶׁעוֹשֶׂה פְּרִי, אֵף שֶׁעוֹבֵר עַל הָעֵץ מֵה שֶׁעוֹבֵר,
רוּחֹת וְסִעְרוֹת, הַמְּאַיְמוֹת לְעִקְרוֹ וְלִכְלוֹתוֹ, עִם כָּל
זֹאת אִם אֵינוּ נִשְׁפָּר מִשׁוּם דְּבָר שֶׁבְּעוֹלָם, וְאִדְרָבָּה
הוּא מִחֲזִיק מֵעֲמֵד בְּכָל מִינֵי אֶפְנִים שֶׁבְּעוֹלָם, אֲזִי
מוֹצִיא פְּרוֹת נְעִימִים, עֲרָבִים לַחֵף וְטוֹבִים לְמֵאֲכָל,
אֵף אִם הָעֵץ נִכְנַע לְכָל סוּפָה וְסִעַר וּמִתְיַבֵּשׁ, אֲזִי
אֵינוּ מוֹצִיא פְּרוֹת וְנוֹתֵר חֲרֵב לְגַמְרִי, וְלִבְסוּף נִעְקָר
מִשְׁרָשׁוֹ, וְנֹאֲבֵד לְגַמְרִי וְלֹא נִשְׁאָר מִמֶּנּוּ מְאוּמָה;
וְעַל-כֵּן עַל הָאָדָם לְלַמֵּד מֵעֵץ הַשָּׂדֶה, שְׂאִינוּ
מִתְפַּעֵל מִשׁוּם רוּחֹת וּגְשָׁמִים, שְׁלָגִים וְתוֹלְעִים
וְשְׂאָר מְרַעִין בִּישִׁין, אֲלֵא נִצָּב עַל עֲמֵדוֹ חֲזָק וְאִיתָן,
וּמוֹצִיא פְּרוֹת מִתְקִים; כְּמוֹ-כֵן עַל הָאָדָם לְדַעַת, כִּי

כל חזיו הם מלחמה אחת ארבה, שהסטרוא אחרא והלח המדמה רוצים להרסו ולכלותו לגמרי, ולכן עליו למסר את נפשו תמיד אליו יתברך, ויתבטל אל האין סוף ברוך הוא, וירצה לעשות רק את רצונו יתברך, ולא יתפעל משום בריה שבעולם; כי בזה העולם צריכים רק התחזקות, ועקר ההתחזקות הוא שידע מכחו. אשרי מי שאינו מטעה את עצמו, ועומד חזק על אף כל המשבירים והגלים שעוברים עליו, וזוכה להכלל באין סוף ברוך הוא.

כי זה עקר השלמות, שאדם צריך להאמין מאד בכחו, וידע באמונה שלמה, שבודאי יש בכח שכלו ומחו לעמד כנגד תאות נאוף שהוא עקרא דיצרא בישא (זהר ויקרא טו:), כי המח והשכל הוא הנשמה, כמו שכתוב (איוב לב): "ונשמת שד" תבינם", וכמו שכתב רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן לה): והנשמה של איש הישראלי אפלו של הפחות שבפחותים, בודאי היא יכולה לעמד כנגד כל העולם עם התאוות, כי אין זה דרך הענוה להקטין את כחו, ולומר שאין לו נשמה גבוהה כמו הצדיקים והכשרים, כאלו אין בידו להיות

איש כֶּשֶׁר או צָדִיק, כִּי עֲנָה כְּזוֹ אֲסוּרָה וְהִיא עֲנָה פְּסוּלָה, וְאֵין זֶה עֲנָה כָּלֵל, רַק מַחֲזִין דְּקִטְנוֹת שְׁצָרִיכִין לְהִתְרַחֵק מִמֶּנָּה מְאֹד, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן כב), רַק אֲדוּרְבָה, צָרִיף כָּל אֶחָד לֹאמֵר בְּדַעְתּוֹ, שֵׁישׁ לוֹ נִשְׁמָה גְבוּהָה מְאֹד, כִּי הַנִּשְׁמָה שֶׁל הַפְּחוֹת שֶׁבַּפְּחוֹתִים שְׁבִישְׂרָאֵל הִיא גְבוּהָה מְאֹד מְאֹד, וְצָרִיף לֹאמֵר בְּדַעְתּוֹ שְׂאִין נֶאֱדָה לוֹ לְהִיּוֹת כְּרוּף אַחַר תְּאֻוֹת עוֹלָם הַזֶּה, חֵס וְשְׁלוֹם, מִכֹּל שֶׁכֵּן וְכֹל שֶׁכֵּן לַעֲבֹר אִיזוֹ עֲבָרָה, חֵס וְשְׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרֵי-הַיָּמִים-ב יז, ו): "וַיִּגְבֶּה לְבוֹ בְּדַרְכֵי ה'", שְׁצָרִיכִין לְהִגְבִּיחַ לְבוֹ בְּדַרְכֵי הַשֵּׁם; כִּי כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל רָחוֹק בְּשֵׁרְשׁוֹ מְאֹד מְאֹד מֵעֲבָרָה, חֵס וְשְׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב רַבְּנוּ ז"ל בַּמָּאֵמֶר: "כִּי מְרַחֵם יְנַהֲגֵם" (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן ז'); כִּי כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל הוּא בְּעַל כַּח גְּדוּל לַעֲמֹד כְּנֶגֶד כָּל הָעוֹלָם עִם תְּאֻוֹתָיו, רַק הָעֶקֶר הוּא שִׁיזוּכָה לְדַעַת מִכְחוֹ. נִמְצָא, שֶׁבְּאֵמֶת כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל הוּא בְּעַל כַּח גְּדוּל, רַק שְׁלָאוֹ כָּל אֶחָד זוּכָה לִידַע מִכְחוֹ, וְלִפִּי נְפִילַת כָּל אֶחָד לְבַחֲחִינַת מַחֲזִין דְּקִטְנוֹת, דְּהֵינּוּ מֵה שְׂאִינוֹ יוֹדַע מִכְחוֹ, כְּמוֹ-כֵן נוֹפֵל לְתֵאֻוֹת, וְהָעֶקֶר לְתֵאֻוֹת נְאוּף, שֶׁהִיא עֶקֶר הַיֵּצֵר הָרַע, וְכֹל מֵה שְׂאֵדָם עוֹבֵר עֲבָרָה יוֹתֵר,

חס ושלום, יונק הסטרא אחרא ממנו יותר, וכולע
 אותו יותר, רחמנא לצלן. ועל-כן לפעמים הסטרא
 אחרא בולעת את האדם כל-כף עד שהיא מגיעה
 לעצם פנימיות קדשת יהדותו, והיא מתחזקת
 ומתגברת לבלע הנקדה הזאת גם-כן, ומביאה אותו
 לידי עברה גדולה, חס ושלום, כדי לבלע אותו
 לגמרי, חס ושלום, אבל תכף-ומיד כשהיא רוצה
 לבלע את עצם פנימיות קדשתו, אזי זאת הנקדה
 עומדת להסטרא אחרא בבית הבליעה שלה, כי
 זאת הנקדה של פנימיות קדשתו, היא בעלת כח
 גדול מאד, ואי אפשר להסטרא אחרא לבלע אותה
 בשום אופן, ולא די שאינה יכולה לבלע אותה,
 אלא גם זאת הנקדה טובה עומדת להסטרא אחרא
 בבית הבליעה שלה, עד שהיא מכרחת לתן הקאות
 להקיא ולהוציא כל הקדשות שבלעה מזאת
 הנשמה. ומזה בא שאנו רואים אשר לפעמים
 האדם נתעורר בתשובה אחר כמה עברות. וכן אמר
 רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן כה),
 שלפעמים עברה מביאה את האדם לידי תשובה,
 הינו על-ידי שגלפד באיזו עברה גדולה, רחמנא
 לצלן, על-ידי-זה נתמרמר לבו ונתעורר בתשובה,
 עד שנעשה בעל תשובה גמור. וכל זה בא מחמת

שֶׁלפֶּעֶמִים הַסְטָרָא אַחְרָא מְבִיָּאָה אוֹתוֹ לִידֵי עֲבָרָה גְדוּלָה כָּל-כָּף, הֵיּוֹת שְׂרוּצָה לְבַלַּע אוֹתוֹ לְגַמְרִי, וְאִז מִתְגַּבֵּרַת פְּנִימִיּוֹת הַנִּקְדָּה שְׁלוֹ שְׁהִיא בַעֲלַת כַּח גְּדוּל, שֶׁהַסְטָרָא אַחְרָא רוּצָה לְבַלַּע גַּם אוֹתָהּ, וְאִז הִיא עוֹמְדַת לְהַסְטָרָא אַחְרָא בְּבֵית הַבְּלִיעָה שְׁלָהּ, וְעַל-יְדֵי-זֶה לֹא דִי שְׁאִינָה בּוֹלַעַת אֶת הַנִּקְדָּה הַקְדוּשָׁה הַזֹּאת, אֶף גַּם הִיא מְכַרַחַת לְהַקְיָא וּלְהוֹצִיא עַל-יְדֵי-זֶה כָּל הַקְדוּשׁוֹת שֶׁבְּלַעָה, בְּבַחֲנִינַת: "חֵיל בְּלַע וַיִּקְאֲנוּ" וְכוּ'. אֲבָל בְּוֹדָאֵי אֵין שׁוּם אָדָם יְכוּל לְסַמְךָ עַל זֶה, חַס וְשְׁלוֹם, כִּי הָאוֹמֵר: 'אַחְטָא וְאֶשׁוּב', אֵין מְסַפִּיקִין בְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה (יּוֹמָא פַּה); כִּי מִי יוֹדֵעַ אִם יִהְיֶה לוֹ כַּח לַעֲמַד שָׁם; כִּי לְפַעֲמִים הַתְּגַבְּרוֹת הַסְטָרָא אַחְרָא גְדוּלָה כָּל-כָּף, עַד שֶׁבּוֹלַעַת אוֹתוֹ לְגַמְרִי, חַס וְשְׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁמְצִינּוּ כְּמָה אֲנָשִׁים שֶׁעָבְרוּ עֲבֵרוֹת גְּדוּלוֹת, וְלֹא שָׁבוּ בַתְּשׁוּבָה לְבַסוּף, כִּי יֵשׁ בְּזֶה עֲנִינִים רַבִּים לְאֵין קֶץ, וְהֵם מְסוּד סְתָרֵי דְרִכֵּי הַבְּחִירָה, שְׁנַתֵּן הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ לְכָל אָדָם, שְׁאֵין מִי שֶׁיַּעֲמַד עֲלֵיהֶם, אֲבָל אַחְרֵי שֶׁכָּבַר עָבַר מֵה שֶׁעָבַר, חַס וְשְׁלוֹם, צְרִיךְ לִידַע וּלְהֶאֱמִין שְׁאֵין שׁוּם יְאוּשׁ בְּעוֹלָם כָּלָל, וְאַפְלוֹ אִם כָּבַר רָצָה לְהַתְּגַבֵּר אֲלֵפֵי פְּעָמִים לְהֵיּוֹת אִישׁ כְּפֶשֶׁר, וְלֹא עֲלָתָהּ בְּיָדוֹ, וְנִפְּל לְמָה שֶׁנִּפְּל, וְאַפְלוֹ אִם נִפְּל

לְעִבְרוֹת גְּמוּרוֹת וְחִמּוּרוֹת, חֵס וְשָׁלוֹם, אֶף־עַל־פִּי־
כֵן עֲדִין יֵשׁ לוֹ תִקְוָה כָּל עוֹד נִשְׁמַתוֹ בּוֹ.

וְהַעֲקָר הוּא הָאֱמוּנָה, שֶׁתְּהִיָּה לוֹ אֱמוּנָה שְׁלֵמָה
בַּהֶשֶׁם יִתְבָּרֵךְ, וְיִשְׁתַּדֵּל בְּכָל עֵז לְהִתְקַרֵּב לְצַדִּיק
אֱמֵתִי, וְיִשְׁפֹּךְ שִׂיחוֹ לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, שִׁיגְלֶה לוֹ
אֶת הַצַּדִּיק הָאֱמֵת, כְּדִי שִׁיזְכֶּה עַל יְדוֹ לְאֱמוּנָה
שְׁלֵמָה, וְאֵז בּוֹדָאֵי יֵשׁ לוֹ תִקְוָה לְעוֹלָם, יִהְיֶה אִיךָ
שִׁיְהִיָּה; כִּי עֵקֶר הַכַּח לְעֲמֹד כְּנֶגֶד הַיָּצָר הָרָע הוּא
עַל־יְדֵי אֱמוּנָה, שֶׁהִיא כָּלֵל וְעֵקֶר כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה.
כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מְכוֹת כ.ד.): בָּא חֲבֻקוּק וְהִעֲמִידֵן עַל
אֲחַת: "וְצַדִּיק בְּאֱמוּנָתוֹ יִחְיֶה" (חֲבֻקוּק ב. ד); כִּי
עֵקֶר הָאֱמוּנָה הוּא לְהֵאֱמִין בְּחֵדוּשׁ הָעוֹלָם,
וּלְהֵאֱמִין שֶׁהֶשֶׁם יִתְבָּרֵךְ בְּרָא הַכֹּל יֵשׁ מֵאִין, וְזֶה
"כַּח מַעֲשָׂיו" (תְּהִלִּים קיא, ה), שֶׁזֶּהוּ סוּד אֶרֶץ
יִשְׂרָאֵל; כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּרָא הַכֹּל בְּכַח אֲתוֹן
דְּעֵבֶדָא דְּבְרָאשִׁית, שֶׁהֵם בְּחִינַת "כַּח מַעֲשָׂיו הַגִּיד
לְעַמּוֹ", שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה כּוֹבְשִׁין אֶת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְזֹאת
הָאֱמוּנָה הִיא עֵקֶר הַכַּח שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְהִתְגַּבֵּר כְּנֶגֶד
כָּל הַקְּלָפוֹת וְהַתְּאוּוֹת וְהַסְטָרִין אֲחֵרִין בְּגִשְׁמִיּוֹת
וּבְרוּחָנִיּוֹת. וְכְמוֹ שֶׁאֵיתָא בְּתַקּוּנִים (עֲשְׂרִין וּתְרִין, דף
סו): וּבִהְיֵי כַח מִתְתַקְּפִין יִשְׂרָאֵל עַל אֲדוּם; כְּמוֹכָא

בדברי רבנו ז"ל (לקוטי מוה"ר"ן, חלק א'); כי כל זמן שהוא מקרב לצדיק באמת, שעל-ידי-זה זוכה לאמונה שלמה, להאמין בכח מעשיו, שהיא בחינת אמונת חדוש העולם שהוא עקר האמונה, להאמין שהשם יתברך ברא הכל בכחו ובגבורתו בכ"ח אתון של מעשה בראשית, ועל-ידי זה הכח יוכל להתגבר כנגד כל הסטרין אחרנין, וסוף כל סוף ישוב בתשובה שלמה, והסטרא אחרא תחזור ותקיא את כל הקדשות שבלעה, עד שיזכה לעשות גרים ובעלי תשובה.

וכל זה למדים דיקא מ"עץ פרי" העושה פרי, שמכניסים גרעין אחד בארץ, ונתרקב לגמרי, עד שלא נשאר מהגרעין כלום, ואז מתחיל להשריש שרשים, ולאט לאט גדל וצומח "עץ פרי" העושה פרי. ואף שבין כן עובר על ה"עץ פרי" מה שעובר — גשמים ורוחות, קור וחם, ותולעים ושרצים הרומשים על ה"עץ פרי", וכן כל מיני עופות וחיות השוכנים עליו, ועוברים עליו משברים וגלים, עם כל זאת עומד איתן ואינו מתפעל, ומוציא פרות מתקים הראויים למאכל אדם, ועוד מפל אחד מפרותיו יכולים להוציא

הרבה גרעינים, אשר מפל גרעין שזרעין באדמה, יוצא ממנו עוד אילן "עץ פרי" עושה פרי. ודבר זה לא יכילהו הרעיון כלל, וזהו למוד עמק עמק לכל בר ישראל, אשר רוצה רק לחזור בתשובה ולנתק עצמו מאילנא דמותא, מעץ שאינו עושה פרי, שהיא הסטרא אחרא דלא עבדא פרי, ורוצה להחזיק עצמו באילנא דחיי, בעץ שעושה פרי, שהיא סטרא דקדשה דעביד פרי, עליו להתחזק בכל מיני אפנים שבעולם, ולא יתן שאיזה דבר יוכל לשבר אותו, ואפלו שמסבבים אותו אינשי דלא מעלי, וסוחבין אותו למשפטים, ומעלילים עליו כל מיני עלילות, והצדיק טמון באדמה, כי כל אלו הרשעים מצליחין ועושים חיל, ואלו הצדיקים האמתיים הדבוקים באין סוף ברוך הוא, מנחים בתכלית השפלות עם כל זאת מסתתרים בסתר צל כנפיו יתברך, וממשיכים על עצמם יד ה', כמובא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן נה), וזו מעלת מדרגת בר ישראל אמת, שאינו מתפעל משום בריה שבעולם, אלא פאשר בא האויב ורוצה לכרות בגרון את ה"עץ פרי", אינו מניח עצמו בשום פנים ואפן, ואלו כל הנסיונות בזה העולם, שעובר על כל אחד כל מיני קטנות

וּחְלִישׁוֹת הַדַּעַת, וְאֵינָם יוֹדְעִים לְשִׁית עֵצָה לְנַפְשָׁם
 מֵרֵב צַעַר וְעִגְמוֹת נֶפֶשׁ, עִם כָּל זֹאת כְּשֶׁאָדָם מִכְּנִיס
 עֲצָמוֹ בְּאֲמוּנָה בְּרוּרָה וּמְזַכֶּכֶת, אֲזִי נַעֲשֶׂה אֶצְלוֹ אֲרֶץ
 טוֹבָה. וַיֵּשׁ לוֹ כַּח הַגָּדֵל וְכַח הַצּוּמָח, כַּמּוּבָא
 בְּדַבְּרֵי רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן קנ"ה),
 וְזֶה בָּא רַק מִתְקַף הָאֲמוּנָה, שֶׁהוּא בָטֵל וּמְבַטֵּל אֶל
 עֵצָם עֲצָמִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יְתִבְרַךְ, שְׂאֵז יֵשׁ לוֹ
 אַחִיזָה בְּאֲרֶץ טוֹבָה הָרְאוּיָה לְגָדֵל וְלַצָּמַח, כְּמוֹ
 שְׂאֲמָרוֹ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שְׁבֵת ל"א): אֲמוּנָה זֶה
 סֹדֵר זִרְעִים; וְעַל-כֵּן כְּשֵׁיִשׁ לְבַר יִשְׂרָאֵל אֲמוּנָה
 חֲזָקָה בּוֹ יְתִבְרַךְ, וַיּוֹדַע וְעַד אֲשֶׁר אֵין בְּלַעֲדָיו
 יְתִבְרַךְ כָּלֵל, וְאֶפְלוּ שְׁכַבְרֵ חֶטָּא, עַדִּין יְכוּל לְשׁוּב
 אֵלָיו יְתִבְרַךְ, כִּי אֵין שׁוּם יְאוּשׁ בְּעוֹלָם כָּלֵל,
 וְעַל-כֵּן יֵשׁ לוֹ כַּח הַגָּדֵל וְכַח הַצּוּמָח, וְשׁוּם בְּרִיָּה
 אֵינָה יְכוּלָה לְבַטֵּל אוֹתוֹ, וְאֶף אֶחָד אֵינוֹ יְכוּל לְקַרֵּר
 אוֹתוֹ מִמֶּנּוּ יְתִבְרַךְ, אֲשֶׁר זֶה מַעֲלַת בַּר יִשְׂרָאֵל,
 שְׂאֵינוֹ נִכְנָע לְשׁוּם אִמָּה וְלְשׁוֹן, רַק מִכְּנִיעַ אֶת עֲצָמוֹ
 אֵלָיו יְתִבְרַךְ.

וְכֵל זֶה לּוֹמְדִים מִ"עֵץ פְּרִי", שְׂאֵף שֶׁהוּא מִנַּח
 בְּתוֹךְ הָאֲדָמָה מִמַּשׁ, עִם כָּל זֹאת הוּא מוֹצִיא פְּרוֹת
 מִתְקִים וְעֲרָבִים לַחִיף, הַמְּחַיִּים נִפְשׁוֹת רַבּוֹת, כְּמוֹ-

כן צריך כל בר ישראל להתנהג — להיות חזק
 ואמיץ באמונה שלמה, אמונה ברורה ומזככת בו
 יתברך, ושום דבר שבעולם לא יוכל לשבר ולבטל
 ולרחק אותו ממנו יתברך, אדרבה הוא ילך ויחזק
 גם את אחרים, ויהיה נעשה "עץ פרי" עושה פרי,
 שזה התכלית של כל הבריאה — שלא ישאר
 האדם עקר, אלא יוליד נשמות בעלי דעת. כמובא
 בדברי רבנו ז"ל (לקוטי מוה"ר"ן, חלק ב', סימן ז'),
 שהעקר להוליד בני-אדם עם דעת, שמכירין אותו
 יתברך, וזה עקר מצות פריה ורביה, שמצוה כל בר
 ישראל שיהיה "עץ פרי" עושה פרי, שיוליד
 נפשות, שגם הם יפירו את אמתת מציאותו יתברך.
 וזו מעלת בעלי תשובה, שזוכים לחור בתשובה
 שלמה אליו יתברך, אשר מעלתם גבוהה עד מאד,
 כי במקום שבעלי תשובה עומדין — צדיקים
 גמורים אינם עומדים (ברכות לד:); עם כל זאת
 עדין אין שלמות בתשובתם, אלא עד שהם בעצמם
 יגיעו אל מדרגה זו, שיוכלו להחזיר גם את אחרים
 בתשובה שלמה, ויהיו נעשים "עץ פרי" עושה
 פרי. וזה סימן לכל בעל תשובה, אם נתקבלה
 תשובתו אצלו יתברך — אם יש לו רצון וחשק
 וכסופין טובים להחזיר גם אחרים בתשובה; כי

בְּזֶה שֶׁהָאָדָם מַחְזִיר גַּם אַחֲרִים בְּתִשׁוּבָה שֶׁלְמָה אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְנַעֲשֶׂה "עֵץ פְּרִי" עוֹשֶׂה פְּרִי, בְּזֶה מְגַלֶּה אֶת טַהַר לִבּוֹ, כִּי כּוֹנֵנוּ לְשֵׁם שָׁמַיִם, וְתִשׁוּבַתוֹ אֲמִתִּית.

וְעַל-כֵּן רָאָה, אֱהוֹבִי, בְּנִי, לְלַמֵּד מִ"עֵץ פְּרִי" הַעוֹשֶׂה פְּרִי, וְאֵף שֶׁעוֹבְרַת עָלֶיךָ עֲכָשׁוּ מִלַּחֲמָה גְדוֹלָה, אֲשֶׁר הֵיכָר הָרַע וְהַסְטָרָא אַחֲרָא וְהַקְלָפוֹת מְסַבְבִּים אֶת "עֵץ פְּרִי" אֵילָנֶךָ, וְרוֹצִים רַק לְהַפִּילוֹ בְּגִרְזוֹן, עִם כָּל זֹאת תִּהְיֶה אֲמִיץ וְחֹזֵק, וְאֵל תִּתֵּן לְשׁוֹם בְּרִיָּה שֶׁתּוֹכֵל לְשַׁלֵּט עָלֶיךָ, אֲלֵא רָאָה לְצֵאת לַחוּץ וּלְחַזֵּק אֶת כָּל הַרְחוּקִים, וְיִתְקַרְבּוּ אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְכִמוֹ שֶׁ"עֵץ פְּרִי" מוֹצִיא פְּרוֹת נְעִימִים וְטוֹבִים לְאֲכִילָה וְנַחֲמָדִים לְמִרְאָה, וְאֵף שֶׁבֵּין כָּף רוּחַשִׁים עָלֵיהֶם תּוֹלְעִים וְשָׂרְצִים וְכוּ', עִם כָּל זֹאת מוֹצִיאֵין בְּכָל פַּעַם עוֹד וְעוֹד פְּרוֹת, כְּמוֹ-כֵן וְיִוְתַר מִכֵּן צָרִיךְ כָּל בַּר יִשְׂרָאֵל לְהִיּוֹת כָּל-כָּף חֹזֵק בְּעַצְמוֹ, אֵף שֶׁיַּעֲבֹר עָלָיו מֵה שֶׁיַּעֲבֹר, עִם כָּל זֹאת יִקְרַב אֶת כָּלֵל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְיִחַזֵּק וְיִאֲמֹץ אֶת כָּל הַיְרוּדִים וְהַנְּפוּלִים וְהַמְשַׁלְכִים בְּתַאוּתֵיהֶם וּבְמַדוּתֵיהֶם, וְיִלְמְדוּ תוֹעִים דְּרָךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, וְזֶה סִימָן שֶׁפָּעַל מֵה שֶׁפָּעַל כְּבָר, וְיֵשׁ לוֹ

כחות הנפש לעבר על הכל. ועל-כן כל מי שיודע
 בנפשו את נגעי לבבו ומכאוביו, ורוצה לחזור
 בתשובה שלמה, עקר שלמות תשובתו היא —
 שילמד מ"עץ פרי" העושה פרי, שגם הוא לא רק
 שיחזר בתשובה שלמה ויחזיק מעמד בזה העולם,
 אפלו שעובר עליו מה שעובר — ירידות, קטנות
 ומכאובים, צרות ויסורי הנפש, אלא גם יחזק
 ויאמץ, יעורר וישמח נפש כל חי, ויוציא פרות
 מתקנים, ודיקא על-ידי-זה יהיה סימן בידו
 שנתקבלה תשובתו אצלו; אשרי מי שאינו מטעה
 את עצמו בזה העולם, רק לומד מוסר השכל מ"עץ
 פרי" העושה פרי, שאז ישאר שמו וזכרו לדורי
 דורות; אשרי לו בזה ואשרי לו בבא!

תם ונשלם, שבת לאל בורא עולם!

קונטרס

ברפת הפרות

יבאר מעלת הנזקר בכרכות הנהנין, ואיך ממשיך על
עצמו אור וזיו וחיות ודבקות הבורא יתברך שמו,
ומתקן את כל הנשמות המגלגלות בהם, ומעלה
אותם לשרשם.

בנוי ומיסד על-פי דברי

רבינו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון
בוצינא קדישא עלאה, אדונינו, מורנו ורבינו
רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו הגאון
הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אגיס ליה

רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, כתובים ומאמרי
חכמינו הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש

הובא לדפוס על-ידי

חסידו ברסלב

עיה"ק ירושלים תובכ"א

מוהרא"ש נ"י אָמר, שְׁהאַר"י הַקְּדוֹשׁ הַקָּפִיד מְאֹד
שְׂיִבְרְכוּ בְּרַפְת הַפְּרוֹת בְּכֹנֶנָה גְּדוֹלָה מְאֹד, כִּי אָמַר,
אֲשֶׁר בְּפְרוֹת הַשָּׂדֶה יֵשׁ גְּלִגּוּלִים, וְהֵם בָּאִים אֶל
הָאָדָם שְׂיִתְקַן אוֹתָם, וְעַל־יְדֵי שְׂמִבְרָכִים אֶת הַבְּרָכָה
בְּכֹנֶנָה, עַל־יְדֵי־זֶה מַעֲלִים אֶת אֱלוֹ הַנְּשָׁמוֹת
הַמְּגַלְגְּלוֹת בָּהֶם, וְכִשְׂאִין אָדָם מְבַרֵךְ בְּרַפְת הַפְּרוֹת
בְּכֹנֶנָה, אָזִי גּוֹרֵם קְלִקּוּל לַנְּשָׁמוֹת הָאֱלוֹ, וְהֵם
נוֹקְמִים בּוֹ; וְעַל־כֵּן צְרִיכִים לְהִזְהַר מְאֹד מְאֹד
בְּבְרָכוֹת הַנְּהַנִּין וּבְבְרַפְת הַפְּרוֹת, לְבַרֵךְ בְּכֹנֶנָה
גְּדוֹלָה מְאֹד, וְאִז אִם הָאָדָם מְבַרֵךְ בְּכֹנֶנָה, נִתְּוֹסֵף
לוֹ אוֹר וְזִיו וְנֶפֶשׁ רוּחַ וּנְשָׁמָה שְׁלוֹ, כִּי הוּא מַעֲלָה
אֶת אֱלוֹ הַנְּשָׁמוֹת הַמְּגַלְגְּלוֹת בָּהֶם.

(אמרי מוהרא"ש, חלק ב', סימן תרעז).

קוֹנְטָרַס

בְּרַכַּת הַפְּרוֹת

.א

תָּנוּ רַבָּנָן, אָסוּר לֹו לְאָדָם, שְׂיִהְיֶה מִן הָעוֹלָם
הַזֶּה בְּלֹא בְּרָכָה, וְכָל הַנְּהַנֶּה מִן הָעוֹלָם הַזֶּה בְּלֹא
בְּרָכָה — מַעַל. מֵאֵי תַקְנִיתִיהָ? יֵלֶךְ אֶצֶל חֲכָם. יֵלֶךְ
אֶצֶל חֲכָם, מֵאֵי עֶבֶיד לִיָּהּ? הֵא עֶבֶיד לִיָּהּ אִיסוּרָא,
אֶלָּא אָמַר רַבָּא: יֵלֶךְ אֶצֶל חֲכָם מַעֲיַקְרָא וְיִלְמְדֵנוּ
בְּרַכּוֹת, כְּדֵי שְׂלֹא יָבוֹא לִיָּדֵי מַעֲיָלָה. אָמַר רַב
יְהוּדָה אָמַר שְׂמוּאֵל: כָּל הַנְּהַנֶּה מִן הָעוֹלָם הַזֶּה
בְּלֹא בְּרָכָה כְּאֵלוֹ נְהַנֶּה מִקְדָּשֵׁי שָׁמַיִם. שְׁנַאֲמַר
(תְּהִלִּים כד, א): "לֵה' הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ", רַבִּי לִוִי רַמִּי:
כְּתִיב "לֵה' הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ", וּכְתִיב (תְּהִלִּים קטו,
טז): "הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לֵה' וְהָאָרֶץ נָתַן לִבְנֵי-אָדָם",

לא קשיא — פאן קדם ברכה, פאן לאחר ברכה. אמר רבי חנינא בר פפא: כל הנהגה מן העולם הזה בלא ברכה כאלו גוזל להקדוש-ברוך-הוא וכנסת ישראל, שנאמר (משלי כח, כד): "גוזל אביו ואמו, ואמר אין פשע חבר הוא לאיש משחית". ואין אביו אלא הקדוש-ברוך-הוא, שנאמר (דברים לב, ו): "הלוא הוא אביך קנך", ואין אמו אלא כנסת ישראל, שנאמר (משלי א, ח): "שמע בני מוסר אביך ואל תטש תורת אמן". מאי חבר הוא לאיש משחית? אמר רבי חנינא בר פפא, חבר הוא לירבעם בן נבט שהשחית את ישראל לאביהם שבשמים (ברכות לה.); הרי מי שאינו נזהר בברכות הנהגין, נקרא גזלן, והוא חבר לירבעם בן נבט, שהיה חוטא ומחטיא את הרבים. ולכן צריכים להזהר מאד מאד בברכות הנהגין תחלה וסוף. וכתב הרמב"ם (פרק א' מהלכות ברכות, הלכה ב'): מדברי סופרים לברך על כל מאכל תחלה ואחר-כך יתנה ממנו, ואפלו נתבונן לאכל או לשותות כל שהוא — מברך, ואחר-כך יתנה, וכן אם הריח ריח טוב — מברך, ואחר-כך יתנה ממנו, וכל הנהגה בלא ברכה — מעל. וכן מדברי סופרים לברך אחר כל מה שיאכל וכל מה שישתה, והוא

שִׁישְׁתָּה רְבִיעִית וְהוּא שְׂיֵאכֵל כְּזֵית. וְכַתֵּב מוֹהֲרֵינֵי"ת
 ז"ל (לְקוֹשֵׁי־הַלְכוֹת, בְּצִיעַת הַפֶּת, הַלְכָה ב'): סוּד הָעֲנָנִין
 שֶׁל בְּרַכַּת הַנְּהַנִּין, שְׁצָרִיךְ לְבָרֵךְ עַל כָּל דְּבַר שֶׁל
 הָעוֹלָם הַזֶּה, כִּי אִסוּר לְהַנּוֹת מִן הָעוֹלָם הַזֶּה בְּלֹא
 בְּרָכָה, כִּי כָּל אָדָם צָרִיךְ לְדַבֵּק אֶת מַחְשַׁבְתּוֹ
 בְּעֵלְמָא דְאַתִּי, וְלִפְרֹשׁ אֶת עֲצָמוֹ מִן הָעוֹלָם הַזֶּה
 מִכָּל וְכָל, כִּי זָכָא מָאן דְּלֹא אֵיתְהֵינִי מְדִילִיה כְּלוּם,
 כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּזֵהר הַקְּדוּשׁ (תְּרוּמָה קמא:); וְעַל־כֵּן
 בְּכָל הַהִכְרָחוֹת שְׁאַנּוּ מְכַרְחִין לְקַח מִהֵן הָעוֹלָם
 הַזֶּה, כְּגוֹן: אֲכִילָה וְשִׁתִּיָּה וְכִיּוּצָא, שְׁמְכַרְחִין לְקִיּוּם
 הָאָדָם, צָרִיכִין לְבָרֵךְ עַל הַהִנָּאָה שֶׁנְּהַנִּין מִזֶּה
 הָעוֹלָם, וְעַל־יְדֵי־זֶה אֲנַחְנוּ כּוֹלְלִים וּמַעֲלִים אֶת
 הַדְּבָרִים הַלְלוֹ שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה בְּתוֹךְ בְּחִינַת עוֹלָם
 הַבָּא; כִּי זֶה עֲקָר הָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנִּתְגַּלִּית אֲמַתַּת
 מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וּמִשְׁתַּעֲשָׂעִים בְּשַׁעֲשׂוּעַ עֲלֵאָה.
 נִמְצָא, כְּשֶׁאַנּוּ מְבָרְכִין עַל אֵיזֶה דְּבַר וּמְהַלְלִין אוֹתוֹ
 יִתְבָּרֵךְ עַל אוֹתוֹ הַדְּבַר, נִמְצָא, שֶׁנַּעֲשֶׂה מְדַבְּרֵי
 הָעוֹלָם הַזֶּה שֶׁבַח וְהוֹדָאָה אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, כִּי עַל־יְדֵי
 הַדְּבַר הַזֶּה אָנוּ מוֹדִים וּמְבָרְכִין אוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ,
 וְעַל־כֵּן עַל־יְדֵי־זֶה נִכְלָל הַדְּבַר הַזֶּה שֶׁל הָעוֹלָם
 הַזֶּה שְׁאַנּוּ מְבָרְכִין עָלָיו בְּתוֹךְ הָעוֹלָם הַבָּא, כִּי
 הַבְּרָכָה וְהַהוֹדָאָה שְׁאַנּוּ מְבָרְכִים וּמְהַלְלִים אֶת

הקדוש-ברוך-הוא היא בחינת עולם הבא, וזהו סוד הברכה שמברכין על כל דבר שנהנים ממנו בעולם הזה, כדי שיהיה נכלל בתוך העולם הבא על-ידי הברכה. ועל-כן נתקנו כל הברכות בלשון-הקדש, כי הברכה וההודאה היא בעצמה סוד לשון-הקדש, כי על-ידי ההודאה והברכה נשלם הדבור, שהוא סוד לשון-הקדש, שהוא מקדש את לשונו על-ידי דבורים קדושים, שמהללים ומשבחים ומפארים את הקדוש-ברוך-הוא, וזהו בעצמו סוד המשכת קדשת שבת — רוחניות אלקות, לששת ימי החל — תכלית הגשמיות; כי ששת ימי החל הם בחינת עולם הזה שהוא חל, בחינת עולם הפרוד, מערב טוב ורע, שזה בחינת ששת ימי המעשה, שבהם מערבים בחינת טוב ורע כידוע, ושבת היא בחינת עולם הבא, גלוי אמתת מציאותו יתברך בתכלית ההתגלות; ועל-כן על-ידי הברכה שמברכין אותו יתברך על דברי העולם הזה, כגון: ברכת הפרות או ברכת הנהנין, או ברכת המצוות, על-ידי-זה נכלל העולם הזה בעולם הבא, על-ידי-זה נמשכת קדשת שבת שהיא הארת העולם הבא לששת ימי החל, שהם גשמיות העולם הזה, וזהו בעצמו סוד התגלות אחדות

הפשוט יתברך, שעקר ההתגלות היא על-ידי פעלות משתנות דיקא, דהינו כשכל הפעלות משתנות הנכללות באחדות הפשוט יתברך, שנתגלה שכלם נמשכין מאחד הפשוט יתברך, וזה נעשה על-ידי הברכה שאנו מברכין על דברי העולם הזה, שהם כלם בחינת פעלות המשתנות; כי הדברים של העולם הזה משנים זה מזה במראה, בטעם ובריח, וכשאנו מברכין עליהם ומהללים ומודים לו יתברך שבראם, נמצא שנתגלה שכלם נמשכים מאחד הפשוט יתברך שמו שבראם. נמצא, שעל-ידי הברכה נעשית התגלות אחדות הפשוט יתברך מפעלות משתנות, שזה יקר מאד אצלו יתברך. ועתה נכון מאד מה שמצינו כמה ברכות פרטיות ומבררות והן חשובות יותר מברכות כלליות, כמבאר בשלחן ערוך (הלכות ברכת הפרות); ולכאורה הדבר תמוה, מה חלוק יש אם אנו מברכין אותו בכלל או בפרט? אף על-פי הנ"ל הדבר מבאר היטב, כי כל מה שמברכין אותו יתברך על דבר פרטי יותר, נתגלית יותר אחדות פשוט מפעלות משתנות ביותר, וכל מה שהפעלות משתנות ופרטיות ביותר, יקר וחשוב כשנתגלה גם מהן אחדות

הפשוט יתברך. נמצא, שכל מה שמברכין על כל דבר פרטי ומיוחד יותר, נתגלה ביותר אחדותו יתברך הפשוט, כי נתגלה אחדותו יתברך מפעלות המשתנות בפרטיות, כי עקר חשיבות התגלות אחדות הפשוט יתברך, הוא דיקא כשנתגלה מפעלות משתנות; ועל-כן כל מה שהפעלות משתנות ופרטיות ביותר, יקר והשוב ביותר, כשנתגלה גם מהן אחדותו יתברך. ונמצא, כשמברכין בכלל 'שהכל נהיה בדברו', אין הברכה חשובה כל-כך כמו שמברכין על איזה דבר פרטי, כגון: 'בורא פרי הגפן', כי על-ידי ברכת 'שהכל', אין נתגלה כל-כך בפרוש בחינת אחדות הפשוט יתברך מפעלות משתנות, מאחר שמברכין על כל הבריאה בכלל, אבל כשמברכין על איזה דבר פרטי, נתגלה מפעלות משתנות ופרטיות אחדותו יתברך; ועל-כן ברכת 'שהכל' היא קטנה במעלה מברכות פרטיות, כמו שבתוב שם בשלחן ערוך. ועקר החשיבות של כל הדברים הוא על-ידי הדעת, כי החכמה מחיה את הכל, ובכל מקום שמלבשת הדעת ביותר, הוא יותר חשוב, ומברכין עליו ברכה חשובה ביותר, דהינו ברכה פרטית, כי מחמת חשיבותו קובע ברכה לעצמו, כמו שתקנו

חכמינו הקדושים על כמה דברים, הינו מחמת
 שמלבש בו דעת ביותר, והדעת הוא העולם הבא,
 כי זה עקר העולם הבא, דהינו לדעת אותו יתברך,
 ולהודות ולברך אותו יתברך, ועל-כן בכל מה שיש
 בו בחינת דעת ביותר הוא נכלל ביותר בעולם
 הבא, ויכולים לברך עליו ברכה חשובה יותר,
 דהינו ברכה פרטית, דהינו לכלל אותה הפעלה
 בפרט בתוך העולם הבא, שיהיה נכלל באחדותו
 יתברך, כי הכל תלוי בדעת, שכל מה שהדעת יותר
 גדולה, משיגין ביותר אחדות הפשוט יתברך,
 ונכללין ביותר פעלות המשתנות, ובפרטיות
 באחדות הפשוט יתברך (לקוטי מוה"ר"ן, חלק ב',
 סימן ב'); ועל-כן אשרי מי שנוהר מאד בברכות
 הנהגין וברכות פרטיות, ומברך אותו יתברך על כל
 פרט ופרט מעסקי העולם הזה, ובפרט בדבר מאכל
 הוא נוהר מאד לברך אותו יתברך, ואינו אוכל שום
 מאכל לפני שמברך אותו יתברך, שעל-ידי-זה הוא
 כולל את הדבר הגשמי והחמרי אל תכלית
 הרוחניות, ודיקא על ידו נתגלה אמתת מציאותו
 יתברך בעולם; ועל-כן כל מי שנוהר לברך ברכות
 הנהגין תחלה וסוף, יתברך מפי אל עליון, וימשיך
 על עצמו אור וזיו וחיית ודבקות הבורא יתברך

שְׁמוֹ; כִּי הַבְּרָכָה הִיא בְּסוּד הַבְּרָכָה הָעֲלִינָה, כִּי
 בְּזֶה שֶׁהָאָדָם מְבָרֵךְ אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הוּא
 מְשַׁרְהָ שְׂכִינָתוֹ יִתְבָּרַךְ בְּעוֹלָם; וְעַל-כֵּן הַפְּלִיגוּ
 כָּל-כֶּף חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים עַל מַעַלַת הָאָדָם הַזּוֹכָה
 לְבָרֵךְ בְּרָכוֹת פְּרֻטִיּוֹת עַל כָּל דָּבָר וְדָבָר שֶׁהוּא נִהְיֶה
 מֵהֶם. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שׁוֹחַר טוֹב, תְּהִלִּים
 ל"ד): אִם אֲכַלְתָּ מִפְּרוֹת הָאָרֶץ אוֹ מִן הָאֵילָן, הֲוִי
 מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם, שְׂאִם אֲכַלְתָּ וְלֹא בִּרְכָתָ, אֲתָה גּוֹזֵל
 אֶת הַפְּרוֹת וְאֶת הָאֵילָן, וְאִם אֲכַל אָדָם וּבָרֵךְ, הוּא
 מְמַלִּיךְ לְבוֹרְאוֹ; אֲשֶׁר־מִי שֶׁנִּזְהָר לְבָרֵךְ בְּרָכוֹת
 הַפְּרוֹת וּבְרָכוֹת הַנִּהְגִּינִן תַּחֲלָה וְסוֹף, שְׂאֵז יִתְבָּרַךְ
 מִפִּי אֵל עֲלִיּוֹן, וְיִמְשְׁכוּ עָלָיו אוֹרוֹת עֲלִיּוֹנִים, וְיִהְיֶה
 דְּבוּק בְּחַי הַחַיִּים תָּמִיד.

ב.

כְּתַב רַבֵּי חַיִּים וַיִּטְאַל ז"ל (שְׁעַר רוּחַ-הַקְּדוֹשׁ):
 אָמַר לִי מוֹרֵי ז"ל [הָאָר"י הַקְּדוֹשׁ], כִּי עָקַר הַשִּׁגְתָּ
 הָאָדָם אֶל רוּחַ-הַקְּדוֹשׁ, תְּלוּיָה עַל-יְדֵי כּוֹנֵן הָאָדָם
 וְזִהִירוֹת בְּכָל בְּרָכוֹת הַנִּהְגִּינִן, לְפִי שֶׁעַל יָדָם מִתְבַּטֵּל
 כַּח אוֹתָן הַקְּלָפוֹת הַנֹּאֲחָזוֹת בְּמֵאֲכָלִים הַחֲמֻרִיִּים,
 וּמִתְדַבְּקִין בָּהֶן בְּאָדָם הָאוֹכֵל אוֹתָם, וְעַל-יְדֵי

הַבְּרָכוֹת שֶׁעָלֶיהָ הִנָּאמְרוֹת בְּכֹנֶנָה, הוּא מְסִיר מֵהֶם
הַקְּלָפוֹת הָהֵם, וּמְזַכֵּךְ הַחֹמֶר שֶׁלּוֹ, וְנַעֲשֶׂה זֶה וּמוֹכֵן
לְקַבֵּל קְדוּשָׁה, וְהִזְהִירָנִי מְאֹד בְּזֶה. וְכַתֵּב מִוְהִרְנִי תִּ
ו"ל (לְקוּטֵי־הַלְכוֹת, דְּבָרִים הַבָּאִים בְּסַעֲדָה, הֵלְכָה ד') :
עַקֵּר הַבְּרָכָה שֶׁאֲדָם מְבָרֵךְ עַל מֵאֲכָלוֹ תַחֲלָה וְסוּף,
שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה מְקַדֵּשׁ אֶת הַמֵּאֲכָל שֶׁאוֹכֵל שִׁיְהִיָּה נִזּוֹן
מִסְטָרָא דְקְדוּשָׁה, הוּא כִּי עַל־יְדֵי הַבְּרָכוֹת שֶׁאֲדָם
מְבָרֵךְ אוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי־זֶה מִמְשִׁיף עַל עֲצָמוֹ
אוֹר וְזִיו וְחַיּוֹת וּדְבָקוֹת מְבָרָכָה עֲלֵינָהּ; כִּי עַקֵּר
הַבְּרָכָה לְגַלוֹת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּרָא אֶת הָעוֹלָם,
וְהוּא מַחֲיָה וּמְקַיֵּם וּמְהַיָּה אוֹתוֹ בְּכָל רִגַע מִתְּדָשׁ,
שֶׁזֶה סוּד (אֲבוֹת, פָּרָק ה') : בַּעֲשָׂרָה מֵאֲמֹרוֹת נִבְרָא
הָעוֹלָם, שֶׁהוּא כָּלֵל עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת, שֶׁבָּהֶם כְּלוּלָה
כָּל הַתּוֹרָה, וְהֵם עֶשֶׂר סְפִירוֹת שֶׁבָּהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם,
וְהֵם עֶשֶׂר קְדוּשׁוֹת הַטְּבוּעוֹת בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְלִכֵּן
עַקֵּר קְדוּשַׁת הָאֲכִילָה נִמְשַׁכֵּת מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁמִּשָּׁם
עַקֵּר הַשִּׁפְעַת שֶׁל הַמְּזוֹן וְהָאֲכִילָה, כִּי כָּל הַפְּרִנְסָה
וְכָל הַהִשְׁפָּעוֹת בְּאוֹת מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְכָל הָאֲרָצוֹת
מִתְמַצִּית אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הֵן שׁוֹתוֹת, כַּמֵּאֲמָרם ו"ל
(תַּעֲנִית י') : אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מְשַׁקָּה אוֹתָהּ הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־
הוּא בַּעֲצָמוֹ וְכוּ', אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שׁוֹתָהּ מִי גִשְׁמִים,
וְכָל הָעוֹלָם כְּלוֹ מִי תַמְצִית שׁוֹתָהּ, וְעַל־כֵּן כָּל

המצוות התלויות בלחם, כגון: תרומות ומעשרות וּחֵלֶה וְכוּ' — הַכֹּל תְּלוּי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְשֵׁם מִתְגַּלָּה אֲמַתַּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּגִלּוּי נֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד, בְּסוּד (דְּבָרִים יא, יב): "תְּמִיד עֵינֵי הַוַּי"ה אֶלְקִיךָ בְּהַ מְרֻשִׁית הַשָּׁנָה וְעַד אַחֲרִית שָׁנָה"; וְעַל-כֵּן עָקַר כָּל הַבְּרֻכּוֹת שְׁצָרִיכִים לְבָרֵךְ עַל כָּל דְּבַר תְּחִלָּה וְסוּף, שְׁעַל-יְדֵי־זֶה מְקַדְּשִׁים אֶת הַמֵּאֲכָל שְׂאוּכָלִים, שֶׁיְהִיָּה נִזּוֹן מִסֻּטְרָא דְקִדְשָׁה הִיא עַל-יְדֵי הַמְּשַׁכֵּת קִדְשַׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּעוֹלָם, שֶׁיִּתְגַּלָּה לְכֻלָּם אֲשֶׁר הוּא יִתְבָּרֵךְ מוֹשֵׁל בְּכֹל הָעוֹלָם כְּלוּ, וּמְסַר אֶת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְעַם יִשְׂרָאֵל, כְּמֵאמְרָם ו"ל (בַּמִּדְבָּר רַבָּה, פָּרָשָׁה כג, סִימָן ז): אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְמַשָּׁה, הֵן הָאֶרֶץ חֲבִיבָה עָלַי, שְׁנֵאמַר (דְּבָרִים יא, יב): "אֶרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ דוֹרֵשׁ אוֹתָהּ תְּמִיד", וְיִשְׂרָאֵל חֲבִיבִין עָלַי, שְׁנֵאמַר (שִׁם ז, ח): "כִּי מֵאַהֲבַת ה' אֶתְכֶם", אָמַר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֲנִי אֲכַנִּים אֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵן חֲבִיבִין עָלַי לְאֶרֶץ שְׁחֲבִיבָה עָלַי, שְׁנֵאמַר: "כִּי אֲתֶם בָּאִים אֵל אֶרֶץ כְּנַעַן"; כִּי כָּל בְּרֻכּוֹת הַנִּהְנֵין לְמַדּוֹ חֲכַמֵּינוּ הַקְּדוֹשִׁים מִבְּרַכַּת הַמְּזוֹן, כְּמֵאמְרָם ו"ל (בְּרֻכּוֹת כא.): הַשְּׂמָא לְאַחֲרֵיו מְבָרֵךְ, לְפָנָיו לֹא כָּל שְׂפֹן; וְעָקַר בְּרַכַּת הַמְּזוֹן הוּא לְבָרֵךְ אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ עַל

שָׁנַתְּ לָנוּ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שִׁכְתּוֹב (דְּבָרִים ה, י):
 "וְאָכַלְתָּ וּשְׂבַעְתָּ וּבֵרַכְתָּ אֶת הַנָּיִ"ה אֱלֹהֶיךָ עַל הָאָרֶץ
 הַטּוֹבָה אֲשֶׁר נָתַן לָךְ", וְהִדְבַּר תְּמוּנָה לְכַאוּרָה מְאֹד,
 מָה עֲנִין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְבִרְכַת הַמַּאֲכָל שְׂאֵכֵל, כִּי
 לְפִי הַשֶּׁכֶל הַפְּשוּט עֵקֶר הַבִּרְכָּה הוּא לְבִרְךָ אֶת
 הַשֵּׁם עַל הַמְּזוּן שָׁנַתְּ לָנוּ, וְהִיא רְאוּי לְכַתֵּב
 "וְאָכַלְתָּ וּשְׂבַעְתָּ וּבֵרַכְתָּ וְכוּ", עַל הַמַּאֲכָל וְהַמְּזוּן
 שָׁנַתְּ לָךְ", וְמָה עֲנִין "וּבֵרַכְתָּ אֶת הַשֵּׁם אֱלֹהֶיךָ עַל
 הָאָרֶץ וְאָכַלְתָּ וּשְׂבַעְתָּ וּבֵרַכְתָּ"? אֵךְ בְּאֵמַת עֵקֶר
 הַמְּזוּן וְהַמַּאֲכָל נִמְשָׁךְ רַק מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וּמִשֵּׁם
 עֵקֶר קִדְשַׁת הָאֲכִילָה הַנִּמְשָׁכַת עַל-יַדֵי הַבִּרְכָּה, כִּי
 עֵקֶר הַקִּדְשָׁה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל; וְעַל-כֵּן כְּשִׂאוּכְלִין
 צָרִיכִין לְבִרְךָ אֶת הַשֵּׁם, כְּדֵי לְהַמְשִׁיךְ קִדְשָׁה עַל
 הַמְּזוּן שְׂאֵכֵל, כְּדֵי שֶׁהַחַיּוֹת הַנִּמְשָׁכַת עַל-יַדֵי
 הַמַּאֲכָל תִּהְיֶה נִמְשָׁכַת מִסֵּטְרָא דְקִדְשָׁה, עַל-כֵּן
 צָרִיכִין לְבִרְךָ אֶת הַשֵּׁם יַתְבָּרַךְ עַל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל
 דִּיקָא, עַל שָׁנַתְּ לָנוּ אֶרֶץ חֲמֻדָּה וְרַחֲבָה, וְעַל-יַדֵי
 זֶה דִּיקָא מִמְּשִׁיכֵין קִדְשַׁת הָאֲכִילָה; כִּי עֵקֶר
 הַקִּדְשָׁה נִמְשָׁכַת מִשֵּׁם, וּמִבִּרְכַת הַמְּזוּן לְמַדּוּ
 חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים כָּל הַבִּרְכוֹת, כִּי כָל הַבִּרְכוֹת
 נִמְשָׁכַת מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֵׁשׁ עֵקֶר הַבִּרְכָּה
 וְהַקִּדְשָׁה, כִּי עֵקֶר הַבִּרְכָּה שְׂמִבְּרַכִּין עַל כָּל דְּבַר

הוא לגלות שהשם יתברך ברא את הדבר, כמו שאנו מברכין 'המוציא לחם מן הארץ', 'שהכל נהיה בדברו', 'בורא פרי העץ', 'בורא פרי האדמה' וכו', ועל-ידי שמגלין שהשם יתברך ברא את הדבר הזה, על-ידי-זה נתגלה קדשת ארץ ישראל, כי עקר קדשת ארץ ישראל נמשך מזה, על-ידי שיודעים ומאמינים שהשם יתברך ברא העולם ומלואו, ועל-כן לפני כניסת ארץ ישראל, לא היה שיך שלמות ברכת המזון, כמאמרם ו"ל (במדבר רבה, פרשה כג, סימן ז): "כי אתם באים אל ארץ כנען", הלכה עד שלא נכנסו לארץ כיצד היו מברכים על המזון? שנו רבותינו עד שלא נכנסו לארץ ישראל היו מברכין ברכה אחת: "הזן את הכל", משנכנסו לארץ ישראל היו מברכין "על הארץ ועל המזון", משתרכה — הוסיפו "ובנה ירושלים", משנקברו הרוגי ביתר הוסיפו: ה"טוב והמיטיב", 'הטוב' — שלא הסריחו, 'והמיטיב' — שזכו לקבורה. ואין לה חביבה מכלם יותר מברכת "על הארץ ועל המזון", שכן אמרו חכמינו: כל מי שאינו מזכיר בברכת המזון — על הארץ ועל המזון, ארץ חמדה וברית ותורה ומיים, לא יצא ידי חובתו. אמר הקדוש-ברוך-הוא:

חביבה עלי ארץ ישראל יותר מן הכל, למה? שאני תרתי אותה. וכן הוא אומר (יחזקאל כ, ו): "ביום ההוא נשאתי ידי להם להוציאם מארץ מצרים אל ארץ אשר תרתי להם זבת חלב ודבש, צבי היא לכל הארצות". וכן הוא אומר (ירמיה ג, יט): "ואתן לך ארץ חמדה נחלת צבי צבאות גוים"; ולכן כל זמן שהיו עם ישראל שרויים בארץ ישראל, והשכינה היתה גלויה לכל, אז חלה הנבואה ושורה על הראויים לכהן, וגלו את אמתת מציאותו יתברך בגלוי רב לנשמות ישראל, אך מפני חטאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו מאדמתנו, וגלה כבודנו, ונסתלקה רוח הקדש והנבואה, ובאו זרים וחללוה, ועל-כן צריך למסור את נפשו על אמונה פשוטה בו יתברך, ולחפש ולבקש תמיד אחר האלקות שיש בכל דבר, ובפרטיות בדבר מאכל. ולכן צריכים להזהר מאד מאד לברך בכונה גדולה, בעת שאוכל איזה מאכל או איזה פרי, כי על-ידי זו הברכה הוא ממשיך את אמתת מציאותו יתברך לכל העולם כלו, ומגלה את קדשת ארץ ישראל לכל העולם כלו; כי באמת הסטרא אחרא והקלפות יונקים מהקדשה, ועל-כן הם התפשטו כל-כהן להעלים ולהסתיר ולכסות את קדשת ארץ

ישראל, עד שעל-ידי-זוה בעצמו נעלמת ונסתרת
האמונה הקדושה, ונתמלא כל העולם כלו
בכפירות ואפיקורסות, רחמנא לישזבן, אשר לא
היה כזאת מימות עולם, ובפרט בדור האחרון
שהתפשטו שם הערב-רב מאד, ומדברים בגלוי
נגדו יתברך, ונגד כל הקדוש לעם ישראל, על-ידי-
זה מגבירים את הקלפות והסטרא אחרא,
ומכשילים את כלם בעברות חמורות, ורחמנא
לצלן, ולכן צריכים למסור את נפשו לברך ברכות
הנהנין בכונה גדולה מאד, כי בזה מגלים שאין
שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, והכל לכל
אלקות גמור הוא, וככל שבר ישראל מברך את
הקדוש-ברוך-הוא בכונה גדולה, ומגלה את אמתת
מציאותו יתברך, על-ידי-זוה בעצמו מבטלים את
הקלפות והסטרא אחרא, ואת רוח הטמאה מן
הארץ, ועל-פני הנהיר האר"י הקדוש מאד את
תלמידו רבי חיים ויטאל, שיהיה נזהר ונהיר
בברכת הנהנין, שעל-ידי-זוה מסלק ומסיר את
הקלפות מהעולם, וזוכה להשגת רוח-הקדש.
ומוכא (שער המצוות, פרשת עקב), שעל-פני צריך
האדם להזהר בתכלית בברכות הנהנין, כי גוף
האדם נהנה מהם, ומתקדש בברכות אלו, וכמו

שְׁפָתוֹב (תהלים מ, ט): "וְתוֹרַתְךָ בְּתוֹךְ מִעֵי", וְגוֹרֵם שְׁפַע עֲלִיּוֹן בְּאָדָם, כִּי בָזָה שֶׁהָאָדָם מְבָרֵךְ עַל מְזוֹנוֹ, בָּזָה הוּא מְגַלֶּה שְׁגָם תְּכֵלִית גְּשָׁמִיּוֹת הָאֲכִילָה גְנוּזָה וְטְמוּנָה בַּה אֱלֻקוֹת, וְכִשְׁמֹגְלִים אֶת אֲמַתַּת מְצִיאֹוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, אֲזִי הַקְּלָפוֹת וְהַסְטָרָא אַחֲרָא בּוֹרְחוֹת וְנִסְתַּלְקוֹת; וְלִכְּן אֲשָׁרִי מִי שְׁזוּכָה לְהִזְהַר מֵאֵד לְבָרֵךְ בְּרִכּוֹת הַנְּהַנִּין וּבִפְרֹט בְּרַכַּת הַפְּרוֹת, שְׁבָהֵם מְגַלְגְּלוֹת נַפְשׁוֹת, וְעַל-יַדִּי בְּרָכָה בְּכּוֹנֵה, הוּא מַעֲלֶה אוֹתָן אֶל שְׁרָשָׁן, וְהֵן בָּאוֹת אֶל תְּקוּנָן הַנְּצָחִי, וְכֵן עַל-יַדִּי שְׁנוּזָהִים בְּבִרְכוֹת הַנְּהַנִּין תְּחִלָּה וְסוֹף, מְבַטְלִים וּמְסַלְקִים וּמְגַרְשִׁים אֶת הַקְּלָפוֹת וְהַסְטָרָא אַחֲרָא וְהָעֲרַב-רַב מֵאַרְץ יִשְׂרָאֵל, כִּי עַל-יַדִּי כָּל בְּרָכָה וּבְרָכָה שֶׁבֵר יִשְׂרָאֵל מְבָרֵךְ אוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, הוּא מִמְשִׁיף גְלוּי אֱלֻקוֹת בְּמִדְרָגָה עֲלִיוֹנָה מֵאֵד, עַד שְׁנַתְעוֹרְרִים הַקְּלָפוֹת וְהַסְטָרָא אַחֲרָא וְהָעֲרַב-רַב, כִּי הֵם אֵינֶם יְכוּלִים לְסַבֵּל אֶת הָאוֹר; וְלִכְּן אֲשָׁרִי הָאִישׁ הַזּוּכָה בְּעֵתִים הַלְלוֹ לְחִנּוּךְ אֶת בְּנָיו וּבְנוֹתָיו בְּבִרְכוֹת, שִׁיְהִיו רְגִילִים לְבָרֵךְ אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עַל כָּל מֵאֲכָל וּמֵאֲכָל, וְצָרִיכִים לְהַתְחִיל לְלַמֵּד עִמָּהֶם אֶת בְּרִכּוֹת הַנְּהַנִּין כְּשֶׁהֵם עֲדִין קְטָנִי קְטָנִים, וְדִיקָא עַל-יַדִּי-זֶה מְבַטְלִים אֶת הַקְּלָפוֹת וְהַסְטָרָא אַחֲרָא וְהָעֲרַב-רַב מֵהֶם, שְׁלֵא תִהְיֶה לָהֶם שׁוּם

שיכות עמהם, כי הם כופרים לגמרי, רחמנא לישזבן; וכשמברכים ברכות להקדוש ברוך הוא, על-ידי-זה נתעלים שעשועים גדולים בכל העולמות, ואין הערב-רב והקלפות והסטרא אחרא, יכולים להתאחו בנשמות ישראל; ועל-כן לא בחנם אורבים הערב-רב מאד על תינוקות של בית רבן לא לתן להם להזכיר את שם השם יתברך, ומכל שכן שלא יברכו את הקדוש ברוך הוא בברכות: ברכת הפרות וברכות הנהנין — תחלה וסוף, כי הם יודעים אשר על-ידי שיברכו ברכות הנהנין, יתבטלו לגמרי מן העולם; ולכן אשרי האיש והאשה שמוסרים את נפשם לחנוך את בניהם ובנותיהם כשהם עדין קטני קטנים, שיברכו תחלה וסוף ברכות הנהנין, שעל-ידי-זה ימשיכו על ילדיהם רוח-הקדש, שהיא בחינת רוח הבאה מן הקדש, שיאיר עליהם אורו יתברך בגלוי נורא ונפלא מאד. ואמרו (זהר עקב רעא): וקדשא בריך הוא אתרעזי בהו, באינון דמברכין ליה, ומיאובתיה בברכתא דלתתא דההיא ברכתא סלקא ואנהיר בוצינא דלא נהיר, ואתקיף לה בתקפא תקיפא לסלקא לעילא, ועל רזא דא כתיב (שמואל-א ב, ל): "כי מכבדי אכבד", אלין אנון דמברכין ליה

לְקַדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא, "וּבּוֹזֵי יְקָלוּ", אֵלֵין אַנּוּן דְּלֵא
מְבָרְכִין לִיה לְקַדְּשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּמְנַעִין בְּרַכְתָּא
מִפּוּמֵיהוּ [הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שְׂמַח בְּאֵלוּ שְׂמְבָרְכִים
אוֹתוֹ, וּמִשְׁתּוֹקֵק בְּבְרָכוֹת הָעוֹלוֹת מְלַמֵּטָה, כִּי
הַבְּרָכוֹת הָאֵלוּ מְדַלִּיקוֹת אוֹרוֹת עֲלִיוְנִים שְׁלֵא
הָאִירוּ לְמַעְלָה, וְהַבְּרָכָה עוֹלָה לְמַעְלָה בְּכַח גְּדוּל,
וְעַל הַמְבָרֵךְ אֵת הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נֹאמֵר: "כִּי
מְכַבְּדֵי אֲכַבְּד", וְלַהֲפֹךְ מִי שְׂאִינוּ מְבָרֵךְ, עֲלִיו
נֹאמֵר: "וּבּוֹזֵי יְקָלוּ"; וְעַל-כֵּן אֲשֶׁרֵי מִי שְׁנֹזְהַר
לְבָרֵךְ בְּכָל יוֹם אֵת הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּרַכַּת
הַנְּהַנִּין, וְכֵן מְלַמֵּד אֵת בְּנָיו וּבָנוֹתָיו שְׂיִהְיוּ רְגִילִים
לְבָרֵךְ אֵת הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה יִתְבַטְּלוּ
כָּל הַקְּלָפוֹת וְהַסְטָרָא אַחְרָא וְהָעֲרִבְרִב מִן הָעוֹלָם,
וְיִתְבָּרְכוּ מִפִּי אֵל עֲלִיוֹן, וְיֵאִיר עֲלֵיהֶם רוּחַ-הַקְּדוֹשׁ
וּנְבוּאָה, וְיִתְקַיֵּם בָּהֶם (יֹאֵל ג, א): "וְהָיָה אַחֲרֵי-כֵן
אֲשַׁפּוֹךְ אֵת רוּחִי עַל כָּל בָּשָׂר וּנְבֹאוּ בְּנִיכֶם וּבָנֹתֵיכֶם
זְקַנְיֶיכֶם חִלְמוֹת יַחְלְמוּן בְּחוּרֵיכֶם חֲזִינוֹת יֵראוּ".

ג.

מוֹבָא בְּדַבְּרֵי רַבְּנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהֲר"ן, חֶלֶק א',
סִימָן נד), שֶׁהַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְצַמְצֵם עֲצֻמוֹ מֵאִין

סוּף עַד אֵין תְּכַלִּית בְּכֹל יוֹם וּבְכֹל שָׁעָה וּבְכֹל רִגְעַ, וּמִזְמִין לְאָדָם רְמִזִּים לְרִמְזוֹ לוֹ אֵיךְ לַחְזוֹר אֵלָיו, וְכֵן מִזְמִין לוֹ מֵאֲכָלִים וּפְרוֹת מִיַּחַדִּים לְפִי שֶׁרֶשׁ נִשְׁמָתוֹ לְהַעֲלוֹתָם לְפִי חֲלָקֵי נַפְשׁוֹ, רוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ, שֵׁשׁ לוֹ אֲזוּ בְּרִגְעַ שְׁאוּכַל אֶת דְּבַר הַמֵּאֲכָל; וְעַל־כֵּן צְרִיכִים לְהִזְהַר מְאֹד מְאֹד מֵהַ אוֹכְלִים וְאֵיךְ אוֹכְלִים וְכוּ', כִּי בַּהֲדָבָרִים הַנִּנְאָכְלִים, שֶׁם מְלַבְּשִׁים בְּיוֹתֵר נִפְשׁוֹת הַקְּדוּשׁוֹת, וְכֹל אֶחָד מִזְמִין לוֹ הַשֵּׁם יִתְבַּרְךָ לְאָכַל מֵאֲכָלִים הַשְּׂיִכִּים לְחֲלָקֵי נַפְשׁוֹ, רוּחַ, נִשְׁמָה שֵׁשׁ לוֹ אֲזוּ כְּדֵי לְהַשְׁלִים נַפְשׁוֹ, וְזֶהוּ שְׁאֲנוּ מְבָרְכִים 'בוֹרֵא נִפְשׁוֹת רַבּוֹת וְחִסְרוֹנָם', 'וְחִסְרוֹנָם' דִּיקָא, כִּי אֵלוֹ הַנִּפְשׁוֹת שְׁאוּכַל עֲתָה הֵם הַנִּצְוּצוֹת שֶׁנִּחְסְרוּ מִנִּפְשׁוֹ וְנִפְלוּ לְשָׁם, וְכַעַת עַל־יְדֵי אֲכִילָתָם הוּא מְשַׁלֵּם חִסְרוֹן נַפְשׁוֹ מִמֶּשׁ. וְלִפְעָמִים אֵין לְאָדָם שׁוּם חִסְרוֹן בְּנַפְשׁוֹ, רַק שֶׁעַל־יְדֵי אֲכִילָתוֹ הוּא מַעֲלֶה נִפְשׁוֹת מִשָּׁם, וְעַל־יְדֵי־זֶה מֵאִיר עַל נַפְשׁוֹ וּמְחִיָּה אֶת נַפְשׁוֹ בַּהֲאָרָה יִתְרָה. וְזֶה בְּחִינַת 'עַל כָּל מֵה שֶׁבְּרָאתָ לְהַחְיֹת בָּהֶם נַפְשׁ כָּל חַי'. וּפִרְשׁ הַר"ב שֶׁם (רַפִּי עוֹבְדֵיָה מִבְּרִטְנוֹרָא, בְּרִכּוֹת פָּרָק ו', מִשְׁנֵה ח') דְּהֵינּוּ שְׁאֵפְלוּ בְּלִמֵּי אוֹתָן הַדְּבָרִים אֶפְשָׁר לְהַתְקִים, וְהֵם רַק לְהַחְיֹת בְּיוֹתֵר לְהוֹסִיף חַיּוֹת וְהֲאָרָה בְּנַפְשׁוֹ, וְעַל־כֵּן מְבָרְךָ עַל הַחֲבִיב תְּחִלָּה, כִּי כָּל דְּבַר מוֹשֵׁף

עֲצְמוּ לְשַׁרְשׁוּ לְמָקוֹם שְׁחִייתוֹ תְּלוּי שָׁם; וְעַל-כֵּן
מֵאַחַר שֶׁחָבִיב וּמִתְאַוָּה לוֹ אוֹתוֹ הַדְּבָר, וְדַאי יֵשׁ
שָׁם נִפְשׁוֹת הַשְּׂמִיכוֹת לוֹ אֲזַי לְחֻלְקֵי נֶפֶשׁ, רוּחַ, וְנִשְׁמָה
שָׁלוֹ, וְעַל-כֵּן מְבָרַךְ עָלָיו תְּחִלָּה, כִּי עֵקֶר שְׁלֵמוֹת
הַנִּפְשׁוֹת וְעַלִּיתָן הוּא עַל-יְדֵי הַבְּרָכָה, אֲבָל שְׂבָעָה
מִיָּנִים שְׁנֹשְׁתַּבְּחָה בָּהֶן אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁשָּׁם שָׂרַשׁ כָּל
הַנִּפְשׁוֹת דְּקִדְשָׁהּ, כִּי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הִיא בְּחִינַת
אֱמוּנָה שֶׁהִיא שָׂרַשׁ הַנִּפְשׁוֹת, וְעַל-כֵּן מִשָּׁם יֵצֵא
לְחֵם, כִּי כָל הַשְּׂפָעוֹת אֲכִילָה דְּקִדְשָׁה יוֹצֵא מִשָּׁם,
כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב רַבְּנוּ ז"ל בַּמָּאֵמֶר: "וְאֲכַלְתֶּם אֱכוֹל
וְשָׂבוּעַ" (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן מז); כִּי כָל
הַמֵּאֲכָלִים הֵם בְּחִינַת נִפְשׁוֹת, וְעַל-כֵּן יֵשׁ לָהֶם
מַעֲלָה וּקְדִימָה לַבְּרָכָה. וְזֶה שֶׁקָּבְעוּ חֲכָמֵינוּ
הַקְּדוֹשִׁים בְּרָכָה מִיַּחְדָּת לַפְּרוֹת, דְּהֵינּוּ 'בּוֹרָא פְּרִי
הָאֲדָמָה' אוֹ 'בּוֹרָא פְּרִי הָעֵץ', וְלֹא כָּלְלוּ אוֹתָם
בְּשֵׁאֵר דְּבָרִים שֶׁבְּרַכְתָּן 'שֶׁהַכֹּל', כִּי בַּפְּרוֹת יֵשׁ
נִפְשׁוֹת יְקָרוֹת מְאֹד, וְכְמוֹ שֶׁהִבְנֵיתִי מְשִׁיחַת רַבְּנוּ
ז"ל, וְעַל-כֵּן נִקְרָאִים פְּרִי, כִּי חֲשִׁיבוֹת הַנֶּפֶשׁ
וּמַעֲלָתָהּ תְּלוּי בְּהַדְּעַת, כִּי עֵקֶר גְּדוּל הַנֶּפֶשׁ וַיִּנְיָקְתָּהּ
הוּא מִהַדְּעַת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב רַבְּנוּ ז"ל (עֵינִי לְקוּטֵי-
מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָנִים כט, נו), וְכָל מַה שֶׁהַנֶּפֶשׁ
סְמוּכָה יוֹתֵר אֶל הַדְּעַת הִיא חֲשׂוּבָה יוֹתֵר, וְעַל-כֵּן

הם נקראים פרי; כי הדעת נקראת פרי על שם
 שהיא עושה פרות, כמו שכתב רבנו ז"ל (לקוטי-
 מוהר"ן, סימן סה), להורות שהם סמוכים אל הדעת,
 ועל-כן מיחדין להם ברכה מחמת החשיבות הזאת,
 ומזכירין בהברכה שם 'פרי', דהינו 'פרי האדמה'
 או 'העץ', וכן פרי העץ חשובין מפרי האדמה
 ויחדו להם ברכה, כי שם מלבשין נפשות יקרות
 ביותר, בבחינת "כי האדם עץ השדה" (דברים כ,
 ט), ועל-כן אם ברך על פרות העץ 'בורא פרי
 האדמה' — יצא, כי אותה המעלה שיש לפרות
 האדמה יש להם גם-כן, רק שהם חשובין יותר,
 אבל להפך — לא יצא, כי ברכת 'העץ' אינה
 שיכת כלל לפרי האדמה, כי אין להם אותה
 המעלה, ועל כלם אם אמר 'שהכל' — יצא (ברכות
 מ.), פי 'שהכל' כולל כלם, בבחינת 'שהכל' נהיה
 בדברו, כי מהדבור יוצאים הנפשות, בבחינת
 "נפשי יצאה בדברו" (שיר השירים ה, ו), וזה שכתוב
 בשלחן ערוך (סימן רב, סעיפים ב, ו, יח) כמה דינים
 שיש כמה דברים שאין מברכין עליהם רק 'בורא
 פרי האדמה', אף-על-פי שגדלים על העץ, עין
 שם; כי באמת מה שתקנו ברכה מיחדת על פרי
 העץ הוא רק מחמת חשיבותם, כי באמת לא תקנו

בְּרַכָּה פְּרֻטִית עַל כָּל דְּבָר וְדָבָר רַק מִחֲמַת חֲשִׁיבוֹת יִחַדּוּ לָהֶם בְּרַכָּה. וְעַל-כֵּן כְּשֵׁאִינָם עֵקֶר הַפְּרִי, אֵין לָהֶם אוֹתָהּ הַמַּעֲלָה, עַל-כֵּן אֵין מְבָרְכִין עֲלֵיהֶם רַק 'בוֹרָא פְּרִי הָאֲדָמָה', וְכֵן כַּמָּה דְּבָרִים שְׂעִדִין לֹא נִגְמָר בַּשּׁוֹל הַפְּרוֹת, אֵין מְבָרְכִין עֲלֵיהֶם גַּם-כֵּן רַק 'בוֹרָא פְּרִי הָאֲדָמָה', כִּי כְּשֵׁלֹא נִגְמָר בַּשּׁוֹלִם עִדִין, לֹא נִשְׁלָמָה הַנֶּפֶשׁ שֵׁישׁ שָׁם, כְּמוֹ שְׂכַתֵּב רַבְּנוּ ז"ל בְּזוֹהַר (עֵין לְקוּטִי-מוֹהֲר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן פח); וְעַל-כֵּן אֵין לָהֶם חֲשִׁיבוֹת, וְעַל-כֵּן אֵין מְבָרְכִין עַל הַטָּפֶל כָּלֵל, רַק עַל הָעֵקֶר (בְּרֻכּוֹת מד.); כִּי הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחֵר כְּוֵנַת הָאָדָם וְדַעְתּוֹ, וּמֵאַחֵר שְׁזָה עֵקֶר אֶצְלוֹ בְּוֹדַי הוּא שְׁלֵמוֹת נִפְשׁוֹ, וְעַל-כֵּן מְבָרַךְ עָלָיו וּפּוֹטֵר אֶת הַטָּפֶל אֶפְלוֹ אִם הוּא לְחֶם, כִּי אֵף שֶׁהֲלָחֵם חָשׁוּב מְאֹד בְּכָל מְקוֹם, וְהוּא בְּחִינַת דַּעַת, אֶף-עַל-פִּי-כֵן מֵאַחֵר שְׂעֵתָהּ אֵינוֹ חֹפֵץ בְּלָחֵם כָּלֵל, רַק לְאַכֵּל אוֹתוֹ הָעֵקֶר בְּעִינָיו, וְהֵלָחֵם אֵינוֹ אוֹכֵל כִּי אִם לְטַפֵּל, בְּוֹדַי בְּשַׁעַה זֹו צָרִיךְ לְשַׁלְמוֹת נִפְשׁוֹ אוֹתוֹ הָעֵקֶר דִּיקָא, לְפִי חֶלְקֵי נִפְשׁ, רוּחַ, נִשְׁמָה שֵׁישׁ לוֹ אֲזוֹ, וְעַל-כֵּן מְבָרַךְ עָלָיו וּפּוֹטֵר אֶת הַטָּפֶל. וּמִחֲמַת שְׂעֵקֶר שְׁלֵמוֹת הַנֶּפֶשׁוֹת וְעַלִּיתָן עַל-יְדֵי הַדַּעַת, עַל-כֵּן הוֹלְכִין אַחֵר דַּעַת הָאָדָם, דְּהֵינּוּ אִם הֵיִתָּה דַּעְתּוֹ עַל הַפְּרוֹת, אֵף שֵׁלֹא הָיוּ לְפָנָיו, אֵין צָרִיךְ

לְבָרַךְ עֲלֵיהֶם וְכֵן לְהַפִּיף, כִּי עֶקֶר עֲלֵיתֶם וְתִקְוֹנֶם
 תְּלוּי בִדְעַת הָאָדָם; וְעַל-כֵּן צָרִיף לְנֶהֱג כְּבוֹד
 בְּאֲכָלִין (שֶׁלֶחַן עָרוּף, סִימָן קע"א); כִּי בְּמִקְוֹם
 שְׁמֵלֶבֶשִׁין נִפְשׁוֹת, צָרִיף לְנֶהֱג בְּהֵן כְּבוֹד, כְּדִי
 שְׁיִתְאוּוּ הַנִּפְשׁוֹת לְצֵאתָ, כִּי שְׁרָשֵׁן הוּא הַכְּבוֹד.
 וְעַל-כֵּן צָרִיכִים מְאֹד מְאֹד לְהִזְהַר בְּכְבוֹד
 הַמְּאֲכָלִים, וּבִפְרָטִיּוֹת בַּפְּרוֹת, לֹא לְזַלְזֵל בָּהֶם, כִּי
 יֵשׁ בָּהֶם נִפְשׁוֹת גְּבוּהוֹת (עֵינֵן לְקוּשֵׁי-הַלְכוֹת, בְּרוֹכוֹת
 הַפְּרוֹת, הִלְכָה א'), וּבִפְרָטִיּוֹת צָרִיכִים לְהִזְהַר מְאֹד עַל
 בְּרַכַּת הַפְּרוֹת, לְבָרַךְ אוֹתָם בְּכֹנְנָה גְּדוּלָה עַד מְאֹד,
 כִּי בּוֹדָאִי אִם הָאָדָם צָרִיף עֲכָשׁוּ לְאָכַל פְּרוֹת אֵלוֹ
 בּוֹדָאִי הֵם שְׁיִכִּים לְשֶׁרֶשׁ נִשְׁמָתוֹ, וְהוּא צָרִיף לְתַקֵּן
 אֶת הַנִּשְׁמוֹת הַמְּגֻלְגְּלוֹת בָּהֶם, וְלִכֵּן חַיֵּב כָּל אָדָם
 לְאָכַל כָּל מִינֵי פְרוֹת שְׁמֵבִיאִים לְפָנָיו, כִּי בּוֹדָאִי יֵשׁ
 בָּזֶה סוּדוֹת וְרוּזֵי דְרוּזִין כְּפִי שְׁרָשׁ נִשְׁמָתוֹ שֶׁהוּא
 צָרִיף לְתַקֵּן אוֹתָם עֲכָשׁוּ דִיקָא, וְהָעֶקֶר לוֹמַר אֶת
 בְּרַכַּת הַפְּרוֹת בְּכֹנְנָה גְּדוּלָה עַד מְאֹד, כִּי עַל-יְדֵי
 הַבְּרָכָה שְׁמֵבָרַךְ עַל הַפְּרוֹת וְעַל כָּל מִינֵי מְאֲכָל,
 עַל-יְדֵי-זֶה יֵשׁ לָהֶם עֲלֵיהֶם גְּדוּלָה, הֵינּוּ לְהַנְשָׁמוֹת
 הַמְּגֻלְגְּלוֹת בְּתוֹךְ הַפְּרוֹת. וּבִשְׁבִיל זֶה צָרִיף כָּל בַּר
 יִשְׂרָאֵל לִידַע אִם מְכַבְּדִים אוֹתוֹ בְּאִיזָה מְאֲכָל,
 שִׂידַע שְׁבוֹדָאִי הַכֹּל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ בְּהַשְׁגָּחָה נוֹרָאָה

ונפלאה מאד ממנו יתברך, אשר צריך עכשו דיקא
 לאכל את המאכלים האלו לפי שרש נפשו, רוחו
 ונשמתו, כדי לתקן את נפש, רוח, נשמה של אלו
 המגלגלים בתוך דבר מאכל זה, ואם יאכל בכונה
 גדולה לכון איך שהכל אלקות גמור הוא, אז דיקא
 בעת אכילתו יהיה נעשה יחוד בין קדשא בריך
 הוא ושכינתיה אפין באפין, כמו שאמר רבנו ז"ל
 (לקוטי-מוה"ר, חלק א', סימן סב) בבחינת (רות ב,
 יד): "לעת האכל גשי הלום", 'לעת האכל' דיקא,
 והברור והזכור של המאכלים נעשה רק על-ידי
 אמונה, שהאדם צריך להכניס עצמו היטב בתוך
 האמונה הקדושה, לידע ולהודע אשר אין בלעדיו
 יתברך כלל, ודבר גדול ודבר קטן — הכל
 בהשגחת המאציל העליון; אשרי מי שמכניס
 עצמו באמונה הקדושה ובפרטיות בעת שאוכל
 איזה מאכל, אזי יעלה את המאכל לשרשו, ויתקן
 את הנשמות המגלגלות בו, ואין לשער ואין לתאר
 את זכותם בשמים, ועל-כן היו צדיקים אוכלים
 בכונה ובדבקות גדולה, והיו רואים איך שפניהם
 הקדושות היו מאדימות בעת האכילה, והכל מפני
 שאכלו בכונה גדולה, וכוננו שמות ויחודים על כל
 פה ועל כל לעיסה שרק אכלו ולעסו; אשרי עין

רְאֵתָה זֹאת, אֲשֶׁרֵיהֶם וְאֲשֶׁרֵי דְבֻקֵיהֶם, יְהִי חֶלְקֵנוּ
עִמָּהֶם תָּמִיד!

תָּם וְנִשְׁלָם, שְׂבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם!

קצור שלחן ערוך

כללים בברכה ראשונה מברכות הנהנין
 א. פתיב (תהלים כד, א): "לה' הארץ ומלואה",
 שהכל הוא כמו הקדש, וכמו שאסור להנות
 מן ההקדש עד לאחר הפדיון, והנהנה מן ההקדש
 בלא פדיון — מעל; כמזכר אסור להנות מן
 העולם הזה בלא ברכה, והברכה היא הפדיון,
 והנהנה בלא ברכה, כאלו מעל בקדשי השם יתברך
 שמו (ברכות לה.); ואין שעור לברכה ראשונה,
 שאפלו אוכל או שותה כל שהוא חייב לברך ברכה
 ראשונה:

ב. אף-על-פי שבדיעבד אם טעה וברך "שהכל"
 על כל דבר, אפלו על פת או יין — יצא,
 לכתחלה אסור לעשות כן, אלא צריך ללמד להבין
 איזו ברכה יברך על כל מין ומין, ואף בדבר שאי
 אפשר לברר מאיזה מין הוא או שנסתפקו
 הפוסקים, ואי אפשר להכריע אז יוצאין בברכת
 "שהכל", ואם הוא דבר שיכול לפטרו בתוך
 הסעדה עדיף טפי:

ג. הדבר שמברכין עליו לאכלו או לשתותו או
 להריח בו או לעשות בו מצוה, צריך שינקח

אותו קדם הברכה ביד ימינו, ויבון איזו ברכה הוא צריך לברך עליו, כדי שכשיזכיר את השם שהוא עקר הברכה, ידע מה שיסיים ויברך, ואם לא אחזו כלל, אלא שהיה לפניו כשברך עליו — יצא, אבל אם לא היה לפניו כלל כשברך, אלא שהביאו לו אחר-כך, אף-על-פי שבשעת הברכה היתה דעתו עליו — לא יצא, וצריך לברך שנית:

ד. נטל בידו פרי לאכלו וברך עליו, ונפל מידו, ואבד או נמאס עד שאינו ראוי לאכילה, וכן אם ברך על כוס משקה ונשפף הכוס, אם יש לפניו עוד ממין זה, וגם דעתו היתה לאכל או לשותות יותר ממה שלקח בידו, ואם-כן היתה הברכה גם על הנשאר, ואינו צריך לברך שנית, אבל בסתם, לא חלה הברכה רק על מה שהיה בידו וצריך לברך שנית. וכן אפלו אם היתה דעתו לאכל או לשותות יותר אלא שלא היה לפניו בשעת הברכה והובא לו עתה, צריך לברך שנית אפלו בענין שאם היה אוכל או שותה את הראשון לא היה צריך לברך על זה שהובא לו הקא שאני:

ה. צריך שלא יפסיק יותר מכדי דבור בין הברכה לאכילה, ואפלו בשעת לעיסה אסור להפסיק עד שיבלע, [דהא על הלעיסה אינו צריך ברכה],

ואם הפסיק בדבור בין הברכה לאכילה, שלא מענין האכילה — צריך לחזור ולברך; אבל אם שָׁהָה בשתיקה — אינו צריך לחזור ולברך. ושְׁהִיָּה שְׁהִיָּה היא לצַרֵּךְ האכילה לא חֲשִׁיב הַפֶּסֶק כָּלֵל. ולכן כְּשֶׁרוּצָה לֶאֱכֹל פְּרִי גָדוֹל וְלִחְתֹּךְ מִמֶּנּוּ חֲתִיכוֹת יִבְרַךְ כְּשֶׁהִפְרִי שָׁלֵם, מִשּׁוּם דְּמִצְוָה לִבְרַךְ עַל הַשָּׁלֵם, וְהִשְׁהִיָּה לֹא הוּי הַפֶּסֶק מִשּׁוּם שֶׁהִיא לְצַרֵּךְ הָאֲכִילָה. אִךְ כְּשֶׁרוּצָה לֶאֱכֹל אֵיזָה פְּרִי וְאִין לוֹ יוֹתֵר, וַיֵּשׁ לְחֹוֶשׁ שְׁמָא פְּרִי זֶה מִתְּלַע שְׁאִינוּ רְאוּי לֶאֱכִילָה, יִפְתַּחֲנוּ וַיִּבְרְקֵנוּ קִדְּם הַבְּרָכָה:

ו. הַשׁוֹתֶה מִיָּם וְשׁוֹפֵף מְעַט קִדְּם שְׁתִּיתוּ מִשּׁוּם חֲשֵׁשׁ מִיָּם הָרְעִים, יִשְׁפֹּף קִדְּם שְׁתִּיתִּחִיל לִבְרַךְ וְלֹא אַחַר הַבְּרָכָה, מִשּׁוּם בְּזִיּוֹן הַבְּרָכָה:

ז. הַטּוֹעֵם אֶת הַתְּבָשִׁיל אִם צָרִיךְ מֶלֶח וְכִיּוֹצֵא בּוֹ וּפּוֹלֵט, אִינוּ צָרִיךְ לִבְרַךְ; אֲבָל אִם בּוֹלַע — יֵשׁ סִפֵּק אִם צָרִיךְ לִבְרַךְ, בִּיּוֹן שֶׁהוּא בּוֹלַע, אוֹ אִין צָרִיךְ לִבְרַךְ בִּיּוֹן שְׁאִין כּוֹנְתוֹ לֶאֱכִילָה, וְלִכֵּן יִזְהַר שְׂיִכְבֹּן לְהִנּוֹת מִמֶּנּוּ בְּתוֹרַת אֲכִילָה, וַיִּבְרַךְ עָלָיו וַיִּכְבֵּלַע:

ח. הָאוֹכֵל אוֹ שׁוֹתֶה לְרִפּוּאָה; אִם הוּא דְּבַר מְטָעִם וְנִהְיָה מִמֶּנּוּ, מְבָרַךְ עָלָיו לְפָנָיו וְלֹא אַחֲרָיו בְּרָכָה הֶרְאוּיָה לוֹ, וְאִפְלוּ הוּא דְּבַר אִסּוּר, בִּיּוֹן שֶׁהַתּוֹרָה

התירה לו עתה צריך הוא לברך עליו, ואם הוא דבר מר שאינו נהנה ממנו — אינו מברך עליו, השוטה ביצה חיה לצחצח קולו, אף שאינו נהנה מטעמו, נהנה ממזונו דמיון זין, ומברך עליו:

חיי אדם

כללים בברכה ראשונה ובברכה אחרונה של ברכות
הנהנין

בתיב (תהלים כד, א): "לה' הארץ ומלוואה",
ואם-כן הכל הוא כמו הקדש, וכמו שאסור
להנות מהקדש פי אם לאחר פדיון, ונהנה מהם
בלא פדיון מעל בקדשי ה', בן אסור ליהנות
מהעולם הזה בלא ברכה, והוא הפדיון, ונהנה
בלא ברכה, כאלו מעל בקדשי ה', ולפיכך תקנו
אנשי כנסת הגדולה לברך על כל דבר ודבר שנהנין
ממנו. וכמו שאדם חייב לברך בכל יום ויום לפי
ענינו, כדכתיב (תהלים סח, כ): "ברוך ה' יום יום",
ודרשו חכמינו זכרונם לברכה (ברכות מ.) דרצה
לומר בכל יום ויום תן לו מעין ברכתיו, דודאי

אין מהראוי לברך בשבת ברכות הראויות לפסח וכיוצא בו, כן צריך לברך על כל דבר ודבר ברכתו הראויה לו. ולכן תקנו חכמינו, זכרונם לברכה, לברך על כל מין ומין לפניו, והם ששה: 'המוציא', 'בורא מיני מזונות', 'בורא פרי הגפן', 'בורא פרי העץ', 'בורא פרי האדמה', 'שהכל', וצריך לומר 'נהיה בסגול', שהוא לשון בינוני וכן הם כל הברכות, ולא בקמ"ץ תחת היו"ד, שהוא לשון עבר (סימן רד במגן אברהם, סעיף קטן יד), ואין מברכין אלא על דבר שיש בו ממש והגוף נהנה ממנו, ולכן אין מברכין על קול ערב ולא על רחיצה וסיכה, שאין נכנסין לגוף (מגן אברהם סימן רטז):

כתיב בתורה (דברים ח, י): "ואכלת ושבעת וברכת", וזוהי מצות עשה מן התורה — לברך אחר אכילת לחם לכולי עלמא, ולדעת הרבה פוסקים גם על שבועה מינים, וכיון שמצינו מצות עשה דאורייתא לברך אחר הנאתו, תקנו אנשי כנסת הגדולה לברך על כל דבר שאוכל ברכה אחרונה, והן שלשה: ברכת המזון, וברכה אחת מעין שלש ובורא נפשות:

ברכה אחת מעין שלש היא ברכת 'על המתיה' או

'עַל הַגֶּפֶן' או 'עַל הָעֵץ', לְפִי שֶׁהִיא כּוֹלֵלַת בְּבִרְכָּה
 אַחַת מֵעֵין שְׁלֹשׁ בְּרָכוֹת שֶׁבְּבִרְכַּת הַמְּזוּן, דִּהְיִנוּ נֹגֵד
 בְּרָכָה רֵאשׁוֹנָה 'הֵזֵן אֶת הַכֹּל', אוֹמְרִים כָּאֵן 'עַל
 הַמַּחֲיָה' או 'עַל הַגֶּפֶן' או 'עַל הָעֵץ', וְנֹגֵד בְּרָכָה
 שְׁנֵיָה שֶׁהִיא 'עַל הָאָרֶץ וְעַל הַמְּזוּן', אוֹמְרִים כָּאֵן
 'עַל אֶרֶץ חֲמֻדָּה טוֹבָה' וְכוּ', וְנֹגֵד בְּרָכָה שְׁלִישִׁית
 שֶׁהִיא 'בוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם', אוֹמְרִים כָּאֵן 'וּבִנְיָה
 יְרוּשָׁלַיִם', וְנֹגֵד 'הַטּוֹב וְהַמֵּיטִיב', שֶׁהִיא בְּרָכָה
 רְבִיעִית בְּבִרְכַּת הַמְּזוּן אוֹמְרִים גַּם-כֵּן 'כִּי אַתָּה ה'
 טוֹב וְהַמֵּיטִיב לְכֹל', וְאַף-עַל-פִּי שֶׁיֵּשׁ בְּבִרְכָּה זוֹ
 מֵעֵין ד' בְּרָכוֹת נִקְרָאת מֵעֵין שְׁלֹשׁ, לְפִי שֶׁעָקֵר
 בְּרַכַּת הַמְּזוּן מִן הַתּוֹרָה הֵם רַק שְׁלֹשׁ בְּרָכוֹת,
 וְהַטּוֹב וְהַמֵּיטִיב מְדַרְבְּנֵן:

בְּרֻכּוֹת הַנְּהַנִּין

על היין:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
בוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן:

על תבלין מחמשת מיני דגן:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
בוֹרֵא מִיְּנֵי מְזֻנּוֹת:

על פרות משבעת המינים:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
בוֹרֵא פְּרֵי הָעֵץ:

ואחר־כך מברך ברכה אחרונה שהיא מעין שלש

בְּרָכָה מֵעֵין שְׁלֹשׁ

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
עַל

אחר רביעית יין: הַגֶּפֶן וְעַל פְּרֵי הַגֶּפֶן

אחר פרות משבעת המינים: הָעֵץ וְעַל פְּרֵי הָעֵץ

אחר אכילת מזונות: **הַמַּחֲיָה וְעַל הַפְּלִפְלָה**

אחר אכילת מעשה דגן ושתיית יין:

הַמַּחֲיָה וְעַל הַפְּלִפְלָה וְעַל הַגָּפֶן וְעַל

פְּרֵי הַגָּפֶן

וְעַל תְּנוּבַת הַשָּׂדֶה, וְעַל אֶרֶץ חַמְדָּה

טוֹבָה וְרַחֲבָה שְׂרָצִית וְהַנְּחֹלֶת

לְאַבוֹתֵינוּ לֶאֱכֹל מִפְּרִיָּהּ וּלְשַׁבַּע

מִטּוֹבָהּ. רַחֵם נָא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַל

יִשְׂרָאֵל עַמּוֹךְ וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ, וְעַל

צִיּוֹן מְשֻׁכָּן כְּבוֹדְךָ, וְעַל מִזְבְּחֶךָ וְעַל

הַיְכָלְךָ. וּבְנֵה יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ

בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, וְהַעֲלֵנוּ לְתוֹכָהּ

וְשִׂמְחָנוּ בְּבִנְיָנָהּ, וְנֹאכַל מִפְּרִיָּהּ

וְנִשְׁבַּע מִטּוֹבָהּ, וְנִבְרַכְךָ עָלֶיהָ

בְּקֹדֶשׁהּ וּבְטַהֲרָהּ.

כִּי אַתָּה יְהוָה טוֹב וּמִיֻּטִיב לְכָל וְנוֹדָה

לְךָ עַל הָאָרֶץ

על היין

וְעַל פְּרֵי הַגָּפֶן. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה עַל

הָאָרֶץ וְעַל פְּרֵי גִפְנָה.

על פרות משבעת המינים

וְעַל הַפְּרוֹת. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ הוֹה עַל
הָאָרֶץ וְעַל פְּרוֹתֶיהָ.

אחר מעשה דגן מחמשה מיני דגן

וְעַל הַמַּחִיָּה. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ הוֹה עַל
הָאָרֶץ וְעַל הַמַּחִיָּה וְעַל הַכִּלְכֵּלָה.

אחר אכילת מעשה דגן ושתיית יין:

וְעַל הַמַּחִיָּה וְעַל הַגֶּפֶן וְעַל פְּרֵי הַגֶּפֶן.
בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ הוֹה, עַל הָאָרֶץ וְעַל
הַמַּחִיָּה וְעַל הַכִּלְכֵּלָה וְעַל פְּרֵי גִפְנָה.

על דבר שאין גדולו מן הארץ:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ הוֹה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
שֶׁהַכֹּל נִהְיָה בְּדַבְּרוֹ:

על ירקות:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ הוֹה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
בוֹרֵא פְּרֵי הָאֲדָמָה:

על פרות שאינם משבעת המינים:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם
בוֹרֵא פְּרֵי הָעֵץ:

ואחריהם מברך:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם,
בוֹרֵא נִפְשׁוֹת רַבּוֹת וְחֶסְרוֹנָן,
עַל כָּל מַה שֶּׁבָרָאת לְחַיִּיּוֹת בֵּהֶם נִפְשׁ
כָּל חַי, בְּרוּךְ חַי הָעוֹלָמִים:

סֵדֵר בְּרַכַּת הַמְּזוּן לְנִשְׂוֹאִין

הַמְּזוּמָן אֹמֵר: רַבּוֹתֵי נְבָרָךְ:

וְעוֹנִין הַמְּסוּבִין: יְהִי שֵׁם יְהוָה מְבָרָךְ מֵעַתָּה וְעַד
עוֹלָם:

דְּנֵי הַסֵּר וְגַם תְּרוּן, וְאֵז אֵלֶם בְּשִׁיר יְרוּן, נִחְנוּ
בְּמַעֲגָלֵי צָדֵק, שְׁעָה בְּרַכַּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, בְּנֵי אֶהְרֵן:
בְּרִשׁוֹת מְרִנָּן וּרְבִנָּן וּרְבּוֹתֵי נְבָרָךְ אֱלֹהֵינוּ שֶׁהַשְּׂמִחָה
בְּמַעֲוֹנוֹ וְשֶׁאֲכַלְנוּ מִשְׁלוֹ:

וְעוֹנִין הַמְּסוּבִין: בְּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ שֶׁהַשְּׂמִחָה בְּמַעֲוֹנוֹ
וְשֶׁאֲכַלְנוּ מִשְׁלוֹ וּבְטוֹבוֹ חֵיֵינוּ:

וְהַמְּבָרָךְ חוֹזֵר: בְּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ שֶׁהַשְּׂמִחָה בְּמַעֲוֹנוֹ
וְשֶׁאֲכַלְנוּ מִשְׁלוֹ וּבְטוֹבוֹ חֵיֵינוּ:

מִי שֶׁלֹּא אָכַל עוֹנֵה: בְּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ וּמְבָרָךְ שְׁמוֹ
תָּמִיד לְעוֹלָם וְעַד שֶׁהַשְּׂמִחָה בְּמַעֲוֹנוֹ:

בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מְלֶךְ הָעוֹלָם הַזֶּה אֵת
הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בְּטוֹבוֹ בְּחֵן בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים,

הוּא נוֹתֵן לְחֵם לְכֹל בְּשָׂר כִּי לְעוֹלָם חֶסֶדוֹ.

וּבְטוֹבוֹ הַגְּדוֹל תָּמִיד לֹא חָסַר לָנוּ, וְאֵל יְחָסֵר לָנוּ

מְזוּן לְעוֹלָם וְעַד, בְּעֶבֶר שְׁמוֹ הַגְּדוֹל, כִּי הוּא

אֵל זֶן וּמְפָרֵנס לְכֹל וּמֵיטִיב לְכֹל וּמְכִין מְזוּן לְכֹל

בריותיו אשר ברא, כָּאֵמֹר: פִּתַח אֶת יָדְךָ
וּמִשְׁבִּיעַ לְכֹל חַי רִצּוֹן: בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַזֶּן
בְּרַחֲמֵיךָ אֶת הַכֹּל:

נוֹדָה לְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ, עַל שֶׁהִנְחַלְתָּ לְאַבֹתֵינוּ
אֶרֶץ חֲמֻדָּה טוֹבָה וְרַחֲבָה, וְעַל שֶׁהוֹצַאתָנוּ
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּפְדִיתָנוּ מִבֵּית
עַבְדִּים, וְעַל בְּרִיתְךָ שֶׁחֲתַמְתָּ בְּבִשְׂרָנוּ, וְעַל
תּוֹרַתְךָ שֶׁלְמַדְתָּנוּ וְעַל חֻקֶּיךָ שֶׁהוֹדַעְתָּנוּ, וְעַל
חַיִּים חֵן וְחֶסֶד שֶׁחֹנְנָתָנוּ, וְעַל אֲכִילַת מִזֵּון
שֶׁאַתָּה זֵן וּמְפָרֵנס אוֹתָנוּ תָּמִיד בְּכֹל יוֹם וּבְכֹל
עֵת וּבְכֹל שְׁעָה:

וְעַל הַכֹּל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֲנַחְנוּ מוֹדִים לְךָ
וּמְבָרְכִים אוֹתְךָ, יְתַבְרַךְ שְׁמֶךָ בְּפִי כֹל חַי
תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד, כְּפִתּוֹב: וְאֲכַלְתָּ וּשְׂבַעְתָּ,
וּבִרְכַתְּ אֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ עַל הָאֶרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר
נָתַן לְךָ. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה, עַל הָאֶרֶץ וְעַל הַמִּזֵּון:
רַחֵם נָא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ, וְעַל
ירוּשָׁלַיִם עִירְךָ, וְעַל צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדְךָ,
וְעַל מַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ, וְעַל הַבַּיִת הַגָּדוֹל
וְהַקְּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא שְׁמֶךָ עָלָיו, אֱלֹהֵינוּ, אָבִינוּ,

רענו, זוננו, פרנסנו וכלכלנו והרויחנו והרוח לנו יהיה אלהינו מהרה מכל צרותינו, ונא אל תצריכנו יהיה אלהינו, לא לידי מתנת פשר ודם ולא לידי הלואתם, פי אם לידך המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה, שלא נבוש ולא נכלם לעולם ועד:

ובנה ירושלים עיר הקדש במהרה בימינו. ברוך אתה יהוה, בונה ברחמי ירושלים. אמן:

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם האל אבינו, מלכנו, אדירנו, בוראנו, גואלנו, יוצרנו, קדושנו קדוש יעקב, רוענו רועה ישראל, המלך הטוב והמיטיב לכל, שבכל יום ויום, הוא היטיב, הוא מיטיב, הוא ייטיב לנו. הוא גמלנו, הוא גומלנו, הוא יגמלנו לעד לחן ולחסד ולרחמים ולרוח הצלה והצלחה, ברכה וישועה, נחמה פרנסה וכלכלה, ורחמים וחיים ושלוש, וכל טוב, ומכל טוב לעולם אל יחסרנו: הרחמן הוא ימלך עלינו לעולם ועד. הרחמן הוא יתברך בשמים ובארץ. הרחמן הוא ישתבח לדור דורים, ויתפאר בנו לעד ולנצח

נצחים, ויתהדר בנו לעד ולעולמי עולמים.
 הרחמן הוא יפרנסנו בכבוד. הרחמן הוא ישבור
 עלנו מעל צוארנו, והוא יוליכנו קוממיות
 לארצנו. הרחמן הוא ישלח לנו ברכה מרבה
 בבית הזה ועל שלחן זה שאכלנו עליו. הרחמן
 הוא ישלח לנו את אליהו הנביא זכור לטוב,
 ויבשר לנו בשורות טובות ישועות ונחמות.
 הרחמן הוא יברך את (אבי מורי) בעל הבית
 הזה, ואת (אמי מורתי) בעלת הבית הזה, אותם
 ואת ביתם ואת זרעם ואת כל אשר להם.
 [הרחמן הוא יברך אותי (ואבי ואמי) ואשתי
 וזרעי ואת כל אשר לי], אותנו ואת כל אשר לנו
 כמו שנתברכו אבותינו אברהם, יצחק ויעקב:
 ככל, מכל כל, בן יברך אותנו כלנו יחד בברכה
 שלמה, ונאמר אמן:

בפרום ילמדו עליהם ועלינו זכות שתהא
 למשמרת שלום, ונשא ברכה מאת
 יהוה, וצדקה מאלהי ישענו, ונמצא חן ושכל
 טוב בעיני אלהים ואדם:

הרחמן הוא יזכנו לימות המשיח ולחיי העולם

הבא. מגדיל ישועות מלכו ועשה חסד למשיחו
 לדוד ולזרעו עד עולם: עשה שלום במרומו,
 הוא יעשה שלום עלינו, ועל כל ישראל ואמרו
 אמן:

יראו את יהוה קדושו, פי אין מחסור ליראיו:
 כפירים רשו ורעבו, ודרשי יהוה לא
 יחסרו כל טוב: הודו ליהוה פי טוב פי לעולם
 חסדו: פותח את ידו, ומשביע לכל חי רצון:
 ברוך הגבר אשר יבטח ביהוה, והיה יהוה
 מבטחו: נער הייתי גם זקנתי ולא ראיתי צדיק
 נעזב וזרעו מבקש לחם: יהוה עז לעמו יתן,
 יהוה יברך את עמו בשלום:

* * *

אחר ברפת המזון מניח המברך פוסו, ומכבדים את
 הרבנים או הקרובים באמירת הברכות:
 ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם, שהכל
 ברא לכבודו:

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם יוצר
 האדם:

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם, אשר
 יצר את האדם בצלמו בצלם דמות

תבניתו, והתקין לו ממנו בנין עדי-עד, ברוך

אתה יהוה יוצר האדם:

שׁוֹשׁ תְּשִׁישׁ וְתַגַּל הַעֲקָרָה בְּקִבוּץ בְּנֵיהַ לְתוֹכָהּ

בְּשִׂמְחָה, בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מְשַׂמַּח צִיּוֹן

בְּבִנְיָהּ:

שִׂמַּח תְּשַׂמַּח רַעִים הָאֱהוּבִים, כְּשִׂמְחָךְ יְצִירָךְ

בְּגִן-עֵדֶן מְקֻדָּם, בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה

מְשַׂמַּח חֵתָן וְכֹלָהּ:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר

בָּרָא שְׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה, חֵתָן וְכֹלָהּ, גִּילָהּ,

רְנָהּ, דִּיצָה וְחֻדוּהָ, אֶהְבָּה וְאַחֲוָהּ, וְשָׁלוֹם

וְרַעוּת, מְהֵרָה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יִשְׁמַע בְּעָרֵי

יְהוּדָה וּבְחוּצוֹת יְרוּשָׁלַיִם, קוֹל שְׂשׂוֹן וְקוֹל

שִׂמְחָה, קוֹל חֵתָן וְקוֹל כֹּלָהּ, קוֹל מִצְהָלוֹת

חֲתָנִים מִחֻפְתָּם וּנְעָרִים מִמִּשְׁתֵּה נְגִינָתָם, בְּרוּךְ

אַתָּה יְהוָה מְשַׂמַּח חֵתָן עִם הַכֹּלָהּ:

וּכְשִׂגְמָרוּ מְבָרֵךְ תְּחַלֶּה עַל פֹּסֵל בְּרַכְתְּ-

הַמְזוֹן "בּוֹרָא פְּרֵי הַגֶּפֶן", וְאַחֲרֵכֶּךָ מִי שֶׁבְּרֵךְ

בְּרַכָּה אַחֲרֵיָתָא מְבָרֵךְ:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרָא

פְּרֵי הַגֶּפֶן:

וּמְעַרְבָבִים אֶת שְׁתֵּי הַפּוֹסוֹת, וְנוֹתְנִים לְשִׁתּוֹת

לְחֵתָן וּלְכֹלָהּ.

כוד ה' איראיו ובריתו להודיעם זה שמו מאד לו

וכסוף מאד גם לפרנסה ולהצלחה
בכל הענינים בגשמיים וברוחניים
אשרי מי שיאמנם בק"י יום

תקון נרא ונפלא מאד מאד
לכל ציור החטאים
והוא פנים הברית, רחמייה יצ"ו

תִּיקוֹן הַפְּלֵאָה

יסדו, תקנו, גלו וצנח הפרסמו לכה ישראל
רבעו הקדוש והנורא אור הגנוז והצפון
בוצינא קדישא עלאה, אדוננו, מורנו ורבינו
רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו

הבא לדפוס על-ידי
הסד"י ברסלב
ע"ה"ק ירושלים תכב"א

תקון הכללי

טוב לומר זאת לפני אמירת העשרה מזמורים:

הריני מקשר עצמי באמירת העשרה מזמורים אלו לכל הצדיקים האמתיים שבדורנו, ולכל הצדיקים האמתיים שוכני עפר, קדושים אשר בארץ הקמה, ובפרט לרבנו הקדוש צדיק יסוד עולם נחל נובע מקור חכמה, רבנו נחמן בן פיגא, זכותו יגן עלינו, שגלה תקון זה.

לכו נרננה ליהנה נריעה לצור ישענו: נקדמה פניו בתודה בזמירות נריע לו: כי אל גדול יהנה ומלך גדול על כל אלהים:

קודם שיתחיל תהלים יאמר זה:

הריני מזמן את פי להודות ולהלל ולשבח את בוראי לשם יחוד קדשא בריך הוא ושכינתה בדחילו ורחימו על-ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל:

טז * מכתם לדוד שמרני אל בי-חסיתי בך:
 ב אמרת ליהנה אדני אתה טובתי בל-עליך:
 ג לקדושים אשר בארץ הקמה ואדירי כל-חפצי-
 בם: ד ירבו עצבותם אחר מהרו בל-אפיך
 נספיהם מדם ובל-אשא את שמותם על-שפתי:
 ה יהנה מנת-חלקי וכוסי אתה תומיך גורלי:
 ו חבלים נפלוי-לי בנעמים אף-נחלת שפרה עלי:
 ז אברך את-יהנה אשר ישעני אף-לילות יסרוני
 כליותי: ח שויתי יהנה לנגדי תמיד פי מימיני
 בל-אמוט: ט לכן | שמת לפני ויגל פבודי אף-
 בשרי ישכן לבסח: י כי | לא-תעזב נפשי לשאול
 לא-תתן חסידך לראות שחת: יא תודיעני ארח
 תיים שבע שמהות את-פניך נעמות בימינך
 נצח:

לב * לְדוֹד מִשְׁפִּיל אֲשֶׁרִי נִשְׁוִי פִשַׁע פָּסוּי חֲטָאָה:
 ב אֲשֶׁרִי-אָדָם לֹא יִחַשֵׁב יְהוָה לוֹ עוֹן וְאִין
 בְּרוּחוֹ רְמִיָּה: ג כִּי-הִחַרְשֵׁתִי פָלוּ עַצְמִי בַּשְּׂאֲנִיתִי
 כָּל-הַיּוֹם: ד כִּי | יוֹמָם וְלַיְלָה תִכְבֵּד עָלַי יָדְךָ נְהַפְךָ
 לְשֹׂדֵי בַחַרְבֵּנִי קִיץ סָלָה: ה חֲטָאתִי אֹדִיעֶךָ וְעוֹנִי
 לֹא-כִסִּיתִי אֲמַרְתִּי אֹדֶה עָלַי פִּשְׁעֵי לַיהוָה וְאַתָּה
 נִשְׂאֵת עֵוֹן חֲטָאתִי סָלָה: ו עַל-זֹאת יִתְפַּלֵּל
 כָּל-חֹסֵיד | אֱלֹהִךָ לַעֲת מַעַל רַק לִשְׁטוֹן מִיָּם רַבִּים
 אֱלֹוֹ לֹא יִגִּיעוּ: ז אַתָּה | סִתַּר לִי * מִצַּר תַּעֲרַנִּי
 רַנִּי פִלַט תְּסוּבְּבֵנִי סָלָה: ח אֲשַׁפִּילְךָ | וְאֹרְךָ
 בְּדַרְךָ-זוֹ תִלַּךְ אִישְׁעָה עָלֶיךָ עֵינַי: ט אֶל-תִּהְיוּ |
 כְּסוֹם כְּפָרֵד אִין הַבֵּין בְּמַתְגַּוְרָסֵן עֲדִיו לְבָלוֹם
 בַּל קָרַב אֱלֹהֶיךָ: י רַבִּים מְכֹאֲזֵבִים לְרִשָּׁע וְהַפּוֹטֵחַ
 בַּיהוָה חֹסֵד יְסוּבְּבֵנוּ: יא שִׁמְחוּ בַּיהוָה וְגִילוּ
 עַד־יָקִים וְהִרְגִינוּ כָּל-יִשְׂרָאֵל לֵב:

מא * לְמַנְעֵחַ מִזְמוֹר לְדוֹד: ב אֲשֶׁרִי מִשְׁפִּיל אֶל-
 דָּל בְּיוֹם רָעָה יִמְלִטְהוּ יְהוָה: ג יְהוָה | יִשְׁמְרֶהוּ
 וַיִּחַיְהוּ וְאֲשֶׁר בְּאֶרֶץ וְאֶל-תִּתְּנֶהוּ בְּנַפְשׁ אֲיָבִוּ:
 ד יְהוָה | יִסְעֲדֵנוּ עַל-עַרְשׂ דְּוִי כָּל-מִשְׁכְּבוֹ הַסִּבֵּת
 בְּחַלְוִו: ה אֲנִי-אֲמַרְתִּי יְהוָה חֲנֻנִי רַפְּאָה נַפְשִׁי
 כִּי-חֲטָאתִי לָךְ: ו אֹיְבֵי יֹאמְרוּ רַע לִי מַתִּי יָמוּת
 וְאֵבֵד שְׁמוֹ: ז וְאִם-בָּא לְרֹאזֹת | שְׂוֹא יְדַבֵּר לְבוֹ

(* אחר אתה סתר לי — צריך להפסיק מעט (עיין בלקו"מ ח"א סי' ריג)

יִקְבִּיץ אֶזְנוֹן לוֹ יֵצֵא לַחֲוִיץ יִדְבֵּר: ה יַחַד עָלַי יִתְלַחֲשׁוּ
 כָּל־שֹׁנְאֵי עָלַי | יִחַשְׁבוּ רָעָה לִּי: ו דַּבֵּר־בְּלִיעַל
 יֵצֵוּק בּוֹ וְאֲשֶׁר שָׁכַב לֹא־יֹסִיף לְקוֹם: ז גַּם־אִישׁ
 שְׁלֹמִי | אֲשֶׁר־בְּמַחְתִּי בּוֹ אוֹכֵל לְחֶמֶי הַגְּדִיל עָלַי
 עָקַב: ח וְאַתָּה יְהוָה הַנְּנִי וְהַקִּימְנִי וְאַשְׁלֶמְהָ לְחֶם:
 יב בְּזֹאת יִדְעָתִי כִּי־תַפְעֶת בִּי כִּי לֹא־יָרִיעַ אִינִי
 עָלַי: יג וְאֲנִי בְּתַמִּי תַמְכֶּנֶת בִּי וְתַעֲיִבְנִי לְפָנֶיךָ
 לְעוֹלָם: יד בְּרוּךְ יְהוָה | אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִהַעוֹלָם
 וְעַד־הָעוֹלָם אָמֵן | וְאָמֵן:

מב * לְמַנְעִחַ מִשְׁפִּיל לִבְנֵי־קִרְחָ: ט פֶּאִיל תַּעֲרֹג
 עַל־אֲפִיקֵי־מַיִם בֶּן־נַפְשֵׁי תַעֲרֹג אֱלֹהִים:
 ג עֲמָאָה נַפְשֵׁי | לְאֱלֹהִים לְאֵל חֵי מְתֵי אַבּוּא
 וְאַרְאָה פְּנֵי אֱלֹהִים: ד הִיִּתְהַלֵּי דְמַעְתִּי לְחֶם יוֹמָם
 וְלַיְלָה פֶּאֶמֶר אֵלַי כָּל־הַיּוֹם אִיָּה אֱלֹהִיךָ: ה אֵלֶּה
 אֲזַכְּרָה | וְאַשְׁפֹּכָה עָלַי | נַפְשֵׁי כִּי אֶעֱבֹר | בְּסֶדֶךְ
 אֲדָדָם עַד־בֵּית אֱלֹהִים בְּקוֹל־רִנָּה וְתוֹרָה הַמּוֹן
 הוֹנֵג: ו מַה־תִּשְׁתַּוְּחָתִי | נַפְשֵׁי וְתַחֲמֵי עָלַי הוֹחֲלִי
 לְאֱלֹהִים כִּי־עוֹד אוֹדְנוּ יִשׁוּעוֹת פְּגִיו: ז אֱלֹהֵי עָלַי
 נַפְשֵׁי תִשְׁתַּוְּחַח עַל־כֵּן אֲזַכְּרֶךָ מֵאַרְצֵי יִרְדָן
 וְחַרְמוֹנִים מִהַר מִצְעָר: ח תְּהוֹם־אֵל־תְּהוֹם קוֹרָא
 לְקוֹל עֲנֻרִיךָ כָּל־מִשְׁבְּרִיךָ וְגִלְדִּיךָ עָלַי עֲבְרוּ:
 ט יוֹמָם | יֵצֵוּהָ יְהוָה | חֲסָדוֹ וּבְלִילָהּ שִׁירָה עִמִּי
 תַפְּלָה לְאֵל חַיִּי: י אוֹמְרָה | לְאֵל סִלְעֵי לְמָה

שִׁכַּחְתִּי לְמַה־קָּדַר אֱלֹהִים בְּלִחַץ אוֹיֵב: * בְּרִצַּח |
 בְּעַצְמוֹתַי חֲרַפּוּנִי עֲזָרְתִּי בְּאִמְרָם אֱלֹהֵי כָל־הַיּוֹם
 אֵימָה אֱלֹהֵיךָ: * מַה־תִּשְׁתַּוְּחָתִי | נַפְשִׁי וּמַה־תִּהְיֶה
 עָלַי הַזִּחְלִילִי לְאֱלֹהִים כִּי־עוֹד אוֹדְנוּ יְשׁוּעַת פְּנֵי
 וְאֱלֹהֵי:

נט * לְמַנְעַח אֶל־תִּשְׁחַת לְדוֹד מִכְתָּם בְּשִׁלַּח
 שְׂאוּל וַיִּשְׁמְרוּ אֶת־הַבַּיִת לַהֲמִיתוֹ: * הַעֲיִלְנִי
 מֵאֵיבֵי | אֱלֹהֵי מַמְתְּקוֹמִי תִשְׁנֹבְנִי: * הַעֲיִלְנִי
 מִפְּעַלִּי אֲנִי וּמֵאֲנָשֵׁי דָמִים הוֹשִׁיעֵנִי: * כִּי הִנֵּה
 אָרְבוּ לְנַפְשִׁי יְגוּרוּ עָלַי עֲזִים לֹא־פִשְׁעִי וְלֹא־
 הַטָּאתִי יְהוּה: * כִּלְי־עֵז וְיָרְעוּן וַיִּכּוֹנְנוּ עוֹרָה
 לְקַרְאֲתִי וּרְאָה: * וְאַתָּה יְהוּה־אֱלֹהִים | עֲבָאוֹת
 אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הַקִּיְצָה לְפָקֵד כָּל־הַגּוֹיִם אֶל־תַּחַן
 כָּל־בְּגָדֵי אֲנִי סָלָה: * יִשׁוּבוּ לְעָרְבִי יַחֲמוּ כַּכֶּלֶב
 וַיִּסּוּבְבוּ עִיר: * הִנֵּה | יִפְיַעוּן בְּפִיָּהֶם חֲרָבוֹת
 בְּשַׁפְתוֹתֵיהֶם כִּי־מִי שָׁמַע: * וְאַתָּה יְהוּה תִּשְׁחַק־
 לָמוֹ תִלְעַג לְכָל־גּוֹיִם: * עֲזוּ אֱלֹהֵי אֲשֻׁמְרָה כִּי־
 אֱלֹהִים מִשְׁנֹבֵי: * אֱלֹהֵי חֲסָדֵי יְקֻדְמִי אֱלֹהִים
 יִרְאֵנִי בְּשַׁרְרֵי: * אֶל־תִּהְרָגִם | פֶּן־יִשְׁכַּחוּ עַמִּי
 הַנִּיעַמוּ בְּחִילֶךָ וְהוֹרִידְמוּ מִגִּנְנוּ אֲדֹנָי: * תִּפְאֵת־
 פִּימוֹ דְּבַר־שִׁפְתֵימוֹ וַיִּלְכְּדוּ בְּגֹאוֹנָם וּמֵאֲלֹהֵי
 וּמִכַּפְחֵשׁ יִסְפְּרוּ: * כִּלְי־בַחֲמָה כִּלְי־וַאֲיֵנוֹ וַיִּדְעוּ
 כִּי־אֱלֹהִים מִשָּׁל בְּיַעֲקֹב לְאַפְסֵי הָאָרֶץ סָלָה:

טו וַיֵּשְׁבוּ לְעָרֵב יְהוּמוּ כַּפְּלָב וַיִּסּוּבְבוּ עִיר: טז הַמָּה
 ז' וַיִּנְעוּן לֶאֱכֹל אֶס-לֹא יִשְׁבְּעוּ וַיְלִינּוּ: י' וַאֲנִי |
 אֲשִׁיר אֶעֱד וַאֲרַגֵּן לַבְּקָר חֲסֵדְךָ כִּי-הָיִיתָ מִשְׁגֵּב לִי
 וּמָנוּס בַּיּוֹם עַר-לִי: י"ח עֲזֵי אֱלֹהֵי אֲזַמְּרָה כִּי-אֱלֹהִים
 מִשְׁגֵּבֵי אֱלֹהֵי חֲסֵדִי:

עז * לְמַנְעָחַ עַל-יְדוּתוֹן לְאֶסְרָה מִזְמוֹר: ב' קוּלִי *
 אֶל-אֱלֹהִים וְאֶעְעָקָה קוּלִי אֶל-אֱלֹהִים וְהֶאֱזִין
 אֵלַי: ג' בַּיּוֹם עָרְתִי אֲדַנִּי דְרָשְׁתִּי יָדַי | לֵילָה נִגְרָה
 וְלֹא תִפּוּג מֵאֲנָה הַנְּחָם נַפְשִׁי: ד' אֲזַמְּרָה אֱלֹהִים
 וְאֶהְמִיָּה אֲשִׁיחָה | וְתַתְּעַטְפֵּה רוּחִי סִלְהָ: ה' אֲחִזֶּת
 שְׁמֵרוֹת עֵינַי נִפְעַמְתִּי וְלֹא אֲדַבֵּר: ו' חֲשַׁבְתִּי יָמַיִם
 מִקְדָּם שָׁנוֹת עוֹלָמִים: ז' אֲזַמְּרָה נִגְיַנְתִּי בְּלֵילָה
 עַם-לִבְבִי אֲשִׁיחָה וַיִּתְפֹּשׂ רוּחִי: ח' הֲלַעוֹלָמִים
 יִזְנַח | אֲדַנִּי וְלֹא-יִסְרֵף לְרַעוֹת עוֹד: ט' הָאֶפֶס לִנְעָח
 חֲסֵדוֹ נָמַר אָמַר לְדָר וְדָר: י' הַשִּׁכְחָ חַנּוּת אֵל
 אֶס-קַפֵּץ בְּאֵף רַחֲמֵי סִלְהָ: י"א וְאִמַּר תְּלוּתִי הֵיא
 שָׁנוֹת יָמַיִן עֲלִיּוֹן: י"ב אֲזַמְּרָה מֵעַלְלֵי-יָהּ כִּי-אֲזַמְּרָה
 מִקְדָּם פְּלִאָה: י"ג וְהִגִּיתִי בְּכָל-פְּעֻלָּהּ וּבַעֲלִילוֹתֶיהָ
 אֲשִׁיחָה: י"ד אֱלֹהִים בְּקִדְשׁ דְּרָכָהּ מִי-אֵל גָּדוֹל
 כַּאֲלֹהִים: טו אֲתָה הָאֵל עֲשֵׂה פְּלֵא הוֹדַעְתָּ בַעֲמִים
 אֶעֱד: טז גְּאֲלַת בְּזִרוּעַ עַמְּךָ בְּנִי-יַעֲקֹב וַיּוֹסֶף סִלְהָ:
 י"ז רָאוּךְ מַיִם | אֱלֹהִים רָאוּךְ מַיִם יִחִילוּ אֵף יִרְגְּזוּ

(* באמרוך אל אלהים תכוון המילוי כזה אל"ף למ"ד אל"ף למ"ד ח"י יו"ד מ"ם

תְּהַמּוֹת: ^{יח} זָרְמוּ מַיִם | עֲבוֹת קוֹל נָתַנוּ שְׁחָקִים
 אֶף־חֲצִצְיִתָּהּ יִתְהַלְכוּ: ^{יט} קוֹל רַעְמָהּ | בַּגְּלָגַל הָאִירוּ
 בְּרָקִים תִּבְלַרְגְּזָה וְתִרְעַשׂ הָאָרֶץ: ^כ בַּיָּם בְּרַפָּה
 וְשִׁבְלֶיהָ בְּמַיִם רַבִּים וְעַקְבוֹתֶיהָ לֹא נָדְעוּ:
 כֹּא נִחִיתָ כַּעֲזָן עֲמָהּ בְּיַד־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:

א * תִּפְלָה לְמֹשֶׁה אִישׁ־הָאֱלֹהִים אֲדַנִּי מַעֲזָן אֶתָּה
 הֵייתָ לָנוּ בְּדֹר וְדֹר: ^ב בְּטָרָם | הָרִים יִלְדוּ
 וְתִחְוִל אֶרֶץ וְתִבְל וּמַעוֹלָם עַד־עוֹלָם אֶתָּה אֵל:
 ג תֵּשֵׁב אֲנוֹשׁ עַד־דָּפָא וְתֵאמֶר שׁוּבוּ בְנֵי־אָדָם:
 ד כִּי אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיהָ כַּיּוֹם אֶתְמוּל כִּי יַעֲבֹר
 וְאַשְׁמוּרָה בְּלִילָה: ^ה זְרַמְתָּם שָׁנָה יֵהִיוּ בַּבֶּקֶר
 כְּחֹצֵיר יִחְלַף: ^ו בַּבֶּקֶר יַעֲיִז וְחֹלֶף לְעָרֵב יִמּוּלַל
 וַיִּבֶשׁ: ^ז כִּי־כָלֵינוּ בְּאֶפְדָּה וּבְחֻמְתָּהּ נִבְהַלְנוּ:
 ח שְׁתָּה עֹנֵתֵינוּ לְנִגְדָּהּ עֲלַמְנוּ לְמֵאוֹר פְּנִיָּה: ^ט כִּי
 כָל־יְמֵינוּ פָּנוּ בְּעַבְרַתָּהּ כָּלֵינוּ שָׁנִינוּ כְּמוֹ־הַגֵּה:
 י יְמֵי־שָׁנוֹתֵינוּ בְּהֵם שְׂבָעִים שָׁנָה וְאִם בְּגִבּוֹרֶת |
 שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְרַחֲבָם עָמַל וְאֹזֶן כִּי־נָז חֵישׁ וְנִעְפָּה:
 יא מִי־יִדְעַע עֹז אֶפְדָּה וּכְיִרְאָתָהּ עַבְרַתָּהּ: ^{יב} לְמִנּוֹת
 יְמֵינוּ כִּן הוֹדַע וְנִבְא לְבַב חֲכָמָה: ^{יג} שׁוֹבָה יְהוָה
 עַד־מֵתֵי וְהִנְחָם עַל־עַבְדֶּיהָ: ^{יד} שִׁפְעָנוּ בַּבֶּקֶר
 חֲסִדָּהּ וּגְרַמְנָה וְנִשְׁמַחָה בְּכָל־יְמֵינוּ: ^{טו} שִׁמְחָנוּ
 כִּימֹת עֲנִיתָנוּ שָׁנוֹת רָאִינוּ רָעָה: ^{טז} יִרְאָה אֵל־
 עַבְדֶּיהָ פְּעֻלָּהּ וְחֲדָרָהּ עַל־בְּנֵיהֶם: ^{יז} וַיְהִי | נָעַם

אֲדַנִּי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ פּוֹנְנָה עָלֵינוּ
וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ פּוֹנְנָהוּ:

קה * הודו ליהוה קראו בשמו הודיעו בעמים
עלילותיו: ב שירו-לו זמרו-לו שיחו בכל-
נפלאותיו: ג התהללו בשם קדשו ישמח לב |
מבקשי יהוה: ד דרשו יהוה ועזו בקשו פניו
תמיד: ה זכרו נפלאותיו אשר-עשה מפתיו
ומשפטי-פיו: ו זרע אברהם עבדו בני יעקב
בחייו: ז הוא יהוה אלהינו בכל-הארץ
משפטי: ח זכר לעולם בריתו דבר צוה לאלף
דור: ט אשר פרת את-אברהם ושבעתו לישחק:
י ויעמידה ליעקב לחק לישראל ברית עולם:
יא לאמר לך אתן את-ארץ-כנען חבל נחלתכם:
יב בהיותם מתי מספר כמעט וגרים בה:
יג ויתהלכו מגוי אל-גוי מממלכה אל-עם אחר:
יד לא-הניח אדם לעשקם ויזכה עליהם מלכים:
טו אל-תגעו במשיחי ולגביאי אל-תרגעו:
טז ויקרא רעב על-הארץ כל-מטה-להם שבר:
יז שלח לפניהם איש לעבד נמכר יוסף: יח ענו
בכבל רגלו ברזל באה נפשו: יט עד-עת
בא-דברו אמרת יהוה צרפתהו: כ שלח מלך
ויתירהו משל עמים ויפתההו: כא שמו אדון
לביתו ומשל בכל-קנינו: כב לאסר שריו בנפשו

וְזָקְנָיו יִתְפַּסּוּ: כג וַיִּבֹא יִשְׂרָאֵל מִצְּרַיִם וַיַּעֲקֹב גֵּר
 בְּאֶרֶץ־חָם: כד וַיִּפֹּר אֶת־עַמּוֹ מֵאֵד וַיַּעֲמָהוּ
 מִצְּרַיִם: כה הַפֶּה לִפְנֵי לִשְׁנָא עֲמוֹ לְהַתְנַפֵּל בְּעַבְדָּיו:
 כו שְׁלַח מִשָּׁה עַבְדּוֹ אַחֲרָיו אֲשֶׁר בְּחֶרֶב־בוֹ: כז שָׁמוּ־
 בָם דְּבַר־י אֹתוֹתָיו וּמִפְתִּים בְּאֶרֶץ־חָם: כח שְׁלַח
 הַשֶּׁף וַיִּהְיֶה־שֶׁף וְלֹא־מָרוּ אֶת־דְּבָרוֹ: כט הַפֶּה אֶת־
 מִימֵיהֶם לְדָם וַיָּמַת אֶת־דְּנָתָם: ל שָׂרֵץ אֲרָעָם
 אֶפְרָדָעִים בְּחֻדְרֵי מַלְכֵיהֶם: לא אָמַר וַיִּבֹא עֲרַב
 כְּנִים בְּכָל־גְּבוּלָם: לב נָתַן גְּשָׁמֵיהֶם כְּרוֹד אֵשׁ
 לְהַבּוֹת בְּאֲרָעָם: לג וַיֵּךְ גַּפְנֵם וּתְאֵנֹתָם וַיִּשְׁפֹּר עֵץ
 גְּבוּלָם: לד אָמַר וַיִּבֹא אֲרָבָה וַיִּלֶּק וַיֵּאֵן מִסָּפֵר:
 לה וַיֹּאכַל כָּל־עֵשֶׂב בְּאֲרָעָם וַיֹּאכַל פְּרִי אֲדָמָתָם:
 לו וַיֵּךְ כָּל־כְּבוֹד בְּאֲרָעָם רֵאשִׁית לְכָל־אוֹנָם:
 לז וַיּוֹצִיָאם בְּכֶסֶף וְזָהָב וַיֵּאֵן בְּשִׁבְטָיו כּוֹשֵׁל:
 לח שָׁמַח מִצְּרַיִם בַּעֲצָתָם כִּי־נִפְל שַׁחֲדָם עֲלֵיהֶם:
 לט פָּרַשׁ עֵנָן לְמִסְדָּה וְאֵשׁ לְהָאִיר לַיְלָה: מ שָׁאֵל
 וַיִּבֹא שָׁלוֹ וְלָחֶם שָׁמַיִם יִשְׁפִיעֵם: מא פָּתַח עוֹר
 וַיִּזְבּוּ מַיִם הִלְכוּ בַּעֲצוֹת נֹהַר: מב כִּי־זָכַר אֶת־
 דְּבַר קִדְשׁוֹ אֶת־אֲבֹרָהֶם עַבְדּוֹ: מג וַיּוֹצֵא עַמּוֹ
 בְּשִׁשּׁוֹן כְּרָנָה אֶת־בְּחִירָיו: מד וַיִּתֵּן לָהֶם אֲרָעוֹת
 גּוֹיִם וַעֲמַל לְאֻמִּים יִרְשׁוּ: מה בַּעֲבוּר | יִשְׁמְרוּ
 חֲקָיו וּתְוֹרָתוֹ יִנְצְרוּ הַלְלוּ־יָהּ:

קלז * על־נְהַרֹת | בְּבַל שָׁם יִשְׁבְּנוּ גַם־כְּכִינוּ
 בְּזַכְרֵנוּ אֶת־צִיּוֹן: ב על־עַרְבִים בְּתוֹכָהּ תִּלְיֵנוּ
 כְּנֹרֹתֵינוּ: ג כִּי שָׁם שְׁאַלְנוּ שׁוֹבֵינוּ דְּבַר־יִשִׁיר
 וְתוֹלְלֵינוּ שְׁמַחָה שִׁירוּ לָנוּ מִיִּשִׁיר צִיּוֹן: ד אִיךָ נָשִׁיר
 אֶת־יִשִׁיר־יְהוָה עַל אֲדַמַּת נֹכַר: ה אִם־אֲשַׁכַּח
 יְרוּשָׁלַם תִּשְׁכַּח יְמִינִי: ו תִּדְבַק לְשׁוֹנִי | לְחִפִּי
 אִם־לֹא אֲזַכְּרֵכִי אִם־לֹא אֶעֱלֶה אֶת־יְרוּשָׁלַם עַל
 רֹאשׁ שְׁמַחָתִי: ז זָכַר יְהוָה | לְבָנֵי אָדָם אֶת יוֹם
 יְרוּשָׁלַם הָאֲמָרִים עָרוּ | עָרוּ עַד הַיְסוּד פֹּה:
 ח בַּת־בְּבַל הַשְּׁדוּדָה אֲשֶׁר־יִשְׁלַח־לָךְ אֶת־
 גְּמוּלָךְ שְׁגַמְלֹת לָנוּ: ט אֲשֶׁר־יִשְׁאַחֲזוּ וְנַפֵּץ אֶת־
 עַלְלֶיךָ אֶל־הַסַּלַע:

קנ * הַלְלוּיָהּ | הַלְלוּ־אֵל בְּקִדְשׁוֹ הַלְלוּהוּ בְּרִקְיעַ
 עִזּוֹ: ב הַלְלוּהוּ בְּגִבּוֹרָתוֹ הַלְלוּהוּ בְּרַב גְּדָלוֹ:
 ג הַלְלוּהוּ בְּתִקְעַ שׁוֹפָר הַלְלוּהוּ בְּנִבְל וְכִנּוֹר:
 ד הַלְלוּהוּ בְּתֶף וּמְחֹל הַלְלוּהוּ בְּמִנִּים וְעִנָב:
 ה הַלְלוּהוּ בְּעֲלֻצֵי־שְׁמַע הַלְלוּהוּ בְּעֲלֻצֵי תְרוּעָה:
 ו כֹּל הַנְּשָׁמָה תִּהְלֵל יְהוָה הַלְלוּיָהּ:

אחר שסיים תהלים יאמר זה:

מי יתן מציון לשועת ישראל בשׁוֹב יְהוָה שְׁבוּת עִמּוֹ יִגַּל יַעֲקֹב יִשְׁמַח יִשְׂרָאֵל:
 וְתִשׁוּעַת צְדִיקִים מִיְהוָה מְעוֹזָם בְּעַת צָרָה: וַיַּעֲזְרֵם יְהוָה וַיִּפְּלְטֵם וַיִּפְּלְטֵם
 מִרְשָׁעִים וַיּוֹשִׁיעֵם כִּי חָסוּ בּוֹ: